

**PINAR KÜR'ÜN ÖYKÜLERİ**

**ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**Demet ÇALIŞKAN**

**(Yüksek Lisans Tezi)**

**Eskişehir, 2014**

**PINAR KÜR'ÜN ÖYKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**Demet ÇALIŞKAN**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Türk Dili ve Edebiyatı AnaBilim Dalı**

**Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ebru ÖZGÜN**

**Eskişehir**

**Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Temmuz, 2014**

## JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Demet ÇALIŞKAN'ın, "Pınar Kür'ün Öyküleri Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tezi 02 Temmuz 2014 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd.Doç.Dr.Ebru ÖZGÜN

Üye : Doç.Dr.Emine KOLAÇ

Üye : Doç.Dr.Zeliha GÜNEŞ

Prof.Dr.B.Zafer ERDOĞAN  
Anadolu Üniversitesi  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

2014  
02 Temmuz

## Yüksek Lisans Tez Özü

### **PINAR KÜR'ÜN ÖYKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**Demet Çalışkan**

**Türk Dili ve Edebiyatı**

**Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2014**

**Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ebru Özgün**

Öykü türü edebi türler içerisinde en eski ve yaygın olanlarından. Öykü de diğer türler gibi Tanzimat'tan günümüze kadar çeşitli değişimler geçirmiştir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte hızlanan bu değişimde Pınar Kür 1970'ten sonra yer almaya başlamıştır.

Pınar Kür roman, öykü ve tiyatro yazıları ile Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan kadın yazarlardandır. Romanlarında daha çok toplumsal ve siyasal konulara yer veren Pınar Kür, öykülerinde aşk, ölüm ve insan gibi evrensel temalara yer vermiştir. Geleneksel ve modern anlatım biçimleri ile yazdığı öykülerinde kişilerin iç dünyalarını yansıtmaya çalışmıştır. Bu açıdan, daha çok romanları ile tanınan Pınar Kür, öykülerinde farklı çevrelerin kapılarını açmaktadır. Bireyi ve bireyin sorunlarını işlediği öykülerinde dikkat çekici olan aşk ve kadındır. Aşk ve kadının ön plana çıktığı bu öykülerde genel ruh hali ise mutsuzluk, karamsarlıktır.

Bizim bu çalışmadaki amacımız yazarın öykülerine dikkat çekerek onun öykücülüteki başarısını ortaya koymaktır. Araştırmamız öyküyü oluşturan unsurların (kişi, zaman, mekan, anlatıcı ve üslup gibi) yazarın öykülerinde tek tek incelenmesi yöntemiyle oluşturulmuştur. Dönemin öykücülüğünün doğru anlaşılması ve yazarın edebi yaşamının bütün olarak değerlendirilmesi adına bu çalışmanın aydınlatıcı bir rol üstleneceğini düşünmekteyiz.

**Anahtar Kelimeler:** Hikâye, Türk Edebiyatı, Pınar Kür, Aşk, Kadın, Mutsuzluk

## Abstract

### A REVIEW ON THE STORIES OF PINAR KÜR

Demet ÇALIŞKAN

Department of Türk Dili ve Edebiyatı

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, July 2014

Adviser: Assist. Prof. Dr. Ebru ÖZGÜN

Story is oldest and most common kind of the literary genre. Story existed kind variation like other literary genres from Tanzimat to nowadays. Pınar Kür appeared after 1970 in this variation which is accelerating with Republic Period.

Pınar Kür have got important position of women writer in Turkish lecture with story and theater. Pınar Kür is refer more sociable and political subject in novel but she is refer universal subject like love, death and human in stories. She is work to project humans of inner world with traditional and modern wording of stories. From this point, Pınar Kür is acknowledged of novels, she is open the doors of different environments in stories. Love and women are remarkable in the stories which is refer of person and person's problems. In this stories, general mood is unhappiness and pessimism which love and women are in the foreground.

We are purposing exhibit the writers of success in storytelling with arrestingly on writer's stories in this study. The study is formed with one by one survey method, which is created by stories's element (like person, time, place, teller and manner ), on writer's stories. We are thinking this study is role of enlightening for true seeing of telling the period and for complete assessmending about writer's literary life.

**Keywords:** Story, Turkish Literature, Pınar Kür, Love, Women, Unhappiness

**ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ**

Bu tez çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığımı ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Her hangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Demet Çelikler

## Önsöz

Tanzimat'tan günümüze kadar Türk edebiyatında yaşanan önemli değişimlerden öykü türü de nasibini almıştır. Tarihi çok eski dönemlere dayanan öykü türü gerek konu gerekse dil ve anlatım itibariyle çeşitlendirilmiş ve zenginleştirilmiştir. Bunda her yazar kadar Pınar Kür'ün de katkısı olduğundan söz edilebilir.

Cumhuriyet Döneminin ardından günümüze yaklaşan Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri de Pınar Kür'dür. Edebi yaşamına 1970'lerden sonra başlayan yazar öykü türü dışında da eserler vermiştir. Ancak o daha çok romanlarıyla tanınmıştır ve yapılan araştırmalar da daha çok romanları üzerine olmuştur. Öyküleri üzerine yapılan bir araştırmanın bulunmaması çalışmamızın oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bizim bu çalışmadaki amacımız yazarın öykücülük yönünü ön plana çıkarmak ve onun öykülerini derinlemesine incelemektir. Bunun dışında, romanın yanı sıra yazarın öykücülük yönünün de aydınlanması onun Türk edebiyatındaki yerinin bütün olarak değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır. Bu doğrultuda yazarın eserlerini kişi, tema, zaman, mekan ve üslup açısından incelemiş bulunmaktayız.

Çalışmamız Türk edebiyatındaki öykücülük ve öykü türünün genel özellikleri ile oluşturulmuş giriş kısmı; asıl kısmını oluşturan, yazarın öykülerinin incelendiği kısım, tüm bunların sonuca bağlandığı sonuç kısmı ve kaynakçadan oluşmaktadır. Her bölüm kendi içerisinde ayrı başlıklar altında incelenmekte ve bu, söz konusu incelememizi ayrıntılandırmaktadır.

Tez konusunu belirlemede ve hazırlanmasında benden yardımlarını esirgemeyen başta saygıdeğer hocam Ebru Özgün'e, maddi ve manevi desteği ile yanımda olan aileme ve emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Eskişehir, 2014

Demet Çalışkan

## **Özgeçmiş**

Demet ÇALIŞKAN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

### **Eğitim**

Ls. 2011 Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Lise 2007 Hacı Fahri Zümbül Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Bölümü

### **Kişisel Bilgiler**

Doğum yeri/yılı: 08.05. 1989/ Çorlu

Cinsiyet: Kadın

Yabancı dil: İngilizce



## Şekiller Listesi

Şekil 1.....	136
Şekil 2.....	139
Şekil 3.....	142
Şekil 4.....	147

## İçindekiler

Jüri ve Enstitü Onayı.....	ii
Öz.....	iii
Abstract .....	iv
Önsöz .....	v
Özgeçmiş.....	vi
Şekiller Listesi.....	vii
1. Giriş.....	1
1.1. Türk Edebiyatında Öykü Türü.....	2
1.2. Pınar Kür'ün Hayatı ve Eserleri.....	6
2. Pınar Kür'ün Öykülerinin İncelenmesi.....	9
2.1. Kişiler.....	9
2.1.1. Kadınlar.....	11
2.1.1.1. Mutsuz Kadınlar.....	11
2.1.1.2. Umutsuz- Karamsar Kadınlar.....	21
2.1.1.3. Ölen veya Ölüm Fikri Taşıyan Kadınlar.....	23
2.1.1.4. Aldatılan veya Aldatan Kadınlar.....	26
2.1.1.5. Yalnız Kadınlar.....	30
2.1.1.6. Hastalıklı Kadınlar.....	33
2.1.1.7. Orta Yaşlı Kadınlar.....	36
2.1.1.8. Meslek Sahibi Kadınlar.....	38
2.1.1.9. Diğer Kadınlar.....	40
2.1.2. Erkekler.....	42
2.1.2.1. Mutsuz Erkekler.....	43
2.1.2.2. Ölen veya Ölüm Fikri Taşıyan Erkekler.....	47
2.1.2.3. Aldatan veya Aldatılan Erkekler .....	50

2.1.2.4. Bencil Erkekler.....	56
2.1.2.5. Mesleklerine Göre Erkekler.....	58
2.1.2.6. Yaşlarına Göre Erkekler.....	61
2.1.2.7 Diğer Erkekler.....	63
2.2. Temalar.....	67
2.2.1. Aşk.....	68
2.2.2. Aldatma.....	80
2.2.3. Ölüm veya Ölümü Bekleyiş.....	87
2.2.4. Yalnızlık.....	94
2.2.5. Özlem.....	97
2.2.6. Hayal Kırıklığı.....	99
2.2.7. Sanat Dallarıyla İlgili Temalar.....	104
2.2.8. Diğer Temalar.....	106
2.3. Olay Örgüsü.....	107
2.4. Mekan.....	109
2.4.1. Açık / Geniş Mekanlar.....	110
2.4.1.1. İstanbul.....	111
2.4.1.2. Fransa.....	120
2.4.1.3. Diğer Mekanlar.....	121
2.4.2. Kapalı / Dar Mekanlar.....	123
2.4.2.1. Apartman Daireleri ve Diğer Evler.....	123
2.4.2.2. Hastane.....	131
2.5. Zaman.....	132
2.6. Anlatıcı ve Bakış Açısı.....	148
2.6.1. Birinci Tekil Kişi Anlatıcı.....	150
2.6.2. Üçüncü Tekil Kişi anlatıcı.....	154

2.6.3. Hem Birinci Hem de Üçüncü Tekil Kişi Anlatıcı.....	156
2.7. Anlatım Teknikleri.....	160
2.8. Dil ve Üslup.....	168
3.    Sonuç.....	175
Kaynakça.....	181

## 1. Giriş

Hikâye, kültür tarihinde tarih, destan, masal, mesel, menkıbe, rivayet, roman, öykü gibi adlarla anılmıştır ve değişik anlamlarla kullanılmıştır. Sözlükteki anlamıyla öykü, bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması; edebiyat terimi olarak ise gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü<sup>1</sup> anlamına gelmektedir. Eğlendirmek maksadı ile “taklîd”<sup>2</sup> ve taklit etmek, bir metnin kopyasını çıkarmak<sup>3</sup> anlamlarına da gelen sözcük birçok şeyi içinde barındıran geniş kapsamlı bir terimdir.

İnsanlık var olduğundan beri anlatma ihtiyacı hissetmiştir. Bu ihtiyacı giderebilmek adına da başından geçen ya da geçmesi mümkün olayları başkalarına aktarmıştır. Bu aktarımlar sırasında oluşan anlatılardan birisi de öyküyü oluşturmaktadır. Dolayısıyla öykünün insanlar arasında kültür alışverişi veya iletişimi sağlayan bir araç olduğu fikri çıkarılabilir. Var oluşu çok eski dönemlere dayanan öykünün insanlığın anlatma ihtiyacı ile var olduğunu söylemek yanlış olmaz. Ancak Zekeriya Antakyalıoğlu'nun da dediği gibi herkes şahit olduğu, deneyimlediği, duyageldiği olayları anlatabilir, öyküye dönüştürebilir ama herkes edebi anlamda öykücü değildir.<sup>4</sup> Bu açıdan öykü türü, belirli özellikleri barındıran bir tür olarak uzmanlık gerektirmektedir.

Öykücü kurguladığı veya başından geçen bir olayı bazen kendisi bazen de başka bir anlatıcı vasıtasıyla anlatır. Anlatmaya dayalı bir tür olarak var olan öykü, sonrasında yazıya geçerek ölümsüzleşmiştir. Tür olarak ise içinde var olan öğeleri yoğunlaştırması, ayrıntıdan yoksun öz anlatımı ile şiirle benzerdir. Öyküde de şiirdeki gibi bir sözcüğün yerinin değişmesi veya çıkarılması öykünün anlamını veya yorumunu değiştirebilir. Öykü kısa oluşu veya derinlemesine bir anlatım tarzı olmaması ile romandan ayrılır. Öyküde daha çok derinlemesine ve öz bir anlatım ile karşılaşırız. Roman ise daha çok ayrıntıya dayanan ve yazarın bunları okuyucuya aktarmada daha özgür olduğu bir türdür. Bu anlamda romanların içinde birer öykü barındırdığını söyleyebiliriz. Ancak bu, öykünün roman için bir aşama olduğu fikrini doğurmamalıdır. Öykü roman ile aynı

<sup>1</sup> [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_content&view=frontpage&Itemid=1](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1) (Erişim tarihi: 20.05.2014)

<sup>2</sup> *İslam Ansiklopedisi* (1997). Milli eğitim Bakanlığı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Cilt: 5/1, s. 477.

<sup>3</sup> A. İ. Kolcu (2011). *Öykü Sanatı*. Erzurum: Salkım Söğüt Yayınevi, s. 14.

<sup>4</sup> Z. Antakyalıoğlu (2013). *Roman Kuramına Giriş*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s.63.

unsurları barındırmakla birlikte bunları aktarışı bakımından ondan ayrılır. Kısacası her ikisi de kendi içinde kuralları olan ve birbirinden çok uzak olmamakla birlikte ayrı birer edebî türdür.

Öykünün kendisinden sonra Türk edebiyatında öykücülüğe geçmek yerinde olacaktır.

### 1.1. Türk Edebiyatında Öykü Türü

Kıssa, masal, rivayet gibi adlandırmaların ardından öykü, Türk edebiyatında farklı alanlarda da olsa gelişmesini sürdürmüştür. 19. yüzyılda yüzünü her anlamda Batıya, yeniliğe dönen sanatlardan birisi de edebiyat olmuştur. Halk edebiyatında var olan öykücülük geleneği modern hâlini, bu yüzyıla rastlayan, Tanzimat'la almaya başlar. Batıda Boccaccio'nun eseriyle varlığından söz edilmeye başlanan öykü, Türk edebiyatında 19. yüzyılda gelişmiştir. Öncelikle tercüme eserlerin desteğiyle başlayan bu edebî tür, sonrasında dönemin yazarları sayesinde geliştirilmiş ve çeşitlendirilmiştir. Maupassant ve Çehov olarak Batının öngördüğü şekilde başlıca iki türe ayrılan öykü, sonrasında yerini modern öyküye bırakmıştır.

Türk Edebiyatında öykü türünün ilk örnekleri Giritli Aziz Efendi'nin klasik öykü çizgisinde ortaya çıkan *Muhayyelât-ı Aziz Efendî'si*(1852), Emin Nihat Bey'in gece öykülerine dayanan *Müsameretnâme'si*(1870), Ahmet Mithat Efendinin *Kıssadan Hisse'si* (1870) ve *Letaif'i Rivayat* (1870-1895) adlı 25 bölümlük öykü koleksiyonudur. Bugünkü modern anlamda öykü ise Samipaşazade Sezai'in *Küçük Şeyler*(1892) adlı küçük öyküleri ile başlar. Sonrasında Halit Ziya, Nabizade Nazım, Hüseyin Rahmi, Mehmet Rauf ile ilerleyen Türk öykücülüğü Cumhuriyet dönemi ve sonrasında Yakup Kadri, Halide Edip, Refik Halit, Ömer Seyfettin ve Sait Faik ile gelişmiştir. Bu dönemde Türk edebiyatı öykü açısından zenginleşir.

Yenileşme Döneminde Batılı kaynakların izlenmesi ve yazarların kendi üsluplarını bulmaları ile öykü gelişerek ilerleyen veya çeşitlenen bir tür olmuştur. 1940'lı yıllara gelindiğinde Nurullah Ataç'ın hikâye yerine öykü demesi bu sözcüğün yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Burada tür olarak bir değişim söz konusu değildir.

Öykü denmesi sözcükte anlamsal olarak bir fark yaratmamaktadır, burada sadece kelime değişikliğine gidilmiştir.<sup>5</sup>

1940 sonrası Cumhuriyet öyküsünde ele alınan konular belli başlı siyasal, kültürel ve ekonomik sebeplerle değişikliğe uğramıştır ve değişiklik sonrası daha çok aydın bunalımı, aile, kadın, cinsellik ön plana çıkarılmıştır. Cumhuriyet dönemi Türk öyküsünün önemli konularından birini teşkil eden birey ve bireyin iç dünyasında, 1950'lere gelindiğinde, özellikle Sartre'ın yapıtlarıyla birlikte varoluşçuluğun etkili olmaya başladığını görmekteyiz. Bu çerçevede bireysel varoluş, bunaltı ve özgür seçim gibi kavramları öykülerinde örneklemeye çalışan yazarlar ile karşılaşmaktayız. Şiirde İkinci Yeni'nin öyküdeki yansıması olan 1950 kuşağı öyküsünde içerikte var olan bu değişimlerle birlikte biçimde de değişikliklere gidilmiştir. Örneğin bireyin bilincini tam anlatmak adına birinci kişi anlatıcı kullanılmış, bunun dışında iç konuşma ve bilinç akışı gibi tekniklere yer verilmiştir.<sup>6</sup>

1970 sonrasına geldiğimizde ülkedeki sosyal ve siyasal durumlardan etkilenen bir edebiyat ile karşılaşmaktayız. Bu dönemde ideolojik gerçeklerin edebî ortamda dile getirilmesi, geleneksel değerleri, millî ve İslami değerlerin geleneğe etkisini tartışma, Batı kültürüne karşı olma ve bunu dile getirme gibi eğilimler söz konusudur. Bazı yazarlar bu dönemde klasik öykü geleneğini sürdürürken bazıları gelenek ile modern arası bir yerde durmayı tercih etmiştir. 1970'li yıllarda ideolojik bir edebiyat yaratılmamıştır ancak sosyal ve siyasal durumlar edebiyatla yakından ilişkilendirilmiştir.<sup>7</sup> Söz konusu dönemin yazarlarından İnci Aral öykülerinde kadın ve kadının sorunlarını; Oğuz Atay toplumla ilişkilerinde aksaklıklar yaşayan kişilere yer vermiş, temel motif olarak toplumun eleştirisini yapmıştır.

1980 sonrası Türk öyküsü, 1950 kuşağının o parlak döneminin sona ermesini izleyen yılların ardından, yeniden canlanmıştır. İdeolojik kavgaların durulmaya başladığı bu dönemde hem öykü yazan kişiler artmış hem de öykü kurgusunda yeni

---

<sup>5</sup> Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (1998). Cilt: 17. İstanbul: Divantaş. Başkan: Azmi Özcan, s. 499.

<sup>6</sup> J. Ö. Dirlikyapan (2010). *Kabuğumu Kıran Hikâye Türk Öykücülüğünde 1950 Kuşağı*. İstanbul: Metis Yayınları

<sup>7</sup> .....(2011) *Çağdaş Türk Edebiyatı*. (Ed: H.Pilancı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web Ofset Tesisleri.

arayışlar içerisine girilmiştir. Modernist denemeler yerini postmodernist arayışlara bırakmıştır. Gerçek ile hayali içe içe, bir arada sunan veya fantastiği ön plana çıkararak bu dönem edebiyatından öykü de nasibini almıştır.<sup>8</sup> Bunun en önemli örneklerini veren Nazlı Eray, Latife Tekin, Bilge Karasu'dur. Bunların dışında Ayla Kutlu, Cemil Kavukçu, Murathan Mungan ve diğer öykü yazarları gibi Pınar Kür de önemli eserler vererek dönemin edebiyatında önemli bir yere sahip olmuştur.

1990 sonrası Türk edebiyatında öncesinde yaşanan gelişmelerin devamlılığını görmekteyiz. Bu dönemde de 1980 sonrası gibi edebiyatta yenileşmelere devam edilmiş ve postmodern tarz öyküler ön plana çıkmıştır. Bilinç akımına, değişik ruh hallerinin yer almasına devam edilmiş, soyut ve absürd olan öyküde yer almıştır. Öyküde polisiye roman izleklerinin bulunması dönemin öykücülüğünde önemli tekniklerden olmuştur. Kısacası bu dönemde yenileşmeye, öyküde yeni anlatı tarzları denenmeye devam edilmiştir.<sup>9</sup>

Pınar Kür'ü yukarıda bahsi geçen edebî dönemlerden daha çok 1970 sonrasında görmekteyiz. İçinde bulunduğu edebi ortamı yazarın kendi ağzından dinleyecek olursak şu alıntıdan söz etmek gerekir:

Füruzan benden önce çıkmıştı. Tomris Uyar var. Sevgi Soysal vardı ama benim kitabımın çıkmasından kısa bir süre sonra öldü. Nazlı Eray daha yolun başındaydı. *Ah Bayım Ah*'ı çıkmıştı Umut Dizisi'nden. Adalet Ağaoğlu vardı ama o daha eskiydi, Leylâ Erbil vardı, o da daha kıdemliydi... Daha önce de biliyorsun Halide Edip, Suat Derviş, Nezihe Meriç, vardı üçü de önemli yazarlardı fakat tek başlarındaydılar. O da çok büyük bir kadın yazar hareketi başlatmadı edebiyat dünyasında. Yoğun olarak beş altı kadının birden konuşulan kitaplar yazmaya başlaması 1970'lerin başından itibaren oldu.<sup>10</sup>

Pınar Kür de dönemin diğer sanatçıları gibi içinde bulunulan siyasi ve sosyal yaşamdan etkilenmiştir. Bu dönemlerde verdiği eserlerinden *Yarın Yarın* bunun en belirgin örneklerindedir. Yazar ilk romanı sayılan bu eserinde 12 Mart dönemini konu

<sup>8</sup> .....(2011) *Çağdaş Türk Edebiyatı*.

<sup>9</sup> .....(2011) *Çağdaş Türk Edebiyatı*.

<sup>10</sup> M. Söğüt (2006). *Aşkın Sonu Cinayettir*. İstanbul: Everest Yayınları, s. 168.



edinmiştir. Sonrasında yazdığı *Küçük Oyuncu* ve *Asılacak Kadın* da bireysellik ve toplumsallığın birleştiği eserleridir. Öykülerinde ise toplumsal ve siyasal konulardan tamamen uzaklaşır ve 1980 sonrası edebiyatının genel özelliği olan bireyselliği ön plana çıkarır. Bireyin iç dünyasını aktarır ve bunu yaparken dönemin anlatım tekniklerinden yararlanır.

Pınar Kür'ün romanları üzerine yapılan çalışmalar bulunmakla birlikte öyküleri üzerine bir çalışmanın bulunmaması yazarın edebi kişiliğinin incelenmesinde eksik kalan yanı oluşturur. Bu eksiklik çerçevesinde Kür'ün öykücülük yanı romancılığın gölgesinde kalmış ve bizce öykücülükteki başarısı hak ettiği takdiri görmemiştir. Biz bu çalışmamızla bu eksikliklerin giderileceğini düşünmekteyiz. Söz konusu yazarın romanları üzerine yapılmış olan iki tane<sup>11</sup>; öykü ve romanlarını kapsayan bir tane yüksek lisans tezi<sup>12</sup> bulunmaktadır. Daha çok romanları üzerine yoğunlaşan bu tezlerde yazarın öyküleri arka planda kalmıştır. Öyküleri ile romanlarında kadın problemlerinin incelendiği yüksek lisans tezinde ise öykülerin sadece tek bir yönü ele alınmış, kadın problemi üzerinde durulmuştur. Bunun dışında Berna Moran<sup>13</sup>, Atilla Özkırmılı<sup>14</sup> ve Fethi Naci<sup>15</sup> gibi araştırmacılar yazarın belirli yönlerine dikkat çekmiş; ancak bu ilgi daha çok romanları üzerine olmuştur. Mine Söğüt'ün yazarla yaptığı söyleşi<sup>16</sup> ise hem genel olarak yazarın hayatı ve eserleri için hem de bizim çalışmamız açısından önemli bir kaynak olmuştur. Araştırmacılardan Füsun Akatlı'nın yazarın öyküleri hakkındaki tespitleri ise son derece önemlidir. Söz konusu araştırmacı yazarın öykülerini romanlarından daha başarılı bulmaktadır ve onun öykülerinden şöyle söz eder:

Pınar Kür'ün en temelde, klasik diyebileceğim bir 'tahkiye'si var. Öyküye yenilik getirdiği söylenemez. Türün düzgülerine (norm) sadık yanı. Yine de

---

<sup>11</sup> E. Toktamış (2012). *Pınar Kür'ün Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, F. Keskin (2012). *Pınar Kür'ün Romanlarında Anlatıcı- Kurmaca ve Gerçeklik*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

<sup>12</sup> N. Çin (2010). *Pınar Kür'ün Romanlarında ve Öykülerinde Kadın Problemi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.

<sup>13</sup> B. Moran (1997). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*. İstanbul: İletişim Yayınları, s. 105-117.

<sup>14</sup> A. Özkırmılı (1994). *Romanların Dünyasında*. Ankara: Ümit Yayıncılık, s. 128-134.

<sup>15</sup> F. Naci (1997). *50 Türk Romanı*. İstanbul: Oğlak Yayıncılık, s.390-395.

<sup>16</sup> Söğüt (2006).

kendine özgü öyküleme ustalıklarıyla tekdüzelikten hemen her yerde sıyrılmayı bilmiş. Bildiklerinizin yinelendiği sıkıntısını duyurmuyor(...)<sup>17</sup>

Ansiklopedilerin çoğunda yazarın hayatı ve genel olarak eserleri üzerinde durulmuştur. Eserlerinden söz eden kısımlarda ise öyküler sadece ismen geçerken romanlardan öykülere göre daha ayrıntılı söz edilmiştir. Bu bağlamda bizim araştırmamızın amacı yazarın öykülerini her yönüyle incelemek ve bu öyküleri romanların gölgesinden kurtarmaktır. Bu çerçevede hem yazarın edebi kişiliği ayrıntılanacak hem de onun öykülerinin önemli özellikleri belirlenecektir. Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip olan Pınar Kür'ün öykülerindeki başarısının ön plana çıkması şüphesiz diğer çalışmalar için de aydınlatıcı bir rol üstlenecektir. Kısacası Kür, romanlarında olduğu gibi öykülerinde de gerek konu gerekse üslup açısından döneminden hem etkilenmiş hem de dönemini etkilemiş bir önemli bir yazardır.

### **1.1. Pınar Kür'ün Hayatı ve Eserleri**

Tam adı Havva Pınar Kür olan yazar 1943 Bursa doğumludur. Bursa'da doğmasına karşın orada yaşamayan Pınar Kür Bursa'dan yeşilliğini yitiren, gerici bir toplum olarak söz eder ve orayı sevmediğini söyler.<sup>18</sup> Öğretmen Behram Kür ve yazar İsmet Kür'ün kızı olan Pınar, aynı zamanda şair ve yazar Halide Nusret Zorlutuna'nın yeğenidir. Romancı Emine Işınso ile de kuzen olan Kür, ilk ve orta öğrenimini Ankara'da, lise öğrenimini on üç yaşında gittiği Newyork'ta tamamlar. Yüksek öğrenimini Robert Kolej'de yapar ve doktora için Paris'e gider. Buradaki beş yıl içinde tiyatro faaliyetlerinde bulunur ve Sorbonne Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Kürsüsünde "Yirminci Yüzyıl Tiyatrosunda Gerçekçilik ve Yanılsama: Pirandello, O'Neill ve Etkileri" teziyle doktora yapar(1964-1969).

Paris'te kaldığı süre içerisinde kendisinde yaşanan değişimi, tiyatroyla olan bağını ve bunun edebî yaşamına olan yansımalarını yazar şu sözlerle ifade eder:

---

<sup>17</sup> F. Akatlı. *Pınar Kür Hakkında*. Aktarılan Eser: Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, s. 2362.

<sup>18</sup> Söğüt (2006), s. 7.

Ben bütün ciddi sinema ve tiyatro kültürümü Paris'te aldım, klasik tiyatronun en iyi örneklerini de, o günün güncel tiyatrosunu da, yeni çıkan akımları, çağdaş arayışları da orada gördüm. Politik uyanışım da orada oldu. Dünya edebiyatını orada tanıdım. Paris benim için gerçek bir okuldu. Ama bu arada gerçek okulu da ihmal ettim...<sup>19</sup>

Yazar yurda dönünce iki yıl süre ile Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramaturg olarak çalıştı (1971-1973). Daha sonra İstanbul'a yerleşen Kür, roman ve öykü çalışmalarının yanı sıra İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda öğretim görevlisi olarak çalıştı (1979-1996). 1996'dan sonra ise Bilgi Üniversitesi Medya İletişim Bölümünde görev yaptı. Anılarında Zonguldak, Ankara gibi Anadolu'nun birçok yerini gezen ancak kendisini en çok İstanbul'a ait hissedenden yazarın reklamcı Can Kolukısa'dan bir çocuğu vardır.

Yazmayı Agatha Christie ve Tolstoy'dan öğrendiğini söyleyen<sup>20</sup> yazarın öğrenciyken yazdığı *İki Başlı Adamın Tek Eli* oyunu önce Ankara'da, daha sonra İstanbul'da Uluslararası Kültür Şenliği'nde sahnelendi. *Kuru Kuru Kurbanın Olam* adlı oyunu Fransızcaya çevrildi ve Paris'te oynandı. İlk öyküleri *Dost* dergisinde çıktı (1971-1973). Daha sonra *Yazko Edebiyat*, *Varlık*, *Milliyet Sanat* ve *Gösteri* gibi dergilerde yayımlanan öyküleriyle tanındı.

1976'da yayımlanan ilk romanı *Yarın Yarın*'da 12 Mart olaylarını anlattı. *Yarın Yarın* yayımlanışından altı ay sonra sıkıyönetim idaresi tarafından yasaklansa da iki yıl sonra bu durum ortadan kalktı. Bu romanın 12 Mart romanlarından farklı olduğunu söyleyen yazar, eserin ilk roman olması dolayısıyla otobiyografik özellik taşıdığını söyleyerek kitapla ilgili aldığı yorumları şöyle ifade eder:

İlk kitaplarda, yani pek çok yazarın ilk kitabında, dikkat et, hep bir iç dökme payı vardır. Tekrar ediyorum, ufak ayrıntılar dışında bu kitapta birebir hiçbir gerçek kişi ya da olay yoktur, olmaması gerekir, ayrıca da, ama genelde ilk romanlarda otobiyografik birikimi dışarı atma eğilimi var. Bu sadece bende değil bütün yazarlarda var. O yüzden de ilk roman hiçbir zaman en iyi roman olmaz. Ki bu kitap için herkes, "Hiç ilk romana benzemiyor, çok

<sup>19</sup> Söğüt (2006), s.98,99.

<sup>20</sup> Söğüt (2006), s. 331.

sağlam bir yapısı var,” diye de yazdı. İlk romanda öyle teknik yanlışlar da çok olur. Bu romanda teknik yanlışlar çok olmadığı için öbür tarafa yüklendiler.<sup>21</sup>

1977’de yayımlanan konusunu yazarın tiyatro çevresinden alan *Küçük Oyuncu* ve 1979’da yayımlanan *Asılacak Kadın*, konuların daha çok bireysellik ve toplumsallıkla birleştiği anlatılar olmuştur. Biçim olarak da dönemin yenilikçi havasından yararlanan yazarın *Asılacak Kadın* ve 1986’da yayımlanan *Bitmeyen Aşk* romanları da müstehcen bulunarak yasaklanmıştır. Bunlardan bir genç kadının hüznü dramının dile getirildiği *Asılacak Kadın* romanı 1986’ da filme de alınan bir yapıttır. Bunun dışında yazarın bu eseri cinsellik konusu açısından da ele alınmıştır. Son on yılın Türk romanını ele alan Gürsel Aytaç dönemin eserlerini konu bakımından sınıflandırırken Kür’ün bu eserini cinsellik başlığı altında değerlendirir. Ayrıca eserden; cinsel sapıklığı ekonomik bağımlılık ve kadın sorunuyla ilişkisi içinde ideolojik bağlamda işlediği şeklinde söz edilir.<sup>22</sup>

1989’da yayımlanan *Bir Cinayet Romanı* isimli eseri dönemin edebi ortamına yenilik getirebilecek türde bir eser olmuştur. Burada yazar edebiyatta var olan yeni arayışları örnekler ve polisiye türün tekniklerinden yararlanır. “Ölümün Vazgeçilmez Çekiciliği” isminde bir eserin yazılışının yer alması ile bir üstkurmaca örneği olan bu roman Türk edebiyatında polisiye tür ve teknik açısından önemli bir yere sahiptir. Bu türün devamı sayılabilecek *Cinayet Fakültesi* eseri yazarın 2006 yılında yayımlanmış diğer romanıdır.

1992’de yayımlanan *Sonuncu Sonbahar* romanı ve 2004’te Elif Şafak, Murathan Mungan gibi isimlerle birlikte *Beşpeşe*, yazarın çıkardığı diğer eserlerdir. Bunların dışında yazarın çevri eserleri de vardır.

Yazarın öykülerine geldiğimizde ise ilk dikkati çeken öykü kitabı 1981’de yayımlanan *Bir Deli Ağaç*’tır. Yazarın burada ilk romanlarının aksine daha çok bireye ve bireyin iç dünyasına yöneldiğini görmekteyiz. Bu öykülerde daha çok kadınlar ve onların hayat öyküleri üzerinde duran yazar, anlatıcı olarak da daha çok kadınları tercih

---

<sup>21</sup> Söğüt (2006), s.177.

<sup>22</sup> G. Aytaç (1990). *Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler*. Ankara: Gündoğan Yayınları, s. 50.

etmiştir. Bu sayede onların duygusal yapısını tüm derinlikleri ile hissettirmiş ve aşktan yana mutsuzluğa kapılan kadınların ruh hallerini doğrudan yansıtabilmiştir.

*Akışı Olmayan Sular* kitabı 1983 yılında yayımlanmış ve 1984 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı almıştır. Burada ilk öykü kitabının aksine daha çok erkek kahramanları ve onların duygu dünyasını görmekteyiz. Yaşamdan kopuk insanları dile getiren yazar bu öykü kitabında duygusal yanı ağır basan erkekleri konuşturmuştur. Ancak şu ortaktır ki yazar bu kitabında da bireyin iç dünyasını merkeze almıştır. Anlatıcılar veya kişiler değişmesine karşın temalar hemen tüm öykülerde birbiriyle benzerdir.

2004 yılında yayımlanan *Hayalet Hikâyeleri*'nde ise ilk iki öykü kitabından farklılaşan özellikler ile karşılaşmaktayız. Her öyküde yer alan hayalet daha doğru ifadeyle gerçeklikten uzak kişiler söz konusu öyküleri diğerlerinden ayırmaktadır. Bu anlamda fantastik türlerde olduğu gibi gerçeküstü öğeler dikkat çekicidir. Öykülerde söz konusu yalnız ve mutsuz kahramanlar, var olmayan kişilerle konuşmaktadır. Gerçeklik sınırlarını zorlayan kişilerin hayalet olduğu ise öykünün sonunda anlaşılmaktadır. Tüm öykülerde olduğu gibi mutsuz kişiler, aşk teması ve bunlara hizmet eden diğer öğeler burada da mevcuttur.

Dönemin sosyal ve edebi olaylarından doğrudan etkilenmiş ve yazdığı eserlerle dönemini etkilemeyi başarmış olan yazarın kitaplaşmış öyküleri bu çalışmada kişi, tema, olay örgüsü, zaman, mekân ve anlatım teknikleri başlıkları altında incelenecektir.

## **2. Pınar Kür'ün Öykülerinin İncelenmesi**

### **2.1. Kişiler**

Pınar Kür'ün öykülerinde kişiler önemli bir yer tutmaktadır. Bu yüzden ki biz bu çalışmamızda kişilerden başlamayı uygun gördük. Bunda, belirttiğimiz gibi hem öykülerde kişilerin ön planda olması hem de modern yazarların öyküleri üzerine yapılan tezlerin kişilerden başlatılması etkilidir. Öykülerde kişilerin ruhsal durumu birbirinden çok ayrı olmamakla birlikte farklı kişiler üzerinde, farklı duygu yoğunluklarına yer

verildiğinden söz edebiliriz. Söz konusu kişilerin, başlıklardan da anlaşılacağı üzere, öne çıkan özellikleri mutsuz ve karamsar bir kişiliğe sahip olmalarıdır. Yazarın kendisinin de belirttiği gibi Pınar Kür mutsuzluğun öyküsünü yazmıştır. Ona göre mutlulukla ilgili yazılabilecek pek bir şey yoktur.

Birisi “Okudum kitabını, ağladım, perişan oldum,” derse ben memnun olurum. O akılda kalır. Mutluluğun romanını yazmış olan kim var? Sen yazdın mı? Hiç öyle bir şey fark etmedim ben senin yazdıklarında! Çünkü öykü yoktur mutlulukta. Zaten mutlu olduğun anda roman yazmak da okumak da aklına gelmez. Herkesin mutlu olduğu bir romanı niye okuyasın ki? Sinirden ölürsün...<sup>23</sup>

Onun mutsuzluk üzerine kurduğu bu öykülerde de karamsar hava hem kişiler hem de öykünün diğer öğelerine yansımıştır.

Öykülerde kişilerin içinde bulunduğu ruh halinden söz edilirken zaman ve mekân unsurlarının da bu anlamda işlevsel kullanıldığı söylenebilir. Mekân olarak çoğunlukla kapalı yerlerin, zaman olarak daha çok gece vakitlerinin seçilmesi bu anlamda önemlidir.

Yazarın öykülerinde taşraya, kentten uzak yaşamın insanlarına yer verilmemiş olması dikkat çekicidir. Onun öykülerinde daha çok büyük şehirlerde yaşayan insanları ve onların sorunlarını görmekteyiz. Bu yüzden ki kişiler ve temalarda dikkati çeken bir bireysellik söz konusudur. Başka bir ifadeyle yazarın sosyal temalara yer vermemiş olması öykülerin kişilerini de bireysel konular çerçevesinde değerlendirmemize sebep olmuştur. Bunun tek istisnası yer yer bahsedeceğimiz devrimci tiplerdir. Bunlar öykülerde üzerinde çok az durulan kişiler olmakla birlikte öykü kahramanlarını bir nebze de olsa bireysellikten uzaklaştırmıştır. Bunun dışında ne konu ne de kişilerin sosyal yanına değinilmiştir. Ön planda olan kişilerin ruhsal bunalımları ve buna sebep olan olaylar veya durumlardır. Bu anlamda yazarın öykülerinde kişilerin önemli oluşu yersiz bir tabir değildir.

Biz bu çalışmamızda kişileri sınıflandırırken onların içinde bulunduğu ruhsal bunalıma göre adlandırma yapmayı uygun gördük. Çünkü öykülerde kişilerin öne çıkan

---

<sup>23</sup> Söğüt (2006), s.220.

özellikleri meslek, yaş veya sosyal durum değildir. Öykü kahramanları genellikle bir bunalım veya olay yaşamış bunun ardından okuyucuya içinde bulunduğu ruh halini anlatan kişilerdir. Bu yüzden ki biz de onların okuyucuya aksettirmek istediği duyguya göre sınıflandırma yapmayı uygun gördük. Bunun dışında kadın ve erkek olarak ayrı başlık açmamızın sebebi; aynı duyguya veya ruh haline sahip kişilerin cinsiyetler üzerindeki farkını veya benzerliğini yansıtabilmektir. Başlıklar halinde incelerken de aynı ruh halinin kadında ve erkekte hissediliş biçimine, okuyucuya yansıtılışına değineceğiz.

### **2.1.1. Kadınlar**

#### ***2.1.1.1. Mutsuz kadınlar***

Bu başlık altında yer alacak öykü kahramanlarının ortak özelliği yaşadıklarından veya yaşayamadıklarından duyulan üzüntü sebebiyle mutsuz olmalarıdır. Kadınlar öykülerde konu ile ilişkili olarak yaşadıklarından duyduğu üzüntüyü derin hissetmiş ve yazar da bunu derinden hissettirmiştir. Çoğu birinci kişi ağzından, anı tarzında yazılan öyküler olması itibariyle söz konusu mutsuzluk hissi sebepleri ve sonuçları ile ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu anlamda anlatıcının kadın olduğu öykülerde mutsuzluk hissi daha da derinleşmiş, yoğunlaşmıştır denilebilir.

Kadın kahramanların mutsuz olmalarına sebep olan çoğu zaman yaşanan üzücü olaylar olmakla birlikte bu bazı öykülerde kahramanların tercihidir. Öykü kahramanı yaşadıklarından uzakta olmasına veya farklı bir hayatın içerisinde olmasına rağmen geçmişe veya yaşananlara takılmış başka bir ifadeyle mutsuz olmayı tercih etmiştir. Tüm bu durumlar öyküde yer alan kişilerin psikolojik durumlarına bağlanabilmekle birlikte anlatılan olay veya durumlar ile yakından ilişkilidir.

Konu ile ilgili değerlendirmeyi sona bırakarak öykülerdeki mutsuz kadınlardan bahsetmek yerinde olacaktır.

İlk kitabın ilk öyküsü olan *Yaz Gecelerinde Keman*'da çok sevdiği eşini kaybetmiş olmanın acısı ile mutsuzluğa ve yalnızlığa mahkûm olan kadını; Sevim'i görmekteyiz. Bu öyküde kadın, yaşadığı üzücü olay sonrası anlatma zamanında, öyküyü

anlatırken, mutsuz bir kadındır. Onun bu mutsuzluğu dördüncü kattan duyacağı keman sesi ile yerini bir süreliğine de olsa mutluluğa bırakacaktır. Çünkü eşi İlhan'ın keman çalması ile duyduğu keman sesini özdeşleştirilmesi onu bir süreliğine yalnızlıktan kurtaracaktır. Anlatma zamanında Sevim ellili yaşlarında, uyumak için ilaç kullanan, romatizmalı ve en önemlisi aşka olan inancını kaybetmiş yalnız bir kadındır. Ancak duyduğu keman sesi onu bu yalnızlıktan, amaçsız davranışlarından kurtarmış; meraklı, hevesli ve sosyal bir kişi hâline getirmiştir. Dördüncü kattakiler onun bir anda yalnızlığını paylaşan, eşi İlhan ile olan anılarının canlanmasına sebep olan kişiler olarak ona mutsuzluğunu unutturacaktır.

Eşini kaybetmiş bir kadın olmanın verdiği üzüntünün yanı sıra Sevim'in mutsuzluğunun bir başka sebebi aşkını doyasıya yaşayamamış olmasıdır. Onun mutluluğunu ölüm bölmüş ve bu bölünmüşlük, duyulan keman sesi ile yıllar sonra belli bir süre için ortadan kalkacaktır. İlhan ile olan mutluluğunu doyasıya yaşayamamış olmanın üzüntüsünü dördüncü kattaki kadın ve adamın pencerede sevgilerine şahit olduğunda derinden hissedecektir. Bu görüntü aşka dair inancını kaybeden Sevim'e aşkı hatırlatacak ve onu hayıflandıracaktır.

Sevim'in kendisini ve içinde bulunduğu mutsuzluğu doğrudan okuyucuya aktardığı şu kısım önemlidir:

Her geçen gün biraz daha yaşlandığıma sevinerek ölümü bekliyorum, sabırla, gelişini çabuklaştırmak için de çaba göstermeden. Yaşamdan beklediğim başka hiçbir şey yok ve belki de tek mutluluğum bu.<sup>24</sup>

Anlatma zamanında yalnız ve mutsuz olan Sevim için dikkat çekici olan bir başka konu ölümü bekleyiş fikridir. Onun bu fikre kapılmasına, mutsuzluğuna sebep olan ölüm üzerine duyulan üzüntü ve aşka dair hayıflanmadır. Ancak bahsettiğimiz gibi keman sesi ile bu bir nebze olsa son bulacak ve Sevim daha dışa dönük bir kişi olacaktır. Öykünün başında uyku haplarına duyduğu ihtiyaç sona erecektir.

Yazarın Sevim'in öyküsünü aktarırken birinci kişiyi seçmesi ve anlatılanların onun bakış açısı ile verilmesi kahramanın duyduğu mutsuzluğu derinleştirmiştir.

---

<sup>24</sup> P. Kür (2012a). *Bir Deli Ağaç*. İstanbul: Everest Yayınları, s.17.



Kadının yaşadıklarına dair hissettikleri doğrudan verilmiştir. Yazar öyküde mutsuzluğu kadının yalnız ve hasta oluşu ile desteklemiştir.

Bu öyküde mutsuz bir başka kadın yardımcı kişilerden sayılabilecek dördüncü kattaki –ismi söylenmemiştir- terk edilen kadındır. Buradaki mutsuzluğa sebep olan yine aşktır; ancak kadının mutsuzluğunun sebebi sevdiği adamın eşine geri dönmesi itibariyle terk edilmiş olmasıdır.

*Bir Deli Ağaç*'ın ikinci öyküsü olan *Herkes Bana Düşman*'da mutsuz olan Hayriye Hanım'dır. Hayriye Hanım öyküde anlatıcı olan oğlu Orhan tarafından olumsuz çizilen bir kişidir. Kadına dair anlatılanların tümü oğlu Orhan'a ve onun bakış açısına ait olduğu için onunla ilgili söylenenler tek yönlüdür. Anlatıcıya göre annesi onu hiç sevmemiştir ve ona son yaptığı –intihar etmesi- ile de ona yine nankörlük etmiştir. Bu açıdan bakıldığında Hayriye Hanım sevgisiz, sevimsiz ve nankör bir kadındır. Bunun dışında ise genç yaşta eşini, sonrasında kızını kaybetmiş; ancak yılmadan mücadele etmiş bir kadındır. Anlatı zamanında yedi odalı eski bir evde yaşayan, çocuklarının ilgisine düşkün; ancak yalnız bir kadındır. Olaylar Orhan'ın gözünden anlatıldığı için Hayriye Hanım'ın psikolojik durumunu tam olarak anlayamasak da intihar etmesi ile mutsuz bir kadın olduğu fikrine kapılmaktayız. Eşi ve kızının ölümünden sonra ilgiye muhtaç bir kadının iki oğlu tarafından yalnız bırakılması Hayriye Hanım'ın mutsuzluğuna ve karamsarlığına sebebiyet vermiştir denilebilir.

Öykü kitabına da ismini veren *Bir Deli Ağaç* öyküsünde kadın anlatıcının mutsuzluğu derinden hissedilmektedir. Birinci kişi anlatıcı olarak anlatma zamanında mutsuzluğunu derinden hissettiren kadın, üçüncü kişi anlatıcı olarak olaylara uzaktan bakmaya çalışırken bile bunu hissettirmeye devam edecektir.

Anlatma zamanında hastane odasında, yaşadıklarını bahçedeki ağaç ile özdeşleştirerek anlatan kadının ruhsal bir bozukluğunun olduğu, kendisi tarafından bu durum reddedilse de, okuyucu tarafından anlaşılabilir. Anlatma zamanındaki yalnız ve yaşlı kadının mutsuzluğunun sebebi geçmişte yaşadığı karşılıksız aşktır. Arkadaşının ressam olan dayısına âşık olduğu yıllarda kadın üniversite öğrencisidir. O yıllarda korkak, ürkek bir kız olan anlatıcı adama âşık olduktan sonra cesaretli bir kişi olarak değişim yaşayacaktır. Onunla birlikte olabilmek adına –kendi başına hareket

edebilme gibi- eskiden yapmadığı şeyleri yapacaktır. Öykünün tek mutlu anlatılan yerleri bu kısımlardır. Anlatıcı kadının hastalığına ve mutsuzluğuna sebep olan şey aşkının tek taraflı oluşudur. Çünkü öyküdeki adama göre aralarındaki şey yalnızlığı paylaşmaktan ibarettir.

Öyküde kişi isminin geçmemesi –her şeyin baş harfi M diye söz edilir- anlatılanların akıl sağlığı yerinde olmayan kadın tarafından aktarılmasıyla ilgili olduğunu düşündürmektedir. Kadının mutsuzluğuna sebep olan şey Sevim'in öyküsündeki gibi aşka dairdir. Ancak burada Sevim'inkinden farklı olarak ne aşkın karşılığı vardır ne de şimdiki zamana ait mutluluk kııntısı.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünün anlatıcı kadınında da yaşadıkları itibariyle ortaya çıkan mutsuzluğun doğurduğu ölüm fikri derinden hissedilmektedir. Aşkına karşılık bulamamış ve bu sebepten akıl sağlığı bozulan kadın için ölüm bir kurtuluş gibidir.

Mutsuzluğun sebebinin aşk olduğu bir başka öykü *Taksim- Maçka*'dır. Burada anlatıcı olan erkek ve eşi Jale arasında gördükleri kişilere dair anlatılan öykülerden biri Vildan'a dairdir. Konumuz itibariyle Vildan üzerinde duracak olursak onun için dikkat çekici olan yaşadığı birliktelik sebebiyle mutsuz bir kadın oluşudur. Bu öyküde yaşananların üçüncü kişi tarafından anlatılması Vildan ile ilgili söylenenleri daha yüzeysel kılmaktadır. Anlatıcı Vildan'ı yanında bir adamla görmeye başladığında Vildan mutlu ve bakımlı bir kadındır. Sonrasında yalnız görülmeye başlanan kadından, mutsuz ve bakımsız biri olarak söz edilir. Aktarılanlar itibariyle kadının olumsuz yöndeki değişim ve mutsuzluğunun sebebi aşktır. Bunun sebebinin tam olarak bilememekle birlikte Vildan için mutsuzluk ve yalnızlık birbirleriyle yakından ilişkilidir.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde birlikteliğe dair mutsuzluğun iki kadın üzerinden anlatıldığını görmekteyiz. Anlatma zamanında anlatıcı otuz iki yaşında, iki çocuk annesi bir kadındır ve sevgiden uzak bir birlikteliği vardır. Bunu annesinin ağzından dinlediği babası ve Neslihan'ın aşk öyküsünden sonra fark eder. Geçmiş zamanda ise sevdiği adam için ailesini karşısına alan Şükran Hanım'ın, eşi Enver Bey tarafından aldatılması sebebiyle yaşadığı mutsuzluk söz konusudur. Her iki kadının da mutsuzluğuna sebep olan yine aşktır. Öykünün başında anlatıcı tarafından Şükran Hanım dırdırcı ve

çekilmez bir kadın olarak aktarılırken öykünün sonunda ondan daha olumlu bahsedilecek, yaşadıkları anlaşılmaya çalışacaktır. Anlatıcının fikrini değiştirmesine sebep olan annesinin yaşadığı aldatılma olayına dayanması ve ailesine sahip çıkıp onlardan vazgeçmemesidir. Anlatıcı bir yandan annesinin anlattıklarından onu anlamaya çalışmış bir yandan da babası ve Neslihan arasındaki aşk ile kendi birlikteliğini karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırmadan ortaya sevgisiz bir birliktelik olduğu – eşini Ahmet’le aldatmıştır- ve bununla ilişkili olarak anlatıcının mutsuz bir kadın olduğu fikri çıkarılabilmektedir.

Söz konusu öyküde kişilerin ruhsal durumları ve yaşananlar üzerine hissedilenler okuyucuya doğrudan verilmemektedir. Anlatıcının konumu itibariyle Şükran Hanım’a dair anlatılanlar yüzeysel kalmakla birlikte anlatıcıya dair bahsedilenler daha ayrıntılıdır. Kişilerin mutsuzluğu ise anlatılanlar ile dolaylı yönden çıkarılmaktadır.

Yazarın ikinci öykü kitabı *Akışı Olmayan Sular* diğer iki kitabın aksine erkek anlatıcıların ağırlıklı olarak yer aldığı öykülerden oluşmaktadır. Bununla da ilişkili olarak kadınlar ve onların hissettikleri çoğunlukla erkek bakış açısıyla verilmektedir. Bu anlamda kadınlar daha arka plandadır ve onlardan yüzeysel olarak söz edilmiştir. Mutsuz kadınlarla ilgili bahsedilecek olanlar da tüm bunlarla ilişkili olarak sınırlı kalacaktır.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsündeki mutsuz olarak adlandırılabilen kadınlar Aysel ve anlatıcının annesidir. Burada da doğrudan bir mutsuzluktan söz edilememekle birlikte kadın kahramanların, eşlerini terk etmesi bizi bu fikre götürmüştür. Onlar eşlerini terk etmeleri ve başka bir kişiyi tercih edişleri sebebiyle mutsuz kadınlar olarak adlandırılmışlardır. Her ikisi de üçüncü kişi tarafından anlatıldığı için mutsuzlukları tam olarak bir sebebe bağlanamamaktadır. Ancak yaşadıkları birliktelikten ya da buldukları durumdan mutsuz oldukları kaçmaları ile ilişkilendirilebilmektedir. Mutsuzluğun sebebi aşk olmakla birlikte onun oluşmasına sebep olanların kadın olması itibariyle bu öyküler diğerlerinden ayrılmaktadır. Çünkü bu öykülerde mutsuzluk daha çok erkek kahramanlar üzerinden anlatılmaktadır.

Mutsuzluğu aşk sebebiyle yaşayan bir başka kadın *Leyla için Şiir* öyküsündeki Leyla’dır. Burada yine kadın ile ilgili anlatılanlar üçüncü kişi olarak erkek anlatıcıya

aittir. Leyla babasına aşkı için karşı gelecek kadar cesur, uğruna şiir yazılabilecek kadar –anlatıcı yazmaktadır- güzel ve bakımlı bir kadındır. Anlatıcının Leyla’ya olan hayranlığının dışında fiziksel görüntüsünden bahsettiği tek bir yer vardır. Bu kısmın dışında daha çok Leyla’nın ruhsal durumundan ve yaşadıklarından söz edilir:

Yüzü yuvarlaktı, elmacık kemikleri çıkık değil, tombuldu. Ona ilk tutulduğumda, uzun, kendiliğinden çok kıvrıcık olduklarından sırtında kabaran, kimi kez kurdele ya da tokalarla zapt etmeyi denediği, ama çoğu kez serbest bıraktığı –annemin alçak, kalın, tıslayan sesi: ‘boya olduğu besbelli’- saçları vardı.<sup>25</sup>

Leyla’nın Ekrem’e olan aşkı onu mutsuzluğa ve sonunda intihara sürükleyecektir. Ekrem’in para için onu terk etmesi üzerine günden güne fiziksel ve ruhsal olarak çöküşe sürüklenen Leyla’nın mutsuzluğu ölümle sonuçlanacaktır. Aşka dair yaşadığı mutsuzluk ve acı sebebiyle hayata küsen Leyla için ölüm son nokta olmuştur. Onun bu ruhsal bunalımı etrafındaki kişiler tarafından deli olarak adlandırılmasına sebep olsa da bu durum ona âşık olan anlatıcı tarafından reddedilmektedir.

Mutluluğu mutsuzluğa, hayata olumlu bakışı küskünlüğe çeviren ve Leyla’yı ölüme sürükleyen aşkla ilişkili olarak mutsuzluktur. Güzel ve mutlu kadının yerini öykünün sonunda mutsuz bir kadın almıştır.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde tüm öykülerden farklı olarak mutsuzluğun sebebi ailedir. Anlatıcı geçmişi anlatırken ailesinde var olan gergin ortam sebebiyle mutluluğu dokuzuncu kattakilerde bulduğunu belirtir. Oraya kendisini daha ait hissedecek ve mutluluğu o insanlarla paylaşacaktır. Bu öyküde yoğun bir mutsuzluktan söz edilememektedir. Anlatıcının çocukluğundaki mutsuzluğu ve belki anlatma zamanında Ahmet’in –dokuzuncu kattaki kişilerden- ölümünden duyduğu üzüntüden söz edilebilir.

Karşımıza çıkan bir başka mutsuz kadın üçüncü kitabın ilk öyküsü olan *Hayalet Hikâyesi*’ndedir. Bu öyküde yer yer anlatıcı da olan Sırma Amerikalı biriyle evlenip ayrılmış, yaşadığı evden ve ortamdan mutsuz bir kadındır. Onun bu mutsuz halini daha

---

<sup>25</sup> P. Kür (2012b). *Akışı Olmayan Sular*. İstanbul: Everest Yayınları, s. 95.

çok kasabalılar tarafından lanetli olarak bilinen eve bağlayabilmekteyiz. Orada yaşamaktan kaynaklanan mutsuzluk dolaylı olarak hissettirilmektedir.

Aynı öyküde başka mutsuz bir kadın Sırma'nın annesi olan Meral Hanım'dır. Meral Hanım, geçmiş zamanda eşi tarafından aldatılmış ve bunu kabullenememiştir. Aktüel zamanda huysuz ve mutsuz bir kadın olarak Meral'in bu durumu yaşadıklarıyla ilgilidir. Eve dadılık için getirilen Sabah ile aldatıldığını öğrendiği halde kabullenemeyişi yaşadığı mutsuzluğun büyüklüğüne işaret eder niteliktedir. Tüm bunlarla ilişkili olarak kadının tekerlekli sandalyede hastalıklı bir kadın olarak anlatılması da mutsuzlukla bütünleyici bir özellik taşır.

*Hayalet Hikâyesi*'nin mutsuz başka bir kadını Şerif Bey'in evlilik dışı ilişkisinde yer alan Sabah'tır. Sabah sevdiği ve çocuk sahibi olduğu adamın başka biriyle evlenmesine dayanamayarak kendini asmıştır. Sevdiği adam tarafından mutsuzluğa itilen kadın için intihar son nokta olmuştur. Kadın yaşadığı psikolojik çöküntü sebebiyle mutsuzluğuna ölüm ile son vermiştir. Öyküde Sabah'ın yaşadıklarından -üçüncü kişi ağzından anlatılması sebebiyle- net olarak söz edilemese de intihar etmesi onun mutsuz olduğu fikrini doğurmuştur.

Bu öyküdeki kadınların mutsuzluk hissini aşka bağlayabilmekteyiz. Sırma, Meral ve Sabah aşkta umduklarını bulamamanın verdiği mutsuzluk ile karşımıza çıkmaktadır. Burada belirtmelidir ki Meral Hanım ve Sabah'ın mutsuzluğunun duygusal yönü çok daha belirgindir. Sabah'ın bu durumu ölümle son bulurken, Meral Hanım'ınki aktüel zamanda hala devam eden bir mutsuzluktur. Sırma'nın mutsuzluğu ise daha çok içinde bulunulan yerden kaynaklanan bir hoşnutsuzluktan ibarettir.

*Düşman* öyküsünde üçüncü kişi ağzından da olsa Beyza'nın mutsuzluğu hissedilebilmektedir. Zengin bir adamla evlidir; ancak o başka bir adama olan aşkı sebebiyle sevgisiz bir birliktelik yaşamaktadır. Zaten uysal, çekingen ve zayıf bir karakter olarak anlatılan Beyza için bu mutsuzluğun tercih niteliği taşıdığı söylenebilir. Kadında kendisinde olanı kabullenmiş olma vardır; olması istenilen için bir çaba yoktur. Emre'ye olan aşkını yaşayamayan kadın acı çekmektedir ve bunu unutmak ister. Evliğinde bulamadığı mutluluğa ölümle ulaşıp ulaşamayacağını sorgular. Öykünün son satırları bu anlamda dikkat çekicidir:

Uyumak unutmak mıdır?

Unutmak ölmek midir?

Ölmek mutluluk mudur?<sup>26</sup>

Mutluluk *Düşman* öyküsünde aranan bir şeydir; ancak onun için çaba sarf edilmez. Mutsuzluk ise Beyza'nın anlatma zamanındaki durumunu anlatan en belirgin histir.

Mutlu olmak?.. Ne demek mutlu olmak? Unutmak... Uyumak...tan başka neleri içerir mutlu olmak?

[U]yumak... Unutmak...tan başka mutluluk kaldı mı? Var mıydı?<sup>27</sup>

Öyküde bir kadının sevgisizlikle ilgili olarak yaşadığı mutsuzluk mekân unsuru ile desteklenmiştir. Beyza banyoda, ayna karşısında ve kendisini sorgularken –hayalet aracılığıyla- mekân olarak kapalı yerlerin tercih edilmesi anlatılanları desteklemekte ve yoğunlaştırmaktadır.

Mutsuzluğun derinden hissedildiği öykülerden biri *Edebiyat Neye Yarar*'dır. Lise edebiyat öğretmeni olan Engin, eşi Vural tarafından aldatılmış bir kadındır. Eşinin yurt dışında başka bir kadınla evlenmesiyle ona öfke duyan Engin'in anlatma zamanındaki mutsuzluğu dikkat çekicidir. Onun da mutsuzluğu diğer kadınlar gibi aşkla ilgilidir ve o da yalnızdır. Onun bu yalnızlığı ve mutsuzluğu hayalet görmeye kadar ilerleyerek ruhsal bir bunalıma sebep olmuştur. O evliliğinde bulamadığı mutluluğu hayalet olduğunu anlamadığı –net olarak belirtilmez- Metin'de bulmaya çalışır. Metin, Vural ve Engin'in üniversiteden arkadaşıdır. Anlatma zamanında ona kafede rastladığını sanan Engin için Metin mutluluk kaynağı olmuştur. Bunun yanı sıra Engin onunla yalnızlığını paylaşmış ve hayatına renk getirmiştir. Öykünün başındaki öfkeli, yalnız ve mutsuz kadının yerini sonrasında bakımlı, özenli ve mutlu bir kadın almıştır. Ancak Metin yıllar önce ölmüştür. Olay üçüncü kişi tarafından anlatıldığı için Engin'in bunu anlayıp anlamadığı ve ne hissettiği bilinmemektedir. Konumuz açısından dikkat

<sup>26</sup> P. Kür (2004). *Hayalet Hikâyeleri*. İstanbul: Everest Yayınları, s. 74.

<sup>27</sup> Kür (2004), s. 63,66.

çekici olan ise öykünün başında yaşadıklarından duyduğu üzüntü ve öfke sebebiyle Engin'in içinde bulunduğu mutsuzluktur. Sonrasında ne olduğu belirsizdir.

Edebiyat ile mutlu olmayı başaramayan Engin'in öyküsünde geçen "Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar"<sup>28</sup> dizesi olayları ve kadının durumunu özetler niteliktedir. "Beyhude sonbahar"ı Engin'in yaşlı olması ile ilişkilendirirsek yaşadıklarından hoşnut olmadığını düşünmekteyiz. "Bitsin" denmesi ile de ölümü bekleyiş söz konusu edilebilmektedir. Bizi bu fikre götüren kadının acı çeken, yalnız ve mutsuz bir kişi olmasıdır. Ölüm fikri ile mutsuzluk hissi bu öyküde birbiriyle yakından ilişkilidir. Kadının mutsuzluğu onu hayalet gördürecek kadar ruhsal bir bunalıma ve ölüm fikrine sürüklemiştir.

*Gece Görüşmesi* öyküsüne geldiğimizde dikkat çeken mutsuz kadın Leyla'dır. Anlatıcı kadının babasıyla geçmişte ilişkisi olan Leyla anlatma zamanında yüzleşilen bir hayalettir. Leyla, anlatıcı annesinin aldatıldığı ancak sonrasında aynı adam tarafından kendisinin de aldatıldığı güzel ve oyuncu bir kadındır. Anlatıcı ondan öfkeyle söz eder; ancak Leyla'nın, anlatıcının babasının ölümüne sebep olan kişi olmadığını anlatması üzerine Leyla nefret edilecek olumsuz kadın tipinden uzaklaşır.

Bu öyküde dikkat çekilmesi gereken Leyla'nın hem aldatılması hem de oyuncu olarak popülerliğini kaybetmesi itibariyle yaşadığı hoşnutsuzluktur. Leyla aldatılmış bir kadın olarak yaşam ışığının alındığını söylemektedir. Anlatıcı ve Leyla arasında geçen diyaloglardan bir bölüm bu kısmı aydınlatacaktır:

Beni de terk etti ama. Üstelik anneni kolu kanadı kırık bırakmadı, beni bıraktığı gibi. Annen benden güçlüydü. Yanında sizler vardınız. Hepiniz benden güçlüydü. Hepiniz... Ben elimden geleni yaptım ama, onu elimde tutamadım.<sup>29</sup>

Kadının-hayalet- mutsuzluğu yaşadığı birlikteliğin yolunda gitmemesi sebebiyledir. Açıkça belirtilmemekle birlikte kadının üzüntüsünün bir başka sebebi kaybettiği itibarı da olabilir. Kısacası bu aşk onu çöküşe ve mutsuzluğa sürüklemiştir.

---

<sup>28</sup> Kür (2004), s. 75, 79.

<sup>29</sup> Kür.(2004), s. 111.

Öyküde Leyla'nın yanı sıra aldatılan bir kadın olarak anlatıcının annesinden ve tüm bunlardan üzüntü ve öfke duyan anlatıcıdan söz etmek gerekmektedir. Anlatıcının mutsuzluğundan ziyade annesinin üzülmeye sebebiyle Neslihan'a duyulan öfke söz konusudur. Ancak yaşananlar itibariyle o da bunlardan mutsuzdur ki içini rahatlatmak için hayaletle konuşma ihtiyacı hisseder. Anlatıcının annesinin üzüntüsü ise yine aldatılma ile ilgilidir. Annenin mutsuz olduğu fikrini anlatıcının ona üzülmeye çıkarmaktayız. Kısacası bu öyküde üç kadının da mutsuzluğu bir erkek yüzündendir. Leyla ve anlatıcının annesininki aldatılma ile ilişkiliyken, anlatıcının mutsuzluğu dolaylı bir histir.

Mutsuz bir kadın olarak karşımıza çıkan son kişi *Ses* öyküsündeki anlatıcı kadındır. Buradaki kadının mutsuzluğu diğerlerinde olduğu gibi geçmişte yaşanan mutsuz bir birliktelik ve aldatılma sebebiyledir.

Geçmişte Paris'te kendisinden yaşça büyük olan adama aşkı *Ses* öyküsündeki kadını ruhsal bir bunalıma sürüklemiştir. Yer yer kendisinin de anlatıcı olduğu kısımlarda yaşananlardan duyulan üzüntü derinden hissedilmektedir. Mutsuzluğa sebep olan kişiyle konuşur gibi anlatılan olaylarda acılı kadın ile karşılaşmaktayız. Onu çok sevmiş ancak adam başka biriyle birlikte olmuştur. Anlatılanlardan yola çıkarak kadının anlatma zamanında hastanede olması ve sesler duyması ruhsal bunalıma işaret etmektedir. Bu sebeptendir ki aşkın yarattığı mutsuzluk, kahramanı ölüme sürüklemiştir. Ölmek üzere olan bu mutsuz kadın öykünün sonunda ölecektir.

Bu öyküde de kadının yalnız oluşu ve ölmek üzere oluşu söz konusudur. Aşk yine diğerlerinde olduğu gibi karşılığını bulamamış, kadını bunalıma ve ölüme sürüklemiştir.

Sonuç olarak mutsuz olan kadın kahramanların ortak yanları aldatılmaları ve ölüm fikrine sahip olmalarıdır. Kadınların mutsuz olmasına sebep olan erkeklerdir. Onların ruhsal bunalıma ve yalnızlığa sürüklenişleri hemen tüm öykülerde ortaktır. Ancak belirtmelidir ki bazı kadınların mutsuzluklarına dair fikirlerimiz dolaylıdır. Bunda hem anlatıcının konumu hem de bakış açısının etkili olduğu söylenebilir.

Yazar mutsuz kadınları anlatırken onların yalnızlığından da söz ederek anlatımı derinleştirmiştir. Umduğunu bulamayan ve mutsuz bir kadın için yalnızlık önemli bir



yardımcı ögedir. Bunun dışında onların bu mutsuz hâllerinin kapalı mekânlar ve karanlık zaman dilimlerinde aktarılması kişilerin ruhsal durumunu desteklemiştir. Özetle mutsuz bir kadın ve bu duruma hizmet eden yardımcı ögeler başarıyla aktarılmıştır.

### 2.1.1.2. Umutsuz- karamsar kadınlar

Umutsuz veya karamsar kadınlar olarak bu bölümde öykülerde yer alan söz konusu kadın kahramanların yaşadıkları ve hissettiklerinden yola çıkılacaktır. Çoğunlukla bizi bu fikre götüren mutsuzluk hissi ile ilişkili olan olaylar olsa da kimi öyküde umutsuzluk ve karamsarlık mutsuzluğu doğurmuştur. Mutluluğun resminin yapılamayacağını, yazılamayacağını<sup>30</sup> söyleyen yazarın öykülerinde mutsuzluk; umutsuzluk ve karamsarlığın sebebi kimi zaman ise sonucu olarak onlarla yakından ilişkilidir.

Bir önceki bölümde kadınların mutsuzlukları ile ilişkili olarak bu konuya kısaca değindiğimiz için burada belirli isimlerden söz edeceğiz. Bu başlık altında, tek tek öykü kahramanları yerine onların ortak yanlarına değineceğiz.

İlk olarak bahsedilmesi gereken ölüm fikri taşıyan ve intihar eden kadınlardır. Onların umutsuz ve karamsar tavırlarını yaşamdan vazgeçişleri ile ilişkilendirebilmekteyiz. Ölüm ile ilişkili olarak başka bir bölüm açma gereği hissettiğimizden burada sadece karamsarlık ve umutsuzluktan bahsetmek yerinde olacaktır.

Öykülerde konu dâhilinde karşımıza çıkan karamsar ve umutsuz kişiler şunlardır: Sevim, Hayriye Hanım, *Bir Deli Ağaç* öyküsündeki anlatıcı kadın, *Ayrılık Şarkısı* öyküsündeki anlatıcı, Vildan, Yıldız, *Leyla İçin Şiir* öyküsündeki Leyla, Erdoğan'ın annesi, *Kısa Yol Yolcusu*'ndaki anne, Sabah, Beyza, *Ses* öyküsündeki kadın, Engin.

Hayriye Hanım, Yıldız, Leyla, Erdoğan'ın annesi, Sabah, *Ses* öyküsündeki kadın için karamsarlık ve umutsuzluk ölüm ile ilişkilidir. Yaşamdan umduğunu bulamamanın

---

<sup>30</sup> Söğüt (2006), s. 257.

verdiği mutsuzlukla umudunu yitiren bu kadınlar için ölüm beklenen bir şey olmuştur ki kimisi intihar etmiştir. Anlatma zamanında oğullarının ilgisine düşkün, geçmişte eşini ve kızını kaybetmiş, yalnız bir kadın; Hayriye Hanım için ölüm son nokta olmuştur. Hayriye Hanım gibi ölümü tercih eden bir başka kişi Yıldız'dır. Leyla ve Sabah için umutsuzluk ve karamsarlığa sürüklenişin sebebi aşktır. Leyla sevdiği adam tarafından terk edilmiş; Sabah'ın çocuk sahibi olduğu adam başka bir kadınla evlenmiştir. Tüm bunlar iki kadının ölümü tercih edişlerinin sebebini oluşturmaktadır. Erdoğan'ın annesi için ölüm fikri taşıdığını söylemekten öteye geçememekle birlikte anlatıcı tarafından karamsar biri olarak söz edildiği söylenebilir. *Ses* öyküsünde bu iki kadına benzer olarak bu olumsuz ruh hallerine sebep olan şey yine aşktır. Sevdiği adam tarafından aldatılan kadın anlatma zamanında mutsuz bir kadındır. Yaşananları doğrudan kabul ediş, umutsuzlukla yaşamın sonunu bekleyiş ve mutluluk için çaba sarf etmeyiş *Ses* öyküsündeki anlatıcı –yer yer- için de geçerlidir.

Bu başlık altında değerlendirilebilecek olan Beyza ve Engin'den de söz etmek gerekmektedir. İki kadın için de umutsuzluğa sebep yine aşk olmakla birlikte Beyza'da var olan ölüm fikri dikkat çekicidir. Beyza evli olduğu adama âşık değildir ve eski aşkı Emre ile yaşadıklarını unutamaması her an onu karamsarlığa sürükler. Ölümü düşünmesi ise bu duygunun yoğunluğuna işaret etmektedir. Engin için ise aldatılmış bir kadın olarak yalnızlığı tercih ediş ve sevdiğine inandığı adamın hayalet olması dikkat çekicidir. Mutsuzluk ile sonuçlanan aşk kadını yalnızlığa ve karamsarlığa itmiştir. Ondaki ölüm fikrine dolaylı açıdan – 'Bitsin Beyhude Ömür' dizesi vasıtasıyla- ulaşmakla birlikte mutsuz, karamsar ruh halinden doğrudan söz edilebilir.

Bahsettiğimiz üzere karamsarlık; umutsuzluk, ölüm ve mutsuz ile yakından ilişkilidir. Genel olarak burada bahsedilen kadınlar için bir vazgeçiş ve bunun doğurduğu karamsarlık söz konusudur. Mutluluğu yakalayamamış olmanın verdiği bu kötü ruh hali onları çöküşe ve ölüme sürüklemiştir. Ruhsal çöküş ile birlikte kadın kahramanlar daha fazla buna dayanamamış, melankolik kişilerdir. Yaşamına devam eden, yaşamdan vazgeçmeyen kadınlar için umutsuzluktan kurtuluş kısmidir ve öykünün bütününe yayılan bu karamsarlık halini değiştirmeye yetmemiştir.

Karamsar- umutsuz kişiler ile konu, zaman ve mekân uyumu da söz konusudur. Konu dâhilinde temalardan biri bazen karamsarlık olmuş, kimi zaman mekân olarak

kapalı yerler ve zaman olarak da karanlık vakitler tercih edilmiştir. Başka başlıklar altında derinleşecek olan bu konuları sonraya bırakmak yerinde olacaktır. Bahsedilen isimler öyküler dâhilinde çoğaltılabilir; ancak biz burada eksik kalan isimlerin umutsuz kadınlar başlığı altında tamamlanabileceğini düşünmekteyiz.

### **2.1.1.3. Ölen veya ölüm fikri taşıyan kadınlar**

Genel olarak bahsedilecek olanlar daha önceki başlıklar ile ilişkili olarak tamamlayıcı bir özellik taşımaktadır. Ölüm ve ölüme dair duygular kadın kahramanların yaşadıkları mutsuzluk, umutsuzluk ve karamsarlıkla yakından ilişkilidir. Ölüm kimi kadın kahramanlarda söz konusu bu olumsuz ruh haline bir son verme isteği taşıran kimisinde doğal bir sürükleniştir. Yine söylenmesi gerekir ki ölüm fikri, yaşananlar sebebiyle doğal bir sürecin veya kurtuluş isteğinin son noktasını teşkil eder.

Konu dâhilinde ilk dikkat çeken kadınlar ruhsal bunalım sonucu ölümü tercih eden kadınlardır. *Bir Deli Ağaç* öyküsündeki kadın için ölüm bir tercih ve yaşananlardan doğan üzüntüyü sona erdirecek bir durumdur. Geçmişte karşılıksız bir aşk yaşayan ve bu sebepten ruhsal bir bozukluk yaşayan kadın bu fikre sürüklenmiştir. Ondaki bu derin mutsuzluk ve karamsarlık hali anlatıcı konumunda yer alması ile de yakından ilişkilidir. Geçmişte de ilaç alıp ölüme teşebbüs eden ve aktüel zamanda akıl hastanesinde olan bir kadın için ölüm fikri pek de şaşırtıcı bir durum değildir.

Aynı öykü kitabının bir diğer anlatısı *Herkes Bana Düşman*'da ölümle ilişkili olan kadın Hayriye Hanım'dır. Eşini ve kızlarını kaybetmiş; ancak yaşama direnmiş bir kadın için intiharı tercih ediş anlatma zamanında gerçekleşir. Oğlu Orhan tarafından anlatılan öyküde kadın ilgiye muhtaç ve yalnız bir kişidir. Öyküyü kadının ağzından öğrenemediğimiz için bahsedilenler eksik kalacaktır. Ancak şu açıktır ki öyküde ölüm bir tercihtir, yaşamdan vazgeçişin simgesidir. Aynı öyküde ölümün tercih oluşu kadının intihar eden kızı Yıldız için de geçerlidir.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde ölüm Neslihan üzerinden verilmiştir. Diğer öykülerde olduğu gibi burada da derinlemesine çözümleme yapılamamasının sebebi bu kısmın kısa geçilmesidir. Sadece kadının öldüğünden söz edilir. Bu öyküdeki Şükran ve

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsündeki Sevim için ölüm katlanılması gereken bir duygudur. İkisi de eşini kaybetmiştir; ancak Sevim'in eşine olan derin sevgisi yoğun olarak hissedildiği için onu kaybetmeden doğan acı da daha baskındır. Şükran Hanım için derin bir üzüntüden söz edilememesi aldatılmış olmasıyla ilişkilendirilebilir.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsü adından da anlaşılacağı üzere içinde ölümü barındıran başka bir öyküdür. Burada ölüme yaklaşıyor olma hali erkek anlatıcı tarafından yaşandığı için konumuz itibariyle anlatıcının annesinden söz etmek gerekir. Erdoğan, annesiyle tartışması ve annesinin kendini öldüreceğini söylemesi üzere kalp krizi geçirir. Öykü Erdoğan üzerine yoğunlaştığı için ölümle kadının ilişkilendirilmesi derinleştirilememektedir.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde tamamen farklı bir durum söz konusudur. Ölüm ne bir tercih ne de sürüklenen bir durumdur. Burada anlatıcının annesi, anlatıcının babasını başka bir adamla aldatmış ve babası tarafından öldürülmüştür. Söz konusu olan, aldatılma üzerine yaşanan bir cinayettir.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde ölüm ve bu fikre sürükleniş Levent -anlatıcı- tarafından yoğun olarak hissettirilmektedir. Anlatıda ölüme sürükleniş, sevdiği adam tarafından terk edilen Leyla üzerinden anlatılır. Leyla, Ekrem ile beraber olduğu zamandaki mutlu ve bakımlı halini yavaş yavaş yitirecek, ruhsal bir bunalım sonucu ölümü tercih edecektir. Ona âşık olan anlatıcı tarafından Leyla'nın bu ruhsal ve fiziksel bozukluğu ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Leyla'nın ölüme sürüklenişi sırasında anlatıcının kadına dair aktardığı fiziksel görüntü bahsedilmesi gereken önemli bir kısımdır. Bu kısma geçmeden önce söylenebilir ki ölümü tercihin sebebi terk ediliş itibariyle aşktır.

Aradan aylar geçtikten sonra, bir kez daha bahar geldiğinde, yeniden gördüğümde onu, kesinlikle anladım: Leylâ deli falan değildi, küskündü yalnızca. Herkese. Canından bezdirmişlerdi onu. Saçına başına, süsüne, giyimine özen göstermeyişi küskünlüğündendi. Yüzünün yuvarlaklığını yitirmesi, gözlerinin derinlere kaçması, o ışığın kararması, başının öne

eğilmesi, çenesinin eskisi gibi gövdesinin en önünde gitmemesi. Hepsi küskünlüğündendi.<sup>31</sup>

*Hayalet Hikâyeleri* kitabında yer alan kadınların mutsuzluğu ve karamsarlığı ile ilişkili olarak ölüm fikri önemli bir yer teşkil eder. Bunlardan ilki sevdiği adamın başkasıyla evlenmesi sebebiyle intihar eden Sabah'tır. Dadılık için getirildiği evde âşık olan ve bu aşkı mutlulukla sonuçlanmayan kadın için ölüm tercih edilmiştir. Aşkını paylaşamayacak olmanın verdiği hisle ölüm kurtuluş yolu olmuştur. Öyküde yer alan diğer kişiler ve onların öyküleri Sabah'a göre daha ön plandadır ve bu yüzden bu kadınla ilgili ayrıntılar sınırlıdır.

Yaşayamadığı aşkı ve sevgisiz bir birlikteliği sebebiyle ölüm fikri taşıyan kadın *Düşman* öyküsündeki Beyza'dır. Yaşadığı mutsuzluğu uyuyarak unutmak ister. Kadın bulamadığı mutluluğun ölümde olup olmadığını sorgulayan karamsar bir kadındır. Kendisiyle ve yaşadıklarıyla yüzleşen Beyza, çıkış yolu aramamakta daha çok ölüme yakın durmaktadır.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsündeki mutsuz ve yalnız kadın için ölüm fikri doğrudan söylenememektedir. Öyküde yer alan "Bitsin Artık Bu Beyhude Ömrün Sonbaharı" dizesi onun yaşadıklarını, anlatı zamanındaki yalnızlığı ve öfkesiyle birleştirilebilir olması bizi bu fikre götürmüştür. Burada boşuna yaşanmış bir ömrün olduğu fikrini doğuran bitsin ve beyhude nitelemeleridir. Özellikle bitsin ile ömrün sona ermesinin kastedildiği düşünülürse ölüm fikri bu öyküden çok da uzak sayılmaz.

*Ses* öyküsündeki anlatıcı kadın için hem ölüm fikri hem de gerçekten bir ölüm söz konusudur. Hastane odasında ruhsal olarak rahatsız olan kadının öldüğünü üçüncü ağızından öğrenmekteyiz. Öyküdeki bu kadın, geçmişte var olan aşkının aldatılma ile sonuçlanması sebebiyle ruhsal bir bunalıma sürüklenmiş ve ölüm fikrine kapılmıştır. Kadının geçmişte yaşadığı acı olay ve anlatma zamanındaki bunalımının, sesler duyması ve sevdiği adamla o varmış gibi konuşması sebebiyle yoğunlaştığını düşünmekteyiz. Tüm bu sebeplerle kadının öykünün sonundaki ölümü şaşırtıcı bir durum arz etmemektedir.

---

<sup>31</sup> Kür (2012b), s. 133.

Özetle erkekler tarafından aldatılan, mutsuzluğa itilen kadınlar için ölüm bir tercih olmuştur. Mutsuzluğa veya yaşananlara dayanamayan karamsar kadınların ölümü ve buna dair fikirleri öykülerin konusu ile bağlantılıdır. Yazar tarafından kişilerin karakteristik özellikleri ile ölüm paralellik arz etmektedir. Çoğu kadının buna sürüklenişi geçmişiyle ilişkilendirilmiş ve bir sebebe bağlanmıştır. Bu sebeptir ki yaşama son verme isteği ve bu hissi taşıma çoğu öyküde şaşırtıcı bir son olmamıştır.

#### ***2.1.1.4. Aldatılan veya aldatan kadınlar***

Bir önceki başlıklar altında aldatılma ve aldatma konusundan dolayı da olsa söz edilmiştir. Başlıklardan da anlaşılacağı üzere aldatma kadınları mutsuzluğa, umutsuzluğa ve ölüm fikrine sürüklemiştir. Öykülerde aşk konusunun baskın olmasıyla ilişkili olarak kadınlar için aldatılma bir dönüm noktası niteliğindedir. Yaşadıkları hayal kırıklıkları ile ruhsal bunalıma sürüklenen kadınların geçmişi ve şimdisi arasında farklılaşmalar da söz konusudur. Anlatma zamanındaki bunalımlarının temel sebebi aşkta istediğini bulamamaya ilgili olarak aldatılmadır.

Aldatılan kadınların çoğunlukta olması dışında aldatan kadınlara da yer verilmiştir. Sayıca ve öyküdeki konumları açısından önem arz etmemekle birlikte onlardan da bahsedilmesi gerekmektedir. Öncelikle öykülerde çoğunlukla yer alan aldatılan kadınlar ve onların ruhsal-fiziksel durumlarından söz etmek yerinde olacaktır.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde aldatılma sadece dördüncü kattaki adamın eşine dönmesi ile ilişkilendirilebilir. Bunun dışında aldatılmadan yoğun olarak bahsedilmez.

*Herkes Bana Düşman* öyküsündeki anlatıcı olan Orhan, anlatma zamanında eşini aldattığı kadınla birlikte. Bu öyküyü, birlikte olduğu kadınla konuşur gibi anlatan adamın eşi Hatice, aldatılan kadın olarak karşımıza çıkmaktadır. Adamın bakış açısıyla Hatice, eşine ve çocuklarına bağlı, saygılı bir kadındır. Hatice onun tarafından âşık olunacak kadın gibi gözükmemekle birlikte saygı duyulması gereken bir kişidir. Her ne kadar karısından hoşlanmasa da Orhan karısının hakkını şu sözlerle verir:

Aslında iyidir bizim karı, fazla ses etmedi. Etmez... Bilir... Bana karşı gelinmeyeceğini... Ağabeyimin aldığı o sosyete züppesine benzemez hiç, şimdi neme lazım doğruya doğru. Hürmette kusur etmez. Anama da. Ne zaman bize geldiyse de el üstünde tutmuştur...<sup>32</sup>

*Bir Deli Ağaç* öyküsündeki kahramanın anlatıcı olması dolayısıyla kadının tercih edilmeyişten duyduğu üzüntü derinlikli olarak hissettirilmiştir. Kadın kendisinden yaşça büyük olduğu adam tarafından aşkına karşılık bulamamıştır. Kızla sadece yalnızlığını paylaştığını söyleyen adam için aldatma doğrudan söylenememektedir. Çünkü aşk bu öyküde tek taraflıdır. Üniversite çağındaki genç kız evli bir adama âşık olmuştur. Kadın adamın evinde başka bir kadını gördüğünde yıkılmış ve sonrasında bu karşılıksız aşk onu anlatma zamanındaki ruhsal bunalıma sürüklemiştir. Bu öyküde aldatılan kadın adlandırılması kadının bakış açısı itibariyledir. Bundan duyulan üzüntü ve bunun getirdiği ölüm fikri öykünün temel noktasını teşkil etmektedir.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde aldatılan kadın adlandırılması Şükran Hanım için doğrudan yapılabilmektedir. Anlatma zamanında, kızı olan anlatıcı tarafından, kadından huysuz olarak bahsedilmektedir. Ondan böyle söz edilmesinin sebebi anlatıcının geçmişi tam olarak bilmeyişindedir. Geçmiş zamanda Şükran Hanım, eşi Enver Bey tarafından banka ortaklarından birinin kızı, Neslihan ile aldatılmıştır. Başkasına âşık olan Enver Bey'i seven ve ailesine bağlı bir kadın için bu derin bir üzüntü sebebidir. O dönemi ağlamakla geçiren Şükran Hanım yine de ailesinden vazgeçmemiştir. Nitekim Neslihan öldükten sonra Enver Bey eşine, ailesine geri dönmüştür. Anlatıcı tarafından kadın bu açıdan takdir edilir ve ondan, öğrenilen geçmiş vasıtasıyla, olumlu söz edilir.

Aynı öyküde aldatılan kadının dışında bir de aldatan kadın ile karşılaşmaktayız. Öyküde anlatıcı olan kadın, babası ve Neslihan arasındaki aşkın gerçekliğine kendini inandırmış, kendi ilişkisini de bu çerçevede sorgulamaya başlamıştır. Ona göre eşi Selçuk ile arasında gerçek bir aşk yoktur. Kadının, eşini eşinin arkadaşı Ahmet ile aldattığını öğrenmekle birlikte burada da bu konudan çok az söz edildiğini söyleyebiliriz. Bu yüzdendir ki bu üstü kapalı bir durum arz eder. Öykünün daha çok anlatıcının ailesinin yaşadıkları üzerine yoğunlaşması sebebiyle kadın için söylenebilecek şey; iki çocuklu bir kadın olarak mutsuz ve aldatan bir kişi olduğudur.

---

<sup>32</sup> Kür (2012a), s. 60.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsüne geldiğimizde karşımıza iki kadın çıkmaktadır. Anlatıcının erkek olması ve olayları onun bakış açısıyla görmemiz sebebiyle aldatma konusunda ayrıntılı bir açıklama yapılamamaktadır. Söylenebilir ki bu öyküde iki tane aldatan vardır. Hem anlatıcının çok sevdiği karısı Aysel hem de annesi eşlerinden başka bir adamı tercih etmiştir. Anlatıcının yolculuk yaptığı esnada rastladığı duraklardan biri dört yıl önce evlenip altı ay süren evliliği ile ilgilidir. Aysel evlilikleri boyunca mutsuz bir kadındır ve adamı başka birisi için terk etmesi şaşırtıcı değildir. Anlatıcının annesi de eşini ve çocuğunu başka bir adam için terk etmiş; ancak Aysel'den farklı olarak bu onun eşi tarafından öldürülmesine sebep olmuştur.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde Levent'in eşi için aldatılma durumu fiziki bir durum değildir. Çünkü Levent'in sevdiği Leyla yıllar önce ölmüştür. Levent'in ona olan sevgisinin hala devam etmesi, ona şiirler yazması eşi tarafından bilinmemektedir. Adam eşinden hoşlanmamaktadır ve bunu sevdiği kadını düşünmeye çalışarak gidermeye çalışır. Bahsettiğimiz gibi burada aldatılma durumu fikri bir durum arz eder.

*Son Çizgi* öyküsünde aldatılan eş Sevil'dir. Eşi Muammer çapkın bir adamdır ve hatta yakın arkadaşının eşi Nurdan'a ilgi duyar. Kadından, anlatıcı Muammer tarafından çekilmez, bakımsız ve dırdırcı biri olarak söz edilmektedir. Adamın ilgisi eşiyle karşılaştırdığı Nurdan' a yöneliktir.

*Bir Deli Ağaç* kitabında bahsedilecek olan bir diğer kişi *Bitmiş Zamana Dair* öyküsündeki Nebile'dir. Nebile dokuzuncu kattaki ailenin en yaşlı üyesidir. Kadın geçmişte çok sevdiği eşi Nuri tarafından evde çalışanlardan biriyle aldatılmıştır. Kadının yaşadığı bu üzüntüye, mutsuzluklara rağmen anlatma zamanındaki sevecenliği daha dikkat çekicidir. Aldatılan eş olarak o da *Bir Ayrılık Şarkısı*'ndaki Şükran Hanım gibi mücadele etmiş, yaşamdan vaz geçmemiştir. İki kadını da aldatılma, diğer kahramanlarda olduğu gibi yoğun bir ruhsal bunalıma veya ölüme sürüklememiştir.

*Hayalet Hikâyesi*'nde aldatılmış olan kadın Meral Hanım'dır. Eşi Şerif Bey onu eve dadılık için getirilen Sabah ile aldatmıştır. Meral Hanım bunu sonradan öğrendiğinde de kabullenememiştir. O, anlatma zamanının da tekerlekli sandalyede yaşayan huysuz bir kadındır. Bu öyküde aldatılan diğer kadın Sabah'tır. Çünkü Şerif Bey çocuk bekleyen Sabah ile değil Meral Hanım ile evlenmiştir. Sabah da bunu Meral



Hanım gibi bunu kabullenememiştir; ancak Meral Hanım'dan farklı olarak o, ölümü tercih etmiştir. Sabah bu öyküde hem aldatılmaya vesile olan hem de aldatılan bir kadındır. Onda bu başkasına tercih edilmiş ölüm ile son bulmuştur. Öykünün sonunda da hayalet olarak Lanetli Ev'in camında görülecektir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde aldatılan kadın Engin ve aldatan kadın Gülten yer almaktadır. Bunlardan Gülten için sadece Metin'i aldatmasından söz edilebilir. Engin için ise ruhsal ve fiziksel özellikler daha ayrıntılıdır. Orta yaşlarda edebiyat öğretmeni olan Engin geçmişte eşi tarafından aldatılmış ve anlatma zamanında da yalnız bir kadındır. Engin'in eşi Vural, onu Fransa'ya gittiğinde başka bir kadına tercih eder. Ona öfke duyan Engin, Metin'in hayaleti ile konuşması sonrasında daha neşeli ve bakımlı bir hale gelir. Aldatılmanın ardından bu hayalet ona iyi gelmiştir. Aldatılma bu kadını yalnızlığa ve mutsuzluğa sürüklediğinde Metin'in hayaleti onun için umut ışığı olmuştur. Ancak öyküde Metin'in hayalet olduğunu üçüncü kişi tarafından öğrendiğimiz için Engin'in bunu bilip bilmediği belirsizdir. Şu açıktır ki aldatma, kadını ruhsal bunalıma sürüklemiştir. Metin'den önce anlamsızlaşan tek düze hayatı muhtemeldir ki Metin'in olmayacak oluşuyla derinleşecektir. Bu ihtimal barındıran bir durumdur.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde aldatılan ve hem aldatılan hem de aldatan kadınlar yer almaktadır. Bunlardan anlatıcının annesi aldatılmış; ancak mücadele etmiş bir kadındır. Annenin aldatılma üzerine yaşadığı üzüntünün büyüklüğü, anlatıcının Leyla'ya duyduğu öfke ile anlaşılacaktır. Anlatıcı bunları gece yarısı gelen Leyla'nın hayaleti ile konuşarak çözmeye çalışır. Leyla ise bu öyküde hem aldatılmaya vesile olmuş hem de aldatılmış bir kadındır. Çapkın olan adam önce karısını Leyla ile sonrasında da Leyla'yı başka kadınlarla aldatmıştır. Aldatılma sonrası Leyla yaşam ışığını kaybettiğini söyler. Anlaşıldığı üzere kadının mutsuzluğu aldatılma üzerinedir. Aynı adam hem iki kadını hem de dolaylı açıdan kızını mutsuz etmiş, onları üzmüştür. Anlatıcının babasına olan düşkünlüğü öykünün sonunda öğrenilen geçmiş ile yoğunluğunu yitirecektir.

Paris'te sevdiği adam tarafından aldatılan *Ses* öyküsündeki kadın için bu durum ruhsal bunalıma sebep olmuştur. Kadın sevdiği adamla konuşur gibi anlattığı öyküde geçmişle hesaplaşır. Bunlar olurken kadın, anlatma zamanında hastane odasında

ölmek üzere olan mutsuz biridir. Aldatılma kadını ruhsal bir bunalıma ve mutsuzluğa sürükleyerek ölüme yaklaştırmıştır. Nitekim öykünün sonunda öğrenilir ki kadın ölmüştür. Öyküde iki anlatıcının olması duyguları ve olayları daha görünür kılmaktadır.

Özetle aldatılmanın sonuçları üzerine yoğunlaşan bu öykülerde dikkat çekici olan kadınların yaşadığı ruhsal bozukluklardır. Çoğunlukla çaresizliğe ve ölüm fikrine kapılan kadınlar, özellikle *Hayalet Hikâyeleri*'nde var olmayan şeyleri duyarak veya görerek bu durumu derinleştirir. Bunları yaşayan kadın kahramanlar ya mücadele eder ya da ölümü bekleyerek onu tercih eder. Ancak kadınlarda intihar ve ölüme yaklaşma fikri daha baskındır.

#### 2.1.1.5. Yalnız kadınlar

Yalnız kadınlar başlığı da diğer başlıklar ile bir bütünlük taşır. Örneğin yalnız olan kadınlar çoğu zaman mutsuz, karamsar ve aldatılmıştır. Ancak yalnızlık öykülerde baskın olduğu için ayrı başlık oluşturmaya gerek duyulmuştur.

Öykülerde yalnız olarak karşımıza çıkan ilk kadın *Yaz Gecelerinde Keman*'daki Sevim'dir. Sevim'in yalnızlığının sebebi eşini kaybetmesiyle bağlantılıdır. Elli yaşında, genç yaşta eşini kaybetmiş, hastalıklı kadının yalnızlığı öykünün başında derinden hissedilir. Sonrasında duyduğu keman sesi ile kadının karamsar havası ve yalnızlığı belli bir süre ortadan kalkacaktır. Keman sesiyle eşini ve onunla yaşadıklarını hatırlamıştır. Keman sesinin sahipleri olan dördüncü kattakilere ve onların yaşamlarına olan merakı zamanla artmıştır. Böylece yalnızlıktan ruhen de olsa kurtulmuştur. Belirtmelidir ki yalnızlığın sebebi eşin ölümü sonrası yaşanan mutsuzluk ile ilişkili olarak aşktır. Kadının ona olan sevgisinin hala devam ediyor olması ve başka biriyle birlikte olmaması sebebiyle aşkla yalnızlık birbiriyle ilişkilendirilebilmektedir.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde yalnız yaşayan kadın Hayriye Hanım'dır. Hayriye Hanım genç yaşta eşini sonrasında kızı Yıldız'ı kaybetmiş ancak ailesine sahip çıkması açısından mücadelecisi bir kadındır. Ancak anlatı zamanında oğullarından istediği ilgiyi görememiştir. Yedi odalı bir evde hayvanları ile yaşayan bu kadın için yalnızlık çekilir bir durum olarak gözükmemektedir. İsteddiği ilgiyi görememekle de

alakalı olduğunu düşündüğümüz intiharı, yalnızlıkla yakından ilişkilidir. Anlatıcının, oğlu Orhan olması sebebiyle bunlar yorumdan ibaret kalacaktır.

*Bir Deli Ağaç* öyküsündeki kadının yalnızlığı bir ölüm sebebiyle değildir. Onunki geçmişte yaşanan karşılıksız aşk sonrası hastane odasında kalmaya sebep olmuş olan ruhsal hastalığıdır. Anlatıcı kadının kabullenmediği deliliği yalnızlık ile daha da artmıştır denilebilir. Yalnızlık bu bunalımın sonucudur. Yalnızlığının derinliğini kadının kendini hastane bahçesindeki ağaçla özdeşleştirilmesi ve onunla konuşması ile anlayabilmekteyiz. Yaşadığı hayal kırıklığı yalnızlık ile birleşince kadın ölüm fikrine kapılmıştır. Ondaki karamsarlığın veya mutsuzluğun sonucu olan yalnızlık ölümü düşünmesine sebep olmuştur. Kadın ne bu yaşadıklarından ne de yalnızlığından hoşnuttur. Bunlar onu gittikçe sona yaklaştırmaktadır.

Şükran Hanım *Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde, anlatma zamanında, anlatıcının yalnız yaşayan annesidir. Eşi tarafından aldatılan kadının yalnızlığının sebebi ölümdür. Enver Bey yıllar önce ölmüştür. Anlatıcı tarafından olumsuz bahsedilen anne için yalnızlık ölüm fikrini doğurmamıştır. O aldatılmış olması ve eşini kaybetmiş olmasına karşın yaşamla mücadeleye devam etmiştir. Ondaki yalnızlıktan doğan karamsarlık derinden hissedilememekle birlikte onun için huysuz ve çekilmez bir tavrının olduğundan söz edilebilir. Tüm bunlar anlatıcının olumsuz bakışıyla ilgilidir.

Erkeklerin çoğunlukla öykülerin merkezinde olduğu *Akışı Olmayan Sular* kitabında yalnız kadınlar sınırlıdır. *Biraz Daha Ölmek* öyküsünde anlatıcı adamın annesinin yalnızlığı belirli olmamakla birlikte eşinin ölmüş olduğu söylenebilir. Ondan eşinin ölümü sonrası çekilmez bir kadın olarak söz edilmiştir. Benzer olarak *Bitmiş Zamana Dair* öyküsündeki Nebile Hanım için de, sadece eşinin ölümüyle ilişkili olarak, yalnızlığından söz edilebilir. Ancak Nebile Hanım için yalnız yaşıyor denemez. Çünkü oğlu, gelini, torunu ve evin yardımcısı Enise ile büyük bir aileye sahiptir.

Yalnızlıkları ile dikkat çeken kadınların yoğun hisleri *Hayalet Hikâyeleri*'nde belirgindir. Sayıca çok olamamakla birlikte dikkat çekici bir yalnızlıkları vardır. Bunlardan ilki *Edebiyat Neye Yarar* öyküsündeki Engin'dir. O kırk üç yaşında, aldatılmış ve yalnız bir kadındır. Ondaki bu yalnızlık eşinin yurt dışına gitmesi ve onu orada başka bir kadına tercihiyle başlar. Yaşadığı bu hayal kırıklığı onu mutsuzluğa ve

karamsarlığa itmiştir. Ondaki yalnızlığın derinliği Metin'in hayalet olduğunu anlamadan onun yaşadığına inanması ile ilişkilendirilebilir. Kadının yalnızlığı ona hayalet görüp, onunla konuşacak kadar ilerlemiştir. Kadın bu ruhsal bunalımını hayaletle gidermeye çalışmıştır. Nitekim yalnızlıkla ilişkili olarak öyküsünün başındaki mutsuz ve karamsar kadının yerini Metin'in hayaletinden sonra mutlu bir kadın almıştır. Muhtemeldir ki Metin'in yıllar önce ölmüş olması ve yaşadıklarının gerçekte ilişkisi olmadığını öğrenmesiyle kadın için yalnızlık daha da derinleşecektir. Özetle ölüm fikri ile de ilişkilendirebildiğimiz yalnızlık Engin'de hayalet gördürecek kadar önemli bir boyuttadır ve bu durum devamlılık arz eder.

Yalnızlığının derinden hissedildiği bir diğer kadın *Ses* öyküsünde yer yer anlatıcı da olan kadındır. Paris'te sevdiği adam tarafından aldatılan kadının öyküsü Engin ile benzerdir. Bir adam yüzünden mutsuzluğa ve karamsarlığa kapılan iki kadın için de yalnızlık ruhsal bunalıma sürüklemişle ilgilidir. Kendisinden yaşça büyük bir adam tarafından başka bir kadına tercih ediliş ve bununla yüzleşmiş olmak *Ses* öyküsündeki kadını anlatma zamanında hastane odasındaki yalnızlığa itmiştir. İlk aşkı tarafından aldatılan kadın ölüme yaklaşmış ve öykünün sonunda ölmüştür. Anlatma zamanında hastane odasında olunması ve olmayan seslerin duyulması yalnızlığın derinleştiğini düşündürmektedir. Mutlulukla sonuçlanmayan aşk ve yalnızlığın birleşmesi bu öyküde de ölümle sonuçlanmıştır.

Bahsettiğimiz iki kadın dışında bu son kitapta bir de eşinin ölümü sonrası yalnız kalan kadınlar vardır. Bu kadınların yalnızlığının duygusal tarafı pek net olmamakla birlikte onlardan söz etmek gerekir. Bunlardan Meral Hanım eşinin ölümü sonrası yalnızlığını kızı ve evin diğer üyeleri ile paylaşır. Ancak o da mutsuz bir kadındır. *Düşman* öyküsünde Beyza'nın sevdiği adamla değil de başka biriyle evli olmanın verdiği ruhsal bir yalnızlıktan ibarettir. Beyza evlidir; ancak Berna –hayalet olan- ile konuşacak kadar yalnızdır. *Gece Görüşmesi*'nde anlatıcının annesi kendisini aldatan eşinin ölümü sonrası yalnız kalmış bir kadındır. Ancak ondaki bu durum eşin ölümüyle ilgilidir ve yalnızlık bunalımından net olarak söz edilememektedir.

Genel olarak kadınların yalnızlığının sebebi eşini kaybetmiş olmakla ya da sevdiği adam tarafından aldatılmış olmakla ilgilidir. Her iki sebeple de olsa yalnızlık kadınları karamsarlığa ve ruhsal bunalıma sürüklemiştir. Çoğu öyküde olumsuz ruh

halinin ölüm fikrini doğurması veya buna sürükleniş yalnızlığın derinliğini göstermektedir. Bunların dışında kalanların ki eşlerini kaybetmiş olmanın verdiği yalnızlıktan ibarettir. Ruhsal bunalıma sürüklenmeyen bu kadınlar için yoğun bir yalnızlık hissinden söz edilememektedir.

#### **2.1.1.6. Hastalıklı kadınlar**

Hastalıklı kadınlar başlığını açmamıza sebep olan öykülerin kadın kahramanlarının çoğunlukla psikolojik ya da fizyolojik olarak rahatsız olmalarıdır. Bu kişiler farklı şekillerde de olsa hemen hemen her öyküde yer almaktadır. Ruhsal rahatsızlıklar önemli bir durum teşkil etmekle birlikte bu durum fiziksel rahatsızlıklarla da bağlantılıdır. Öykü kahramanları yaşadıkları üzücü olaylar sonrası ya fiziksel veya ruhsal ya da her ikisine de sahip kişilerdir. Bu durumun özellikle kadınlar üzerinde yoğunlaştırılarak anlatılması dikkat çekicidir.

Öykülerden ilki *Yaz Gecelerinde Keman*'da Sevim ellili yaşlarında, uyku sorunu yaşayan bir kadındır. Uyku hapı kullanmasının yanı sıra romatizmalı bir kadındır. Hem psikolojik hem de fizyolojik olarak rahatsız olan bu kadının dikkat çekilmesi gereken tarafı keman sesini duyduktan sonra bu sorunları yaşamamasıdır. Eşini kaybetmiş yalnız bir kadın için keman sesi –kaybettiği eşi de keman çalıyordu- bir ilaç niteliğindedir. Yalnızlığından ve bunalımlarından bu sayede bir süreliğine uzaklaşan Sevim, öykünün sonunda uyku hapı kullanmamıştır. Keman sesinin ona geçmişini hatırlaması ve yalnızlığını o sesin ait olduğu kişilerle, tek taraflı olarak da olsa, gidermesi kadının hastalığının sebebinin eşinin ölümüyle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Yaşadığı kayıp ve yalnızlık sonrası uyku sorunu yaşayan kadın bu sorunlarının üstesinden gelmiştir. Buna sebep olan keman sesi ve o sesin sahipleri olan dördüncü kattakilerdir. Keman sesi burada uyku sorununu ortadan kaldırması ve yalnızlığın paylaşılması açısından işlevsel bir niteliktedir.

*Herkes Bana Düşman* öyküsündeki Hayriye ve kızı Yıldız; *Bir Deli Ağaç* öyküsündeki anlatıcı kadın için hastalık psikolojik bir bozuklukla ilişkilidir. Hayriye ve Yıldız'ın farklı sebeplerle de olsa intihar etmeleri onları bu gruba dâhil eder. Hayriye Hanım'ın ölüm tercihi geçmişteki kayıpları, aktüel zamanda oğullarından yeterli ilgiyi

görememesi ve yalnızlığı ile ilişkilendirilebilir. Yıldız'ınki tam belirli olmamakla birlikte ruhsal bir bunalımla ilişkilidir.

*Bir Deli Ağaç* öyküsündeki anlatıcı kadın için psikolojik rahatsızlıktan doğrudan söz edilebilir. Geçmişte yaşadığı aşk ve bununla ilgili olaylar dâhilinde -kadın kendisi kabullenmese de- ruhsal bir bozukluk yaşamaktadır. Anlatı zamanında hastane odasında yaşananları aktarırken yalnızlığını bahçedeki ağaçla birleştirerek anlatır, deliliği ona yükler. Öykünün geneline yayılan ağaçla konuşma, özdeşleşme kısımlarının en belirginlerinden olan şu kısım dikkat çekicidir:

Kötü günlerimde hep başım döner. Ama kötü günlerimde değilim. Değilim, istemiyorum. O sesleri duymak istemiyorum. Haykırmaları, haykırmaları. Ak duvarlı bomboş odalar. Döne döne yaklaşan duvarlar. İstemiyorum. Kurtulmak istiyorum kötü günlerden. Ağaca bakıyorum. Ağaç sakın. Ağacın da kötü günleri oluyor kimi kez, ama bugün sakın.<sup>33</sup>

Acı dolu geçmişi ile anlatma zamanındaki yalnızlığı kadını psikolojik rahatsızlığa sürükleniş ve hatta onu ruhen ölüme yaklaştırmıştır. Öyküde ölümü bekleyen korkak, yalnız ve hastalıklı bir kadın vardır. Tüm bunları onun ağzından dinlediğimiz için hastalık ve kadının ruh hali hakkında doğrudan yorum yapılabilmektedir.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsünde hastalıklı kadın olarak Erdoğan'ın annesinden söz edebiliriz. Oğlu Erdoğan'ı kendisini öldürmekle tehdit eden anne intiharı düşünmesi sebebiyle bu grupta yer almaktadır. Oğlu tarafından pek sevilmeyen bu kadın için çıkarımlarımız dolaylıdır. Bunda anlatıcının Erdoğan olmasıyla da yakından ilişkisi olduğunu düşünmekteyiz.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde Leyla'yı ona âşık olan adamın bakış açısıyla tanırız. Bu açıdan gördüğümüz kadının ruhsal ve fiziksel değişimi aşka dair yaşadığı hayal kırıklığı ile ilişkilidir. Âşık olduğu adamın paraya onu tercih etmesi, terk etmesi öykünün başında güzelliği ile ön plana çıkan kadını her açıdan bir çöküşe sürüklemiştir. Onun bu çöküşünü destekleyen şey ise psikolojik bunalımıdır. Anlatıcının deyimiyle Leyla delirmemiş sadece hayata küsmüştür. Öykünün sonunda Leyla'nın intihar etmesi

---

<sup>33</sup> Kür (2012a), s. 100.

onun bu ruhsal rahatsızlığına işaret etmektedir. Yaşadıklarını kaldıramayan kadın ölümü tercih etmiştir. Bu tercihi ile, anlatıcı pek onaylamasa da, Leyla hastalıklı kadınlar arasında yer almaktadır.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde sebebini kestirememekle birlikte Beyhan Hanım'ın ruhsal rahatsızlığı olduğundan söz edilebilir. Evin içinde kendi halinde dolaşan bu kadının varlığı piyano çalması dışında belli bile değildir. Evin üyeleriyle pek iletişime geçmeyen kadın anlatma zamanında hastaneye yatırılmıştır.

*Hayalet Hikâyeleri*'ne geçtiğimizde hastalıklı olarak karşımıza çıkan kadınların hemen hepsi ruhsal olarak bunalımlıdır. Yaşadıkları ile bu duruma sürüklenen kadınlar için ölüm de önemli bir konudur. Bunlardan ilki *Edebiyat Neye Yarar* öyküsündeki Engin'dir. Engin geçmişte aldatılmış, aktüel zamanda ise yalnız bir kadındır. Yaşadıklarından dolayı mutsuz, eski eşine öfkeli olan bu kadının psikolojik rahatsızlığı olduğunu hayaletle konuşması veya görüşmesi ile anlayabilmekteyiz. Aslında var olmayan kişiyi kafasında yarattıkları ile canlandırmıştır. Bu ona, kadının açısından bakıldığında mutluluk vermiş, aşka dair unuttuğu duyguları hatırlatmıştır. Aynı duruma dışarıdan bakıldığında ise bu, kadının psikolojik bozukluğuna işaret etmektedir. Öyküde kendisinden hastalıklı bir kadın olarak söz edilmez; ancak Metin'in hayaletiyle yaşadıkları kadını bu gruba dâhil eder.

Engin ile benzer olarak ruhsal bunalımlı diğer bir kişi *Ses* öyküsündeki yer yer anlatıcı da olan kadındır. Benzer olarak o da olmayan sesler duyar, onlarla konuşur. Ruhsal bunalımın işareti olan bu davranışların altında yatan sebep mutsuz bir aşk öyküsüdür. Kadın kendisinden yaşça büyük adama âşık olmuştur; ancak bunun yarattığı travmatik durum itibarıyla sesler duyar ve aslında orada olmayan adamla konuşur. Mutsuzluk ve yalnızlık ses öyküsündeki bu kadını ruhsal bunalımla birlikte ölüm fikrine sürüklemiştir. Nitekim öykünün sonunda kadın ölmüştür. Kadının yaşadığı bu durum ve öykünün sonunda ölmesi öyküdeki hastalıklı hali derinleştirmiştir. Kadının yer yer anlatıcı da olması bu derinliği destekleyen en önemli ayrıntılardandır.

*Hayalet Hikâyeleri* kitabının diğer hastalıklı kadınları Meral Hanım, Sabah, Beyza, *Gece Görüşmesi* öyküsündeki anlatıcıdır. Bunlardan Meral Hanım'ın hastalıklı hali anlatma zamanında tekerlekli sandalyede yaşıyor olmasından ibarettir. Sabah için

doğrudan hastalıklı diyememekle birlikte intihar etmesi onun hakkında psikolojik bir bozukluğu olduğu fikrini doğurmuştur. Sevdiği adamın başkasıyla evlenmesini kaldıramamasının sebep olduğu bu durum onu intihara sürüklemiş ve bu da onu gruba dâhil etmiştir. Beyza ve *Gece Görüşmesi* öyküsündeki anlatıcı için ruhsal bozukluk Engin ve *Ses* öyküsündeki anlatıcı kadında olduğu gibi hayaletle ilgilidir. Her ikisi de gerçekte var olmayan kişiler görür ve onlarla konuşur. Bunlardan Beyza'nın bu durumuna sebep olan birlikte olunan kişiden ve bulunulan ortamdan kaynaklanan hoşnutsuzluktur. Sevdiği adamla birlikte olmayan kadın mutsuzdur ve geçmişiyile yüzleşir. Bunları unutmayı isteyen kadın çözümün ölümden olup olmadığını sorgulayacak kadar bunalımlıdır. *Gece Görüşmesi* öyküsünde anlatıcı olan kadın Neslihan'ın hayaleti vasıtasıyla geçmişiyile yüzleşir. Anlatıcıya göre Neslihan, annesinin aldatılmasına ve babasının ölümüne sebep olan kişidir. Hayaletle yüzleşmesi sonrası bu suçlamalardan vazgeçen kadın anlatma zamanında ona dair bir iz de bulamamıştır. Vicdanını kadının hayaleti ile rahatlatan anlatıcı için bu durum dışarıdan psikolojik rahatsızlığın işareti olarak gözükmektedir. Ancak öykü anlatıcı üzerinde yoğunlaşmadığı için bu durum hakkında ayrıntılı bilgi edinilememektedir.

Genel olarak hastalıklı kadınların bu durumuna sebep olan aşk ve dolayısıyla erkeklerdir. Geçmişte aldatılmış ve aktüel zamanda yalnız kalan kadınlar travmatik durumlar sergilememektedir. Yaşadıklarını kaldıramayan ve mutsuzluğa sürüklenen kadınlar çoğunluktadır. Bunlardan çoğu ölüme yaklaşmış veya ölüm fikri taşıyan kişilerdir. *Yaz Gecelerinde Keman* öyküsündeki sevim hastalığının sebebi aldatılma ile değil ölüm sonrası yaşanan acı ile ilişkilidir. Bu istisnai durum dışında öykülerde aldatılma, mutsuzluk ve yalnızlık sebebiyle psikolojik rahatsızlık yaşayan kadınlar hâkimdir. Sonuç olarak söylenebilir ki fiziksel ya da psikolojik olarak hastalıklı kadın hemen her öyküde yer almaktadır.

#### **2.1.1.7. Orta yaşlı kadınlar**

Öyküler geçmiş ve aktüel zaman anlatıldığı için yaş konusu çeşitlilik arz eder. Burada konu edilecek olan, öykülerdeki kahramanların anlatma zamanındaki yaşlarıdır. Söz konusu bu kadınlar çoğu öyküde anlatma zamanında orta yaşlıdır. Genellikle



geçmişi acılı olan bu kadınlar için yalnızlık ile yaşlılık birlikte düşünülmelidir. Bunun dışında yaşları ilerleyen bu kadınların kimisi fiziksel kimisi de psikolojik olarak ölüme yaklaşmıştır.

*Bir Deli Ağaç* kitabında orta yaşlı olan kadınlar Sevim, Hayriye Hanım, Şükran Hanım ve *Bir Deli Ağaç* öyküsündeki anlatıcıdır. Sevim elli yaşında, eşinin ölümü sonrası yalnız yaşayan bir kadındır. Hayriye Hanım üç çocuk annesi; ancak eşinin, kızının ölümü ve oğullarının evlenmesiyle yalnız kalmış bir kadındır. Kadının intihar etmesi onun bu yalnızlıktan mutlu olmadığını bir göstergesi olarak algılanabilir. *Bir Deli Ağaç* öyküsünde hastane odasında yalnız yaşayan kadın da orta yaşlı biridir. Gençliğinde karşılıksız aşk sonrası yaşadığı hayal kırıklığı sebebiyle psikolojik olarak rahatsızlanmış olduğunu düşündüğümüz bu kadının yalnızlığını, bahçedeki ağaçla dertleşmesinden anlamaktayız. Kadının hastane odasında olması bunu destekleyen bir durumdur.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsündeki Şükran Hanım da yaşlı, dırdırcı ve çekilmez bir kadındır. Kadının anlatıcı olan kızı tarafından ondan pek olumlu söz edilmez. Şükran Hanım eşini kaybetmiş yalnız bir kadındır; ancak onun için ölüm fikri taşıdığı söylenemez. Bunun dışında kızı tarafından ziyaret de edilmesi onun yalnızlığını yüzeyselleştirir. Özetle onun için yaşlılığında çekilmez bir kadın olduğu söylenebilir.

*Akışı Olmayan Sular* kitabında kadınların daha arka planda yer aldığı öyküler olduğu için yaşlı kişiler isimlerden ibaret kalacaktır. Yaşlarından da doğrudan söz edilmemesi söylenecekleri yorumdan ibaret kılar. Bunlardan Erdoğan'ın annesi ilerleyen yaş itibarıyla sevimsiz bir kadındır. *Bitmiş Zamana Dair* öyküsündeki Nebile ve Enise Hanım orta yaşlı ancak sevimli kişilerdir. Öykünün anlatıcısı ise anlatma zamanında otuz dört yaşında bir kadındır.

*Hayalet Hikâyesi*'nde Meral Hanım yaşlı ilerlemiş, huysuz ve mutsuz bir kadındır. Aynı öyküde o yaşlarda olduğunu düşündüğümüz, evin yardımcısı Gülsüm'den de sevecen olarak söz edilmektedir. Düşman öyküsündeki Beyza otuz beş yaşında mutsuz ve ölüm fikri taşıyan evli bir kadındır. *Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde kırk üç yaşında, kocası tarafından aldatılmış, mutsuz ve yalnız bir kadın vardır: Engin. Yalnızlığını, mutsuzluğunu hayaletle paylaşan Engin orta yaşlı öfkeli bir kadındır. *Gece*

*Görüşmesi*'nde dolaylı olarak söylenebilir ki anlatıcı ve Leyla anlatma zamanında orta yaşlıdır. Her ikisi de yaşananlardan dolayı mutsuzdur.

Bu bahsedilenler dışında kalan kadınların yaşından söz edilmemesinin sebebi ya anlatıcı tarafından ya da o kişilerin geçmişte kalmalarıyla ilişkilidir. Çoğu kadın geçmişleri anlatılırken gençtir ya da çocuktur; ancak anlatma zamanında orta yaşlı veya orta yaşa yakındır. Ortak olan şudur ki bu yaşlardaki kadınlar mutsuz ve yalnızdır. Bu kadınlardan çoğu da ilerleyen yaşlarında ölümle yakından ilişki kurarlar. Daha genç yaştaki kadınların intihar etmesi dikkat çeken diğer bir konudur. Bunlar Yıldız, Leyla ve Sabah'tır. Kısacası genç veya ilerleyen yaşlardaki kadınların çoğu ölür veya bu fikri taşır. Kadınlardan çoğunun yaşı otuzun üstünde olmasına karşın ölüm için yaş sınırlaması yoktur, her yaşta görülmektedir.

#### ***2.1.1.7. Meslek sahibi kadınlar***

Yazarın öykülerine geçmeden önce başlıklandırmayla ilgili bir açıklamada bulunmak yerinde olacaktır. Erkeklerin mesleklerinden bahsederken kişileri mesleklerine göre sınıflandırmayı uygun gördük; ancak kadınların meslekleri ile ilgili bir başlık açarken meslek sahibi olmalarına vurgu yapma gereği hissettik. Bunun sebebi öykülerin yazıldığı dönemde, 1980'li yıllar, kadının sosyal ve siyasal hayatta yer almasının yazarın öykülerine de yansımış olmasıdır. Erkeklerin meslek sahibi olmaları o dönemde olağan bir durum olduğu için başlıklandırmada da bunu yansıtmaya çalıştık.

Öykülerde kimi kadınların mesleği doğrudan söylenmekle birlikte kiminin ki doğrudan belirtilmektedir. Mesleklerinden söz edilen kadınlar için bu anlamda bir çeşitlilik söz konusudur. Burada dikkatimizi çeken yazarın dramaturg olmasıyla ilişkilendirilebilecek oyuncu kadınların yer almasıdır. Kahramanın oyuncu olması durumu sadece kadınlarla sınırlı değildir; erkekler için de söylenebilir.

Öykülerde mesleklerinden bahsedilen kadınların sosyal statülerinin genellikle yüksek olması dikkat çekicidir. Yazarın söz konusu öykülerinde evde oturan başka bir ifadeyle ev hanımı olan kadınların sayısı çalışan kadınlara göre azdır. Ancak onların bu sosyal statüleri ruh hallerinden doğrudan etkilendiği için mesleklerinde mutluluktan söz

edemeyiz. Mutsuz ve karamsar olan kişilerin çoğu işlerine odaklı yaşamamaktadır. Onların özel hayatından yaşadığı olaylar veya durumlar kişiliklerinin yanı sıra meslek hayatlarını da etkilemektedir. Mesleğinde başarılı olup ön plana çıkan kadın kahramana pek rastlamamaktayız. Çünkü çoğu, öyküyü anlatırken ya mesleğinden uzaklaşmış ya da başarılı olma durumunu sürdürmemiştir. Öykülerde var olan meslekler çeşitlidir ancak en sık geçen meslek adları şöyledir: öğretmenlik, doktorluk, mimarlık, oyunculuk, eğlence mekânında çalışma, büroda çalışma.

*Bir Deli Ağaç* kitabında meslekleri belirtilen kişiler Sevim, dördüncü dairedaki kadın, Hayriye Hanım ve Jale'dir. Bunlardan Sevim büroda çalışan bir kadındır. Sevim'in komşusu olan dördüncü dairedaki kadın ise ressamdır. Hayriye Hanım eşini kaybettikten sonra yaşam mücadelesine devam ederken geceleri dikiş dikmiş bunun yanı sıra enstitüde dersler vermiştir. *Taksim-Maçka* öyküsündeki Jale ise eşi gibi mimardır. Zaten Taksim-Maçka güzergahında anlatılan öykülerde bu işe gidiş gelişlerde görülen kişiler üzerinedir.

*Akışı Olmayan Sular* kitabındaki kadınların uğraştıkları işler de farklılık arz eder. Bunlar; Rus Lokantasında şarkıcı olan Hayganuş, hemşire Asuman, *Leyla İçin Şiir* öyküsündeki anlatıcının üniversitede çalışan karısı, aynı öyküde Leyla'ya dadılık yapan Emsal, *Son Çizgi* öyküsündeki hayat kadını olan genç kız, *Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde evin çalışanı olan Enise'dir.

*Hayalet Hikâyesi*'nde Sırma doktor olmasıyla diğer kadınlardan ayrılır. Aynı öyküde Gülsüm ve *Düşman* öyküsünde Nurgül de evin yardımcısidir. *Edebiyat Neye Yarar* öyküsündeki eski devrimcilerden Engin edebiyat öğretmenidir. Onun mesleğine düşkün olduğu öykünün başında öğrencileri için gecedan hazırlık yapması itibariyle gözle görülebilir. Ayrıca mesleğiyle ilgili olarak öyküde geçen dizeler yaşananlar için aydınlatıcı bir rol üstlenir. Edebiyatın neye yarayıp yaramadığını sorgulayan kadının mesleği bu öyküde ön plandadır.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde Leyla geçmişte parlak bir oyuncu; ancak anlatma zamanında bunu yitirmiş bir kadındır. Bu gerileyişine sebep aldatılmasıdır. Leyla bu üzücü olaya sebep olan adamdan söz ederken adamın ondaki yaşam ışığını alarak gittiğini belirtir. Mesleğindeki düşüşün sebebi onu aldatan adamdır. Adam Neslihan'ın

mutluluğunu ve yaşam ışığını alarak ölmüştür. Kadın artık o eski parlak bir tiyatro oyuncusu değildir.

Sonuç olarak çoğunluğu mutsuz olan kadınların mesleklerindeki mutluluğundan da söz edemeyiz. Yaşadıkları onları hem hayatlarını hem de mesleklerini etkilemiştir. Bunun en belirgin örneği kuşkusuz *Gece Görüşmesi* öyküsündeki Leyla'dır.

### **2.1.1.8. Diğer kadınlar**

Diğer kadınlar olarak bahsedecek olduklarımız çoğunluk arz etmeyen ancak farklılıkları ile dikkat çeken kişilerdir. Başlıklardan da anlaşılacağı üzere mutsuz ve karamsar kadınlar çoğunluktadır. Bunların dışında kalan kadınlardan da söz etmek gerekmektedir.

Öykülerde hayattan vazgeçen ve ölümü tercih eden kadınların aksine yaşamla mücadele etmeye devam etmiş kadınlar da yer almaktadır. Onların mutluluğu veya mutsuzluğu tartışılır; ancak mücadele etmeleri önemlidir. Bunlardan Hayriye Hanım anlatma zamanında her ne kadar ölümü tercih etse de geçmişte eşini kaybetmesine karşın çalışmaya ve hayatla mücadele etmeye devam etmiştir. Ailesine sahip çıkmış bir kadındır. *Bir Ayrılık Şarkısı*'nda mücadelecisi anne Şükran Hanım'dır. Eşi tarafından aldatılmış ancak yaşamdan vaz geçmemiş bir kadındır. Ailesine sahip çıkmış ve nitekim eşi ona geri dönmüştür. Bu iki kadının bir diğer ortak özelliği anlatıcıları tarafından dırdırcı ve çekilmez kadın olarak söz edilmeleridir.

Aksi, huysuz kadınların yanı sıra bir de güzelliği üzerinde durulan kadınlar vardır. *Leyla İçin Şiir* öyküsündeki Leyla bu anlamda en dikkat çeken kişilerdendir. Güzelliği ve duruşu ile anlatıcının dikkatini çekmiştir. Levent ona âşıktır ve ona dair şiirler yazar. *Son Çizgi* öyküsünde çapkın anlatıcı Muammer, eşiyle arkadaşının eşi Nurdan'ı karşılaştırdığında Nurdan'ın çekiciliğini ön plana çıkarır. Diğer güzel bir kadın *Gece Görüşmesi* öyküsündeki oyuncu kadın Leyla'dır. Anlatıcı tarafından ondan öfkeyle söz edilmesine rağmen güzelliğinin de hakkı verilir. Geçmişte parlak ve güzel bir oyuncu olan kadın anlatma zamanında fiziksel ve ruhsal olarak çökmüştür.

Çoğunlukla sevilen âşık olunan kadınlar güzellikleri ile ön plandadır. Birlikte olmaktan mutsuzluk duyulan kadınlardan erkekler tarafından olumsuz söz edilir. Dırdırcı, çekilmez ve bakımsız olan bu kadınlar ile âşık olunan kadınlar birbirine zıttır. Annelerini anlatan kişiler için de ortak olan şey bahsedilen annelerin huysuz ve çekilmez oluşudur. Kimi öyküde bu bakış açısı öykünün sonunda yumuşasa da genel fikri değiştirmeye yetmez. Son olarak sayıları az da olsa dedikoducu ve devrimci kadınların olduğu da söylenebilir.

Yazarın son öykü kitabına da ismini veren hayaletler öykülerde önemli bir işleve sahiptir. Son beş öykünün de teması olabilecek öneme sahip olan hayaletler genel olarak gerçeklerle yüzleşme ve geçmişle bağlantı kurma işlevi görmektedir. Çoğu kahraman, kişilerin kendilerinden ziyade onların hayaletleri ile konuşarak bir araya gelerek bu bağı kurarlar. Hayaletlerle irtibata geçen kişilerin çoğunda vicdanını rahatlatma veya bu irtibattan mutluluk duyma söz konusudur.

*Hayalet Hikâyesi*'nde bahsi geçen hayalet öykünün sonunda görülen Sabah'a aittir. Sabah yıllar önce aşktan yana umduğunu bulamamış ve yaşamına son vermiş bir kadındır. O yıllar sonra oğlu gelip gerçekleri öğrendiği anda pencerede görünür. Oğlu Tekin ise onu gördükten sonra yanına gider ve öykü burada sona erer. Bu hayalet konusunu öyküde geçen lanetli ev tabiri tamamlamaktadır. Bu olayların yaşandığı evin orada yaşayanlar tarafından böyle adlandırılması öykünün hayaletle birleşen kısmında önemli bir yere sahiptir. Başka bir ifadeyle lanetli olarak adlandırılan evde hayalet görülmesi şaşırtıcı değildir.

*Düşman* öyküsünde ise Berna olarak bahsedilen kişinin hayalet olarak adlandırılması zordur. Çünkü ondan Beyza'nın ikiz kardeşi olarak başka bir kişi olarak söz edilir. Ancak genel olarak öyküler değerlendirildiğinde bunun hayalet olduğu düşünülebilir. Berna bu öyküde Beyza'nın geçmişiyle ve kendisiyle yüzleşmesinde aracı olarak yer alır. Onunla konuşarak yaşadıklarını ve içinde bulunduğu ortamı değerlendiren Beyza pek mutlu bir kadın değildir. Kişilik olarak farklılık yaşayan kadının sevdiği adamla evli olmayışı ve bunalıma sürüklenişi onu hayaletle konuşacak seviyeye getirmiştir denilebilir. Ancak öykünün üçüncü kişi tarafından anlatılması tüm bu bahsedilenleri ihtimali bir durum kılar.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde hayalet geçmişle ve gerçeklerle yüzleşme işlevine sahiptir. Anlatıcının kapısına gece gelen ziyaretçi Leyla'dır. Leyla anlatıcının babasının evlilik dışı ilişkisindeki kadındır. Ancak adam anlatıcının annesi gibi Leyla'yı da aldatmıştır. Adamın ölürken en son ağzından Leyla'nın isminin çıkması anlatıcının yıllarca babasının ölümünden onu sorumlu tutmasına yetmiştir. İşte gece vakti gelen Leyla'nın hayaleti ona bu gerçekleri anlatır. Anlatıcı da bu vesileyle vicdanını rahatlatır ve geçmişe dair yanlışlarını fark eder.

*Ses* öyküsünde bizzat hayalete hitaben anlatılan olaylar ve duyulan sesler söz konusudur. Yer yer anlatıcı olan kadın onu aldatan ve anlatma zamanında hastane odasında bulunmasına sebep olan adamla konuşur. Onunla geçmişe dair hesaplaşma içerisindedir. Bunun dışında sesler de duyan kadın öykünün sonunda hayatını kaybeder. Bunun dışında duyduğu sesler kadının ruhsal bunalımının olduğunu destekleyen şeylerdir. Kısacası hayalet burada kişiyle ve geçmişle yüzleşmenin bir aracıdır.

### **2.1.2. Erkekler**

Kadın kahramanların çoğunlukta olduğu bu öykülerde erkekler olayların merkezinde yer alırlar. Aşk konulu öykülerde kadın ve erkeğin konumu birbiriyle dengeli olarak benzerdir. Ancak anlatıcının erkek ya da kadın oluşuna göre öykünün üzerinde yoğunlaştığı asıl kişi değişmektedir. Örneğin anlatıcının kadın olduğu öykülerde anlatılar kadının üzerinde yoğunlaşmıştır; erkek ise bu öykülerde olaylara sebep olan kişi olarak yer alır. Erkek anlatıcı olduğunda benzer olarak anlatılanlarda kadın kahramanlar daha arka planda kalır. Ancak bunların da istisnai durumları vardır. *Leyla İçin Şiir* öyküsünde anlatıcının erkek ancak öykünün yoğunlaştığı kişinin kadın olması buna örnektir. Kadın, erkek sayısı öyküye göre değişmekle birlikte genel olarak bakıldığında kadınlar ya anlatıcı ya da ondan bahsedilmesi açısından çoğunlukta.

Erkekler ve kadınların ruhsal durumu öykülerde paralellik gösterir. Benzer olarak mutsuz, ölen ve aldatan veya aldatılan erkekler yer almaktadır. Çoğunlukla kadınların mutsuzluğuna sebep olan erkeklerde en dikkat çekici olan aldatma durumudur. Bunun dışında aşktan umduğunu bulamayanlar da yer almaktadır. Genel olarak kadınlar ve erkekler için birbirine benzer başlıklar olması önemlidir. Kadınları

anlatırken kısaca bahsettiğimiz erkeklerden ayrı ayrı başlıklar altında daha ayrıntılı söz edilecektir.

### 2.1.2.1. *Mutsuz erkekler*

Öykülerde karşımıza çıkan erkekler çoğunlukla aradığı aşkı bulamayan ya da birlikte olunan kişiden hoşnut olmama sebebiyle mutsuz olan kişilerdir. Çoğu sevgisiz birliktelik yaşayan erkekler eşini aldatmaktadır. Bulamadıkları mutluluğu başka kadınlarda ararlar. Bunların dışında kalan erkeklerden bazıları aldatıldığı için bazıları da sevdiği kadını kaybetmiş olduğu için mutsuzdur. Ancak onlardaki mutsuzluk istisnaidir ve kadınlar kadar yoğun yaşanmamaktadır. Bahsettiğimiz üzere mutsuzluk kadınları, ölümü düşündürecek kadar, bunalıma sürüklemiştir. Erkekler için böyle bir durum söz konusu değildir. Onlardaki mutsuzluk yaşananlardan ya da içinde bulunulan durumdan kaynaklanan hoşnutsuzluktan ibarettir. Örneğin kadınlardaki gibi intihar etme durumu onlarda yoktur. Ölüme yaklaşmış olma fikri kadınlarla ortak olabilir; ancak kahramanın bunu hissediş yoğunluğu farklılık arz eder.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünün anlatıcısı olan Orhan'ın mutsuzluğu, içinde bulunduğu ortamdan kaynaklanır. Öykü zamanında başka bir kadının evinde olan adam, eşi Hatice'den hoş söz etmez. Evlilik dışı bir ilişkisi olması ve eşinden saygı duymanın dışında pek hoş söz etmemesi evliliğindeki birlikteliğinden mutlu olmadığı fikrini doğurur. Onun asıl olumsuz ruh hali annesinin intiharı sebebiyledir. Ancak kendisi annesinin ölümüne üzülmekten ziyade zengin bir iş adamı olarak gazetelere böyle bir haberle manşet olmaktan rahatsızdır. Orhan'a göre annesi nankördür ve bunu ona nasıl yapmıştır. Buradan hareketle anlatıcının bencilliğine dikkat çekilmesi gerekmektedir. Rahatını kaçıran herkesin ona düşman olduğunu düşünmesi de bu bencilliğini destekler. Gazetecilerden annesine kadar herkes onun düşmanı, tek dostu yanında olduğu kadındır. Onun bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirdiği şu kısım önemlidir:

Herkes bana düşman, biliyor musun? Al işte insanın öz anası bunu yaparsa!  
İnsan anasına güvenmezse kime güvenecek, sorayım sana? Hayır, bi sebebi olsa canım yanmaz... İnsan bi durup düşünmez mi oğlunu? Oğullarımı ne kötü mevkiye düşüreceğini?.. O Allahın belası gazete kaç haftadır taktı bana

zaten. Yok yolsuzlukmuş, rüşvetmiş, kaçakçılıkmış... Atmadıkları iftira kalmadı. Şimdide de bu.<sup>34</sup>

Yolsuzluk, rüşvet gibi haberlerle gazetelerde olan Orhan için annesinin ölümü sinir bozucu bir şeydir. Anlaşıldığı üzere Orhan'ın mutsuzluğunun sebebi itibarının zarar görmesidir. Zengin iş adamının annesinin ölümüne değil de itibarını kaybetmiş olmasına üzülmeye sebebiyle eleştirel bir anlatımın olduğundan da söz edilebilir.

*Akışı Olmayan Sular* kitabı erkeklerin çoğunlukta yer aldığı öykülerle dikkat çekicidir. Sayıca fazla olan bu kişilerden hem anlatıcı hem de öykü kahramanı olmaları sebebiyle ayrıntılı olarak söz edilebilir.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsünde anlatıcı olan Erdoğan ölüme yaklaşan, hasta bir adamdır. Elli yaşında kalp krizi geçirip hastaneye yatan bu adam ne annesinden ne de Gülsevil'den hoşlanmaktadır. Onda geçmişte babasının yaşadığı iflas sonrası değişen hayatları ve aşkı bulamayışının verdiği mutsuzluk hâkimdir. Hayatına birçok kadın giren adam, onda en çok yer eden Hayganuş'la da aşkını tam yaşayamamıştır. Onu hastaneye düşüren olaysa annesiyle kavga ederken kadının kendini öldüreceğini söylemesidir. Ölüme yaklaştığı hissine sebep olan şey kardeşi Gülsevil'in hastane odasında ona babalarının da aynı hastalıktan öldüğünü söylemesidir. Geçmişe ve yaşadığı âna bakan adam lâyıkiyle bir şey yaşamadığı hissine kapılarak hayıflanır. Bu hayıflanmalar esnasında mutlu anlardan söz edilmez. Öyküde ne geçmişinden ne de şimdilerden mutlu olan bir adam vardır.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde her gün işi gidip gelen mutsuz bir adam vardır. Ona bu mutsuzluğu yaşatan geçtiği duraklardan ikisinin ona geçmişi hatırlatmasıdır. Bu duraklardan biri anlatıcıya onu aldatan eşini hatırlatır. Anlatıcı Aysel'i severek evlenmiş; ancak çabalamalarına rağmen kadını mutlu edememiştir. Kadın onu başka bir adam için terk etmiştir. Adamın anlatma zamanındaki öfkesinin ve hoşnutsuzluğunun arkasında bu hayal kırıklığı vardır. Yalnız yaşayan bu mutsuz adama ikinci durak annesini hatırlatır. Annesi, anlatıcının babasını başka bir adama tercih etmesi sonucu babası tarafından öldürülmüştür. Annesinin ölümünden sonra anneannesiyile kalan anlatıcı bu gerçeği sonradan öğrenir. Adam annesinden alınıp üvey annesinin yanına

---

<sup>34</sup> Kür (2012a), s.58.



getirilene kadar annesinin, kocasının ıstırabına dayanamayıp hastalıktan öldüğünü sanır. Annesini başkalarının ağzından tanıyan adam için onu simgeleyen bu durak da acı vermektedir. Her iki yerde geçmişî hatırlatır ve onu mutsuz eder. Dikkat çekici olan başka bir nokta ise anlatıcının bu duraklarda inmeye cesaretinin olmayışdır. Bunlar adamın geçmişinden kaçtığı, orada mutsuz olduğunu düşündürmektedir. Ancak bir gün ineceğini düşündüğü o duraklarda yaşamı bulacağına inanmaktadır.

Aldatan eş ve anne anlatıcının içinde geçmeyen yarasının dolayısıyla mutsuzluğunun sebebidir. Öykünün bunları yaşayan adam tarafından anlatılması sebebiyle o duraklara ve geçmişe dair hisler ayrıntılı olarak söylenebilmektedir. Özetle bu öyküde yaşadıklarıyla yüzleşmeye cesareti olmayan, aldatılmış ve mutsuz bir adam vardır.

Mutsuzluğunu derinden hissettiğimiz bir başka erkek *Leyla İçin Şiir* öyküsündeki anlatıcı Levent'tir. Levent geçmişte kendisinden yaşça büyük, mahallenin dikkat çeken güzel ve bakımlı kadını Leyla'ya âşık olmuştur. Bu aşk kadın öldükten sonra aktüel zamanda da devam etmektedir. Levent anlatma zamanında evli ve çocuklu bir adamdır. Ancak o ne şimdisiyle ne de geçmişîyle mutludur. Geçmişte mutsuz olmasının sebebi sevdiği kadın Leyla'nın başka bir adama olan sevgisi yüzünden canına kıymasıdır. Levent Leyla ile aşk yaşayamamış, üstüne onun mutsuzluğuna ve ölümüne şahit olmuştur. Anlatı zamanında kadına olan aşkı hala devam etmektedir ve ona şiirler yazarken eşi ve çocuklarının buna engel olmak istemesine sinirlenir. O Leyla'yı sevmektedir ve onunla birlikte olamamanın verdiği mutsuzluğu şiir yazarak unutmaya çalışır. Ailenin diğer üyelerine olan hoşnutsuzluğu da buna engel olmalarıyla alakalıdır. Kızları ve eşinin şiir yazmasına engel olmasından hoşlanmayan Levent öyküde onlardan şöyle söz eder:

Pek sevgili ve pek iğrenç karıcığım benim. Pek dayanılmaz ve pek çekilmez karıcığım. Pek mide bulandırıcı ve pek aptal ve pek çok bilmiş kızlarım benim... Cadı yavrularım benim. Siz benim ne istediğimi biliyor musunuz? Hepinizin birden gebermenizi istiyorum. Hep birlikte ve aynı anda ve aniden o cırcır ve vırvır ve dırdır yüreklerinizin durmasını istiyorum.

Hiçbirinizin olmadığı bir dünyada, en sonunda yalnız yaşamak istiyorum.  
Tek başıma!<sup>35</sup>

Sevdiği kadını kaybeden ve sevgisiz bir evlilik yaşayan adamın mutsuzluğu doğrudan hissedilmektedir. Leyla'yı özleyen Levent'e içinde bulunduğu ortamdan, durumdan kaynaklanan mutsuzluğunu unutturan tek şey yazdığı şiirlerdir. Adam mutsuzluğunu gidermenin yolunu bulmuştur; ancak bu genele yayılamadığı için, belirli anlarla sınırlı kaldığı için kesin çözüm olamamıştır. Bu yüzden ki etrafındaki insanlara da olumsuz bakar ve olumsuz davranışlarda bulunur. Mutsuzluğunun sebebi aşk olan Levent, geçmişe takılı kalmış bir kişidir. Bu hem geçmişindeki olayları bugüne yansıtması hem de anlatma zamanında hayatta olmayan bir kişiye olan bağlılığının devam ediyor olmasıyla alakalıdır. Özetle Levent, mutsuzluğunu derinden yaşayan ve bunu etrafındakilere de yansıtan bir erkektir.

*Son Çizgi* öyküsünde evli ancak mutluluğu başka bir yerde arayan bir erkek vardır. Anlatıcı olan Muammer eşi Sevil ile çıkar amaçlı evlenmiş çapkın bir adamdır. İkinci olan bu evliğinden bir de oğlu Kaya vardır. Elli yaşındaki Muammer'in öyküsü otel odasında genç bir kızla birlikte olmasıyla başlar. Öykü adamın arkadaşının eşi Nurdan'a duyduğu ilgiye karşılık bulamamasıyla sona erer. Kendi ağzından dinlediğimiz bu olaylarda adamın mutsuzluğu hissedilmektedir. Evliğinde mutlu değildir. Çünkü Muammer eşi Sevil'den dırdırcı ve çekilmez bir kadın olarak söz eder. Nurdan'dan ise daha çekici biri olarak söz eder. Muammer kısacası mutluluğu başka kadınlarda ve hayatlarda arayan çapkın bir adamdır.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde ise mutsuzluğu hissedilen iki kişi vardır. Bunlardan ilki Pertev Bey'dir. Ondaki bu duygunun altında yatan çok zengin orta halli daireye geçmeleri ve hastalıklı bir eşe sahip olmasıdır. Değişen hayatına uyum sağlamış görünse de ondan pek de mutlu bir adam olarak söz edilmez. Bunda eşinin ruhsal bunalımlı bir kadın olmasının da etkisi olduğu düşünülebilir. Pertev Bey'in oğlu Ahmet'in de mutsuzluğu babasına benzer; ancak onda değişen yaşam şartlarından kaynaklanan mutsuzluk daha belirgindir. O, çektikleri sıkıntıları kabullenemez ve sürekli sorgular. Bunun dışında nişanlandığı Aysel tarafından da terk edilmiş olması bu mutsuzluk halini destekler. Ahmet anlatıcıya göre o kadına âşık değildir; ancak

---

<sup>35</sup> Kür (2012b), s. 151.

ayrılmaları onda pek de olumlu bir etki yaratmamıştır. Okulu bırakmış, nişanlısından ayrılmış adamın mutsuzluğunun en büyük sebebi içinde bulunduğu hayat şartlarından duyduğu hoşnutsuzluk ve bunu kabullenememedir.

*Hayalet Hikâyeleri* kitabında doğrudan mutsuz diyebileceğimiz erkekler yok denecek kadar azdır. Bu, öykülerdeki kişilerin farklı özelliklerinin ön planda olmasından kaynaklanır. Bu kişiler için eşlerini aldatmaları itibariyle evliliklerinden mutsuz oldukları yorumunu yapabiliriz. Erkeklerle ilgili söylenenler bunun dışında ayrıntı barındırmamaktadır.

### ***2.1.2.2. Ölen veya ölüm fikri taşıyan erkekler***

Ölüm veya bu fikir erkek kahramanlarda kadınlarda olduğu gibi duygusal yoğunluk taşımamaktadır. Sayıları da kadınlar kadar çoğaltılamayan bu kişilerde ölüme sürükleniş veya ölüm fikri yok denecek kadar azdır. Hatırlanacağı gibi kadınlarda mutsuz bir olay yaşanmış ardından karamsarlığa ve ölüme sürüklenilmiştir. Erkeklerdeki mutsuzluk ve karamsarlığın onların ölüme sürüklenişine sebep olması nadirdir. Karamsardırlar belki ama ölüm fikri ön planda değildir. Zaten ismi geçecek olan çoğu kahraman için öldüğünden söz edilmekle yetinilmiştir. Hem ölüm fikri taşıyan erkek az hem de bunun yarattığı ruhsal bunalım derinlikten yoksun, yüzeyseldir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde Sevim'in eşi İlhan Viyana'ya burs için gitmiş bir yıl sonra kaza geçirip ölmüştür. Yirmili yaşlarında hayatını kaybeden bu genç adam, kadının anlattıkları kadarıyla Sevim'le mutlu bir birlikteliği vardır. Öyküde İlhan'ın ölümünden ziyade dikkat çeken tarafı onun müzisyen olmasıdır. Öyküde ona İlhan'ı hatırlatan keman sesi ile geçmişi ve şimdiki anlatan bir kadın vardır. Keman çalan adamın ölümü onda derin bir acı bırakmıştır. Yıllar sonra duyduğu keman sesi ile de anılarını yâd eder. Öyküde kadın ve yaşadıkları ön planda olduğu için İlhan'ın ölümünden ayrıntılı olarak söz edilmez. Bilinen sadece yurt dışında bir araba kazasında hayatını kaybettiğidir.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde ölen kişi Şükran Hanım'ın eşi, anlatıcının babası Enver Bey'dir. Enver Bey, Şükran Hanım'la evlenmiş; ancak Neslihan ile onu

aldattığında evi terk etmiştir. Neslihan'ın ölümü sonrasında evine geri dönen adam kadının ölümünden on dört yıl sonra hayatını kaybetmiştir. Enver Bey bu olayların dışında kısa zamanda yükselmiş, bankada çalışan bir adamdır. Eşi Şükran ile evlenebilmek adına bir çok zorluğu göze alan adamın, eşini aldattığı kadın da bu bankanın ortaklarından birinin kızıdır. Tüm bunların dışında ise anlatıcı tarafından kendisinden şefkatli bir baba olarak söz edilir ve çok sevilir. Ölümünün sebebini veya yaşadıkları karşısındaki ruh halini tam olarak bilmememizin sebebi Enver Bey'in öyküde arka planda yer almasından ve ölmüş olmasındandır.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsü isminde de ölüm fikri taşıyan birinin olduğu haberdar etmektedir. Öykünün anlatıcısı olan Erdoğan babasının hastalığı olan afarktüse –kalp hastalığı- yakalanmış, hastane odasında yatmaktadır. Babasını bu sebepten kaybeden adamın annesi ve kız kardeşi Gülsevil hayattadır. Ancak onlardan özellikle de kardeşinden pek hoşlanmayan Erdoğan hastane odasında onu ziyaret etmelerinden dahi rahatsız olur. Annesinin kendisini öldüreceğini söylemesi üzerine kalp krizi geçiren Erdoğan'ın ölüm fikrine kapılmasına sebep olan Gülsevil'in babalarının da bu hastalıktan hayatını kaybettiğini söylemesidir. Bununla birlikte yaşadıklarını gözden geçiren adam layıkıyla yaşayamadığı şeylere hayıflanır. Babasının iflası sonrası yolunda gitmeyen ilişkilerine bir de bu rahatsızlık eklenmiş ve adam ölüm fikrine kapılmıştır. Ölümüne yaklaştığını hem fiziksel hem de ruhsal olarak hissettiren Erdoğan'ın mutsuzluğu ve öykünün karamsar havası dikkat çekicidir. Anlatıda hem Erdoğan'ın hem de babasının aynı hastalıktan ölmüş olması söz konusu öyküyü, ölümün en yoğun işlendiği öykülerden yapmıştır. Ne yaşadıklarından ne de içinde bulunduğu ortamdan huzur duyan adamın bu hali kendisinin anlatıcı olmasıyla da daha derinden hissedilmektedir.

*Bitmiş Zamana Dair* yine başlığının ölüm hakkında ipucu verdiği öykülerdendir. Çünkü öyküde anlatılan kişilerin hemen hepsi ölmüştür ve en son Ahmet'in ölümüyle de anlatıdan yaşamları bitmiş olan insanlara dair yaşananları öğreniriz. Onların ölüm sebepleri tam olarak bilinmemekle birlikte anlatıcı tarafından sadece öldükleri söylenir. Öyküde ölen erkekler Pertev Bey ve ölümü anlatma zamanına rastlayan Ahmet'tir. Ölümünün dışında bu kişilerin ortak özelliklerinden birisi mutsuz olmalarıdır. Değişen yaşam şartları nedeniyle yalıdan apartman dairesine taşınan bu aile için genel olarak

mutlu bir tablo çizilemez. Tüm bunları anlatıcıya anlattıran da Ahmet'in ölümünü açık arttırma ilanında görmesidir. Onun ölümü öykünün başlangıç noktasıdır.

*Hayalet Hikâyesi*'nde ölen erkek Şerif Bey'dir. Şerif eşi Meral Hanım'ı Sabah'la aldatmış, bu ondan çocuk bekleyen Sabah'ın ölümüne sebep olmuştur. Annesinin ölümünden sonra oradan uzaklaştırılan Tekin'in tekrar oraya gelmesi ile ortaya çıkan bu gerçekler öykünün önemli tarafıdır. Şerif Bey'in öldüğü yaşananlardan sonra şehir dışından gelen haberle anlaşılmıştır. Ancak bunlar, bahsedilenlerin geçmiş zamanda yaşanması itibariyle bir iki cümle geçtiği için ayrıntıdan yoksundur. Sonuç olarak anlatma zamanında yaşayan Meral Hanım'ı huysuz bir kadın olmasına sebep olan ve geçmiş zamanda Sabah'ı intihara iten çapkın Şerif Bey de hayatını yitirmiştir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsüne geldiğimizde farklı bir durum söz konusudur. Anlatı kadının yani Engin'in üzerinde yoğunlaşmasına karşın Metin bu öyküde önemli bir yere sahiptir. Bu öykü diğerlerinden farklı olarak ölmüş olan bir adamın hayaleti üzerine şekillenen bir anlatıdır. Eski devrimcilerden Metin aslında yıllar önce ölmüştür; ancak Engin tarafından onunla konuşulur ve bir şeyler paylaşılır. Bu hayalet kadına aşka dair duygularını hatırlatır. Kadının sonrasında Metin'in ölümden haberdar olup olmadığını tam kestirememekle birlikte üçüncü kişi anlatıcı tarafından biz Metin'in hayaletten ibaret olduğunu söyleyebiliriz. Metin öyküde ölmüş bir adamın hayaletinden ibarettir. Adamın neden öldüğü ya da nasıl öldüğü bilinmemektedir.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde anlatıcının babası kaza yaparak hayatını kaybetmiştir. Kıskanç, çapkın bir kişi olan adam eşini ve eşini aldattığı kadın Neslihan'ı başka kadınlarla aldatmıştır. Her iki kadın da mutsuzluğa sürüklenmiştir. Adam bunlardan Neslihan'ın şöhretini, başarısını alarak hayata veda etmiştir. İki kadın için adam mutsuzluğun sebebiyken anlatıcının en sevdiği kişidir. Babasına düşkün olan anlatıcı, onun ölümüne sebep olanın Neslihan olduğunu düşünür. Öykü anlatıcının Neslihan –yani hayaletle- yüzleşmesi ile şekillenir. Bu öyküde ölmüş adamdan sadece olayların başlangıç noktasını teşkil ettiği şeklinde söz edebiliriz. Diğer öykülerde olduğu gibi adamın ruhsal durumundan veya ölümünden derinlikli olarak söz edilmemiştir.

*Ses* öyküsündeki adamın ölüp ölmediği tam olarak söylenemeyeceği için ondan bahsetmek yersiz olacaktır. Bunda öyküdeki kadının ve anlatıcının etkisi söz konusudur.

Görüldüğü üzere Erdoğan dışında ölüme sürükleniş görülmemekle birlikte daha çok yaşamını kaybetmiş erkekler üzerine şekillenen olaylar söz konusudur. Onların ölümü dışında geride kalan insanlardan söz etmemizin sebebi de ölümün veya ölen kişinin diğer kişilere olan etkisinin önemli olmasıdır. Öykülerde çoğunun ölüm sebebi bilinmemekle birlikte öldüğü doğrudan söylenmiştir. Öykülerde erkek kahramanların çoğunun ölmüş olması veya kimisinin ölüm fikri taşıması ortak bir durum arz eder. Eşlerini aldatan çoğu erkeğin de anlatma ânında yaşamaması dikkat çeken bir başka konudur. Bu öykülerde kadınların ön planda olması erkekler için bahsedilenleri sınırlamıştır.

### ***2.1.2.3. Aldatan veya aldatılan erkekler***

Öykülerde en çok dikkati çeken konu aldatmadır. Bunun paralelinde aldatan-aldatılan erkek veya kadınlar sayıca fazladır. Bu yüzdendir ki aldatılma hissinin yarattığı karamsarlık ve mutsuzluk öykülerin hâkim duygusudur. Kadınlarda aldatılmanın daha fazla olması itibariyle erkeklerde dikkat çekici olan özellik çapkın olmalarıdır. Neredeyse tüm öykülerde aşkı başka kadınlarda arayan adamlar vardır. Bunlar evli olduğu kadınla mutsuz veya sevgisiz birlikteliğe sahip olan kişilerdir. Âşık olunan kadınla birlikte olunan kadının aynı kişi olduğu öykü çok nadirdir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde dördüncü kattakiler evlilik dışı bir ilişki yaşamaktadırlar. Ellili yaşlarında profesör doktor olan adam, eşini bu apartman dairesindeki kadınla aldatmaktadır. Öykünün sonunda da adam karısına geri dönerek o kadını da terk eder. Aynı adam öyküde keman çalmasıyla öykünün asıl kahramanı Sevim'e eşini ve yaşadıklarını hatırlatır. Bu durum ile daha çok ön plana çıkan adam için çapkın olduğu da söylenmesi gereken bir özelliktir.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde aldatan erkek anlatıcı olan Orhan'dır. Öyküyü evlilik dışı ilişkisini yürüttüğü kadının evinde ona hitaben anlatmaktadır. Orhan'a göre gazeteciler, annesi, eşi kısacası etrafındaki herkes ona düşman tek dostu yanında olduğu

kadıdır. Adamın eşi Hatice ise eşine ve çocuklarına bağlı bir kadındır. Ancak anlatıcı ondan saygılı olmasının dışında gereksiz konuşan, çekilmez bir kadın olarak söz eder. Yanında olduğu kadından öykü boyunca bir türlü ayrılamayan adam için evinde veya evliliğinde mutsuz biri olduğu düşünülebilir. Onun asıl mutsuzluğu annesinin ölümü sebebiyle gazete manşetlerine düşmesidir. Ancak eşiyle de mutlu bir evliliğinden söz edilemez. Nitekim onu aldatır ve herkes gibi düşman olarak görür. Öyküde evinde olduğu kadından bir türlü ayrılmak istemez ve kadın onun tek dostudur. Adamın eşini aldatmasının dışında dikkat çeken annesinin ölümünden çok kendisinin bu olayla manşetlere düşecek olmasından üzülmektedir. Bu da onun için söylenebilecek bencil erkek tanımlamasını destekler niteliktedir. Bunlar Orhan için olumlu şeylerin söylenmesine engeldir. Özetle eşini aldatan adamın kendinden başka kimseyi düşünmemesi onun öne çıkan en önemli bir özelliğidir.

*Bir Deli Ağaç* öykünün, aldatan adamdan çok aldatılan kadın üzerinde yoğunlaştığı bir anlatıdır. Öyküyü ve adama dair söylenenleri kadının ağzından dinleriz. Öyküye dışarıdan bakıldığında kadına sadece yalnızlığını paylaştığını söyleyen adam için aldatma konusu doğrudan söylenememektedir. Her ne kadar birlikte çok vakit geçirmiş de olsalar kadın aşkına karşılık bulamamıştır. İkisinin birbirlerine ve ilişkilerine bakışı farklıdır. Kadının adama olan aşkının yoğunluğunun karşılığı yoktur. Sonrasında onun evinde kızın, adamı başka bir kadınla görmesiyle yaşadığı hayal kırıklığı ve bunun yarattığı bunalım derinden hissedilmektedir. Anlatma zamanında hastane odasında akıl sağlığı yerinde olmayan bir kadın vardır. Öyküdeki erkek kahramanlardan söz edecek olursak eğer dikkati çeken, kadını bu bunalıma sürüklemesidir. Kadının bakış açısından adam onu başkasına tercih etmiştir. Kadının âşık olduğu adam üniversite yıllarında arkadaşının dayısı yani yaşça ondan büyük bir adamdır. Bunları kıza hissettirmesi ve paylaştıklarının yalnızlıktan ibaret olduğunu söylemesi adamın bakış açısındaki farklılığı yansıtmaktadır. O yaşlardaki bir kızın romantik bakışının aksine adamın olaylara gerçekçi yaklaşımı bu birlikteliğin sonunu getirmiştir. Bu sonun ardından kadının sadece ruhsal bunalımından haberdar oluruz. Adamın sonrasında neler yaşadığı öyküde söz konusu edilmez.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünün aldatan kişisi eşi Şükran'ı aldatan Enver Bey'dir. Şükran Hanım ve Enver Bey taşrada birbirlerine âşık olurlar sonrasında ailelerine karşı

çıkarak İstanbul'da yaşamaya devam ederler. Enver Bey burada çalıştığı bankanın ortaklarından birinin kızı olan Neslihan'a âşık olur. Adam bu aşkla evinden ve ailesinden uzaklaşır, evi terk eder. Bunlar Şükran Hanım ve Enver Bey'in kızları olan anlatıcıdan öğrenilmektedir. Anlatıcı açısından adam şefkatli bir babadır; ancak Şükran açısından aldatan bir erkektir. Bu öyküde aşkı başka kadında arayan, eşini aldatan bir erkek söz konusudur. Âşık olunan kadınla birlikte olunan kadın aynı değildir. Ancak diğer erkeklerden farklı olarak o tekrar evine –nedeni farklı da olsa- geri dönmüştür.

Aynı öyküde anlatıcı annesini ve babasını anlatırken bir yandan kendi evliliği ve birlikteliği ile bu durumu karşılaştırır. Ona göre Neslihan ile babası arasındaki, gerçek bir aşktır. Ancak anlatıcı kadın ne eşi ne de eşinin arkadaşı Ahmet'le aşkı yakalayabilmiştir. Burada çok üstünde durulmasa da kadının eşi Selçuk aldatılmış bir erkektir. Bu öyküde aldatan, aşkı başka yerde arayan kadındır. Selçuk iki çocuğunun annesi, karısı tarafından arkadaşı Ahmet'le aldatılmıştır. Burada da aşksız bir birliktelik söz konusudur.

*Akışı Olmayan Sular* kitabında aldatma konusu ilk *Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde karşımıza çıkmaktadır. Bu öyküde aldatılan iki erkek vardır. Ancak iki kadın da eşini terk etmiş, aldatarak evliliğine devam etmemiştir. Anlatıcı olan erkek evlendikten altı ay sonra karısı tarafından başka bir adam için terk edilmiştir. Bu olay adamı mutsuzluğa sürüklemiş ve kadına öfke duymasına sebep olmuştur. Her gününü işe gidip gelerek geçiren adam mutsuz, kızgın ve yalnızdır. Ondaki terk ediliş işe giderken geçtiği duraklar vasıtasıyla hatırlanır. Adamın ikinci üzüntüsü ise başka bir durak vasıtasıyla hatırladığı annesidir. Annesi anlatıcı çok küçükken eşini başka bir adam için terk etmiş ve anlatıcının babası tarafından öldürülmüştür. Anlatıcının babası onun gibi yalnızlığı tercih etmemiş Hicran isminde bir kadınla evlenmiştir. Anlatıcı da babası gibi davranmamış, öfkesi kadını öldürmesine sebep olmamıştır. Öyküde anlatılan iki erkekten anlatıcının üzüntüsü ve kızgınlığı daha derinden hissedilmektedir. Bu öyküde onun öne çıkan özelliği aldatılma olayı sonrası yaşadığı mutsuzluktur.

*Leyla İçin Şiir* öyküsüne geldiğimizde aldatan erkek görüntüsü biraz farklılık arz eder. Anlatıcı olan Levent, aktüel zamanda hâlâ Leyla'yı sevmekte, onu düşünerek eşini fikren aldatmaktadır. Anlatma zamanında kızları ve eşinin, onun Leyla'yı düşünmesine engel olmalarına sinirlenen bir adam vardır. Aldatma Leyla'nın geçmişte ölmüş olması



itibariyle manevi bir boyuttadır. Ancak aşık olunan ve evli olunan kadının farklı oluşu ya da evliyken başka bir kadının düşünülmesi Levent'in, eşini ruhen de olsa aldattığını düşündürmektedir. Levent öyküde Leyla'ya şiirler yazmak ister ve onu düşünmek ister. Hatta kendisi Leyla'ya olan sevgisinin devamlılığını şöyle ifade eder:

Ömrümde hiçbir kadını onun kadar sevmedim. Bunu kırkıma yaklaşırken anlamam ne garip! Ne gereksiz, ne umut kırıcı bir gecikme. Leyla'dan başka hiçbir kadını sevmedim.

Leyla'yı seviyorum. Leyla'yı istiyorum, Leyla'yı özlüyorum...<sup>36</sup>

Bunların dışında bulunduğu evden, eşinden mutsuz bir adamdır ki bunu ailesine yansıtmaktadır. Eşini başka bir kadını düşünerek aldatan Levent, hayatına devam etmiştir. Onda ruhsal bir bunalımdan söz edilmemekle birlikte onun geçmişe takılmış olmasından ve göze çarpan mutsuzluğundan söz edilebilir.

*Son Çizgi* öyküsü aldatan erkeğin bakış açısının rahatlıkla görülebildiği öykülerdendir. Burada Muammer'in öyküsü otel odasında kendisinden yaşça küçük bir kadınla birlikte olmasıyla başlar. Elli yaşında, ikinci evliliğini yapan adamın beş yıldır evli olduğu kadın, Sevil'i sevmediğini ondan öğreniriz. Zaten evliliğini çıkar amaçlı yaptığını öğrendiğimiz adamın sevdiği kadını dışarıda araması pek sıra dışı bir olay değildir. Sevil bu açıdan çekilmez, dırdırcı ve adama karşı çekiciliğini yitirmiş bir kadındır. Öykünün Muammer'in bakış açısıyla anlatıldığı kısımlarda Sevil ve arkadaşının karısı Nurdan arasındaki farklılık dikkat çekicidir. Muammer Nurdan'ı daha çekici bulmakta, ancak onun eşini aldatmayacak bir kadın olduğunun da farkındadır. Eşini otel odasında kızla hem de zihnen Nurdan'la aldatan Muammer için cinsellik ön plandadır. O Nurdan'a dair aşk, özlem ve cinsellikten söz eder. Ancak öyküde adamın bu hislerinin Nurdan'da bir karşılığı yoktur. Bu öyküde de sevgisiz bir birliktelik ve aşkı başka kadında arayış söz konusudur. Özetle burada evliliğinden mutlu olmayan ve bunu başka yerlerde arayan bir adamın öyküsünü görmekteyiz.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde eşi Nebile'yi aldatan Nuri Bey vardır. Geçmişte eşini evin çalışanlarından biriyle aldatan adam, aktüel zamanda yoktur. Öykü diğer

---

<sup>36</sup> Kür (2012b), s. 97.

kahramanlar üzerinde ve farklı olaylar çerçevesinde geliştiği için ondan pek söz edilmez.

*Hayalet Hikâyeleri*'ne geldiğimizde ilk olarak Şerif Bey'den söz etmek gerekir. Şerif Bey hayatına girdiği iki kadını da mutsuzluğa sürüklemiş bir adamdır. Öncelikle Meral Hanım'ı Sabah'la aldatmış sonrasında ise Meral'le evlenerek Sabah'ı aldatmıştır. Meral Hanım tarafından bu çok sonra öğrenildiğinde kabullenilemese de onu mutsuz etmeye yetmiştir. Sabah'ın ölümüne sebep olan aldatmanın sorumlusu Şerif Bey'dir. Onun da sonrasında şehir dışından ölüm haberi gelmiştir. Her iki kadını da mutsuz eden adamın öne çıkan özelliği aldatan bir erkek olmasıdır. Ancak onun da sonu ölüm olmuştur.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde aldatılmanın yarattığı ruhsal bunalım ön plandadır. öykünün aldatılan kadını bu olaya duyduğu öfkeyle hayalet görece kadar yalnızdır. Buna sebep olan kişi kadının üniversite yıllarından tanıdığı eski devrimcilerden Vural'dır. Aldatılma geçmiş zamana ait olmakla birlikte etkisi anlatma zamanında devam eden bir olaydır. Geçmişte Vural yurt dışına gittiği sırada eşi Engin'i kendinden yaşça büyük bir kadınla aldatmış ve sonra o kadınla evlenmiştir. Engin ve Vural'ın oğlu Kerem için babası gibi umursamaz denmesi adamın bu yönüne dikkat çeker. Ailesini ve eşini umursamayan adam yurt dışında kendisine başka bir hayat kurmuştur. Bu olay geride kalan Engin'i ise yalnızlığa ve mutsuzluğa sürüklemiştir.

Engin'in öyküsünde bir de aldatılan erkek Metin vardır. Öyküde Metin'den hayalet olması itibariyle haberdar olsak da Engin ile benzer şeyleri yaşamış olduğu düşünülebilir. Söz konusu öyküde o da eşi Gülten tarafından aldatılmış aktüel zamanda yalnız bir adamdır. Metin, Engin ve Vural'ın üniversiteden devrimci arkadaşlarıdır ve o eskiden olduğu gibi anlatma zamanında Engin'i sevmektedir. Ancak belirtmelidir ki anlatma zamanında bahsi geçen isimler ve olaylar üçüncü kişi anlatıcı olmasına rağmen Engin'e aittir. Metin'le ilgili kısımlar onun kafasında yarattığı şeylerdir; çünkü Metin yıllar önce ölmüştür.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde aldatılmanın yarattığı ruhsal ve bedensel çöküş kadınlar üzerinden anlatılmaktadır. Erkek ise tamamen çapkınlığı ile ön plana çıkan bir kişidir. Öyküde Leyla ve anlatıcının annesini aldatan kişi anlatıcının babasıdır. Adam

önce anlatıcının annesini Leyla ile sonra da Leyla'yı başka kadınlarla aldatmıştır. Kaza sonucu hayatını kaybeden adam için öne çıkan diğer özellikleri kıskanç, evini umursamayan ve sarhoş bir adam olmasıdır. Leyla'nın söylediğine göre –anlatma zamanında hayalettir- adam ondaki yaşam ışığını alarak gitmiştir. Eskiden parlak bir oyuncu olan kadın, ışığı sönmüş bir oyuncu olmuştur. Bu öyküde aldatan erkeğin öne çıkan özelliği kadınları mutsuzluğa sürüklemesidir. Bu durumun sadece öyküdeki kadınlarla sınırlı kalmadığının, devam ettiğinin söylenmesi adamın çapkın olduğu fikrini desteklemektedir.

Aldatılmanın sürüklediği ruhsal bunalımın yoğunlukta olduğu diğer öykü *Ses* öyküsüdür. Bu öyküde adam, yer yer anlatıcı da olan kadından büyüktür. Öykü Fransa'da geçmektedir. Kadının, öykünün başındaki mutluluğu adamı başka bir kadınla yan yana görene kadar sürer. Kadın orada yaşadığı aşkın böyle bir olayla sonuçlanmasını kaldırmaz ve hastane odasında hayatını kaybeder. Olaylar zamanında otuz sekiz yaşında, oyuncu olan adamın kadına yaklaşımı kadındaki romantiklikten uzaktır. Öyküde kadına daha babacan bir tavırla yaklaşan bir adam vardır. Bu, *Bir Deli Ağaç* öyküsündeki adamın kadına yaklaşımını hatırlatmaktadır. Orada da kendinden yaşça büyük bir adama âşık olan kadın aşkına karşılık bulamamış ve kendindeki romantik tavra karşı daha gerçekçi bir tavırla karşılaşmıştır. Burada da benzer olarak adam başka bir kadınla birlikte ve kadına yaklaşımı aşktan uzaktır. Ancak belirtmelidir ki bu öyküdeki kadın ve adamın birlikte olması söz konusudur. Diğer öyküde adamın tavrı sadece yalnızlığı paylaşmaktan ibaret olması itibariyle aşktan çok daha uzaktır. Ancak her iki öyküde de farklı şekillerde de olsa erkekler birden fazla kadınla birlikte. Bu da kadınların bakışından aldatılmış olmaya yeterli bir durumdur.

Erkeklerin birden fazla kişiyle birlikte olması genel olarak ortak bir özelliktir. Bu olmasa bile çoğu erkek için birlikte olunan kadınla âşık olunan kadın farklıdır. Kimi erkek birlikte olduğu kadını fikren, düşünceleriyle kimi erkek ise doğrudan eşini aldatmaktadır. Aldatmanın olmadığı ve birlikte olunanla âşık olunan kadının aynı olduğu öykü çok azdır. Bu genel olarak erkeklerin kendilerini ve çıkarlarını düşünmeleriyle ilişkili olarak karakteristik bir özellik taşır. Öykülerde erkeklerle ilgili bahsedilen genel özellikler itibariyle onların bu aldatma öyküleri şaşırtıcı durum

değildir. Bir başka ifadeyle aldatılma hadisesi yan olaylar ve kahramanların kişilik özellikleri ile alt yapısı oluşturulmuş bir durumun üzerine kuruludur.

#### **2.1.2.4. Bencil erkekler**

Genel olarak olumsuz söz edilen erkeklerin başka bir özelliği sadece kendilerini düşünmeleridir. Çoğunda ne ailesini ne de birlikte olduğu kadını düşünen bir tavır vardır. Onlar için önemli olan kendi mutluluklarıdır. Buna engel olmak isteyen veya olan kişileri düşman olarak görürler ve bunu çevrelerine yansıtırlar. Kimi düşüncede kimi yaşadıklarında mutluluğu ararken başka insanların mutsuzluğuna sebep olmuşlardır. Onlarda göze çarpan çıkarıcı ilişkiler ve sadece kendini düşünme hali özellikle aldatma konusu ile birleşmektedir. Çünkü aradıkları mutluluk uğruna etraflarındaki insanları umursamaz bir tavırla aldatırlar. Örneğin aşkı başka bir kadında bulan adam için eşini aldatmış olma sıradan bir durumdur. Başka bir kadını tercih edişleri, var olan ilişkilerini sonlandırmadan başka bir ilişkiye başlamaları onların bencillikleri ile paralel bir durumdur.

Bencilliğin ön planda olduğu en belirgin öykülerden biri *Herkes Bana Düşman* öyküsüdür. Başlığında da belirtildiği üzere adamın rahatını kaçıran, onu mutsuz eden herkes ona düşmandır. Çünkü anlatma zamanında Orhan'ın tarafında olmayan gazetecilerden, karısı ve annesine kadar kimse onu düşünmemektedir. Onu anlayan ve dostu olan tek kişi yanında olduğu evlilik dışı ilişkisindeki kadındır. Öyküde Orhan'ın sadece kendini düşündüğünün en belirgin yeri annesinin intiharından ziyade iş adamı olarak bu olay sonrası itibarının zedelenmesine üzülmektedir. Ona göre zaten yolsuzluk, rüşvet haberleri ile gazetelerde yer alan Orhan bu olayın ardından annesinin ölümünden de kendisi sorumlu tutulacak ve manşetlere taşınacaktır. Bu onun sarsılan itibarını daha da zedeleyecektir. Ona göre annesi intihar ederek oğluna nankörlük etmiş bir kadındır. Bu kötülüğü kendisine –Orhan'a- nasıl yaptığını sorgulayan adamda, annesinin ölümüne üzülmekten eser yoktur. Annesini çekilmez bir kadın olarak gören Orhan için onun ölümü de kendisine bir haksızlıktır. Onun bakış açısıyla nasıl olur da annesi intihar ederek oğlunu bu zor duruma düşürmüştür.

Tüm bunlardan hareketle Orhan'ın sadece kendini düşünmesi ve etrafında gelişen olayların onun aleyhinde olduğunu düşünmesi onu bencilliğiyle ön plana çıkan bir kişi olmasına yetmiştir. Annesi onu düşünmeyerek, intihar ederek karısı ise evde huzur vermeyerek ona düşman olan kişilerdir. Orhan'ın eşine karşı olan bencilliği ise evli olmasına karşın başka bir kadınla ilişkisine devam etmesi itibariyledir. Karısı ve çocuklarını düşünmemekle birlikte kadını bir de ona düşman olmakla suçlamaktadır. Onun tek düşündüğü iş hayatındaki itibarıdır ve buna zarar veren herkes ona karşıdır.

Erkeğin benciliği ile ön plana çıktığı bir diğer öykü *Leyla İçin Şiir*'dir. Bu öyküde Leyla ile ilişkisini para için bitiren Ekrem çıkarıcı bir adamdır. Leyla ise babasına aşkı için karşı gelmiş aşık bir kadındır. Ekrem Leyla'nın babasının ona sunduğu parayı alıp kadını terk etmekten geri kalmamıştır. Sadece kendini düşünen Ekrem Leyla'dan ayrılırken onda maddi manevi ne varsa hepsini almıştır. Ekrem hem ona sunulan paradan fazlasını hem de kadının yaşam ışığını alarak gitmiştir. Nitekim Leyla bu olay sonrasında intihar ederek hayata veda etmiştir. Bu olaylar dâhilinde Ekrem'den, Leyla'ya olan aşkı hâlâ devam eden Levent tarafından adi, çıkarıcı ve para yiyici bir adam olarak söz edilmektedir.

Leyla'nın öyküsünde Levent'in Leyla'yı düşünerek mutlu olma isteğine engel olmak isteyen insanlara olan tavırları bencillikle değerlendirilebilir. Eşini ve çocuklarını umursamaz tavırlar sergileyen adamın bencilliği sadece sevdiği kadını düşünmek istemesinden ibarettir.

Sadece kendini düşünen bir başka çıkarıcı erkek *Son Çizgi* öyküsündeki Muammer'dir. Adam elli yaşındadır ve ikinci evliliğini Sevil ile yapmıştır. Üstelik bu evliliği maddi çıkarımı düşündüğü için yapmıştır. Eşi Sevil'e sevgisi ve hoş hisleri yoktur ve ondan çekilmez bir kadın olarak söz eder. Zaten öyküde arkadaşının eşi olan Nurdan'a ilgisi vardır. Muammer sevgisiz evliliğinin sebebinin para olması ve eşini aldatması itibariyle sadece kendini düşünen bir adamdır. Kendi hazları ve arzuları her şeyin önündedir. Kısacası çıkarıcılığı ile ön plana çıkan adam için bencillikten de söz edilebilir.

Bencillikten veya çıkarıcılıktan doğrudan söz edilemese de *Bitmiş Zamana Dair* öyküsündeki Ahmet'in umursamazlığı dikkati çekicidir. Ahmet öyküde maddi varlığını

yitirmiş bir ailenin umursamaz torunudur. O, ne içinde buldukları durumu ne de yaşadıkları maddi değişimi kabullenmiştir. Sürekli bunları sorgular ancak çözüm için bir çabası da yoktur. Onda kendini düşünme tavrı etrafındaki insanlara olan ilgisizliği ile ilişkilidir. Ne annesinin hastalığı ne de babasının mutsuzluğu ile ilgilenir. O, okuduğu okulu bırakmış, nişanlısından ayrılmış mutsuz bir erkektir. Yaşananlar üzerine çaba sarf etmeyerek kendine odaklı yaşayan bir kişidir.

Görüldüğü üzere erkeklerde bencillikle birlikte dikkati çeken şeyler maddi çıkarlarını gözetmeleri ve eşlerini aldatmalarıdır. Etrafındaki kişilerin durumlarını umursamadan hareket eden erkekler çoğunluktadır. Onlar için ne kadınları mutsuzluğa sürüklemiş olmadan ne de onların ölümüne sebep olmadan doğan üzüntü söz konusudur. Bunları düşünmeden, kendilerine odaklı yaşayan erkeklerin fazlalığı dikkat çekicidir.

#### ***2.1.2.5. Mesleklerine göre erkekler***

Kadınlarda olduğu gibi erkek kahramanların mesleklerinden söz edildiği öykü çok azdır. Meslekler çeşitlilik göstermekle birlikte kadınlarınkine benzerdir. Ancak kimi zaman öyküde olayların başka kişiler üzerinde yoğunlaşması sebebiyle erkeklerin diğer özellikleri gibi mesleklerinden de sınırlı ölçüde söz edilir. Ne kadar sınırlı söz edilirse edilsin yazarın meslek seçerken kadın ve erkek ayrımına gitmemesi dikkat çekicidir. Örneğin öğretmenlikten ve mimarlıktan hem kadın hem erkek için söz edilmiştir. Yine kadınlarda var olan mutsuz ve karamsar ruh hali ile erkeklerin sosyal statüleri birbiriyle yakından ilişkilidir. Onlarda da mesleğinde çok başarılı olan daha doğrusu öyküde bu yönüyle öne çıkan erkek yok denecek kadar azdır. Bu durumun yazarın kişiler konusunda daha çok ruh durumlarını ön plana çıkarmasıyla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Büroda çalışan, öğretmenlik yapan, mimar ve zengin iş adamı olan erkekler de, kadınlarda olduğu gibi, öykü zamanında ya mesleğine devam etmemekte ya da eski başarısını yakalayamamaktadır. Ancak hem kadın hem erkek kahramanlarda meslek seçiminde çeşitliliğin olması dikkat çekicidir. Bunlar yazarın yaşadığı dönemde var olan mesleklerdir. Yazarın kendisinin de içinde bulunduğu (oyunculuk, yazarlık gibi) veya yakından ilişki kurduğu meslekleri (öğretim görevlileri, yazarlar, oyuncular)

seçmiş olması söz konusu meslek seçiminde yazarın çevresinden yararlandığı fikrini doğrulamaktadır.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde İlhan müzisyen bir adamdır. Anlatma zamanında hayatta değildir ancak Sevim'in bahsettiği kadarıyla güzel keman çalan birisidir. Aynı öyküde dördüncü kattaki adam da keman çalar ancak onun asıl mesleği doktorluktur. Profesör doktor olan adam öyküde keman çalması ile ön plandadır.

*Herkes Bana Düşman* öyküsündeki Orhan tanınmış bir iş adamıdır. İşine odaklı yaşayan adamın işlerinin yolunda gitmeyişi nedeniyle duyduğu hoşnutsuzluk dikkat çekicidir. Bu hoşnutsuzluğun sebebi gazetelerde yolsuzluk ve rüşvet haberleri ile yer almasına ilaveten annesinin intihar etmesi sebebiyle manşetlere taşınacak olmasındandır. İşini ve itibarını düşünen adam için buna gölge düşüren herkes ona düşmandır. O ne ölen annesini ne de aldattığı eşini düşünür, düşündüğü tek şey itibarıdır. Öyküde eleştirel bir anlatımın olduğunu da düşündüren Orhan'ın bu tavırları dikkat çekicidir. Aynı öyküde Orhan'ın abisinin mesleği ise doktorluktur. O da hızlı yükselip kendine muayenehane açmış olan profesör bir hekimdir.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde anlatıcı kadını mutsuzluğa sürükleyen adam ressam bir erkektir. Kadından yaşça büyük olan adamın evi de bu mesleğe uygun olarak tablolar ve resim malzemeleriyle doludur.

*Taksim-Maçka* öyküsündeki Jale ve anlatıcının mesleği mimarlıktır. Öyküde bahsedilen kişilerle ilgili durumlar ve olaylar onların işlerine gidiş gelişler sırasında gördükleri kişiler üzerine yaptıkları yorumlardan ibarettir. İşe gidip gelirken, bir yerde otururken hemen her gün gördükleri kişilerden ve onların hayatlarından söz etmektedirler. Bu anlamda onların işe gidiş gelişleri onlara dolayısıyla da öyküye malzeme olacak ölçüdedir ve işlevseldir.

*Bir Ayrılık Şarkısı*'nda Enver Bey bankada çalışmaktadır. Şükran Hanım'la evlilikleri sebebiyle İstanbul'a gelmiştir ve burada çalışmaya devam eder. Ancak bu iş onun evliliğini olumsuz etkiler. Çünkü adam eşini bankanın ortaklarından birinin kızı ile aldatır. Bu sebeple ailesinden uzaklaşmış ve evliliğine gölge düşmüştür.

Bankada çalışan bir başka kişi *Biraz Daha Ölmek* öyküsündeki Erdoğan'dır. Erdoğan bir bankada on altı yıldır şeftir. Bu işin dışında çevirmenlik de yapan adamdan pek mutlu biri olarak söz edilmez. Bunda hem boşuna yaşanmış hayat hissine kapılmış olmanın hem de kalp rahatsızlığı sebebiyle hastane odasında yatıyor olmanın etkisi vardır. Aynı öyküde Erdoğan'ın babası Sermet Bey tüccar bir adamdır. Ancak işler yolunda gitmeyip iflas etmesinden sonra o da afarktüstten –kalp hastalığı- hayatını kaybetmiştir.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde anlatıcı küçük bir iş yerinde çalışan bir kişidir. Her gün iş yerine gidip gelir. Öykü Taksim-Maçka öyküsünde olduğu gibi işe gidiş geliş yolu üzerindeki kişilerle şekillenir. Ancak bu öyküde farklı olarak adamın otobüsle gelip geçerken geçtiği yol üzerindeki duraklar işlevseldir. İş yolu üzerindeki bu duraklar ona geçmişini hatırlatmaktadır.

*Leyla İçin Şiir* öyküsündeki Levent'in mesleği öğretmenliktir. Onun mesleğinden çok sevdiği kadın Leyla'ya şiir yazma isteği ön plandadır.

*Son Çizgi* öyküsünde ellili yaşlarındaki Muammer'in ikinci evliliğini Sevil ile yapmasının sebebi maddi çikardır. Bu doğrultuda Muammer'in anlatma zamanında kendi işini yapabilmesine olanak sağlayanın bu evlilik olduğu düşünülebilir. Çünkü Sevil varlıklı bir ailenin kızıdır ve Muammer anlatma zamanında patrondur. Bunları düşündüren şey Muammer'in Sevil ile olan evliliğinin maddi çikara dayanmasıdır.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde mesleğine anlatma zamanında devam etmeyen bir erkek vardır. Pertev Bey eskiden büyükelçi iken anlatma zamanında vaktinin çoğunu evinde resimle, müzikle geçiren bir adamdır. Yaşadıkları orta halli dairenin mali işlerini yürüten sakin bir adamdır. Öyküde maddi anlamda değişim yaşayan ailenin bu değişiminin ardında yatan sebebin Pertev Bey'in mesleğini bırakmış olması düşünülebilir. Açık açık bu durumdan söz edilmemesi bahsedileni yorumdan ibaret kılar.

*Hayalet Hikâyesi*'nde Tekin'in görünen mesleği yazarlıktır. Aslında yurt dışında yaşayan ancak sahil kasabasında gördüğü eve girebilmek adına yazar olduğunu söyleyen adamın gerçek mesleğinden doğrudan söz edilmemektedir. Aynı öyküde



Remzi Amca evin çalışanıdır. Hatta evin beyi şerif ölünce tüm işler ona kalmış ve aileye sahip çıkmıştır.

*Duşman* yksnde Cevdet'in mesleğinden bahsedilmesinden ziyade ondan daha çok zengin bir koca olarak söz edilir. Aynı öyküde üç katlı evin bahıvamı olan Hüsrev diğer öykülerde olduğu gibi evin çalışanıdır.

*Edebiyat Neye Yarar* yksndeki erkek kahramanların mesleğinden söz edilmez. Sadece onlardan eski devrimciler olarak söz edilir.

*Ses* yksndeki kadını başka bir kadına tercih etmesiyle ön planda olan adamın mesleği oyunculuktur. Oyunculunun erkek üzerinden bahsedildiği tek kişi bu öyküdeki kişidir.

#### **2.1.2.6. Yaşlarına göre erkekler**

Öykülerin genelinde yaşlarından söz edilen erkekler nadirdir. Daha çok karakteristik özellikleri ile ön plana çıkan kişilerin yaşlarından belirgin olarak söz edilmez. Kadın kahramanlarda olduğu gibi bahsedilecek olan, erkek kahramanların anlatma zamanındaki yaşlarıdır. Bunun sebebi öykülerin geçmiş ve anlatma zamanı olarak geniş bir zaman dilimine yayılmasıdır.

*Yaz Gecelerinde Keman* yksnde yaşından söz edilen iki kişi yer almaktadır. Bunlardan biri yıllar önce yirmi yaşında hayatını kaybetmiş olan İlhan'dır. Değeri ise dördüncü katta dostuyla yaşayan elli yaşındaki profesör hekimdir.

*Herkes Bana Duşman* yksnde Orhan'ın yaşından doğrudan söz edilmez. Öykünün diğer kahramanları ile ilgili bahsedilen yaşa ilişkin bilgiler Orhan'ın ortalama olarak yaşını ortaya çıkarmaktadır. Tahminen otuz dokuz kırk yaşlarında olan adam için bu yaş aralığını kesinleştiren ifade öykünün bir yerinde geçen "kırk yaşına gelmeden zengin olmuş adam"<sup>37</sup> ifadesidir. Aynı öyküde çıkarımsal olarak söylenebilir ki Orhan'ın doktor abisi kırk beş yaşındadır.

---

<sup>37</sup> Kr (2012a). "Kırkıma gelmeden milyoner oldum, az iş mi bu?", s.68.

Yaş konusunun diğer öykülerden farklı bir açıyla ele alındığı öykü *Bir Deli Ağaç*' tır. Burada anlatıcı kadının kendisinden yaşça büyük bir adama aşık olması ve bunun adamda karşılığının olmaması yaşın getirdiği farklı bakış açısıyla da ilişkilendirilebilir. Üniversite çağında olan bir kız için aşka bakıştaki romantiklik erkekte yoktur. Adam hem içinde bulunduğu durumun hem de yaşın verdiği olgunlukla aralarındaki ilişkiye daha gerçekçi bakmaktadır. Bu farklı bakış açısı anlatma zamanında orta yaşlarında olan kadını bunalıma sürüklemeye yetmiştir. Kahramanların yaşlarından söz edilmez ancak aralarında yaş farkı üniversite yıllarında âşık olduğu adamın, kızın arkadaşının dayısı olması ile ortaya çıkmaktadır. Kızın adama sevgisini aştığı aşağıdaki sahnede adamın ilişkiye bakış açısı somut olarak verilmektedir:

“Hayır, öyle değil. Bildiğiniz gibi değil... Her şey kadar seviyorum sizi. Ölecek kadar...”

“Yavrucuğum,” dedi adam. “Güzel kızım...”

“KIZINIZ değilim ben. Sizi seviyorum.”<sup>38</sup>

Erkeğin yaşının ortaya çıktığı bir diğer öykü *Biraz Daha Ölmek*'tir. Burada kalp krizi geçiren anlatıcı Erdoğan ellili yaşlarındadır. Babasını da aynı hastalıktan ellisine varmadan kaybeden adam orta yaşlı hallerinde mutsuzdur.

*Leyla İçin Şiir* öyküsündeki Levent'in yaşı ise otuz altıdır. Gençliğinde hatta çocukluğunda başlayan Leyla'ya şiir yazma isteği hala devam etmektedir. Ancak Leyla'yı kaybetmiş olmanın verdiği mutsuzluğu yaşamaktadır. Kırklı yaşlarına yaklaşan Levent için de pek mutlu bir adam olarak söz edilemez.

*Son Çizgi* öyküsünde Muammer'in yaşı ellidir. Onda da diğer orta yaşlı erkekler gibi mutsuzluk vardır. İkinci evliliğini yapmış olan adamın hala mutluluğu başka kadınlarda araması bunu düşündürmektedir.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde yaşından söz edilen kişi Ahmet'tir. Gençliğinde hayata karşı umursamaz ve karamsar bir tavır içerisindeki adam kırk altı yaşında hayatını kaybetmiştir.

---

<sup>38</sup> Kür (2012a), s.118,119.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde yaşlarından ortalama olarak söz edilecek kişiler Vural ve Metin'dir. Öyküdeki olayların merkezinde olan Engin'in yaşı kırk üçtür. Metin ve Vural'ın Engin ile üniversite yıllarından tanışıyor olması onların da ortalama olarak kırklı yaşlarında olduğunu düşündürmektedir. Ancak bunlardan Metin zaten yıllar önce –muhtemelen genç yaşta- hayatını kaybetmiş; Vural ise anlatma zamanında kadının hayatında olmamıştır. Dolayısıyla ikisinin de anlatma zamanındaki yaşı üzerinde durulmaz.

Kendinden yaşça büyük bir adama aşkı sebebiyle bunalıma sürüklenen bir başka kadın kahraman *Ses* öyküsündeki anlatıcıdır. Kadının Paris'te doludizgin aşk yaşadığı adam, olaylar zamanında otuz sekiz yaşında bir oyuncudur. Aradan geçen zamanın söylenmemesi sebebiyle adamın anlatma zamanındaki yaşından söz edilemez. Ancak burada da Deli Ağaç öyküsündeki gibi aşka romantik yaklaşan bir kadınla daha çok umursamaz bir tavır içerisinde olan olgun bir erkek söz konusudur.

Genel olarak kadın kahramanlarda olduğu gibi erkeklerde de anlatma zamanındaki orta yaşlı haller dikkat çekicidir. Erkeklerin ön planda olduğu öykülerde yetişkin veya orta yaşlı erkeklerin mutsuz olması öne çıkar. Çoğu mutluluğu ya başka kişilerde arar ya da aramadan var olan duruma hayıflanır. Onlardaki bu hoşnutsuz ruh hali genellikle birlikte olunan kadını aldatma ile birleşmektedir. Belirtilmelidir ki mutsuzluk hali yetişkin yaşlarda yoğunlaşmasına karşın aldatma veya aldatılma durumunda yaş sınırı yoktur. Bu her yaş döneminde görülen bir olaydır. Mutlu öykünün ve mutlu kişilerin çok az olması itibariyle erkeklerin ilerleyen yaşlarında mutlu olmamaları dikkat çekicidir. Genç yaşlardaki erkeklerden kinileri ise anlatma zamanında, bahsedilen kişilerin hayatından çıkmıştır ve bu yüzden yaşları üzerinde pek durulmaz.

#### ***2.1.2.7. Diğer erkekler***

Bahsedilen başlıklar dışında kalan ancak dikkati çeken diğer erkeklerden söz etmek gerekmektedir. Erkek kahramanlar üzerinde çok durulmaması sebebiyle buradaki çeşitlilik sınırlıdır. Bunun dışında yukarıdaki başlıklarda sınıflandırılan erkeklerin özelliklerinin kadınlarınkine paralel olmasına dikkat edilmiştir.

Genel olarak aldatan ve sevgisiz birliktelik yaşayan erkeklerin dışında çok az da olsa eşine ve birlikteliğine sadık erkeklerden de söz edilebilir. Bunlardan ilki *Yaz Gecelerinde Keman* öyküsündeki İlhan ve Sevim'in ilişkisidir. İkisi de ölüm onları ayırana kadar birbirlerini çok sevmiştir ki yıllar geçmesine rağmen Sevim hâlâ onu sevmektedir. Onların ilişkisinde aldatma veya sevgisizlikten söz edilmez. Onları ayıran ölümdür. *Taksim- Maçka* öyküsünde birbirine sadık olan çift anlatıcı ve eşi Jale'dir. Her gün işe beraber gidip gelen çiftin yer aldığı bu öyküde mutsuzluk veya ayrılık öykünün başka kahramanları üzerinden anlatılmaktadır. *Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde birbirini seven ve anlatıcıya göre gerçek aşkı yaşayan kişiler Neslihan ve anlatıcının babasıdır. Onları da ölüm birbirinden ayırmıştır. Ancak anlatıcının babası bu ilişkiye evliyken başlamış ve devam etmiştir. Eşi Şükran Hamm açısından ise Enver Bey'le mutsuz bir evlilik söz konusudur. *Son Çizgi* öyküsünde birbirini seven ve sadık kalan çift Erdoğan ve eşi Nurdan'dır. Muammer tarafından çekici bulunan Nurdan'dan asla eşimi aldatmayacak bir kadın olarak söz edilir. Muammer ve Sevil'in aksine onların birlikteliğinde mutluluktan söz edilebilir. Onlarda aldatmanın da söz konusu olmaması bu durumu desteklemektedir. *Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde mutlu bir birliktelikten söz edilmez ancak Pertev Bey'in eşi Beyhan'a olan sadakatinden söz edilebilir. Onların ilişkisinde de aldatmadan söz edilmez. *Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde birbirini seven çift olarak görünen Engin ve Metin için gerçek bir mutluktan söz edilemez. Çünkü Engin'e anlatma zamanında aşkı hatırlatan ve ona mutlu anlar yaşatan Metin hayaletten ibarettir. Görüldüğü üzere mutlu bir birliktelik öykülerde hem yüzeyseldir hem de sayıca azdır.

Bahsedilmesi gereken erkeklere ait diğer özelliklerden bir tanesi babacan veya şefkatli tavırlardır. Bunlardan ilki *Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsündeki Enver Bey'e aittir. Enver Bey her ne kadar eşini aldatmış olsa da anlatıcı olan kızı açısından şefkatli bir babadır. Bir ara eşini ve evini ihmal etmesine karşın bu, anlatıcının gözündeki şefkatli baba görüntüsünü değiştirmez. *Kısa Yol Yolcusu*'nda anlatıcının babası her ne kadar cinayet işlemiş bir baba da olsa çocuğuna sahip çıkmıştır. Eşinin ölümünden sonra başka bir kadınla evlendikten sonra oğlunu da yanına aldırıştır. Aynı öyküde anlatıcının patronunda da babacan bir tavır olduğundan söz edilebilir. *Bitmiş Zamana Dair* öyküsündeki Pertev Bey'in çocuk yaşlarında anlatıcıya olan tavırlarında babacanlıktan söz edilebilir. Ona piyano öğretmek isteyecek kadar küçük kızla ilgilidir.

*Hayalet Hikâyesi*'ndeki Remzi Amca için de Şerif Bey'in ölümünden sonra onun ailesine olan sahiplenici tavırları da bu açıdan değerlendirilebilir. *Gece Görüşmesi* öyküsündeki anlatıcının babası adamın hayatına giren kadınlara her ne kadar acı verse de anlatıcı ondan en sevdiği kişi olarak söz eder. Bunda adamın kızına olan tavrının daha babacan ve şefkatli olmuş olmasının etkisinden söz edilebilir. *Ses* öyküsünde kendinden yaşça büyük adama âşık olan kadına adamın aşktan uzak babacan tavırları onu rahatsız eder. Çünkü kadın ona aşkla yaklaşmaktadır. Görüldüğü üzere ailesine ve eşine sadık kalamayan erkeklerin çocuklarına karşı sorumluluk sahibi olmaları söz konusudur. Nadir de olsa aldatan erkeklerin çocuklarına olan ilgisinin devam ediyor olması babacan tavır açısından önemli bir durumdur. Ancak belirtilmelidir ki öykülerde umursamaz ve katı baba, erkek tavrı daha yaygındır.

Kadın kahramanlarda olduğu gibi erkek kahramanların bazılarında hastalıklı hallerden söz edilebilir. Kadınlardaki gibi çoğunluk ve yoğunluk arz etmeyen bu durum bahsedilmesi gereken bir konudur. Bunlardan ilki *Biraz Daha Ölmek* öyküsündeki anlatıcı yani Erdoğan'dır. Ellili yaşlardaki bu adam kalp krizi geçirir ve öyküyü anlattığı sırada hastanede yatmaktadır. Hastane odasında geçmişini ve şimdisini değerlendiren adam için pek mutluluktan söz edilmez. Bunun üzerine hoşlanmadığı kız kardeşi Sevil'in babalarının da kalpten öldüğünü söylemesi Erdoğan'ı ölüm fikrine yaklaştırmıştır. İçinde bulunduğu ortam ve yaşadığı rahatsızlık sebebiyle hoşnutsuz olan adamın mutsuzluğu yaşadıklarını değerlendirmesi ile daha da derinleşir. Babasının ölümünü şuan ki durumuyla birleştiren adam kendini ölüme daha yakın hisseder. *Hayalet Hikâyesi* öyküsünde hastalıklı olan kişi Varol'dur. Öyküde Lanetli Ev' in zihinsel engelli çocuğu Varol üzerinde fazla durulmamıştır.

Erkek kahramanların dikkati çeken başka bir özelliği yurt dışı ile olan bağlantılarıdır. Çoğu öyküde kadınlarda da yurt dışına gidip gelme veya orayla olan bağlantı erkeklerde daha çok görülmektedir. Farklı sebeplerle de olsa öykülerde yurt dışı önemli bir konudur. Bunun ilk örneklerinden biri Sevim'in sevdiği adam İlhan'ın Viyana'ya burs için gitmesi ve orada hayatını kaybetmesi üzerine yazılmış olan *Yaz Gecelerinde Keman* öyküsüdür. Bu öykü dışında yurt dışı meselesinin yoğunlaştığı kişiler daha çok *Hayalet Hikâyeleri* kitabındadır. Bunlardan ilki *Hayalet Hikâyesi* öyküsündeki Tekin'dir. Tekin annesinin intiharı üzerine evden uzaklaştırılmış, evlilik

dışı bir ilişkiden doğan çocuktur. Yurt dışında yaşayan Tekin'i merkeze alan olay ülkeye tatil için dönüp burada geçmişiyile tanışmasıdır. Çoğu öyküde yurt dışına gidiş isteğe bağlı olarak karşımıza çıkarken Tekin için olayların yaşandığı yerden uzaklaştırılma sebebidir. Bir nevi Tekin küçük yaşta geçmişinden daha doğrusu gerçeklerden uzaklaştırılmıştır. *Edebiyat Neye yarar* öyküsünde yurt dışına gidiş öykünün önemli ayrıntılarından bir tanesidir. Engin'in eşi Vural'ın Fransa'ya gidişi ve orada başka bir kadınla evlenişi olayların başlangıcıdır. Bu olaydan sonra, Vural'dan oğlu olan kadın, mutsuzluğa ve yalnızlığa son olarak da ölüme sürüklenmiştir. Kadının, kendinden büyük Fransız bir kadınla evlenen Vural'a olan öfkesi, nefreti öyküde hissedilmektedir. Oğulları Kerem'in de liseden sonra Paris'e babasının yanına gitmesi kadını iyice yalnızlığa sürükleyen sebeplerden olmuştur. Öyküde ülke dışına çıkmış olma iki erkek için tercih edilmiş ancak onların bu tercihi kadın için mutsuzluğa sürüklenişin sebebi olmuştur. *Ses* öyküsünde olaylar Paris'te geçer. Ancak anlatma zamanında yaşadığı hayal kırıklığı, mutsuzluk sebebiyle ruhsal bunalım yaşayan kadının ülkeye döndüğünü kaldığı hastanenin Moda -İstanbul- sahiline bakıyor olmasından anlaşılmaktadır. Öyküde olayların merkezinde ise Paris ve ara sokakları yer almaktadır. Diğer öykülerde yurt dışına gitmiş olmadan kısaca bahsedilirken bu öyküde hem olayların Paris'te geçmesi hem de anlatıcının bizzat olayları orada yaşayan kişi olarak yurt dışına ilişkin ayrıntıları aktarması yurt dışı meselesini önemli kılmıştır. Burada da Engin'in öyküsünde olduğu gibi Fransa ile olan bağlantıda mutluluktan söz edilmez.

Genel olarak yurt dışı ile bağlantıları olan erkeklerin mutlu olanlarından söz edilmez. Çünkü bunları anlatan kadınların oralarla ilgili mutlu anıları yoktur, kaldı ki mutlu anıları olanların da anlatma zamanında mutsuzlukları ön plandadır. Öykülerde çoğunlukla erkekler ya yurt dışında hayatını kaybetmiş ya da eşini aldatmıştır. Bunlardan duyulan hoşnutsuzluklar da daha çok kadınlar üzerinden anlatılmaktadır. Bu konu mekân başlığı altında ayrıntılanacaktır.

Yazarın son kitabı olan *Hayalet Hikâyeleri'de* yer alan hayaletler bahsedilmesi gereken diğer kişilerdendir. Hayaletlerin daha çok kadınlar üzerinden anlatılmasına karşın *Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde erkek olan bir hayaletle karşılaşmaktayız. *Edebiyat Neye Yarar* bir hayaletin kadını mutlu etmesinin öyküsüdür. Aldatılmış ve

yalnız yaşıyan bir kadın olarak Engin aslında yıllar önce ölmüş olan Metin'in hayalet olduğunun farkında olmadan onunla iletişime geçer. Metin'in hayaleti ile mutlu olan aşka dair duygularını hatırlayan kadının mutluluğu fiziki görünüşüne de yansımaktadır. Engin öykünün sonunda kendisine bakan ve dış görünüşüne dikkat eden kadın olmuştur. Görüldüğü üzere hayalet burada iyileştirici bir işleve sahiptir. Ancak öykünün sonunda Metin'in aslında hayaletten ibaret oluşu, durumu değiştirip değiştirmeyeceği yoruma bırakılmıştır.

Son olarak devrimci ve eşcinsel erkeklerden söz edilebilir. *Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde Varol ve Metin üniversite yıllarında devrimci olan kişilerdir. Öyküde onlardan eski devrimciler olarak söz edilir. Metin seksen öncesinde hayatını kaybetmiş –sebebi söylenmemiş-, Vural ise yurt dışına gitmiştir. Eşcinsel erkeklerden *Ses* öyküsünde anlatıcı olan kadın hoşnuttur. Diğer Fransızlardan özellikle de adamın yanındaki kadından hoş söz etmeyen kadına bu iki eşcinsel çift sempatik gelir. Görüldüğü üzere bunlar öykülerde çok yer almayan, üzerinde pek durulmayan kişilerdir.

## 2.2. Temalar

Pınar Kür'ün üç öykü kitabından yola çıkılarak hazırlanan bu araştırmada ön plana çıkan temalar daha çok bireysel ağırlıklıdır. Sosyal ve siyasal konular öykülerin geneline yayılmamıştır. Ön planda olan duygusal tema ve onu destekleyecek bireysel konular yer almaktadır. Sosyal, siyasal ve bunun gibi konular öykülerin içine yedirilmiş haldedir ve öykünün birkaç kahramanı ile sınırlıdır. Birey ve onun yaşadıkları söz konusu anlatıların temel noktasıdır. Bu yüzdendir ki çoğu öyküde olayı kahraman yaşayarak, bizzat kendisi anlatır. Böylece zaten bireysellik taşıyan bir tema anlatıcının da birinci kişi olmasıyla daha da özelleşmiştir.

Söz konusu bireysel temaların içerisinde en sık işleneni ya da en yoğun işleneni şüphesiz ki aşktır. Ancak bu aldatma, özlem veya ölüm gibi temalarla birleşen, birleştirilebilen bir özellik taşır. Bunlardan aldatma teması aslında aşkın içinde

değerlendirilebilecek bir konudur. Ancak yazarın öykülerinde aşkın olmadığı ilişkilerin ve sevgisiz birlikteliklerin aşktan uzak, en az aşk kadar yoğun işlenmesi, ayrı bir başlık açma gereğini doğurmuştur. Ancak belirtmelidir ki bahsedilecek olan başlıklar birbiriyle yakından ilişkilidir ve birbirlerini ayrıntılandırır. Onları ayrı bir başlık olarak ayırmak bu anlamda zordur.

### 2.2.1. Aşk

Öykülere geçmeden önce yazarın aşk üzerine söylediği şu sözlere yer vermek gerekmektedir:

İnsan gerçekten aşkın tanımını yapmayı düşünmüyor ki, yaşıyor sadece biraz aptalca... Aşkın tanımını yapmak için onu birkaç kez yaşamak, yaşın da kırka gelmesi gerekiyor galiba. Gençken derin sandığım duygular aslında epeyce yüzeysel... Olanakların sınırsız, vaktin sonsuz sanıyorsun... Daha doğrusu pek düşünmüyorsun, hayatın bir sürü son içerdiğini aklına getirmiyorsun...

Gene de, o zaman bilincinde değildim tabii, ileriki yıllarda yaptığım analizler sonucu anladım ki, aşk benim için her zaman mutluluktan çok, mutsuzluğu içermiş. En mutlu olduğumu sandığım anlarda hep mutsuzluğu beklemişim. Son diye bir şeyi aklıma getirmediğim zaman bile bilinçaltımda bir yerde hazırlanıyormuşum sona. Bitmeyen aşk yok yani, ama bunu sonra konuşuruz.<sup>39</sup>

Gençlik yıllarındaki aşkları sorulduğunda yazarın verdiği bu cevap öykülerin kişileri ve temaları için aydınlatıcı bir özellik taşımaktadır. Yazarın hayatını eserleri ile bütünleştirmek değildir derdimiz; ancak bu alıntıda da görüldüğü üzere aşka olumsuz bakış, mutsuz sonlar öykülerdeki mutsuz kişiler ve mutsuz aşk öyküleri ile ilişkilendirilebilir. Bununla ilgili olarak aşağıda yaptığımız alıntı ise hem öykü hem yazar ile ilişkilidir.

---

<sup>39</sup> Söğüt (2006), s.78.



Mesela en son kitapta *Sesler* öyküsünde büyük bir aşk anlatılıyordu. Benim yaşadığım öyle bir aşk yok.<sup>40</sup>

Aşk bahsettiğimiz üzere yoğun olarak işlenen temalardandır. Bunda yazarın kadın olmasının da ilgisi olmakla birlikte bunun daha çok yazarın tercihiyle alakalı olduğunu düşünmekteyiz. İstisnai durumlar dışında çoğu kadın yazarda görülen duygusal tavır ve bunun aşk üzerinden anlatılması Pınar Kür'ün bu öyküleri için de geçerlidir. Öykülerde de kadın kahramanların sayıca fazlalığı ya da anlatıcılarda kadınların yer alışının sıklığı bu durumu örnekler niteliktedir. Öykülerde aşkın olduğu yerde kadından, kadının ön planda olduğu yerden aşktan söz edilmiştir. Erkek anlatıcıların veya erkek kahramanların ön planda olduğu öykülerde ise çoğunlukla aldatma veya aldatılma konusu işlenmiştir. Yine o öykülerde de aşk vardır ancak bu, birlikte olunan kadınla değil başka bir kadınla yaşanmaktadır. Dolayısıyla denilebilir ki erkekler ve kadınların konumlarına göre aşkın halleri de çeşitlilik arz eder. Bu çeşitliliği farklı başlıklarla derinleştireceğimiz için bu bölümde aşkın yoğun olarak işlendiği öykülerden söz edeceğiz. Ancak çoğu öyküde aşkın olması örnekleri çoğaltacaktır.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde dikkati çeken Sevim ve İlhan arasındaki aşktır. Genç yaşta sevgili olan çifti ayıran İlhan'ın burs için yurt dışına gittiği sırada hayatını kaybetmesidir. Bu kayıp Sevim'in içindeki acıyı yıllar sonra da dindirmemiş hatta onu uyku hapları ile uyuyabilen, yalnız ve mutsuz bir kadın haline getirmiştir. İlhan keman çalmaktadır ve öyküdeki aşk konusu Sevim'in başka daireden keman sesi duyup İlhan'a olan sevgisini anlatması ile ön plana çıkar. Ona olan aşkını yitirmeyen kadın için duyduğu müzikal sesler kadına mutlu anlarını ve sevdiği adamı hatırlatır. Öncesinde içe dönük olan ve yalnızlığını derinden hisseden kadın, sesin geldiği dairedekiler sayesinde bundan kurtulmuştur. Onlara olan merakı, sese olan ilgisi onu bir nevi dışa döndürmüştür ve onda daha olumlu bir hava yaratmıştır. Nitekim öykünün sonunda uyku hapi kullanmadan uyumaya başlayacaktır. Öyküde sevdiği adamın kaybından sonra aşka olan inancını kaybeden Sevim'in dördüncü kattaki kadın ve adamı camda görme sahnesi bu anlamda önemlidir. Uzun zamandır aşkla ilgili duygularını yitiren kadın, onların sevgisini camdaki görüntülerinden hissedince aşkın ne olduğunu hatırlar. Onları öyle görmesi kıskanmasından çok aşkını doyasıya yaşayamamış olmanın

---

<sup>40</sup> Söğüt (2006), s.185.

verdiği hayıflanmaya sebep olmuştur. Anlatıcının bunları açıkça belirttiği aşağıdaki alıntı önemli bir noktayı teşkil etmektedir.

[O]n sekizimdeydim aşık olduğumda. Sevdiğim elimden alındığındaysa yirmi. Sonra da... Sonra da, otuz yıl boyunca kendimi anısına hapsettiğim o aşkın ne olduğunu unutmuştum belki... Onları görünceye dek... Unutmamış olsam başka sevgilere kapanır mıydı yüreğim? ...

[B]ir kez daha ağlamaya başladıysam, mutluluklarını kıskandığımdan, hatta onlara özendiğimden bile değildi. İlhan'ın aşkını gerçekten yaşamamışlığıma ağlıyordum. Gülmeyi de ağlamayı da öğrenememişliğime...<sup>41</sup>

Aşkını yaşayamamış ve yaşayamayacak olma izlenimi yaratan Sevim'in öykünün sonunda umutsuz da yaşanabileceğini söylemesi acıyla başa çıkma yolunu gösterir niteliktedir.

*Bir Deli Ağaç* öyküsüne geldiğimizde umutsuz, mutsuz bir aşk öyküsü ile karşılaşmaktayız. Burada anlatıcı olan öykünün kahramanı kadın, yer yer olanlara uzaktan bakmaya çalışsa da bu onun olayları yaşayanın bizzat kendisi olduğu fikrini değiştirmez. Onun bakış açısıyla anlatılan öyküde mutlu şekilde sonlanmayan aşkın yarattığı ruhsal bunalım da derinden hissedilmektedir. Bu öyküde aşkın mutlu anlarından ya da olumlu taraflarından ziyade yarattığı bunalımlar ve mutsuzluklar ön plandadır. Öyküde anlatıcı olan kadın, genç yaşta teyzesinin ve eniştesinin yanına üniversitede okumak için gelir. Çok çekingen ve ürkek olan genç kız arkadaşının dayısı olan, yaşça büyük ressam, bir adama aşık olur. Ona ilgisi vasıtasıyla ürkekliği ve çekingenliğini bir kenara bırakan kız, sokaklarda onu görme isteğiyle dolaşır. Onu bulduğunda aşka dair bir şeyler yaşadığını inanan kız adamın aşktan uzak tavırları ile hayal kırıklığını uğrayacaktır. Anlaşıldığı kadarıyla kızın adamın karısını o evde görmesi ve adamın da ona paylaştıklarının sadece yalnızlıktan ibaret olduğunu söylemesi kıza son darbe olmuştur. Kızın aşkı karşılıksızdır; çünkü adamda kızdaki duygulardan eser yoktur. Onun evine gidip gelişinde, onunla her vakit geçirdiğinde umutlanan, mutlu olan kızın yerini anlatma zamanında mutsuz, hastalıklı ve yalnız bir

---

<sup>41</sup> Kür (2012a), s. 40.

kadın almıştır. Hastane odasında yaşananları aktaran kadının, hastalığına sebep olanı geçmişte yaşadıklarına bağlaması aşkın bu öyküde mutlu bir şeye vesile olmadığı fikrini doğrulamaktadır. Dolayısıyla bu öyküde sevginin karşılıksız oluşunun bir kadını mutsuzluğa ve ölüme sürükleyişini görmekteyiz. Yazarla yapılan röportajda denildiği gibi öyküde küçük bir kızın evli bir adama olan aşkı<sup>42</sup> kadının yetişkinliğinde ölümü düşünmesine sebep olmuştur. Geçmiş yıllarda da, olayların yaşandığı dönemlerde, intihar girişiminde bulunan kadının anlatma zamanındaki ruhsal bunalımı şaşırtıcı bir durum değildir. Kısacası bu öyküde karşılıksız bir aşk ve bu durumun yarattığı psikolojik bunalım söz konusudur.

*Taksim- Maçka* öyküsüne geldiğimizde sevgi konusu iki farklı çift üzerinden anlatılmaktadır. Bunlardan ilki öykünün anlatıcısı da olan adamın, eşi Jale ile birlikteliğidir. Onların aralarındaki ilişkide aldatmadan, sevgisizlikten söz edilmez. Hatta öyküler arasında birlikteliklerinde sorundan söz edilmeyen tek çift oldukları söylenebilir. Bunda hem öykünün başka kahramanlar üzerinde yoğunlaşmasının hem de aralarında sorunlu bir ilişkinin olmamasının etkisi vardır. Anlatma zamanında mimar olarak çalışan Jale ve anlatıcı okul yıllarında tanışmışlardır. Anlatıcı taşralı, Jale zengin bir kız olarak tüm engellere karşı çıkıp evlenmişlerdir. Tutkulu ve mutlu bir evlilikleri olan çiftin her gün işe gidip gelirken karşılaştıkları insanların yaşamlarına dair fikir üretmeleri onlar için eğlence haline gelmiştir. Bu kişilerden biri olan Vildan anlatıcıda iz bırakmış bir kadındır. Vildan her gün gördükleri bir kadın olması sebebiyle bir anda anlatıcı ve eşinin merak konusu olmuştur. Zaten bahsedilecek olan aşk konusu da Vildan ve yanındaki adam ile ilişkilidir. Vildan öykünün başında bakımlı ve mutlu bir kadın olarak dikkat çekmiştir. Onun bu mutlu hali yanında dolaştığı adamla daha dikkat çekici hale gelmiştir. Ancak sonrasında Vildan'ın yanında o adamın görülmemesi ve kadının yalnız dolaşması olayı daha dikkat çekici hale getirmiştir. Eski halinin aksine mutsuz ve bakımsız bir kadın olan Vildan, günden güne çöküşe sürüklenmiştir. Anlatıcının da hissettiği kadarıyla mutsuzlukla sonuçlanan birliktelik kadının ruhsal ve fiziksel bir görünümünü olumsuz etkilemiştir. Bu olaydan sonra gözleri Vildan'ı arasa da onu göremeyen anlatıcı, eşiyle eğlence haline getirdiği insanlara dair izlenim halini bırakırlar. Kısacası bu öyküde, Jale ve anlatıcının aksine, mutsuz bir aşk öyküsünün kadında yarattığı olumsuz değişim Vildan üzerinden anlatılmıştır.

---

<sup>42</sup> Söğüt (2006), s.263.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde ön plana çıkan aldatma konusu olmasına karşın aşktan da söz edilebilir. Buradaki aşk anlatıcının babası ve Neslihan açısından dikkat çeker. Bunun sebebi anlatıcının kendi ilişkileri ile onların ilişkilerini karşılaştırdığında Neslihan ve babasının gerçek aşkı yaşadığına inanmasıdır. Anlatıcı, ona göre, kendisi gerçek bir aşkı yaşamamıştır ve yaşamamaktadır. Ancak onlar gerçek bir aşkı yaşamıştır. Enver Bey ve Neslihan'ın aşkı aslında evlilik dışı bir ilişkidir. Şükran Hanım'la ailesine rağmen evlenip taşradan İstanbul'a gelen Enver Bey karısını çalıştığı bankanın ortaklarından birinin kızı, Neslihan ile aldatmıştır. Şükran Hanım eşine bağlı kalmış ve bu olay sonrası çok üzülmesine karşın ailesine sahip çıkmış bir kadındır. Nitekim Neslihan'ın ölümünden sonra Enver Bey evine, ailesine geri dönmüştür. Şükran Hanım'ı Enver Bey'den ayırmaya aldatılma yetmemiştir. Öyküde aralarında gerçek aşk olduğu söz edilen Enver Bey ve Neslihan'ı ayıran ise ölümdür. Kısacası öyküde birbirini seven insanları ayıran ölüm olmuştur. Ölümün ayırdığı bu birliktelik dışında anlatıcının aşka dair söyledikleri dikkat çekicidir. Aşağıda alıntısını yaptığımız kısımda anlatıcının annesi ve babası arasındaki aşktan söz edilmektedir. Burada dikkati çeken bitmiş bir aşktan ve sonunda bir ayrılık şarkısından söz edilmesidir. Öyküye de adına veren bu kısım önemlidir.

Gene de kötü olmayabilirdi, bir süre sonra İstanbul'a alıacaktı elbette annem, alıştı da. Ama ya aşk? Bu uzun serüvene atılmasına yol açan aşk? Onun son bulmasıydı her şeyi allak bullak eden asıl. Daha öncede eskimişti, unutulmaya yüz tutmuştu ola ki. Buradaysa bitti. Kesinlikle bitti. Aşkın sonu. Birlikte yaşamamanın sonu. Ölüm. Gene de bitmeyen, birbiri ardından acımasızca gelen günler. Sofrada karşılıklı oturmak. O sofraya için pişirilen yemekler, yıkanan bulaşıklar. Her gün süpürülen odalar, parlatılan parkeler, tozu alınan biblolar, vazolar, küllükler... Sık sık silinmesi gereken, silinmediğinde perdeleri açılmayan camlar... Sessizliği yıkmak için, salt o yüzden söylenen sözler- elbette anlamsız... Hepsinin arkasında, hepsini kapsayan, benim duyamadığım bir başka ses dalgası üstünde yıllarca süren bir ayrılık şarkısı.<sup>43</sup>

---

<sup>43</sup> Kür (2012a), s. 184.

*Akışı Olmayan Sular* kitabında aşkın daha çok erkekler üzerinde anlatılmış olması dikkat çekicidir. Buradaki öykülerde aşk veya birliktelikler çoğunlukla erkeklerin bakış açısıyla anlatılmaktadır. Kadınlardan ziyade onların duygularından haberdar olmaktayız. Sevginin bir erkeğin üzerinden anlatıldığı öykülerden ilki *Biraz Daha Ölmek*'tir. Burada aşk veya sevgi geçmişte yaşanan bir duygu olarak arka planda kalan bir konudur. Öykünün anlatıcısı da olan Erdoğan anlatma zamanında elli yaşında hasta bir adamdır. Onun bu sıralarda hayatını yaşayamamış olmanın verdiği hayıflanmalarından biri birliktelikleri ile alakalıdır. Geçmişte hayatına giren kadınlardan Neriman iki kız evlendirmiş dul bir kadındır. Hayganuş ise onun en uzun süren ilişkisi ve onda en çok yer eden kadındır. Rus lokantasında çalışan bu kadınla da aralarında doludizgin bir aşktan söz edilemez. Bu sebeplerledir ki aşkı bulamayan adamın hastane odasındaki hemşire Asuman'a bu gözle bakması şaşırtıcı değildir. Ancak kişi kim olursa olsun ölüme yaklaştığını hissedenden adam için yaşanmış bir doludizgin bir aşk öyküsünden söz edilemez. Dolayısıyla bu öyküde aşk önemli temalar arasında yer almaktan uzaktır. Onun öyküsünde ön planda olan ölüm ve geçmişte yaşananlardır.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde ön planda olan aldatma konusudur. Öykünün anlatıcısı olan erkek için anlatma zamanındaki mutsuzluk ve öfkenin sebebi sevdiği kadının başka bir erkek yüzünden onu terk etmesidir. Aysel'i çok seven anlatıcı, zamanında onunla evlenebilmek için babasından kalma evi üvey annesini sokakta bırakmak pahasına satmıştır. Ancak adam evliliklerinin başından beri mutsuz olan Aysel'i çok sevmiştir. Dört yıl önce evlenen anlatıcının evliliği sadece altı ay sürmüştür. Bu öyküdeki anlatıcı da genel olarak diğer öykü kahramanlarına benzer olarak mutsuz aşk öyküsünün mutsuz kişisidir. Karısını sevmiş ancak kadın başkasını sevmiş ve bu durum adamı mutsuzluğa itmştir. Her gün gelip geçerken yol üstündeki duraklardan biri ona karısını hatırlatır ancak adamın yaşananlarla yüzleşmeye gücü yoktur. Bu aşk onu öfkeli, karamsar ve mutsuz bir adam etmeye yetmiştir. Öykünün diğer mutsuz öyküsü anlatıcının annesi ve babası ile ilgilidir. Anlatıcının annesi de eşini başka bir adam için terk etmiş ancak bu olay onun ölümüne sebep olmuştur. Ölümün ve mutsuzluğun kol gezdiği bu öyküde mutlu bir birliktelikten söz edilemez.

*Leyla İçin Şiir* aşkın derinden hissedildiği ve öykünün merkezinde olduğu öykülerdendir. Bu öyküde de mutlu bir aşktan ya da birliktelikten söz edilemez. Burada

da aşık olunan kadınla birlikte olunan kadın farklı kişilerdir. Öyküde bunların söz konusu olduğu birden fazla birliktelik vardır. Bunlar Ekrem- Leyla ve anlatıcı-anlatıcının karısı arasındaki ilişkidir. Ekrem ve Leyla arasındaki ilişki mutsuz bir aşkın öyküsüdür. Leyla mahallenin güzel ve bakımlı kızı; Ekrem ise işe yaramaz, para yiyici ama yakışıklı bir adamdır. Leyla onu ailesinin itirazlarına karşı gelecek kadar çok sevmektedir. Ancak Ekrem Leyla'nın babasının kızından ayrılması için teklif ettiği parayı kabul edip üstüne bir de daha fazlasını alıp kadını terk etmiştir. Bu terk ediliş Leyla'yı ruhsal ve fiziksel bozukluğa sürüklemiş hatta onun mahalleli tarafından deli olarak adlandırılmasına sebep olmuştur. Aşktan yana yaşadığı acıyı kaldıramayan Leyla intihar etmiştir. Kısacası Ekrem Leyla'dan maddi manevi faydalanmış ve sonunda da onun ölümüne sebebiyet vermiştir. Öykünün başında Leyla'nın Ekrem'e âşıkken ve onunla birlikteyken ki halleri ile sonunda onun ölüme yaklaşan tavırlarının zıtlığı dikkat çekicidir. Aşktan umduğunu bulamayan kadının ölümü tercih etmesi öyküde yer alan aşk konusunun mutsuz biten sonlarını örneklemektedir.

*Leyla İçin Şiir*'de diğer bir aşk öyküsü Leyla ile anlatıcı arasındadır. Ancak belirtilmelidir ki anlatıcının Leyla'ya olan sevgisinin Leyla'da bir karşılığı yoktur. Küçüklükten beri onu seven ve ona şiirler yazan anlatıcı bu tavırlarına anlatma zamanında hâlâ devam etmektedir. Onu kaybetmenin ardından onu sevmekten vazgeçmeyen Levent anlatma zamanında onu düşünerek ona şiirler yazarak mutlu olmak ister. Genel anlamda yaşadığı andan mutsuz olan adamın tek istediği düşünerek de olsa Leyla ile onun anılarıyla birlikte olmaktır. Bu sebeple kendisine engel olmak isteyen eşi ve “cadı” kızlarına hoş bir tavır sergilemez. Karısına ve çocuklarına karşı hoşnutsuzluğunun sebebi de Leyla ile olan bu ruhsal bağının kopmasına neden olmalarıdır. Leyla ile mutlu bir aşk yaşayamayan Levent için de mutsuzluk söz konusudur. Leyla'nın o adam tarafından terk edildikten sonra intihar etmesi Levent'i de mutsuzluğa itmiştir. Levent geçmişte ona olan aşkını açmaya çalışsa da Leyla istediğinin bu olmadığını söylemesi önüne engel olarak çıkmıştır.<sup>44</sup>Sonrasında ise kadının ölümü bu karşılıksız aşk öyküsünün kahramanını mutsuzluğa sürüklemiştir. Levent ile anlatıcı arasında bir aşktan söz etmek mümkün değildir. Bunda hem Levent'in Leyla'ya olan aşkının ön planda olması hem de onun karısından pek hoş söz

---

<sup>44</sup> Kür (2012b), Tam ifade şöyledir: “Görüyorsunuz ya...” Bu kez neredeyse güldü. “Size umut bağlayamam. Benim istediğim sevgi bu değil.” s. 149.

etmemesinin etkisinden söz edilebilir. Ancak Şu kesindir ki eşi Levent'i ne kadar çok severse sevsin on iki yıldır evli olduğu adam başka bir kadını, Leyla'yı sevmektedir.

Ömrümde hiçbir kadını onun kadar sevmedim. Bunu kırkıma yaklaşırken anlamam ne garip! Ne gereksiz, ne umut kırıcı bir gecikme. Leyla'dan başka hiçbir kadını sevmedim.

Leyla'yı seviyorum. Leyla'yı istiyorum, Leyla'yı özlüyorum.<sup>45</sup>

Bu anlamda Levent açısından eşiyle arasında sevgisiz bir birliktelik söz konusudur.

*Son Çizgi* öyküsünde aşktan ziyade aldatma konusu ön plandadır. Öyküde yer yer anlatıcı olan Muammer Sevil'le olan ikinci evliliğini maddi çıkarını düşünerek yapmıştır. Sevil'den bir erkek çocuğu vardır; ancak o, kadını aldatmaya devam etmektedir. Gerek anlatma zamanında otostop çeken kızla birlikte oluşu gerekse arkadaşının eşi Nurdan'a olan ilgisi onun evliliğinde umduğunu bulamayan adam tavrını desteklemektedir. Muammer'in Nurdan'a ilgisinin de karşılık bulamaması ondan mutlu biri olarak söz edilmesini engeller. Ancak Nurdan ve eşi arasında, Erdoğan'inkinden farklı olarak, mutlu bir birliktelik vardır. Birbirlerine sâdik olan bu çiftin bir de Cem isminde oğulları vardır. Ayrıca öykülerde olumlu bahsedilen nadir birliktelikten birisi onlarınkidir. Ancak bunun üzerinde çok durulmamıştır.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde birden fazla mutsuz birliktelik söz konusudur. Bunlardan Nebile Hanım çok sevdiği eşi Nuri tarafından aldatılarak mutsuz bir aşk öyküsünün kahramanı olmuştur. Pertev Bey ve Beyhan Hanım arasında aşka dair yıkıcı olaylardan söz edilmese de onların da pek mutlu bir birlikteliği olduğu söylenemez. Zaten Beyhan Hanım ruhsal olarak hasta, Pertev Bey de işinden ayrılmış, yaşam standartları değişmiş bir adamdır. Anlatıcı ve evin torunu Ahmet arasında ise birliktelikten söz edilmez. Anlatıcı ocuk yaşlarda Ahmet'e olan ilgisini ilerleyen yaşı ile kaybedecektir. Ahmet ise nişanlandığı kız tarafından terk edilmiş bir erkektir. Ahmet'in öyküdeki mutsuzluğunun sebebi bu terk edilİŞten uzaktır. Anlatıcıya göre Ahmet zaten Aysel'e aşık değildir. Bu öyküde de birden fazla kişi üzerinde aşkın farklı

---

<sup>45</sup> Kür (2012b), s. 97.

hallerini görmekteyiz. Ancak belirtmelidir ki bu öykü derinlemesine bir aşk öyküsünden yoksundur.

*Hayalet Hikâyesi* aşk temasından çok aldatılmanın ve sır dolu geçmişin aydınlanmasının ön planda olduğu bir öyküdür. Tekin'in geçmişine dönüp öğrendiği gerçeklerin arasında annesi ve babasının yasak aşkı da yer almaktadır. Tekin, Sabah ve Şerif Bey'in mutsuz biten aşk öyküsünden geriye kalandır. Sabah, Şerif Bey'in yaşadığı eve dadılık için getirilmiş bir kadındır. Sonrasında sevdiği adam Şerif Bey'in başka bir kadınla –Meral Hanım- evlenmesi onun ölümü tercih etmesine sebep olmuştur. Bu aşk kadına mutsuzluk ve ölümü getirmiştir. Bunları çok sonra öğrenen Meral Hanım ise bu durumu kabullenmek istemeyen bir tavır içerisindedir. Ancak kadının anlatma zamanındaki mutsuz veya huysuz tavırları yaşanan bu olaylarla birleştirilebilir. Öyküde aynı adam iki kadını da mutsuzluğa sürüklemiştir. Öykü Sabah'ın hayaletinin camda görülmesi ve oğlu Tekin'in onun yanına gitmesi ile son bulur.

*Hayalet Hikâyesi*'nin mutsuz diğer bir kadın Sırma'nın da mutsuz bir birlikteliği olmuştur. Ailenin doktor kızı, Amerikalı biriyle evlenmiş ancak sonrasında ondan ayrılmıştır. Bu birlikteliğe dair ayrıntılardan söz edilmez ancak Sırma'nın bulunduğu durumdan hoşnutsuzluğu dikkat çekicidir.

*Düşman* öyküsünde yaşadıklarından veya içinde bulunduğu durumdan uyuyarak uzaklaşmak isteyen Beyza'nın aşka dair de bir yaşantısı vardır. Cevdet isminde yakışıklı ve zengin bir adamla evli olan kadın önceden de tanıdığı, aşık olduğu Emre'yi unutamamıştır. Kadın geçmişte ne onunla doyasıya bir aşk yaşamış ne de anlatma zamanında eşiyile aşk dolu bir birliktelik yaşamaktadır. Karakteristik yapısı itibariyle ondan uysal, mıymıntı ve sakin bir kadın olarak söz edilen Beyza'nın içinde bulunduğu bu mutsuz, karamsar havadan kurtulmaya yönelik de bir çabası yoktur. O aşka ve geçmişe dair sürekli kendisiyle hesaplaşmalar yaşar ancak bulduğu çıkış yolunun uyumakta ya da ölümden olup olmadığını sorgular. Bu öyküde aşık olunan adamla birlikte olunan adam birbirinden farklıdır. Kadını da bunalıma sürükleyen bu farklılıktır. Beyza ile Cevdet'in evliliği –tek taraflı olarak da görsek- aşktan uzak bir birlikteliktir. Emre'den ise, bu öyküde, Beyza evlenmesine rağmen hâlâ onu sevmeye devam etmiş bir erkek olarak söz edilir. Ne Emre ne de Beyza birbirlerine olan aşklarını birleştirememiş ve birlikte olamamışlardır. Bunun yarattığı olumsuz ruh halleri de



Beyza üzerinden anlatılmıştır. Mutsuz aşkın, kadını ölüm fikrine sürüklemesi olumsuz ruh hallerinin en baskın örneğidir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde evliliği aldatılma ile sonuçlanmış mutsuz ve yalnız bir kadının öyküsüyle karşılaşırız. Engin lise de edebiyat öğretmenidir. Geçmişte üniversite yıllarından tanıdığı eski devrimcilerden Vural ile evlenmiş ancak adam onu yurt dışına gittiğinde başka bir kadınla aldatarak terk etmiştir. Sonrasında oğulları Kerem'i de yanına almasıyla Engin'in yaşadığı mutsuzluk ve yalnızlık öfke ile birleşmiştir. Engin başka bir kadına tercih edilmesi sebebiyle öfkeli ve yalnız bir kadın olmuştur. Onun bu yalnızlığı başka bir deyişle insana olan ihtiyacı hayalet görmeye varacak kadar ilerlemiştir. Mutsuz bir birlikteliğin ardından hayalet olduğunu anlamadan üniversite yıllarından tanıdığı Metin ile paylaşımda bulunmuştur. Bir gün Engin kafenin birinde otururken Metin -hayaleti- ile karşılaşır. Onunla geçmişe dair konuşur ve aşka dair duygularını hatırlar. Metin ona üniversite yıllarında başlayan ilgisinden söz eder. Engin tekrar onunla görüşme gününe kadar hayata umutla bakan, daha bakımlı bir hale gelen kadın tavrını takınmıştır. Onun gerçek olduğuna o kadar inanmıştır ki iki hafta içinde Metin onu aramayınca aynı kafeye tekrar gider. Oradakilere sorar eder ancak Metin'in aslında uzun zamandır oraya gelmediğini öğrenerek kafeden çıkar gider. Aslında Metin yıllar önce hayatını kaybetmiş eski devrimcilerdendir. Ölmüş bir adamın hayaletinin Engin'de yaktığı umut ışığı böylece sönmüş olur. Öyküde aşktan yana yara almış bir kadının umduğunu bulamayışı ön plandadır. Ne evliliği ne de anlatma zamanında gerçekliğine inandığı Metin ile karşılaşması ona aşka dair beklediklerini verebilmiştir. O geçmişte mutsuz bir kadinken Metin'in hayaleti ile bir an da olsa süren mutluluğunu yitirmiştir. Metin öyküde kadını aşka dair duygularını hatırlatarak mutlu etmiş; ancak gerçekliği olmayan bir kişidir. Kısacası bu öyküde de aşktan yana mutsuz olan, umduğunu bulamayan bir kadının bunalımı ile karşılaşmaktayız. Yaşadığı evlilik ve Metin ile arasındakiler onu devamlılığı olan bir mutluluğa sürüklememiştir. Onda mutluluk ve aşkla yaşanan değişim aşağıdaki alıntıda somutlaşacaktır:

Mutluluk bu mu? Yüreğin her an pırpır etmesi... Yalnızca onu düşündüğünde değil, durduk yerde gülümsemek, aynaya baktığında kendini güzel görmek, saçlarını havalı havalı silkelemek; öğrencilere kızmamak,

hatta onların saçma sapan esprilerine gülmek; en önemlisi, gece yatağa korkuyla değil de keyifle girmek, uyuyacak mıyım, uyuyamayacak mıyım diye debeleneceğine onunla yeniden görüşeceğin günün hayalini kurmak... Metin ile karşılaştığı o akşamdan beri hep gülüyor, hatta gülmek için kendini tutmak zorunda kalıyordu. Yeniden görüşecekleri güne hazırlanıyordu bir yandan da.<sup>46</sup>

Aynı öyküde üzerinde durulmasa da başka mutsuz bir evlilik Metin ile Gülten'inkidir. Bu Engin'in kafasında yarattığı bir şey olduğu için tam olarak bilinmez. Ancak öyküde Metin'in evliliği Gülten'in onu aldatması ile sonuçlanmıştır. Kadının bakış açısından Metin de aşktan yana umduğunu bulamamış bir kişidir.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde aldatma konusu ön planda olmakla birlikte aşktan söz edilmesi gerekir. Öykü anlatıcının annesi, babası ve Leyla arasındaki aşk üçgeni ile şekillenmiştir. Bir gece Leyla'nın hayaleti vesilesiyle gerçeklerle yüzleşen anlatıcı da evli bir kadındır. Öykünün merkezinde olanlar ise anlatıcının babasının eşini ve onu aldattığı kadın Leyla'yı mutsuzluğa itmesidir. Adam önce karısını eve girip çıkan oyuncu kadın Leyla ile sonrasında ise Leyla'yı başka kadınlarla aldatır. Kaza yaparak hayatını kaybeden adam iki kadını da mutsuz bir aşk öyküsünün sahibi yapar. Bunlardan aşkın sürüklediği mutsuzluğu ve karamsarlığı Leyla üzerinde daha net olarak görebilmekteyiz. Nitekim Leyla ünlü, başarılı bir oyuncuyken bu olay sonrası ışığı sönmüş bir kadındır. İki çocuk annesi adamın eşi ise yaşam mücadelesine devam etmiştir. Görüldüğü üzere bu öykü aşkın yarattığı olumsuzluklar ve bunların kadınlar üzerinde yoğunlaştığı bir anlatıdır. Aşk, birliktelik kadınlara mutluluk getirmemiş onları yaşamla mücadelede geriletmiştir. Kısacası öyküde mutsuz bir aşk öyküsü ve bunu derinden yaşayan iki kadın ön plandadır.

*Ses* öyküsü *Bir Deli Ağaç*'a benzer olarak aşkın yarattığı olumsuzlukların derinden hissedildiği öykülerdendir. Burada da aşktan yana umduğunu bulamayan kadının ruhsal bunalıma sürüklenişi ve ölümü ön plandadır. Öyküde yer yer anlatıcı da olan kadın geçmişte, Paris'te âşık olduğu adamla mutlu bir birliktelik yaşamaktadır. Hatta ondan çocuk bekleyen kadın bu birliktelikte romantik bir tavır içerisindedir. Ancak kadından yaşça büyük olan adamda daha çok babacan ve onu hayatının

---

<sup>46</sup> Kür (2004), s. 92.

merkezine almayan bir tavır söz konusudur. Olayın kilit noktası kadının adamın yanında başka bir kadın görmesi; hatta onunla aynı ortamda bulunduğunda adamın ona sahip çıkmamasındadır. Kadın daha önce kendini adama ne kadar ait hissediyorsa o ortamda kendini ona bir o kadar uzak hisseder. Bu olay sonrasında kadının anlatma zamanında İstanbul'da bir hastane odasında. Aşktan yana umduğunu bulamayan kadının bunalımı öykünün sonunda yerini ölüme bırakır. Mutsuz aşk öyküsünün kahramanı olan kadın öykünün sonunda hayatını kaybetmiştir. Kısacası bu öyküde de aşk kadına mutluluk getirmemiş onu ölüme sürüklemiştir.

Genel olarak aşk konusunda göze çarpan iki şey ölüm ve aldatmadır. Aldatma çoğu öyküde mutsuz aşkın sebebi; ölümse bunun sonucu niteliğindedir. Aşktan yana yaşadıklarından mutlu olamayan kahramanı bu durum karamsarlığa ve ölüme sürüklemiştir. Ölümün olmadığı aşk öykülerinde çoğu zaman başkasını tercih ediş ön plandadır. Aşk çoğu kahramana iyi gelmemiştir. Bunların istisnasını Engin (*Edebiyat Neye Yarar*) ve Sevim (*Yaz Gecelerinde Keman*)'in öyküsünde görmekteyiz. Örneğin Engin Metin'in hayaleti ile de olsa olumlu bir tavır sergileyen kadın olmuştur. Aşk onda olumlu bir etki yaratmıştır. Ancak bu iki öyküde de bu mutluluğun devamlılığından söz etmek pek mümkün değildir. Nitekim Sevim'in eşi ve Metin yıllar önce ölmüş kimselerdir. Görüldüğü gibi çoğunlukla mutlu bir birliktelik varsa bu ya doyasıya yaşanmamış ya da devam ettirilememiştir.

Öykülerin çoğunda aşkı doyasıya yaşayamama, sevgiliye kavuşamama ya yaşanan birliktelikten mutlu olamama vardır. Aşklar çoğu öyküde tek taraflı yaşanmaktadır. Çünkü birlikteliklerinden söz edilen çoğu kahramanın sevdiği kişi ile birlikte olduğu kişi farklıdır. Çoğunda erkekler ya da kadınlar evlidir ancak başka bir kadına âşıktır. Bunun dışında bir de karşılıksız aşklar vardır ki bu kahramanları derinden bir bunalıma sürükler. Kısacası çoğu öyküde aşk, ölüm ve aldatmanın paralelinde yaşananlar hayal kırıklığı ile sonuçlanmıştır. Bu mutsuz sonuçların yarattığı karamsar hava hem kişilere hem de öykünün genel havasına yansımıştır.

### 2.2.2. Aldatma

Aldatma konusu aşk ile birlikte yürütülmesi gereken ancak aşkın dışında da dikkati çeken bir temadır. Çoğu öyküde, aşktan uzak ilişkilerde, karşımıza çıkan bu konu öykülerin temel noktalarından birini teşkil eder. Çoğu aşkın aldatmayla bitmesi veya aldatılmanın bunalıma, ölüme sürüklenişe sebep olması söz konusudur. Bu durumun ise kadınlar üzerinde yoğunlaşması, erkeklerin daha çok olaya sebep olan kişi olarak yer alması dikkat çekicidir. Bunda hem kadınların duygusal yönü ağırlıklı kişiler olmalarının hem de öykünün bizzat anlatıcısı olmalarının etkisi söz konusudur.

Aldatmanın öykülerinde önemli olduğunun farkında olan ve bunu söyleşisinde dile getiren Pınar Kür, aldatma figürünün fazla oluşuyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

Evet ama, dünya romanına da bak, sadece bana bakma, içinde kadın olup da aldatma olmayan roman var mı? Yok! Roman olabilmesi, öykü olabilmesi için ilişkinin içinde aldatma olması, ayrılık olması şart. *Anna Karenina*'yı okurken öğrencilerime söylerim hep “peki bunlar evlenip mutlu olsalar, doğru düzgün bir roman olur muydu?”, “Ha doğru hocam, olmazdı” derler onlar da. *Bitmeyen Aşk*'ta şöyle bir laf var zaten “Ya aşk ölür, ya âşıklar.” Ki bu laf da *Bir Cinayet Romanı*'nın hazırlayıcısıdır ayrıca... Yani âşıklar yaşamayı sürdürürlerse, o aşktan hayır gelmez. Ama âşiklardan birinin ölmesi o aşkın sonsuza kadar sürmesi için yeterli olur.<sup>47</sup>

Aşkta veya birliktelikte mutsuzluğu önemseyen yazarın bu parçadan da anlaşılacağı üzere öykülerinde ön plana çıkardığı mutlu sonlar değildir. O daha çok yaşananların mutsuz yanlarını dile getirmiş veya bunları dile getirmeye layık görmüştür. Çünkü ona göre mutluluğun anlatıldığı bir öykü sıkıcı olur, okunmaz. Başka bir ifadeyle mutsuzluğun, ayrılığın öyküsü ancak değerli olur, okunur. Bunun dışında aşkın sadece ölüm ile sonsuzluğa kavuşacağına inanması dikkat çekicidir. Aşk ancak ölüm ile sonsuzlaşır ona göre. Nitekim *Yaz Gecelerinde Keman* öyküsündeki Sevim bunun en iyi örneklerindedir. Bu öyküde kadını sevgilisinden ölüm ayırır; ancak onların aşkları

---

<sup>47</sup> Söğüt (2006), s.263,264.

ölümsüzdür ki aradan yıllar geçmesine rağmen kadın hâlâ onu sevmekten vaz geçmemiştir.

*Yaz Gecelerinde Keman* aşkın ön planda olduğu ancak aldatmanın da önemli bir yere sahip olduğu öykülerdendir. Aldatma konusu Sevim'in komşularına, dördüncü kattakilere, ait bir olaydır. Dördüncü katta yaşayan profesör doktor ile ressam kadının evlilik dışı ilişkisinden söz konusu edilir. Adam eşini bu apartman dairesindeki kadınla aldatır. Sonrasında ise eşine geri dönerek o kadını da terk etmiştir. Yasak ilişkiden bir de çocuğu olan adamın birlikte olmak istediği kadına karar verememiştir. Aslında öykünün başlarında apartman dairesinde bu kadınla olan aşkı Sevim tarafından da görülmektedir. Ancak öykü aldatmaya vesile olan kadının da terk edilmesiyle sonuçlanmıştır.

*Herkes Bana Düşman* aldatmanın birinci ağızdan dinlendiği bir öyküdür. Burada eşini aldatan anlatıcı yanında olduğu kadınla evlilik dışı birliktelik yaşamaktadır. Evli olduğu kadın Hatice ise evine ve çocuklarına bağlı bir kadın olarak evdedir. Ünlü bir iş adamı olan Orhan'a göre çekilmez ve dırdırcı karısına karşın birlikte olduğu kadın onun tek dostudur. Karısını da herkes gibi ona düşman olarak gören adamın öyküde dikkat çeken tarafı sadece kendini düşünen tavırlarıdır. Ancak o, gazinoda çalışan kadının yanında anlattığı olayla da kendisini yufka yürekli olarak tanıtmaktadır. Hâlbuki dışarıdan bakıldığında sadece rahatı ve itibarını düşünen, üstüne eşini aldatan bir adamdır. Kısacası bu öyküde kendinden başka kimseyi düşünmeyen Orhan'ın evli olduğu kadınla yanında olmak istediği kadının farklı olması aldatma konusunu ön plana çıkarır. Öyküde aşktan, sevgiden ziyade aldatma ve sadece kendini düşünen tavırlar ön plandadır.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde evli bir adama aşık olan kızın, anlatma zamanındaki kadının ruhsal bunalımı ile karşılaşmaktayız. Üniversite yıllarında kendinden yaşça büyük ressam adama aşık olan kadını anlatma zamanında ruhsal hastalığa sürükleyen aşkın bir karşılığının olmamasıdır. Öyküde kıza aşkla bağlanmayan adam için aldatma söz konusu edilmeyebilir. Ancak ona aşık olan ve onun evinde başka bir kadınla karşılaşan genç yaştaki kadın için aldatılma söz konusudur. Aldatılmadan ziyade aşk bu öyküde hayal kırıklığı ile birleştirilebilmektedir. Ön planda olansa yaşanan hayal kırıklığı sebebiyle geçmişte intihara kalkışan kadının anlatma

zamanındaki yalnızlığı ve bunalımıdır. Aslında adam tarafından bakıldığında aldatılan kişi kendisidir. Her ne kadar adam kıza paylaştıklarının yalnızlıktan ibaret olduğunu söylese de tüm bunlar aldatma konusuyla ilişkilendirilebilir. Çünkü bu süreçte genç kız adamın evine sık sık girip çıkmakta, evin dışında da onunla bir şeyler paylaşmaktadır. Ancak öyküde hâkim bakış açısı hastane odasındaki kadına ait olduğu için adamın eşi için söylenenler yoruma açık bir durumdur.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde aldatma konusu Şükran Hanım, Enver Bey ve Neslihan arasında geçmektedir. Öyküde eşini çok seven Şükran Hanım eşi tarafından aldatıldıktan sonra çok üzülmüştür. Yine de ailesinden vazgeçmeyen kadın sonrasında kavuştuğu eşi Enver Bey'den ölüm sebebiyle ayrılmış olur. Enver Bey aslında ailesine bağlı şefkatli bir baba iken Neslihan'a olan aşkı ile onlardan uzaklaşmıştır. O eşini çalıştığı bankanın ortaklarından birinin kızı olan Neslihan'la aldatmıştır. Anlatıya göre aralarında gerçek bir aşk söz konusudur. Ancak onları ayıran ölüm olmuştur. Zaten Enver Bey'in ailesine geri dönmesi de Neslihan'ın ölümü sonrasındadır. Aldatılmanın yarattığı üzüntü, mutsuzluk bu öyküde Şükran Hanım üzerinden anlatılır. Anlatma zamanında kızı tarafından ondan çekilmez bir kadın olarak söz edilmesi kadının yaşadıklarıyla birleştirilebilir. Eşiyle severek evlenen bir kadının başka bir kadına tercih edilmiş olması anlatma zamanındaki kadının mutsuzluğunun yansıması olarak düşünülebilir. Kısacası bu öyküde de aldatılmanın kişi üzerinde yarattığı olumsuz ruh halini ve başkaları tarafından çekilmez davranışları görmekteyiz.

Aynı öyküde evli ve iki çocuk annesi olan anlatıcının da aldatma konusuyla yakından ilişkisi bulunmaktadır. Babası ve Neslihan arasındaki aşkla kendi ilişkilerini karşılaştırırken ne eşinde ne de eşini aldattığı Ahmet'te aşkı bulamayışına hayıflanır. Kadının aşkı bulamadığı Ahmet, Selçuk yani anlatıcının eşinin yakın arkadaşıdır. Öyküde bu olay ayrıntılı olmadığı için söylenecek olanlar yorumdan ibaret kalacaktır. Ancak yoruma açık olmayan anlatıcının her iki birlikteliğinde de aşkı bulamamış olmasıdır. Babası eşini aldatmasına karşın aşkı bulur. Ancak anlatıcı için gerçek bir aşktan söz edilemez.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsü aldatılmanın aşktan daha çok ön planda olduğu öykülerdendir. Burada aldatılma veya terk ediliş iki erkek üzerinden anlatılmaktadır. Bunlardan anlatıcının altı aylık evliliği karısının onu başka bir adam için terk etmesi ile

sonuçlanmıştır. Evlilikleri boyunca mutlu olmayan kadının başka bir erkeği tercih etmesi pek şaşırtıcı olmamıştır. Ancak terk edilen eş, yani anlatıcı için durum öyle değildir. O Aysel'i çok severek evlenmiş hatta onun için zorlukları göze almıştır. Terk edilmeyi hazmedemeyen adam hayata mutsuz bakan, kızgın, öfkeli birisidir. Yaşadığı bu olay sonrası babasının aksine anlatıcının başka bir birlikteliğinden söz edilmez. O yalnız yaşayan uysal bir adamdır. Babası ise eşinin onu terk etmesi sonrasında Hicran isminde başka bir kadınla evlenir. Anlatıcının babası da anlatıcının annesi tarafından evliken başka bir adama tercih edilmiştir. Ancak bu terk ediliş veya başka bir adamı tercih ediş kadının ölümüne sebep olmuştur. Kısacası bu öyküde aldatılmayı kaldıramayıp kadını öldüren bir baba ve aynı olay karşısında sadece öfkelenip kadınıla ilişkisini kesen bir anlatıcı ile karşılaşmaktayız.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde ağırlıklı olan tema aşktır. Aldatılma ise öyküde yardımcı bir konu olarak üzeri örtüktür. Zaten öyküde doğrudan birbirlerini aldatan çiftlerden söz edemeyiz. Öykünün aşktan yana acı çeken kadını Leyla'nın aldatılmasına sebep olan başka bir kadın değildir. Ekrem'in onu terk edişinin sebebi Leyla'nın babasından aldığı paradır. Bu olay kadını bunalıma ve ölüme sürüklemiştir. Anlatıcı ile karısı arasında da doğrudan bir aldatmadan söz edilemez. Öyküde aşık olunan kadınla evli olunan kadın birbirinden farklıdır. Ancak aldatmaya vesile olan kadın zaten yıllar önce ölmüştür. Bu yüzdendir ki Levent'in karısını değil Leyla'yı sevmesi manevi yönden daha doğru ifadeyle düşünceden ibaret bir aldatmadır. Levent karısını sadece Leyla'yı düşünerek, onu sevmeye ve o şiirleri yazmaya devam ederek aldatmaktadır. Levent düşünce yoluyla da olsa sevdiği kadınla birlikte olmak ister ve buna engel olmak isteyen eşi veya çocuklarına bu sebeple olumsuz tavırlar sergiler. Bu öykü, Levent üzerinde, aldatma konusunun düşünceden ibaret olduğu tek öykü olması itibariyle dikkat çekicidir. Dolayısıyla bu öyküde aldatmanın yarattığı ruhsal bunalımdan da söz edilemez. Belirtilmelidir ki Leyla'nın bunalımının sebebi terk edilmiş veya paraya tercih edilmiş değildir.

*Son Çizgi* öyküsü *Herkes Bana Düşman*'da olduğu gibi aldatma durumunun birinci ağızdan öğrenildiği bir öyküdür. Burada yer yer anlatıcı olan Muammer'in öyküsünde aşktan çok aldatma konusu ön plandadır. Daha öykünün başında adam pek hoşlanmadığı ve para için evlendiği Sevil'i genç bir kadınla aldatır. Elli yaşındaki

Muammer'in karısını aldatması sadece fiziksel boyutla sınırlı kalmaz. Çünkü Muammer'in arkadaşının eşi Nurdan'a olan ilgisi ve arzusu aldatmanın zihinde de devam ettiğini göstermektedir. Bu ilgiye Nurdan'da karşılık bulamaması eşini sevmeyen ve onu aldatan bir adam için engeldir. Eşiyle Nurdan'ı karşılaştığında kendisini Nurdan'a yakın hissetmesi, eşi Sevil'i ise çekilmez bir kadın olarak görmesi adamın evliliğindeki sevgisizliği hissettirmektedir. Yazar- anlatıcının iki kadını, kahramanı zihninden ilahi bakış açısıyla, aktardığı şu kısımlar bahsedilenleri somutlaştıracaktır:

Sevil'in giydikleri bikiniler renk ayrımı dışında aynı gibiydiler. Oysa karısının sıkskalığı ile ötekinin inceliği arasında ne çok fark vardı. Anlat deseler genç kadının canlılığından, etinin diriliğinden karısının kurumuşluğundan söz edilebilirdi, ama aslında uzaktan bunları ayırt etmesi olasıydı. Önceden bildiği verilerden hareket ediyordu.<sup>48</sup>

Yukarıdaki karşılaştırmanın sonrasında anlatıcı, dışarıdan bakıldığında, Sevil'in de dış görünüşüne dair güzel ayrıntılar olduğunu söyler. Yazar-anlatıcının Sevil'in dış görünüşüne dair diğer ayrıntılara yer verdiği bu kısmın ardından aşağıda tekrar Muammer'in bakış açısına geçilir.

Yakından bakıldığında her şey değişiyordu elbet. Nurdan'ın pırıl pırıl gençliği, canlı güzelliği kimi olsa büyülerdi. Ve Muammer şimdi onu yakından görüyordu. Hiçbir zaman göremeyeceği kadar yakından. Topa vurabilmek için sıçrayan gövdenin kendisine doğru atıldığını düşünüyordu. Bundan –bu kadarcığından bile- derin bir mutluluk duyuyordu...<sup>49</sup>

Öyküde ikinci evliliğini yapan adam için sadakat çok da uzak bir kavramdır. Aşktan yana mutluluğu yakalayamayan adamın mutsuz ruh hali bahsedilmesi gereken bir başka konudur. Öyküde ön planda olan sadakatsizlikte sınır tanımayan bir adamın yaşadıklarıdır. Nitekim öykü adamın, eşi Sevil'i otostop çeken bir kızla aldatması öyküsüyle başlar.

---

<sup>48</sup> Kür (2012b), s.166.

<sup>49</sup> Kür (2012b), s.167.



*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde aldatma konusu satır arasında kalmıştır. Olay dokuzuncu kattaki Nebile Hanım'ın geçmişte çok sevdiği eşi Nuri Bey tarafından evin çalışanlarından biriyle aldatılması itibariyle yaşanır. Aldatılmanın ardından ikiz kızlarını da kaybeden kadın, Nuri Bey'den iyice uzaklaşmıştır ve anlatma zamanında ondan pek söz edilmez.

Aldatma veya aldatılmanın ön plandan olduğu öykülerden biri *Hayalet Hikâyesi'dir*. Burada da Şerif Bey iki kadını da aldatarak çöküşe sürükleyen bir erkektir. O Meral Hanım'la evlenerek ondan çocuk sahibi olan Sabah'ı aldatmış hatta onun ölümüne sebep olmuştur. Meral Hanım'ı da aldatmış olan adamın şehir dışından ölüm haberi gelmiştir. Meral Hanım bu olayı çok sonra öğrendiğinde kabullenememiş, anlatma zamanında da mutsuz, huysuz bir kadın olarak yaşamaktadır. Bu öyküde aldatılma Sabah tarafından kaldırılamamış ve ölüm sebebi olmuştur. Meral Hanım'ın anlatma zamanındaki karamsar havası bu olaya bağlanabilirse aldatmanın yarattığı mutsuz kadın profili çoğaltılmış olur.

*Düşman* öyküsünde evli olduğu adamı değil de başka bir adamı severek sevgisiz bir evlilik yaşayan Beyza ile karşılaşmaktayız. Beyza zengin ve yakışıklı Selçuk'la evlidir. Ancak hâlâ üniversite yıllarındaki Emre'yi sevmektedir. Berna'nın da Beyza olduğu düşünülürse eğer<sup>50</sup> kadın evliyken Emre'nin evine gitmiştir. Buna rağmen mutluluğu yakalayamamış kadının eşiyle aşktan uzak bir birlikteliği söz konusudur.

*Edebiyat Neye Yarar* aldatmanın kadında yarattığı ruhsal bunalımın derinden hissedildiği öykülerdendir. Engin geçmişte eşi Vural'ın yurt dışına gidip orada başka bir kadınla birlikte olması dolayısıyla aldatılmış bir kadındır. Bu olay sonrası oğlunun, babasının yanına gitmesi kadının yalnızlığını perçinlemiştir. Anlatma zamanında mutsuz ve yalnız olan kadının bunalımı ölmüş bir adamın varlığına inanacak dereceye gelmiştir. Yalnızlığı Metin'in hayaletiyle paylaşan kadın, bir süreliğine de olsa mutluluğu yaşamıştır. Ancak bu öykünün karamsar havasını değiştirmeye yetmemiştir. Öyküde kadının gözünden Metin de eşi Gülten tarafından aldatılmış bir erkektir. Üniversite yıllarından tanışan Engin ve Metin aldatılmış, yıllar sonra karşılaşarak ise birbirlerine aşkı hatırlatmışlardır. Bunların hayalet ile yaşanması öyküde Metin'le olan

---

<sup>50</sup> İkiz kardeş olarak geçiyor; ancak hikâyelerin geneline bakıldığında aslında bu kişi Beyza'nın diğer bir ruh hali veya kafasında yarattığı kişidir (hayalettir).

kısımları gerçekten uzaklaştırır. Ancak öyküye dair doğrudan söylenebilecek şey aldatılmanın kadında yarattığı ruhsal bunalımdır.

*Gece Görüşmesi* öyküsü aldatma ve aldatılmanın ön planda olduğu öykülerdendir. Öykü anlatıcı ve Leyla'nın -hayalet-, geçmişle yüzleşmesi ile başlar. Anlatılan geçmişte, aldatılan iki kadın vardır. Bunlardan anlatıcının annesi eve gidip çıkan Leyla ile aldatılmıştır. Leyla'yı başka kadınlarla aldatan adam kaza sonucu hayatını kaybetmiştir. Anlatıcı, annesinin bu olay sonrası çok üzülmesi sebebiyle Leyla'ya öfkeli. Sonrasında öğrenir ki birlikteliğinde sadakatsiz davranan babası Leyla'yı da aldatarak kadını mutsuzluğa sürüklemiştir. Öyküde aldatılmanın ardından çok üzülmüş bir eş ve aynı sebepten şöhretini kaybetmiş, mutsuzluğa sürüklenmiş bir kadın vardır. Kısacası bu olay her iki kadından da çok şeyler götürmüştür.

*Ses* öyküsü aldatma konusunun ön planda olduğu öykülerden bir diğeridir. Burada da kendinden yaşça büyük bir adam tarafından aldatılan bir kadın ve onun bunalımı, öykünün sonunda da aynı kadının ölümü söz konusudur. Kadın genç yaşta Paris'te bu adamla doyasıya bir aşk yaşar. Ancak adamın tavırları daha çok babacandır ve aşktan uzaktır. Kadın aldatıldığını adamın onu aldattığı kadınla yan yana gelince anlar. Paris'te bulduğunu sandığı aşkı aldatılma ile sonuçlanan kadın, kendisini İstanbul'da bir hastane odasında bulur. Bu olay onu hem ruhen hem de fiziken çöküşe sürüklemiştir. Nitekim anlatma zamanında kadın hayatını kaybetmiştir. Aşkta başka bir kadına tercih edilmiş, adamın ilişkilerindeki sadakatsizliği kadının bu durumu için yeterli sebepler olmuştur. Anlatma zamanında sesler duyan ve bunları ona yaşatan adamla konuşan kadın aldatılma durumunu derinleştiren kadın kahramanlardandır.

Görüldüğü üzere aldatılmanın yarattığı mutsuzluk daha çok kadınlar üzerinden anlatılmaktadır. Aldatılan kadınlar yaşadıklarını hayal kırıklığı ile hayattan kopmuş hatta kimisi ölmeyi tercih etmiştir. Aşk konusunda da bahsettiğimiz gibi seven kadın veya erkeğin aşkına karşılık bulamayışının sebebini sevdikleri kişilerin başka kadınlara veya erkeklere ilgi duymasıdır. Kimi öyküde bu durumdan haberdar olunur, kimisinde ise bu durum gizlilik arz eder. Aldatılmayla ilgili en önemli nokta onun yarattığı bunalımlar veya mutsuzluklardır.

### 2.2.3. Ölüm veya ölümü bekleyiş

Genel olarak öykülerde ölmek üzere olan veya ölüm fikri taşıyan kahramanlarla karşılaşmaktayız. Bu sebeptendir ki anlatılan olaylarda ölüm teması başlıca konulardandır. Aşk ve aldatma gibi çoğunluk veya yoğunluk arz eden temaların yanında ölüm de önemli bir yere sahiptir. Öyküde kişilerin ölmüş olması veya bu fikri taşıması itibariyle ölüm teması yer yer yardımcı temalardan da sayılabilir. Ancak kimi öyküde bazı karakterler üzerinden ölüm teması yoğun olarak işlenmiştir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde aşk temasının yanında sevgililerin ayrılmasına vesile olan ölüm temasından söz edilebilir. Bu öyküde yardımcı temalardan sayılabilecek ölüm konusu İlhan üzerinden verilmiştir. Sevim İlhan ile doludizgin bir aşk yaşarken, İlhan yurt dışına gidip orada kaza sonucu hayatını kaybetmiştir. Buna ek olarak eşini kaybeden Sevim'in mutsuzluğu ve karamsarlığının sebebi İlhan'ın ölmüş olmasıdır ve bu ölüm temasını derinleştirmektedir. Ölüm üzerinde ayrıntılı durulmayıp bu kısmın özetlenerek geçilmesi dışında Sevim'in aşkından vaz geçmeyişi, onu hatırlatan musiki ile anılarının canlanması üzerinde durulmuştur. Ancak ölümün ardından geride kalan kadının yaşadığı mutsuzluk ve bunun paralelinde uykusuzluk problemi ölüm acısını derinleştirmektedir. Kendi halinde ve yalnız yaşayan kadının İlhan'dan sonraki hayatı aşktan, mutluluktan yoksundur. Eşini kaybetmenin ardından kadını mutlu eden veya ona sevdiği adamın ölümünü unutturan şey dokuzuncu kattakilere ait olan keman sesidir. Bu öyküde ara motif olarak yer alan ölen sevgilinin aslında ölmemiş olma ihtimali, yazara sorulduğunda kendisi ölüm hakkında şunları söylemektedir:

Sevdiğin birini kaybetmek ne demektir, bilmem var mı senin hayatında, ama benim var. Çok sevdiğim iki insanı, ikisini de intihar sonucu kaybettim. Ama çok daha önce, çok küçükken de hep aklımdaydı: ya annem babam ölürse diye korkular yaşardım. Nenemin üsteleyerek gösterdiği tabutların burada bir rolü vardı belki... Kaybettikten sonra da ya hayatta olsaydı, şöyle olurdu, böyle olurdu diye düşünüyorsun. Belki delirme aşamasında değil ama, herkesin aklının bir köşesinde vardır ölen ya geri gelebilirse diye.

Gidenin gerçekten gitmemiş olduğu duygusu derinlerde hep yaşar. Ciddi kayba kimse tam olarak inanmıyor.<sup>51</sup>

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde ölüm başlıca temalardan biridir. Her ne kadar öykünün anlatıcısı olan Orhan tarafından bundan ayrıntılı olarak bahsedilmese de Hayriye Hanım'ın intihar etmesi öyküde önemli bir yere sahiptir. Hayriye Hanım – anlatıcının annesi- genç yaşta eşini kaybetmiş sonrasında ise yirmi dört yaşındaki kızı Yıldız'ı kaybetmiş; ancak o, hayatla mücadele etmeye devam etmiş bir kadındır. Tüm bunların ardından yedi odalı bir evde yalnız yaşayan kadın anlatma zamanına yakın bir zamanda kendisini suya atarak intihar etmiştir. Anlatıcı Orhan'a göre kadın oğullarının ilgisine düşkün bir kadındır. Ancak buna karşın kadının yalnız yaşaması bu ölümle ilişkilendirilebilir. Ölüm sebebi bu öyküde tam olarak bilinmez. Dikkati çeken, oğlu Orhan'ın bu ölüme üzülme bir yana annesini ölümü nedeniyle onu nankörlükle suçlanmasıdır. Bu öyküde diğer öykülerin aksine ölümün ardından duyulan derin üzüntüden söz edilmemektedir. Oğlu tarafından dahi kadının arkasından yas tutulmaz. Çünkü oğlunun tek düşündüğü bu intiharın ardından gazetelerde yer alacak olan haberler nedeniyle itibarının sarsılacak olmasıdır. Anlatıcının annesinin ölümünü ve bunun kendisinde yarattığı izlenimi aktardığı kısım önemlidir. Bunun örneklendiği aşağıdaki anlatıda anlatıcının olaylara bakış açısını ve sadece kendini düşünen tavrını görmekteyiz.

İyi, iyi kızmıyorum... Kızmayıp da ne yapayım, be? Yetmedi mi yıllardır dırdırımı çektiğim? Şükran borcuysa... Daha kaç yıl ödeyecektik yani? Etmediğini komadı şimdi de bu! Hayır, ört-bas edilecek bir yanı olsa... Kaza süsü verebilseydik... Herkesin gözü önünde olmuş... Bir sürü çoluk çocuk varmış kıyıda, hepsi görmüşler... Ayağı kaydı falan da diyemezsin... Mantosunu çıkarıp koymuş... Ayakkabılarını da çıkarmış. Yani, besbelli bilinçli... Kıyıdağiler anlamamışlar önce ne olup bittiğini... Sonra on yedi-on sekiz yaşlarında bir çocuk atlamış ardından ama, çok geç... Aşırı su yutmuş dediler, nasıl yuttuysa o kadar kısa sürede... Sonra da tanınmış iş adamının annesi diye koca koca manşetler, boy boy fotoğraflar... Evine kadar gidip gençlik resimlerini bulmuşlar eşşoğlueşşekler... Kutsal bir şey

---

<sup>51</sup> Söğüt (2006), s. 203.

yok ki namussuzlar için... O salak hizmetçi de almış içeri... Komşuların anlattıkları yalanlar da çabası... O pis komünist paçavranın açtığı yolsuzluktu, rüşvetti iftira kampanyası yetmediydi, şimdi de bu...<sup>52</sup>

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde ölümden ziyade ölüme teşebbüs ve ölüm fikrini taşıma söz konusudur. Burada anlatıcı olan kadının aşka dair yaşadığı hayal kırıklığı onu ölüm fikrine sürüklemiştir. Geçmişte de ölüme teşebbüs ettiği anlaşılan kadın anlatma zamanında hastane odasındadır. Kadının olayları anlatırken ki tavrı, yazarın bu kısmı anlatış tarzı, ruhsal bir bozukluğun olduğu fikrini destekler niteliktedir. Örneğin anlatıcı olarak kadın, kişilerin sadece baş harfini söyler; bu da onun ruhsal bunalımı veya hastalığı ile ilişkilendirilebilir. Anlatma zamanında kadının mutsuzluğu, karamsarlığı ve hasta oluşu ölüm temasıyla bağlantılıdır. Yaşadıkları sonrası hissettikleri onu ölüme yaklaştırmıştır.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde aşkı destekleyen temalardan biri ölümdür. Burada da ölümün ön plana çıktığı kişi Neslihan'dır. *Yaz Gecelerinde* Keman öyküsünde olduğu gibi birbirini seven çifti ayıran ölümdür. Ancak bu Sevim'le İlhan'dan farklı olarak evlilik dışı, yasak bir aşktır. Neslihan Enver Bey'in eşi Şükran Hanım'ı aldattığı kadındır. Kadının neden veya nasıl öldüğüne dair ayrıntı yoktur. Ancak Neslihan ile birlikteyken evini ve eşini terk eden Enver Bey de Şükran Hanım'ın dediğine göre Neslihan'dan on dört yıl sonra hayatını kaybetmiştir. Ölüm bu öyküde fikir olmaktan ziyade yaşanmış bir olaydır. Neslihan'ın ölümü Enver Bey'le âşıkları birbirinden ayırırken Şükran Hanım için aynı durum onun eşine kavuşması için bir vesile olmuştur. Ancak Neslihan'ın ölümü sonrası Enver Bey evine dönse de aslında Neslihan'la ölmüştür. Bir başka deyişle Enver Bey Neslihan'ın ölümünden sonra hayatına yaşayan bir ölü olarak devam etmiştir. Söylenbilir ki öykünün başındaki ayrılık şarkısının sahibi olduğunu düşündüğümüz Enver Bey-Neslihan veya Enver Bey-Şükran Hanım'ı ayıran ölüm olmuştur.

Ölümün başlığından da başlıca tema olduğu anlaşılan öykü *Biraz Daha Ölmek*'tir. Bu öyküde ölüm fikri ve ölüm diğer temalarla desteklenmekle birlikte merkezde yer alan bir konudur. Burada anlatıcı olan Erdoğan ve babasının ölümle olan ilişkisi ön plandadır. Anlatma zamanında Erdoğan annesiyle tartışırken kalp krizi

---

<sup>52</sup> Kür (2012a), s. 72.

geçirip hastaneye yatırılır. Elli yaşında hastalanan adamı, hastane odasında yatarken, hoşlanmadığı kız kardeşi Gülsevil'in babasının da aynı sebepten öldüğünü hatırlatması yıkmıştır. Yaşadığı ânı ve geçmişi gözünün önünden geçiren adam bunu hatırladıktan sonra kendini ölüme yakın hisseder. Anlatıcının babası Sermet Bey iş yerinin iflas etmesinin ardından afarktüsten (kalp rahatsızlığı) hayatını kaybetmiştir. Erdoğan'ın anlatma zamanında babasının öldüğü yaşta ve aynı hastalıkta olması ondaki ölüm fikrini yoğunlaştırmış, kendisini ölüme yakın hissettirmiştir. Ölüm bu öyküde hem yaşanmış olma hem de yaşanma ihtimali olan bir his olarak yer almaktadır. Erdoğan'da ölüm fikrinin dışında bu yaşına kadar layıkıyla bir şey yaşayamamış olmanın verdiği hayıflanma da dikkat çekicidir. Ölümü düşünürken bu fikir arada bir ona bir yandan geçmişi ve yaşadıklarını düşünmesine, değerlendirmesine vesile olmuştur. Ancak bu düşüncelerden ya da geçmişten bahsedilirken ortaya pek de hoşnut olunan anılar çıkmamıştır. Öyküde geçen “yaşamın izmaritini veriyorlar elime sigara içmeyi yasakladıktan sonra”<sup>53</sup> sözü tüm bu bahsedilenleri özetler niteliktedir. Burada yaşama veya yaşamaya dair hislerin ölüme yaklaşıldıktan sonra fark edilmesinden doğan bir hayıflanma vardır. *Bitmiş Zamana Dair* başlığını da izmarite benzetilen yani sonu simgeleyen bir adlandırma olarak değerlendirebiliriz. Öykünün karamsar ve mutsuz havası yaşamın izmariti yani ölüm ile desteklenmiştir.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde ölüm merkezi bir tema olmaktan uzaktır. Ölüm teması öyküde anlatıcının annesinin eşi, anlatıcının babası, tarafından öldürülmesi vesilesiyle yer almaktadır. Öyküde anlatıcının annesi anlatıcının babasıyla evliken başka bir adama giderek ailesini terk eder; anlatıcının babası da bunu kaldıramaz ve kadını öldürür. Anlatıcı küçük yaşta annesini kaybetmiş, önce büyükanne sonra üvey anne elinde büyümüştür. Ölümden çok az bahsedilir ancak bu hadise anlatıcının hayatında önemli bir yer edinmeye yetmiştir. Bu öykü cinayetin olduğu tek öykü olması sebebiyle de ayrı bir öneme sahiptir.

Ölümün aşk yanında önemli bir yere sahip olduğu diğer öykü *Leyla İçin Şiir*'dir. Burada olay geçmişte yaşanmış ancak yankıları anlatma zamanına yansımaktadır. Geçmişte Leyla Ekrem ile doludizgin aşk yaşamaktadır. Ancak Ekrem Leyla'nın babasının kızından ayrılması için teklif ettiği parayı, hatta daha fazlasını, kabul ederek

---

<sup>53</sup> Kür (2012b), s.60.

Leyla'nın hayatından çıkmıştır. Bu olay sonrasında üzüntüsünden kadın hem fiziksel hem de ruhsal olarak çökmüştür. Ölüme sürüklenen kadın nitekim öykünün sonunda hayatına son vermiştir. Aşktan umduğunu bulamayan, hayata küsen ve bununla birlikte bunalıma sürüklenen Leyla için ölüm son nokta olmuştur. Öyküdeki bu ölüm hakkında yazarın yaptığı şu açıklama dikkat çekicidir:

Ben kurslarımda öğrencilerime yaptığım kurgu incelemesinde *Leyla İçin Şiir*'i kullanırım, dolayısıyla o ötekilerden biraz daha çok elime geçiyor. Onun acıklı bir hikâyesi vardır. İntihar eden bir arkadaşım üzerine yazılmıştır, hayattan edebiyata geçişin ne kadar farklı olduğunu mesela o hikâye güzel örnekler. Kitap da ona ithaf edilmiştir, Rûmeysa...<sup>54</sup>

Yazar bu alıntının devamında Rûmeysa'nın şizofreni hastalığı ile olan bağına ve arkadaşlıklarına değinir. Bu durum da öyküde Leyla'nın deli olarak adlandırılması ile ilişkilendirilebilir; ancak yazarın hayatı ve eserini aynı kabul etmek doğru olmaz.

Kadının bu sonu seçmesi onu küçüklükten beri seven Levent'i yıkmıştır. Yıllar sonra bile onu sevmekten vazgeçmeyen anlatıcının barındırdığı acı derinden hissedilmektedir. Levent sürekli Leyla ile birlikte olmanın yolunu şiir yazmakta bulmuştur. Buna engel olmak isteyen herkese, özellikle ailesine, sert çıkarır. Çünkü o sevdiği kadınla dolayısıyla da mutlu zamanlarla ancak bu şekilde bir bütün olabilmektedir. Anlaşıldığı üzere Levent ölümün ardından hissettiği derin acıyla başa çıkmayı öğrenmiştir. Ölüm bu öyküde en önemli temalardan biri olmakla birlikte ölümle başa çıkmanın yolunun şiir yazmak olması dikkat çekici diğer bir konudur.

*Bitmiş Zamana Dair* başlığın öykünün temasını ele verdiği öykülerdendir. Burada bitmiş zamanın yani yaşamların kahramanlarının çoğu ölmüştür. Zaten öykü Ahmet'in ölüm haberi ile başlar ve buradan biten bir zamanın diğer kahramanlarına, olaylarına geçilir. Anlatıcı tarafından bahsedilecek kişiler anlatma zamanında hayatta değildir. Nebile, Pertev, Enise en son da yakın geçmişte Ahmet vefat etmiştir. Ahmet'in ölümü anlatıcıya yaşananları, geçmişi hatırlatmıştır. Ölüm bu öyküde ana tema olmaktan uzaktır; ancak öyküyü başlatan olay olarak kilit noktasıdır. Çünkü bitmiş zamanın kahramanlarının öyküsü Ahmet'in ölümü sonrasında aktarılır.

---

<sup>54</sup> Söğüt (2006), s. 254.

*Hayalet Hikâyesi* aşk, aldatma ve ölüm temalarının iç içe geçtiği öykülerdendir. Burada Sabah'ın intihar etmesi önemli bir yer teşkil etmekle birlikte Şerif Bey'in şehir dışından ölüm haberinin gelmesi ile ölüm teması söz konusu edilebilir. Burada aşkın yarattığı mutsuzlukla ölüme sürüklenmiş bir kadın görmekteyiz. Sabah evin çalışanı olarak Şerif Bey'le birlikte olmuş, ancak adamın başka biriyle evlenmesi sebebiyle intihar etmiştir. Aldatılmayı kaldıramayan kadın ölümü tercih etmiştir. Bu olay yıllar sonra Meral Hanım tarafından öğrenilmesine karşın onun tarafından da kabullenilememiştir. Öykü zaten Şerif Bey ve Sabah'ın birlikteliğinden olan Tekin'in yıllar sonra olayların yaşandığı kasabaya gelerek geçmişi araştırması ile başlar. Öykü Sabah'ın hayaletinin pencerede görünmesi ile sona erer. Burada da *Kısa Yol Yolcusu*'nda olduğu gibi Tekin küçük yaşta annesini kaybetmiş bir çocuk olarak ortada kalmıştır. Benzer olarak ikisi de annelerini ölüm nedeni farklı da olsa aşkın yarattığı olumsuzluklar nedeniyle kaybetmiştir. İkisinde de annesinin ölümü geçmişe dair bir yaradır. Kısacası her iki öyküde de ölüm, geçmişte kalmasına rağmen etkilerinin anlatma zamanında devam ettiren olaydır.

*Düşman* öyküsünde ise olaydan ziyade ölüm bir fikir olarak yer almaktadır. Beyza'nın, sevdiği adamla değil de başka bir adamla evli olması ve içinde bulunduğu olumsuz ruh hali ona ölümü düşündürmektedir. Geçmişi ve yaşadıklarını uyuyarak unutmak isteyen Beyza, kurtuluşun ölümde olup olmadığını sorgular. Ona bunu sorgulatan yaşadığı mutsuzluktur. Ne geçmişten ne de şimdiden mutlu olan kadın, mutluluğun nerede olduğunu sorgularken kendisini bir anda ölüm fikrine kapılmış anda bulur. Görüldüğü üzere bunu ona düşündüren aşka dair mutsuzluk ve sevdiği adamla değil de başka bir adamla evli olmanın verdiği hoşnutsuzluktur. Ölüm burada aşktan ziyade aşkın geride bıraktığı mutsuzlukla birleşen bir temadır.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde ölümden ziyade hayalet ön plandadır. Öyküde Engin aldatılmış ve yalnız bir kadındır. Onun bu yalnızlığı yıllar önce ölmüş olan Metin'in hayaletiyle mutlu olabilecek kadar ilerlemiştir. Metin ise aslında yıllar önce ölmüş olan eski devrimcilerdendir. Engin ile de üniversite yıllarından tanışmaktadırlar. Anlatma zamanında Metin'in hayaleti ile mutlu olan, aşka dair duygularını hatırlayan Engin'i bunlara sürükleyen yalnızlıktır. Zaten aşktan yana mutluluğu yakalayamayan kadın ölmüş bir adamın hayaleti ile bir nebze de olsa bu yalnızlığından uzaklaşmıştır.



Engin'in öykünün sonunda Metin'in öldüğünden haberdar olup olmadığı belirsizdir. Anlatıcının üçüncü kişi olması itibariyle söylenebilir ki ölüm teması Metin'in hayalet olması, ki bu kısım ayrıntıdan yoksundur, ve Engin'in ölümü bekleyişi ile yer almaktadır. Öykünün ölüm teması ile olan ilişkisini örnekleyen aşağıdaki alıntı söylenenleri somutlaştırıcı bir özelliğe sahiptir:

(...)Ve o satır sayfanın ortasında tek başına duruyor. Bir beytin devamı değil, kıtadan ayrı, bağımsız bir mısra, ölümü çağırır...

Bitsin, hayırlısıyla, bu beyhude sonbahar!

*Meful-ü mefaul-i mefaul-i feulün...*

Demek bu! Böyle bitiyor, demek! Bitiyor mu? Böyle mi ölür insan? Üst üste, ısrarla, inatla aldığı soluklar ciğerine ulaşmıyor. Ölüyor mu?

Ölmüyor...muş. Ölmemiş yani.<sup>55</sup>

*Gece Görüşmesi* öyküsünde ölüm sadece anlatıcının babasının kaza yaparak ölmesi ile söz konusu edilir. Tema olmaktan uzak olmakla birlikte bu konu önemli bir yer de teşkil etmemektedir. Öyküde karısını ve karısını aldattığı kadını da başka kadınlarla aldatan adamın öne çıkan özelliği çapkın olmasıdır. Bunun dışında ne ondan ne de ölümünden ayrıntılı olarak söz edilir.

*Ses* öyküsünde hastane odasında ölümü düşünen bir kadınla karşılaşmaktayız. Öyküde yer yer anlatıcı da olan kadın aşktan yana umduğunu bulamamış, aldatılmış bir kişidir. Onu bunalıma veya hastalığa sürükleyen yaşadığı aşka dair hayal kırıklığıdır. Kendinden yaşça büyük bir adama âşık olup Paris'te doludizgin aşk yaşayan kadın başka birine tercih edilince kendisini anlatma zamanında hastanede bulur. Akıl sağlığı yerinde olmayan kadın sürekli geçmişi ile hesaplaşma onu aldatan adam ile konuşma halindedir. Bunlar olurken bir yandan sesler duyan kadın öykünün sonuna da hayatını kaybedecektir. Bu öykü aşkın yarattığı mutsuzluğun ve hayal kırıklığının kişiyi ölüme sürükleyişinin belirgin örneklerindedir. Mutsuz, acılı ve yalnız bir kadın için ölüm son nokta olmuştur.

---

<sup>55</sup> Kür (2004), s. 79.

Görüldüğü üzere ölüm, aşk veya aldatma gibi temalarla birleşerek ilerleyen bir temadır. Kimi öyküde kişilerle sınırlı kalıp tema olmaktan uzak olan ölüm kimi öyküde ise merkezi bir yer teşkil eder. Ancak ölümün merkezi olduğu öykülerde ölüm fikri daha dikkat çekicidir. Başka bir deyişle kahramanların ölümü düşündüğü öykülerde ölüm temel temalardan biriyken ölen kişilerin olduğu öykülerde ölüm teması üzerinde çok durulmamış, bu durum ayrıntıdan yoksun bırakılmıştır. Ancak ne şekilde olursa olsun ölüm olaylar ve kişilerin karamsar havasını yaratan veya yansıtan önemli bir yere sahiptir. Karamsar bir atmosferin olduğu çoğu öyküde ölümden söz edilmektedir. Ölüm bu karamsar havanın kimi öyküde sebebi kimi öyküde destekleyici bir unsurudur.

#### 2.2.4. Yalnızlık

Yalnızlık konusu genel olarak merkezi bir yer teşkil etmemektedir. Yalnızlık çoğu öyküde ölümü veya hastalıklı ruh halini destekleyen yardımcı bir temadır. Destekleyici bir tema olarak karamsar ruh haline veya ortama hizmet etme konusunda ise başta yer almaktadır. Çoğu kahramanın yalnızlığı, yaşanan acı olayların ardından, anlatma zamanında yaşanmaktadır. Geçmişin olumsuz olaylarının ardından yalnızlık kimi öyküde bir tercih ediş, kimi öyküde ise buna sürüklenişin ifadesidir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde yalnızlık bir tercih değildir. Sevim ve İlhan'ı birbirinden ayıran ölüm yerini sonrasında Sevim'in yalnızlığına bırakır. İlhan'ın ölümünden sonra Sevim apartman dairesinde yalnız yaşayan bir kadındır. Ondaki yalnızlık karamsar tuh haliyle birleşmektedir. Ancak onun yalnızlığı duyduğu keman sesi ile bir süreliğine ortadan kalkmıştır. Duyduğu musikinın sahiplerinin yaşamlarına olan ilgisi ve en önemlisi aynı keman sesiyle İlhan'la olan geçmişini hatırlaması onun karamsar havasını dağıtmıştır. Örneğin uyku ilacı kullanan kadın öykünün sonunda buna ihtiyaç kalmadan uyuyabilecektir. Keman sesi ile yalnızlıktan kurtulan kadının hayata bakışı da bir nebze de olsa değişmiştir. Fiziki olarak yalnızlığı ise devam eden bir durumdur.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde ilgiye muhtaç veya düşkün bir kadının yedi odalı bir evde yalnız yaşaması öyküdeki intiharı ile birleştirilebilir bir durumdur. Kadın geçmişte, kızı ve eşini kaybettikten sonra, hayatla mücadeleye devam etmiştir. Ancak

anlatma zamanında oğulları tarafından istediği ilgiyi görmemektedir. Orhan'ın bahsettiği kadarıyla ilgiye düşkün bir kadının yalnız yaşaması, öyküde doğrudan söylenmese de, kadının intihar etmesi ile ilişkilendirilebilir. Bahsettiğimiz gibi intihar sebebi doğrudan söylenmez ancak şu kesindir ki Şükran Hanım ölmeden önce yalnız yaşayan bir kadındır.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde de hastane bahçesindeki ağacı kendiyile özdeşleştiren kadın yalnızdır. Kendi kendine konuşup geçmişini anlatan kadının hayatındaki kişiler geçmiştir. Anlatma zamanında kadının yanında olan veya hayatında olan kişilerden söz edilmemektedir. Bu öyküde sancılı bir aşk öyküsünün ardından ölüme yaklaşan kadının yalnız olması öykünün karamsar havasını destekler niteliktedir.

*Taksim-Maçka* öyküsünde olaylar dışarıdan bir gözle anlatıldığı, yaşananlar tam olarak anlatılmadığı için yalnızlık belirgin olmaktan uzak bir konudur. Öyküde yalnızlıkla ilgili olarak Vildan daha önce yanında görülen adamın sonrasında görülmemesi ile söz konusu edilebilir. Vildan'ın yalnızlığı kahraman-anlatıcının yorumundan ibarettir.

*Bir Ayrılık Şarkısı*'nda Şükran Hanım eşini kaybetmiş anlatma zamanında yalnız yaşayan bir kadındır. Yalnız bir kadın olarak onun öne çıkan özelliği ise dırdırcı ve çekilmez oluşudur.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsünde yalnızlık bir tercih meselesidir. Anlatıcı olan Erdoğan ne annesi ne de Gülsevil'den hoşlanmaktadır. Kaldı ki Gülsevil'in onu ziyaret etmesinden hoşlanmaz, rahatsız olur. Bunun dışında geçmişte birçok birliktelik yaşamasına rağmen adamın anlatma zamanında hayatında birinin olmaması onun yalnızlığı ile ilişkilendirilebilir. Aşk bulamayan Erdoğan'ın geçmişe dair hayıflanmalarından biri de aşktır. Yalnızlığını anlatma zamanında bir kadınla paylaşmamaktadır. Ancak hastanedeki hemşireye sevgili potansiyeli olarak bakmaktan da vazgeçmez. Ailesinden uzak durmak isteyen adamın aşktan uzak ruh halinden veya yalnızlıktan pek memnun olduğu da söylenemez.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsündeki anlatıcı da yaşadığı terk edilişten sonra yalnız yaşamayı tercih etmiş bir adamdır. Annesi tarafından küçük yaşta terk edilen, sonrasında üvey anne tarafından büyütülen anlatıcının yalnızlığı aşık olduğu kadının

onu başka bir adam için terk etmesi ile derinleşmiştir. Adam anlatma zamanında kendi halinde yaşayan, her gün işe gidip gelen, uysal ancak geçmişinden mutsuz ve öfkeli bir adamdır.

*Leyla için Şiir* öyküsünde Levent sevdiği kadınla düşüncelerinde, manevi olarak birlikte olmak isterken yalnız kalmak ister. Onun bu isteğini olumsuz etkileyen, onu yalnız bırakmayıp başında konuşup duran eşi ve çocuklarına öfke duyar. Yalnız kalmak istemesinin sebebi ölmüş olan sevdiği kadın Leyla ile, ona şiir yazarak, birlikte olmaktır. Onu hatırlayarak ona şiirler yazarak aşkını yaşamak ister. Ancak öykü boyunca bu yalnızlığı yaşaması zor olmuştur. Yalnızlık bu öyküde bir tercih ve kendini mutlu hissetmenin yoludur. Bu anlamda diğer öykülerde yalnızlık karamsar bir havaya hizmet ederken bu öyküde Levent için kendini iyi hissetmenin bir yoludur.

Yalnızlığın bir sürükleniş olup derinden hissedildiği öykü *Edebiyat Neye Yarar* öyküsüdür. Bu öyküde geçmişte eşi tarafından aldatılan edebiyat öğretmeni Engin anlatma zamanında yalnız yaşayan bir kadındır. Eşiyle ayrılmasının ardından oğulları Kerem'in de babasının yanına, yurt dışına, gitmesi kadının yalnızlığını perçinlemiştir. Geçmişe öfkeli bir kadın olarak Engin'in yalnızlığı anlatma zamanında hayalet görece kadar ilerlemiştir. Kadın o kadar yalnızdır ki yıllar önce ölmüş olan Metin'in hayaletini gerçek sanıp onun hissettirdiği duygular ile mutlu olmuştur. 'Beyhude Sonbahar'ın bitmesini isteyen kadının yalnızlığı gördüğü hayaletle bir süreliğine de olsa dağılmıştır. İçindeki aşka dair unutulmuş duygular ön plana çıkmış ve öykünün başında kendi halinde yaşayan kadının yerini daha dışa dönük bir kadın almıştır. Metin'in hayaletini gördüğü kafeye gidip aslında onun uzun zamandır oraya gelmemiş olduğunu öğrenmesi onun bu mutluluğuna gölge düşürecektir. Ancak öykünün bu kısmı tamamlanmadığı için tam olarak fikir yürütülememektedir. Ancak şu belirgindir ki aşktan yana mutsuz olan kadının öyküsünde yalnızlık önemli temalardan biridir.

*Ses* öyküsünde yalnızlık teması yine aşktan yana acılı olan bir kadın üzerinde yoğunlaşmaktadır. Burada da geçmişte başka bir kadına tercih edilen kadın anlatma zamanında hastane odasındadır ve yalnızdır. Yalnızlığı aslında orada olmayan kadınla konuşarak ve duyduğu seslerle paylaşan kadının öyküsünde karamsar hava yalnızlık teması ile birleşmektedir. Ölümü düşünen mutsuz bir kadının yalnız oluşu öyküdeki

yoğun duyguları derinden hissettirilmesine yardımcı olmaktadır. Söylenebilir ki öyküde de yalnızlık aşk ve ölüm gibi temaları destekleyen başlıca konulardandır.

Görüldüğü üzere yalnızlık da ölüm teması gibi destekleyici bir konudur. Benzer olarak ölüm gibi yalnızlık da öykünün karamsar havasına hizmet eder. Ancak ölümün yalnızlıktan daha yoğun işlendiği ve hemen her öyküde görülüyor olması dikkat çekicidir. Yalnızlık daha çok ölüme sürüklenişin ve ölüm fikri taşıyan kişilerde ön planda olan bir konudur. Söylenebilir ki kendini ölüme yakın hissedenden çoğu kahraman öyküde yalnızdır ve bunun paralelinde mutsuzdur. Bunun tek istisnası *Leyla İçin Şiir* öyküsüdür. Bunun dışındaki tüm öykülerde yalnızlık mutsuz olan kahramanların genel ruh halini yansıtır. Leyla'nın öyküsünde ise kahramanın yalnız kalmak gibi bir isteği vardır. Sonuç olarak yalnızlık temel temalardan uzak olmakla birlikte önemli bir yere sahiptir.

### 2.2.5. Özlem

Özlem teması öykülerde çok nadir olarak görülmektedir. Ancak birkaç öyküde üstü kapalı şekilde de olsa yer alması dikkat çekicidir. Özlem genel olarak geçmişe ve geçmişte kalan, öykü zamanında yaşamayan kişilere duyulmaktadır. Çoğu öyküde anlatma zamanında var olan kişilere özlem duyulmaz. Bu yüzden özlem kaybedilen kişiler üzerinde yoğunlaştığı için bu giderilmesi gereken bir duygudan uzaktır. Kısacası özlem geçmemiş ve geçmeyecek olan bir duygu olarak yer almaktadır.

*Yaz Gecelerinde Keman* özlemin derinden hissedildiği öykülerdendir. Burada çok sevdiği eşini kaybeden Sevim'in özlemi ön plandadır. Onun ölümü sonrasında yalnızlığa gömülen kadına özlem duygusunu derinden yaşatan, yıllar sonra İlhan'ın çaldığı keman sesine benzer sesler duymasıdır. Duyduğu keman sesi ile amlarını yaşatan kadın yoğun olarak hissettiği bu özlem duygusunu bir nebze de olsa hafifletecektir. İlhan'ı ve onunla yaşadıklarını özler ancak bunu duyduğu keman sesinden başka giderebilen bir şey olmamıştır. Görüldüğü üzere bu öyküde özlem kaybedilen eşe, geçmişe duyulur ve geçmeyecek olan bir histir.

*Kısa Yol Yolcu*'sunun özlemi ise yıllar önce ölmüş olan anneyedir. Anlatıcının annesi eşini aldatması üzerine öldürülmüş bir kadındır. Bu olaydan sonra geride kalan anlatıcı çocuk yaştan itibaren başkaları tarafından büyütülmüştür. Anlatıcının bu kısımlardan bahsederken ki ruh hali, içinde anne sevgisi eksikliğinin olduğunu düşündürmektedir. Anlatıcının geçtiği duraklardan biri ile birleştirilen annesine dair hisler aşağıdaki alıntıda örneklenmektedir. Burada geçtiği ikinci durağı anlatırken anlatıcının özlemden söz etmesi sonrasında konu annesine bağlanacaktır. Doğrudan özlemin geçtiği şu satırlar bahsedilenleri somutlaştıracak niteliktedir:

İnmeyi düşündüğü öteki durak bu birinciden çok uzakta... her bakımdan. İçimde kızgınlık değil, bir garip özlem uyandıran bir yer orası. Ne özlemi? Uzun süre anlayamadım. Günde yalnızca bir kez geçiyorum oradan, akşam eve dönerken. Adımı bilmediğim daracık bir cadde üzerinde...<sup>56</sup>

Anne sevgisinden yoksun olan buradaki anlatıcının özlem duygusu doğrudan hissedilebilmektedir.

*Leyla için Şiir* öyküsünde Levent Leyla'ya olan özlemini şiir yazarak gidermeye çalışır. Leyla ve onunla olan anılarını hatırlayarak sevgisini yaşamaya çalışan Levent için özlem duygusu derinden hissedilmektedir. Leyla aslında yıllar önce mutsuz aşk öyküsü sonrasında intihar etmiş bir kadındır. Onun ölümünü kabullenemeyen Levent yıllar sonra, anlatma zamanında, çocukluğunda olduğu gibi şiir yazarak ona olan özlemini gidermeye çalışır. Onu kaybetmiş ve ona kavuşamamış olmanın verdiği hüznü özlemle birleşen Levent kimseyle iletişime geçmek istemez. Tek düşündüğü ve düşünerek yaşamak istediği kişi Leyla'dır. Burada da şiir yazarak giderilmeye çalışılan özlemin dindirilmesi mümkün değildir. Çünkü özlem duyulan kişi hayatta değildir ve bu bitmeyecek olan bir duygudur.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde geçmişe duyulan bir özlem söz konusudur. Anlatıcı geçmişini anlatırken çocuk yaşlarında dokuzuncu dairede yaşayan kişilere olan bağlılığından ve anılarından söz eder. Anlatıcının yıllar sonra çoğu hayatını kaybetmiş insanlara olan özlemi dikkat çekicidir. Anlatıcının onlara olan bağlılığı ve yaşadıklarından mutlulukla söz etmesi geçmişe duyulan özlemi derinleştirmektedir.

---

<sup>56</sup> Kür (2012b), s.73.

Anlatma zamanından ziyade geçmişin ön planda olduğu bu öyküde anlatıcı için özlem ön plana çıkan bir konudur. Öykünün diğer kahramanları ile farklı konular ortaya çıksa da anlatıcı düşünüldüğünde geçmişe duyulan özlem önemli bir temadır.

Genel olarak öykülerdeki kahramanların geçmişlerinin yaşanan acı olaylarla dolu olması geçmişe olan özlemi derinleştirmektedir. Bu yüzden ki bahsedilen öyküler dışında geçmişe özlemlerle bakılmaz. Geçmişe, özlemden ziyade öfkeyle bakılmıştır ve hâkim olan duygu mutsuzluktur. Özlem teması bu açıdan belirli öykülerde sınırlı kalmıştır.

### 2.2.6. Hayal kırıklığı

Genel olarak öykülerde var olan karamsar ruh halini destekleyen temel öğelerden bir tanesi kahramanların yaşadıkları hayal kırıklığıdır. Hayal kırıklığı çoğu öyküde belki başlıca bir tema olarak yer almaz; ancak aşk veya ölüm gibi başlıca temaları desteklemektedir. Özellikle aşk konusunda yaşanan hayal kırıklıkları öykülerde merkezi bir yer teşkil etmektedir. Çünkü aldatma konusundan bahsederken gördüğümüz üzere öykü kahramanlarının çoğu aşktan yana umduğunu bulamamış kişilerdir. Onlardaki bu mutsuzluk hissini veya karamsar ruh halinin sebeplerinden birinin yaşadıkları hayal kırıklığı olması itibarıyla bu konudan tek tek bahsetmek yerinde olacaktır.

*Herkes Bana Düşman* öyküsündeki Orhan'ın hayal kırıklığının sebebi annesinin intihar etmesidir. Çünkü annesi intihar ederek zaten gazetelere düşen oğlu Orhan'ı manşetlere taşıyarak itibarını sarsmıştır. Anlatıcı Orhan tarafından annesinin bu hareketi nankörlükle nitelendirilir ve bunu ona nasıl yaptığını sorgulanır. Ona göre annesinden ilgisini eksik etmeyen ve her ihtiyacını karşılayan oğullarına bunu yapması ihanettir. Görüldüğü üzere burada ölüme üzülmekten ziyade ölümün yarattığı olumsuzluklardan rahatsız olunmaktadır. Gerek annenin nankörlükle suçlanması gerekse yaptığının ihanetle eş değer tutulması öykünün asıl kahramanı Orhan'ın yaşadığı hayal kırıklığını yansıtmaktadır. Hayal kırıklığının sebebi ise annesinin oğlunun durumunu düşünmeden hayatına son vermesidir. Ancak belirtmelidir ki Orhan'ın bu tavrı annesinin

ölümünden duyulan üzüntüden uzak, itibarının sarsılmasından duyulan rahatsızlığa dayalıdır.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde hayal kırıklığı aşka dairdir. Burada kendinden yaşça büyük evli bir adama âşık olan kadın hem aşkının karşılık bulamamış hem de adamın hayatında başka bir kadın olması itibariyle acı çekmiştir. Bunun sonrasında ise kendisini anlatı zamanında hastane odasında bulmuştur. Aşkta umduğunu bulamayan kadının yaşadığı hayal kırıklığı onu ruhsal bunalıma sürüklemiş ve sonrasında ona ölümü düşündürmüştür. Anlatıcı kadının kafasında yarattıkları ile gerçeğin birbirine uyuşmamasının ondaki hayal kırıklığının önemli sebeplerindedir. O âşık olduğu adamın ona âşık olduğunu sanır; ancak adamın için kızla aralarında olanlar sadece yalnızlığı paylaşmaktan ibarettir. Burada kadın ve adamın aralarındaki ilişkiye farklı bakıyor olmalarının yaşla da ilişkili olduğu düşünülebilir. Üniversite yıllarında âşık olduğu ilk kişi ona hayal kırıklığını yaşatan ressam adamdır. Aynı adam anlatıcının arkadaşının dayısıdır ve yaşça ondan büyüktür. Dolayısıyla aşka farklı bakan bu iki insandan kızın hayal kırıklığı yaşaması şaşırtıcı değildir. O yaştaki bir kız için ise bu durum altında kalkılabilecek bir durum değildir ki nitekim kız ruhsal bunalıma sürüklenmiştir. Bu öyküde hayal kırıklığının kişiyi bunalıma ve ölüme sürüklüyor olması yaşanan duygu yoğunluğunu derinleştirmektedir. Aynı zamanda bu öykü aşka dair yaşanan hayal kırıklığının belirgin örneklerinden biridir.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde bir hayal kırıklığından ziyade ön yargıların yıkılması söz konusudur. Anlatıcı olan kadının babası ve Neslihan arasındaki aşkı öğrenmesinin ardından annesine olan bakışı değişir. Daha doğru ifadeyle geçmişin gerçekleri ile yüzleşen kadının annesine olan bakış açısı değişecektir. Öykünün başında annesinden çekilmez bir kadın olarak söz eden anlatıcı öykünün sonunda onu anlamaya çalışan bir tavır içerisinde. Çünkü annesi kocasının onu aldatıp evi terk etmesine karşın ailesine sahip çıkmış, mücadele etmiş bir kadındır. Anlatıcı, babasının sevdiği kadın öldükten sonra eve dönmesinin ardından annesinin evdeki bu sevgisizliğine karşın evliliğine devam ediyor olmasını takdir eder. Bu açıdan anlatıcının annesiyle konuşmadan önceki bakış açısıyla sonrasındaki bakış açısı birbirinden farklıdır. Dolayısıyla öyküde bir hayal kırıklığından bahsedilemeyebilir ancak değişen bakış açısı önemli konular arasında yer almaktadır.



*Biraz Daha Ölmek* öyküsünde kendisini ölüme yakın hissedenen Erdoğan'ın hayal kırıklığı babasının ölümü sonrasındadır. Bunun sebebi babasının iflas edip hayatını kaybetmesi üzerine annesinin değişen tavırlarıdır. Anlatıcı bu olaylar öncesinde annesine hayranlık duyar. İflas ve babasının ölümü sonrası anlatıcının annesi çekilmez, dırdırcı bir kadın olur. Bu yüzdendir ki anlatıcının değişen bakış açısı bir anlamda içinde hayal kırıklığı barındırır. Çok sevdiği annesinin bir anda farklı bir kadın olması Erdoğan'ı şaşırtmış olabilir. Ancak annesinden son zamanlarda ne kadar sıkılırsa sıkılsın hastalandığında ilk onu soracak kadar ona ilgilidir. Sonuç olarak geçmiş ile anlatma zamanında anlatıcının annesine olan farklı bakış açısı, uzak bir yorum olsa da, hayal kırıklığı ile ilişkilendirilebilir.

*Kısa Yol Yolcusu*'nun yaşadığı hayal kırıklığının sebebi eşi tarafından terk edilmiş olması ve annesinin ölümünün ardında başka bir sebebin yatıyor olmasıdır. Çok sevdiği eşi Aysel tarafından evliliğinin altıncı ayında başka bir adam için terk edilmiş olması anlatıcının derin hayal kırıklıklarından bir tanesidir. Annesine ilişkin de hayal kırıklığı taşımakla birlikte bu daha çok ölümün ardında yatan gerçeği öğrenmiş olmakla ilgilidir. Annesi anneannesinin anlattığı gibi hastalıktan ölmemiştir. O da Aysel gibi eşini yani anlatıcının babasını başka bir adam için terk etmiştir ve anlatıcının babası da onu öldürmüştür. Anlatıcı da derin izler bırakan bu iki olaydan eşinin ona yaşattıkları hayal kırıklığı ile daha çok ilgilidir. Hatta bu, öykünün önemli temalarından bir tanesidir. Bu öyküde de yaşanan hayal kırıklığı daha çok aşktan yana umduğunu bulamamış olmanın verdiği histir.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde hayal kırıklığı yaşayan kişi Leyla'dır. O da diğer öykülerde olduğu gibi aşktan umduğunu bulamayan bir kadındır. Çünkü sevdiği adam Ekrem çıkarlarını düşünerek hareket etmiş ve onu para için terk etmiştir. Leyla'mın babasının, kızından ayrılması için teklif ettiği parayı kabul edip daha fazlasının alarak Leyla'yı terk eden adam kadını ruhsal bunalıma sürüklemiştir. Nitekim öyküde Leyla yaşadığı hayal kırıklığını kaldıramayıp intihar ederek yaşamına son verir. Bu anlamda hayal kırıklığı öykünün önemli temalarından biri olmakla birlikte aşk ve ölüm temasıyla yakından ilişkilidir.

Aşka dair hayal kırıklığı yaşayan kadının yaşamına son verdiği bir diğer öykü *Hayalet Hikâyesi*'dir. Burada hem Sabah Hem de Meral Hanım hayal kırıklığı yaşamış

ancak bunlardan Sabah bunu kaldıramayarak ölümü tercih etmiştir. Şerif Bey'den çocuğu olan Sabah'ın Meral Hanım'la evlenmesi onun hayallerini yıkmış ve ölümüne sebep olmuştur. Meral Hanım ise evlendiği adamın bu ilişkisini yıllar sonra öğrendikten sonra bile kabullenememiştir. Ancak ondan anlatma zamanında mutsuz bir kadın olarak söz edilmesi ve yaşananları kabullenmeyişi hayal kırıklığı ile ilişkilendirilebilir. Bu anlamda öyküde aşk, aldatma ve ölüm gibi temaların yanında hayal kırıklığı teması da önemli destekleyici konulardandır. Öykünün karamsar havasını yaratmada önemli bir işleve sahiptir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde yer alan hayal kırıklığı belirgin olmakla birlikte anlatıcı tarafından doğrudan söylenmemektedir. Çünkü kadın öykünün sonunda Metin'in hayalet olduğu öğrenip öğrenmediği söylenmemektedir. Kadın sadece adamın aslında uzun zamandır o kafeye gelmediğini öğrenir ve kafeden çıkar gider, öykü burada sona erer. Öykünün başında aldatılmış ve yalnız bir kadın ile karşılaşırız. Bu kadın yani Engin yalnızlığını hayalet olduğunu bilmeden Metin ile paylaşmıştır. Onunla aşka dair duygularını hatırlamış bir süreliğine de olsa karamsar ruh halinden uzaklaşmıştır. Bunları yaşayan bir kadının Metin'in aslında yıllar önce ölmüş olduğunu öğrenmesi kuvvetli bir ihtimalle hayal kırıklığı yaratacaktır. Ancak belirttiğimiz gibi öykünün bu kısmı açık uçludur. Bu yüzden denilebilir ki hayal kırıklığı öykünün başlıca konularından olmakla birlikte havada bırakılmıştır, doğrudan söylenmemektedir.

*Gece Görüşmesi* öyküsünde gece gelen ziyaretçi Leyla daha doğrusu Leyla'nın hayaleti anlatıcının bakış açısının değişmesine sebep olmuştur. Burada da hayal kırıklığından ziyade değişen bakış açısı ön plandadır. Bunun sebebi anlatıcının babasının ölümünden Leyla'yı sorumlu tutması ancak gerçeği öğrenince bundan vaz geçmesidir. Anlatıcının babası yıllar önce anlatıcının annesini Leyla ile sonra da Leyla'yı da başka kadınlarla aldatmıştır. Anlatıcı bunları bilmeden babasının ölürken ağzından en son Leyla'nın isminin çıkması sebebiyle yıllarca onu suçlamıştır. Ancak babasının Leyla'yı da aldatıp ondaki yaşam ışığını da alıp gittiğini öğrenmesi üzerine anlatıcı bu fikirlerinden uzaklaşır. Öyküde bir çeşit hayalet vesilesiyle günah çıkarıcı bir anlatıcı vardır. Babasını çok seven ve düşkün olan anlatıcının bu gerçekleri öğrenmesi onda hem bakış açısının değişmesine hem de babasına dair algısının değişmesine sebep olacaktır. Nitekim bu değişen algı ve gerçeklerin öğrenilmesi anlatıcı da babasına dair

hayal kırıklığı yaratacaktır. Başka bir ifadeyle anlatıcının, babasına olan düşkünlüğünü sarsılacaktır.

*Ses* aşka dair hayal kırıklığının yaşandığı ve bunun ölümle birleştiği öykülerdendir. Yer yer anlatıcı olan kadın geçmişte Paris'teyken âşık olduğu adam tarafından başka bir kadına tercih edilmiştir. Bunun üzerine bunalıma giren kadın anlatma zamanında hastane odasında ölüme yakın durur ve sonunda hayatını kaybeder. Ona bu hayal kırıklığını yaşatan adamla yüzleşen kadının öyküsünde *Bir Deli Ağaç* da olduğu gibi birlikteliğe farklı bakan iki insanın öyküsünü görmekteyiz. Burada da kendinden yaşça büyük bir adama âşık olan kız kendisindeki gibi bir tavırla karşılaşmaz. Adamın tavırları daha çok babacandır ve başka kadınlara yakındır nitekim anlatıcı kadın adamı başka kadının yanında görmüştür, o kadınla aynı ortamda bulunmuştur. Bu olaylar onda travmatik bir duruma sebep olmuş nihayetinde onu ölüme sürüklemiştir. Bir kadının ölüme sürüklenişinin en belirgin örneklerinden olan bu öyküde hayal kırıklığı konusu önemli bir yer teşkil eder. Aşk ve ölümle birleşen söz konusu tema onları destekleyici bir özelliğe sahiptir.

Görüldüğü üzere hayal kırıklığı daha çok aşkla ilgilidir ve ölüm teması ile de birleşmektedir. Merkezi bir tema olmaktan uzak olmakla birlikte hayal kırıklığı başlıca temaları destekleme konusunda önemli bir yere sahiptir. Öykülerde yer alan o karamsar havayı en iyi yansıtan örneklerin hemen hepsinde hayal kırıklığı yer almaktadır. Ancak dikkati çeken özelliklerden bir tanesi hayal kırıklığının daha çok kadınlar üzerinden anlatılmasıdır. Bunda konunun aldatılma temasıyla ilişkili olmasının büyük etkisi vardır. Çünkü aşka dair hayal kırıklığı yaşayan veya aldatılan kişiler genellikle kadınlardır. Duygusal kadınların olduğu öykülerde görülen hayal kırıklığı konusunun ölümle birleşmediği öykü çok nadirdir. Çoğu öykü kahramanı yaşadığı hayal kırıklığının yarattığı mutsuzluğu kaldıramayıp ölümü tercih etmektedir. Hayal kırıklığının aşkla olan ilişkisi ise çok daha derindir ve hatta onu aşk temasından ayırmak neredeyse imkânsızdır. Çünkü söz konusu duygunun sebebi çoğu öyküde aşktan umduğunu bulamamaktır. Bunun dışında bir de değişen bakış açıları söz konusudur. Onların da bu başlık altında değerlendirilmesinin sebebi düşündükleri ile gerçeklerin birbirinden farklı olmasıdır. Çoğu öyküde geçmişi veya insanlara ilişkin algısı farklı olan kişilerin öykünün sonunda ön yargılarının da yıkıldığı görmekteyiz. Bu aşkta

olduğu gibi ölümle birleşecek kadar derin bir duygu olmaktan uzaktır. Bu daha ziyade gerçekleri öğrenmek ve bundan duyulan olumlu hislerle ilişkilidir.

### 2.2.7. Sanat dallarıyla ilgili temalar

Öykülerde bireysel temaların dışında sanatsal yönü ağır basan temalar da mevcuttur. Bunlardan kimisi öykünün merkezinde kimisi ise daha çok yardımcı tema konumundadır. Ancak ne şekilde olursa olsun hemen her öykü gerek kişilerin meslekleri gerekse işlenen konular itibariyle sanatların herhangi biriyle ilişkilidir. Bunlardan müzik, edebiyat ve oyunculuk öne çıkan sanat dallarından birkaçıdır. Bunun dışında yer alan resim ise tema olmaktan uzaktır. Çünkü resim sadece öyküdeki kişilerin mesleği olmasıyla sınırlı kalmıştır ve öykünün konuları arasında yer alacak kadar yoğun işlenmemiştir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsü müziğin ön planda olduğu bir öyküdür. Müzik öykünün hemen her yerinde vardır ve yoğun olarak işlenmiştir. Öyküde yıllar önce hayatını kaybeden İlhan keman çalan bir adamdır. Anlatma zamanında ise Sevim eşinin kaybından sonra dışarıdan gelen keman sesi ile ona dair anılarını canlandırır. İlk başta o sesin sahibinin eşi İlhan olduğunu ve belki de onun ölmediğini düşünür. Sonrasında ise musikinin sahiplerine dair öğrendikleri onu bu düşüncelerinden uzaklaştırır. Bu musikiden önce uyku hapları kullanan ve mutsuzluğu dışarıdan hissedilen kadının öykünün sonunda tüm bunlardan uzaklaştığı görülür. Duyduğu keman sesi ile o sesin sahiplerine olan merakı diğer yandan da İlhan'a dair hatırladıkları kadın için bir nevi tedavi olmuştur. Mutsuz ve hastalıklı kadının yerini daha dışa dönük bir kadın almıştır. Keman sesi ona aşkını hatırlatmış ve yalnızlığını bir süreliğine de olsa dördüncü kattakilerle paylaşmasına vesile olmuştur. Öykünün sonunda keman çalan adam birlikte olduğu kadını bırakıp orada kalmaya devam etmese de öncesinde çaldığı keman Sevim'i mutlu etmeye yetmiştir. Keman sesinin sahipleri tüm bu olaylardan uzak ve habersizdir. Sevim için ise adamın çaldığı keman sesi onu mutlu etmeye, bunalımlarından uzaklaştırmaya yetmiştir.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde resimden bahsedilmesi sadece kişiden ibarettir. Bu yüzden ki öykünün geneline yayılmamış ve bir tema niteliği taşıyacak işlevde yer almamıştır.

*Leyla İçin Şiir* sanatta edebiyatın özellikle de başlığından anlaşıldığı üzere şiirin ön plana çıktığı bir öyküdür. Burada da Sevim'in öyküsünde olduğu gibi şiir öykünün geneline yayılmıştır ve tema olacak kadar önemli bir konuma sahiptir. Burada Leyla'ya şiir yazan kişi öykünün kahramanı Levent'tir. Anlatıcı olarak Levent çocuk yaşta başlayan Leyla'ya aşkını o yıllarda olduğu gibi şiir yazarak devam ettirmektedir. Bu öyküde anlatma zamanında evli bir adam olarak sevdiği kadın ölmesine karşın ondan vazgeçmeyen bir adamla karşılaşmaktayız. Onun ölümünü kabullenemeyen adam şiir yazarak tedavi olmaya çalışır. Tıpkı Sevim'in keman sesini dinlemesi gibi o da şiir yazarak içinde bulunduğu ortamdan ve durumdan uzaklaşmaya çalışır. Çünkü evli olduğu kadına âşık olmadığı ve kızlarından rahatsız olduğu aşikârdır. Hatta Leyla'ya şiir yazmak isterken onların buna karşı çıkan tavırlarına sinirlenir. Öyküde adamın yazdığı şiirlerin güzel olup olmadığından şüphe duyması bu konuyu ne kadar önemseydiğini yansıtmaktadır. Ancak nasıl olursa olsun ne kadar engelle karşılaşır karşılaşırsa karşılaşıp o buna devam etmeye kararlıdır. Çünkü sevdiği kadınla birlikte olmanın, sadece onu düşünmenin tek yolu ona şiir yazmaktır. Sevim ve Levent'in öyküsünde sanatın iyileştirici işlevinin olması dikkat çekicidir.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde belki bir konu olarak söz edilmez ancak sanatla ilgili bahislerin geçmesi dikkat çekicidir. Burada Pertev Bey işinden ayrıldıktan sonra resimle uğraşan ve anlatıcıya küçükken piyano öğreten bir adamdır. Aynı öyküde Pertev Bey'in eşi Beyhan Hanım'ın neredeyse varlığından ise piyano çalması ile haberdar olunur. Sürekli Chopin çalan, ruhsal olarak rahatsız olan kadının bu yönü dikkat çekicidir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsü başlığından öykünün hangi sanat dalıyla ilgili olduğunu veren öykülerdendir. Burada Engin edebiyat öğretmenidir ve öyküde geçen dize<sup>57</sup> onun yaşadıklarını veya içinde bulunduğu durumu özetler niteliktedir. Ancak bu öykünün genelinde yayılmadan belirli kısımlarla sınırlı kalmış bir durumdur.

---

<sup>57</sup> Kür (2004), "Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar..." s.75.

*Gece Görüşmesi* oyunculuğun ön plana çıktığı bir öyküdür. Burada da oyunculuk tema olmaktan uzak olmakla birlikte öyküde önemli bir yere sahiptir. Anlatıcının babası önce anlatıcının annesini Leyla ile aldatmış sonrasında ise Leyla'yı başka kadınlarla. Bundan bahsetmemizin sebebi hayatına giren kadınları aldatan adamın Leyla'nın hayatından çıkarken onu mesleki başarısını da kötü etkilemesiyle alakalıdır. Leyla o adamın onu aldatmasından sonra yaşam ışığını kaybetmiş, dolayısıyla bu onun mesleki başarısına da gölge düşürmüştür. Eskiden iyi bir oyuncuyken anlatma zamanında ışığı sönmüş bir oyuncudur.

Oyunculuktan bahsedilen diğer öykü *Ses* öyküsüdür. Anlatıcının hayatına girip onu mutsuzluğa sürükleyen adamın mesleği oyunculuktur. Bu konunun üzerinde çok durulmaz ancak sanatın bir koluyla alakalı bir kişiye yer verilmesi dikkat çekicidir.

Genel olarak yazarın sanatla ilişkili kişilere yer vermesi ve bunları yerine uygun şekilde işleyebilmesi kendisinin sanata olan yakınlığı ile ilişkilendirilebilir. Hem bir yazar hem de bir dramaturg olarak adı geçen sanata dalları çok şaşırtıcı bir konu değildir. Ancak öykülerde bu kadar farklı ve iyi işlenmiş sanat dallarının olması dikkat çekicidir.

### **2.2.8. Diğer temalar**

Böyle bir başlık açmamızın sebebi bireysel konuların dışında çok az da olsa sosyal konulara yer verilmiş olmasıdır. Bunlar da sanat dallarıyla ilişkili konularda olduğu gibi konu olmaktan uzaktır. Ancak kişilerin içinde buldukları durum veya mekânlar itibarıyla bireysellikten uzak konulara da yer verilmesinden bahsedilmelidir.

*Herkes Bana Düşman* öyküsü kendisini haklı olarak gören Orhan'ın öyküsünde zengin iş adamının umursamaz tavırları sosyal bir nitelik taşımaktadır. O her dönem görülebilecek bir tiptir. O, para ve itibarından başka hiçbir şey düşünmeyen ayrıca buna engel olmak isteyen insanları da düşman olarak zengin bir iş adamıdır. Annesinin intiharının ardından dahi itibarını düşünen adamın, kardeşi Yıldız'ın ölümünü zararlı yayınlar izlemesine bağlayan tavırları ve öyküde geçen pis komünist deyimini Orhan'ın hayata bakışını özetler niteliktedir. Burada yazarın dönemin zengin iş adamlarına olan

eleştirel tavrından söz edilebilir. Bu anlamda öykünün sosyal ve siyasal tarafı da olduğu söylenebilir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde öykü kahramanlarının siyasal bakış açısının belli olduğu bir öyküdür. Öykünün kahramanlarından Vural ve Metin eski devrimcilerdendir. Bunlardan Vural yurt dışına kaçmış Metin ise ülkenin siyasal anlamda çalkantılı dönemlerinde genç yaşta hayatını kaybetmiştir. Bu bahsedilenler bir tema olmaktan ziyade daha çok kişilerin sosyal ve siyasal durumunu yansıtan konulardır. Ancak burada yazarın bu tarz fikirlere sahip kişilere yer vermesi öykülerin alt yapısında yatan sosyal ve siyasal durumları gösterir niteliktedir.

*Ses* öyküsünde yer yer anlatıcı olan kadın Paris'i anlatırken oranın sosyal ve siyasal yapısından da söz etmektedir. O yıllarda ülkede var olan karışıklıkları yakinen gören kadın kendisi de yapılan protestolara katılmıştır. Arka planda da olsa böyle sosyal bir konunun yer almış olması diğer öykülerdeki sosyal konularla paralellik göstermektedir.

Görüldüğü üzere bireysellikten uzak konular öykülerde daha çok arka planda kalmıştır. Bu yüzden ki yukarıda oluşturulan başlıkların çoğu bireysel temalardan ibarettir. Bunda kuşkusuz öykülerde ülkenin veya kişilerin sosyal ve siyasal tarafından çok kişisel olarak yaşadıklarının ön planda olmasının etkisi vardır. Onların içinde buldukları ruhsal durumu ön plana alan yazar sayıları ve öykülerdeki yoğunlukları az da olsa bunlara değinmeden edememiştir. Nitekim bahsedilen sosyal ve siyasal durumlar yazarın düşüncelerinden çok uzak değildir. Örneğin *Ses* öyküsünde Paris'i anlatan yazarın yaşadıklarından yola çıktığı düşünülebilir. Bunun gibi birçok sosyal ve siyasal içerikli konu yazarın kendisiyle ilişkilendirilebilir. Ancak bu konu araştırmanın dışında olduğu için üzerinde durulması yerinde değildir.

### **2.3. Olay Örgüsü**

Olay örgüsünden öykünün diğer öğeleri olan zaman, mekân ve kişiler başlığı altında kısmen de olsa bahsettiğimiz için burada sadece genel bir çerçeve oluşturmaya ve tespitlerimizi toparlamaya çalışacağız.

Öykü olayların kronolojik olarak anlatılması olarak tanımlanırsa, olay örgüsü olayların sebep-sonuç ilişkisine göre anlatılmasıdır. “Olay örgüsü diğer bir ifadeyle anlatının özel olarak, özenle ve belirli bir amaca göre biçimlendirilmesidir.”<sup>58</sup>

Yukarıda olay örgüsü ile ilgili yapılan tanımlamaların ardından Pınar Kür’ün öykülerinde olay örgüsü konusuna geçmek yerinde olacaktır. Söz konusu öykülerde temalardan ya da öykünün diğer öğelerinden bahsederken dediğimiz gibi sürekli bir geriye dönüş vardır. Anlatıcı öyküyü çoğunlukla anlatma zamanından başlatır ve geriye dönüşlerle öyküyü anlatır. Ancak bu çoğu öyküde başta veya sonda olan bir durum değildir. Öykülerde yer yer anlatma zamanına yer yer geçmiş zamana gidilmektedir. Bu da olay örgüsünün ilmikli<sup>59</sup> olarak değerlendirilmesine sebebiyet vermektedir.

Zamanda geri dönüşleri belirten ilmikli çizgi biçimdeki olay örgüsü Pınar Kür’ün öykülerinin genel özelliğidir. Kimi öyküde anlatıcı veya bakış açısı değişir ancak olay örgüsünün kuruluşundaki geriye dönüşler hepsinde ortak bir özelliktir. Anlatıcının bir anlatma zamanına sonra geçmişe ya da geçmişten anlatma zamanına geçişinde farklılaşan olaylar öyküde yaşananların geniş bir zamana yayılmasına sebep olmuştur. Çoğunda anlatma zamanında önemli bir olay veya durum yoktur. Ancak anlatıcının ilmikli olay örgüsünden yararlanarak sık sık geriye dönmesi hatta çoğu zaman onu ön plana çıkarması öykülerin önemli bir özelliğidir.

Öyküde olay örgüsünün kuruluşu dışında bahsedilmesi gereken bir başka konu öykülerin durumlardan çok olaylara dayanan öyküler olmalarıdır. Çoğu öyküde anlatıcının anlatma zamanında yaşadığı bir olay yoktur. Ancak teknik olarak geriye dönüşlerin ağırlıkta olduğu bu öykülerde geçmişte mutlaka bir olay yaşanmış ve bu anlatma zamanına yansımıştır. Bakış açısının değişikliği bu yansımalarındaki değişimi yansıtan en önemli öğelerdendir. Olay öyküsüne uygun olarak öykülerde serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden söz edilebilir. Anlatıcı giriş kısmında anlatma zamanına yansımış olan bir olaydan okuyucuyu haberdar eder; gelişme kısmında merak duygusu iyice artırır ve kısmen de olsa yaşananlar bir bir ayrıntılanır; sonuç bölümünde ise genellikle zaman yine anlatma zamanına rastlar ve burada olaylar çözümlenir. Tüm öyküde bahsedilenlerin anlamlandığı kısım sona saklanmıştır. Çünkü anlatıcı girişten

---

<sup>58</sup> Tekin (2012), s.75.

<sup>59</sup> Tekin (2012), s.77.



başlayarak sonuç bölümüne kadar merak duygusunu ayakta tutacak ayrıntılara yer verir. Satır aralarındaki ayrıntılar, geçmişe gönderme yapar; ama ne olduğunu açıklamayan cümleler sonrasında, sonuç bölümüne yaklaştıkça anlam kazanır. Çoğu anı tarzında yazılan bu öykülerin hemen hepsinde mutsuz bir sonun oluşu yazarın söz konusu anlatılarının dikkat çekici özelliğidir. Mutsuz sona örnek olabilecek öyküler çok olmakla birlikte en çok dikkati çekenler şunlardır: *Bir Deli Ağaç*, *Bir Ayrılık Şarkısı*, *Kısa Yol Yolcusu*, *Leyla İçin Şiir*, *Hayalet Hikâyesi*, *Edebiyat Neye Yarar*, *Ses*.

#### 2.4. Mekân

Anlatıda mekân olayların geçtiği veya kişilerin ruhsal durumlarını yansıtan bir yer olarak önemli bir yere sahiptir. Çoğu öykü ve romanda mekân anlatının diğer önemli unsurları olan kişi, olay veya bakış açısı ile sıkı sıkıya ilişki içerisindedir. Hatta denilebilir ki mekân karakter oluşturmada en önemli malzemedir ve onu belirlemek öykünün serüvenini belirlemektir. Bunun dışında anlatıcının bakış açısına göre de mekânın olumlu veya olumsuz aktarılması mekân ve diğer unsurları birbirine bağlamaktadır.<sup>60</sup> Bu anlamda incelememizde yer alacak olan mekân incelemelerinde mekânın olumlu olumsuz aktarımına, kişilere yansıyor yansımadığına ve olay üzerindeki etkisine de değinilecektir. Ancak genel olarak açık- kapalı veya dar- geniş mekân başlıkları altında bir değerlendirilmeye gidilecektir.

Pınar Kür'ün söz konusu öykülerinde genel anlamda açık mekânların yer alması dikkat çekicidir. Bunlardan özellikle İstanbul ve Paris ön planda yer almaktadır. Daha dar anlamda ise orta halli yaşayan ailelerin yaşam tarzıyla birleştirilen apartman daireleri ve maddi anlamda refaha işaret eden bahçeli evler yer almaktadır. Kapalı mekânlarda ise hastane gibi farklı mekânlara ait odaların tasviri dikkat çekicidir. Ancak belirtmelidir ki genel olarak öykülerde modern insanın sorunlarına veya daha doğru ifadeyle bunalımlarını yansıtmada kapalı mekânların tercih edilmiş olması çoğunluktadır. Kişilerden veya temalardan bahsederken de görüldüğü üzere mutsuzluğun, ölüm fikrinin ve yalnızlığın öne çıktığı bu öykülerde kapalı mekânlar anlatma zamanına rastlamaktadır. Açık mekânlar ise daha geçmişten söz edilirken ön

---

<sup>60</sup> Bu tespitlere Tosun (2011), s.143-170 ve Tekin'in (2012), s. 259-269 eserlerinden yola çıkılarak varılmıştır.

plana çıkar ve olayların geçtiği yeri okuyucunun gözünde canlandırma amacı güder. Kapalı mekânlarda ise dikkat çekici olan kahramanın ruh hali ve bunun mekâna yansımasıdır. Dikkat edilmesi gereken bir başka konu öykülerin klasik öykü anlayışında olduğu gibi çevre tasviriyle başlamamasıdır. Mekâna dair bahsedilenler öykülerin içine yedirilmiş haldedir ve tıpkı kişiler gibi onlar sonrasında söz konusu edilir. Tüm bu bahsedilenler aşağıdaki başlıklarda ayrıntılanacaktır.

Nurullah Çetin *Roman Çözümleme Yöntemi* isimli eserinde mekân konusunu somut ve soyut mekânlar olarak iki başlık altında incelemiştir. Açık ve kapalı mekân başlıklarına ise somut mekânları değerlendirirken yer vermiştir.<sup>61</sup> Şerif Aktaş ise söz konusu eserinde mekân ve şahıs kadrosunu birlikte başlıklandırmış; mekânı sınıflandırmak yerine mekân ve öykünün diğer öğeleri arasındaki ilişkiye değinmiştir. Biz bu çalışmamızda ise daha çok kullanılan, genellik arz eden terimlere yer vermeye çalıştık. Örneğin açık mekân derken, karşılaşılabilecek olan geniş mekân terimine de yer verdik.

#### 2.4.1. Açık / geniş mekânlar

Genel olarak öykülerde söz konusu açık mekânların çok oluşu dikkat çekicidir. Açık mekânların öykülerde daha çok geçmişteki olayları anlatmada aracı olduğundan daha başka bir ifadeyle öyküdeki olaylara gerçeklik kattığından söz edilebilir. Daha çok geçmişe rastlayan bu mekânların olayları aydınlatmada aracı olması dikkat çekicidir. Bunlardan en ön planda olanın büyük şehir insanının sıkıntısını en iyi yansıtan şehirlerden biri olan İstanbul olması önemli bir konudur. Bunun dışında Paris daha geniş ifadeyle Fransa ismi sıklıkla geçen yer isimlerindedir. Bunların dışında öykülerde adı geçen birçok yer ismi bulunmaktadır. Ancak olayların merkezinde olan veya olaya yön veren yer isimleri genellikle İstanbul ve Paris'tir. Köyden veya kasabadan söz edilmemekle birlikte adı geçen taşralar öyküde işlevsel değildir. Buralardan sadece ismen söz edilir ve o bahsedilenler de ayrıntıdan yoksundur.

---

<sup>61</sup> Çetin (2007).

Özel olarak yer isimlerine geçmeden önce, yazarın *Bir Deli Ağaç* öykü kitabından yola çıkarak mekân konusunu değerlendirdiği şu sözler bahsedilecek olan yer betimlemeleri açısından önemlidir:

Kitaptaki bütün hikâyeler bu apartmanda geçer. Bu mekânı seviyorum. Roman da filan da dikkat edersen mekânı çok uzun tarif ederim. Bir resim olarak gelsin okuyucunun gözüne isterim. Bu da tiyatrodan aldığım bir etki. Ben daha hikâyeyi kurarken o da odayı ya da bahçeyi, ya da sokağı gözümün önüne getirir içindeki gidiş gelişleri mizansen yapar gibi belirler, ama bunların çoğunu yazmam. Gereken kısmını yazarım. Mîmikler, oturmalar, kalkmalar... Bir mekâna oturtup o mekânın içinde hareket ettiririm insanları.<sup>62</sup>

Mekânın aktarımı konusunda yazar *Hayalet Hikâyeleri*' ne değinir ve yukarıdaki alıntıya da gönderme yaparak şunları söyler:

*Hayalet Hikâyesi*'nde benim kendimden hiçbir şey yoktur. Tamamen gördüğüm mekânları yansıttım ve içini başka insanlarla doldurdum. Bir yerde *Bir Deli Ağaç*'ta olduğu gibi, önce mekân, sonra insanlar çıktı ortaya.<sup>63</sup>

#### **2.4.1.1. İstanbul**

Öykülerin hemen hepsinde geçen yer ismi İstanbul'dur. Çoğu olayın merkezinde olmakla birlikte kişilerin hayatları söz konusu olduğunda ön planda olan yer ismi "İstanbul"dur. Bunun dışında geçen yer isimleri olmakla birlikte öykü kahramanlarına veya olaylara yön veren büyük şehir "İstanbul"dur. Öykülerde çoğu kahramanın anlatma zamanında veya geçmişte İstanbul ile bağlantısı söz konusudur. Bu anlamda "İstanbul"un çeşitli semtleri mekân konusunda önemli bir yere sahiptir. Arka sokakları, denize kıyısı olan semtleri ile İstanbul'un hemen her yeri öykülerde söz konusu edilmektedir. Ancak bunlarda ev olarak apartman dairelerinin çoğunlukta olması dikkat

---

<sup>62</sup> Söğüt (2006), s. 248.

<sup>63</sup> Söğüt (2006), s. 359.

çekicidir. Öyküleri incelerken adı geçecek olan İstanbul semtlerinin kişilere veya olaylara olan etkisi söz edilmeye değerdir.

*Yaz Gecelerinde Keman* “İstanbul” ve “Viyana” yer isimlerinin geçtiği ancak “İstanbul”un olaylar açısından önemli bir yere sahip olduğu öyküdür. “Viyana” ve “Tuzla” gibi yer isimleri ise sadece ismen yer alır, ayrıntıdan yoksundur. Burada, apartman dairesinde, on yıldır yaşayan Sevim’in öyküsünü dinleriz. Olaylar Sevim’in yıllar önce kaybettiği eşi İlhan’ın ölümünden sonra kaldığı apartmanın başka bir dairesinden duyduğu keman sesi ile başlar. Kadının sesin geldiği dördüncü kattakilere olan merakı ve duyduğu keman sesi ile geçmişe dair hatırladıkları öyküyü oluşturmaktadır. Mekân olarak “İstanbul”dan söz edilmesinden ziyade daha çok yakın çevre yani kadının kaldığı ve keman sesinin geldiği yerdeki kişilerin kaldığı apartman dairesi söz konusu edilir. Sevim geniş balkonlu bir evde oturmaktadır. Öyküde ona mutluluk veren keman sesini dinlemek için balkona çıkması açısından bu balkon işlevseldir. Sevim, her katında iki daire olan yedi katlı apartmana ucuz olduğu için taşınmıştır ve on yıldır orada yaşamaktadır. Burası bahçesi olan en üst katı denizi gören bir apartman dairesidir. Sevim ise bahçeye bakan dairelerin birinde kalmaktadır. Orada yaşayanların Paris Apartmanı olarak adlandırdığı bu daire altında birçok iş yerinin yer aldığı, dar sokaklara açılan bir kenar mahalle<sup>64</sup> de yer almaktadır. Çevre sokaklarda benzer iş yerleriyle dolu olduğunun ifadesi edilmesi ile apartmanın dışındaki sokakların da aynı olduğuna dikkat çekilmiştir. Eskiden yapılmış ilk apartmanlardan olması itibarıyla ayrıcalıklı olan bu dairenin bulunduğu semt seçkin muhit özelliğini sonrasında yitirmiştir.

Mekânın öyküde anlatma zamanı olaylarının yaşandığı bir yer olarak anlatılmasının dışında mekân kişiler ile özdeşleştirilmektedir. Hatta çoğu yerde mekâna ait unsurlar kişisel özelliklerle birleştirilerek verilmiştir. Örneğin aşağıdaki alıntıda yalnızlık bahçeyi değil kadını sarmaktadır.

---

<sup>64</sup> Öyküde aynı isimle geçer, s. 15.

Her seferinde hüzün biraz daha yoğunlaşıyor, yalnızlık bir kat daha sarıyordu bahçeyi. Demir parmaklıklardan destek alarak dimdik gerdiğim gövdem her an biraz daha katılaşıyordu.<sup>65</sup>

Öykünün kahramanı ve anlatıcısı olarak tüm mekâna dair bahsedilenler Sevim'e aittir. Onun bakış açısından sakin bir semtte ve kendi halinde insanların yaşadığı bu apartman dairesindeki yalnızlığı duyduğu keman sesi ile bir süreliğine de olsa son bulmuştur. Sevim eşini kaybetmiş, yalnız ve uyku problemi çeken bir kadın olarak sakin bir kadındır. Buna paralel olarak kaldığı evin de sakin bir yer olması dikkat çekicidir. Anlatıcı burada kaldığı yeri anlatırken oranın diğer sakinlerinden de söz etmiştir ve bu anlamda mekânı işlevsel olarak kullanmıştır. Apartman sakinleri ile kaldıkları dairelerden birlikte söz edilir. Kişiler ile mekânın birlikte söz edilmesi ve mekân ile kişilerin birbirine uyumlu olmasının dışında apartman sakinlerinden doğrudan kaldıkları daire ile adlandırılarak söz edilmesi önemlidir. Öyküde anlatma zamanındaki olaylara yön veren keman sesinin sahiplerinden söz edilirken isimlerinden söz edilmez. Onlar öyküde dördüncü katta kişilerdir. Bu anlamda kişilerle mekânın özdeşleştirilmiş olması mekânı kişilerden bağımsız bir öge olmaktan uzaklaştırır.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde mekân daha çok kapalıdır. Bunda öykünün anlatma zamanında anlatıcı Orhan'ın birlikte olduğu kadının evinde olmasının etkisi vardır. Onunla konuşarak olayları anlattığı için bahsedilenlerde daha çok kişiler ve olaylar ön plandadır. Dış mekân olarak geçen yer ismi "Gebze"dir. Bunun dışında öyküde yoğunlukta olan iç mekândır.

*Bir Deli Ağaç* öyküsü açık ve kapalı mekânların aynı yoğunlukta olduğu öykülerdendir. Açık mekân olarak öykü İstanbul'da geçmektedir. "İstanbul"un "Karaköy", "Beyoğlu", "Tünel" gibi semtleri ismi geçen yer isimleridir. Anlatma zamanında kadın İstanbul'daki bir hastanededir. Öyküde açık mekânlar daha çok olayların geçtiği yeri betimlemek amacıyla kullanılmıştır ve benzetmelere sık sık başvurulmuştur. Anlatıcının başından geçen olaylar üniversiteyi kazanmasının ardından İstanbul'a gelmesiyle başlar. Bunlar geçmiş zamanı kapsamaktadır. Teyzesi ve eniştesinin yanında kalan kız burada İstanbul'un seçkin bir muhiti diye tanımladığı Anadolu yakasındaki semtlerden birinde ve bahçe içinde iki katlı koca bir köşkte

---

<sup>65</sup> Kür (2012a), s. 53.

oturmaktadır. Evin her yanı Avrupa kökenli kadifelere, satenlere, dantellere bürünmesine karşın anlatıcıya göre taşra evi görüntüsünden kurtulamamıştır. Olayların başladığı yer ise “Karaköy”dür. Aşık olduğu adamla ilk “Karaköy”de karşılaşır; ancak onunla beraber İstanbul’un çeşitli semtlerini dolaşır. Ancak bunların yerine adamın kaldığı yer ve daha çok evin içi tasvir edilmiştir. Adamın kaldığı evi bulmaya çalışan kız, gezdiği sokakları kargacık, burgacık ve karanlık olarak tanımlar. Hatta bu sokakları kişileştirir ve orayı benzetmeler yardımıyla aktarır.

Kargacık burgacık, karanlık bir sokak. Ya da karşıya geçmişse? Gene ışıklı, gene rengarenk vitrinlerin ortasında kör bir bakışı andıran bir delik gibi bir başka sokak.. anlatılmış tüm korkuları saklayan bu sokaklara sapamazdı kız.<sup>66</sup>

Aynı öyküde açık mekân olarak bir de kadının sevdiği adamla gittiği “Anadolu Kavağı”ndan söz edilir. Burası yosun kokusu, denizin maviliği ve dar ancak uzun olmayan sokakları ile ön plana çıkarılır. Burada da dikkati çeken anlatma zamamndaki mekânın aksine iyimser bir bakış açısıyla aktarılmış olumlu bir mekân tasvirinin olmasıdır.

*Taksim-Maçka* öyküsü adından da anlaşılacağı üzere mekânın önemli olduğu öykülerdendir. Burada da mekân işlevsel olarak kullanılmıştır ancak amaç olayların geçtiği yeri betimlemektir. Bunun dışında yer ile ilgili tasvirler öykü kahramanı olarak anlatıcının mimar olması mekân ve bakış açısı arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır. Mimar bakış açısıyla mekâna ait unsurlar daha ayrıntılı olarak verilmiştir. Öyküde dış mekânlara ait betimlemelerin çokluğunun sebebi anlatıcının mimar mesleğiyle alakalı olmasının dışında her gün işe gidip gelirken gördükleri yer ve insanlara dair bahsedilenlerle öykünün oluşmasıdır. Anlatıcı ve karısı Jale her gün Taksim-Maçka arasında işe gidip gelirken yolda karşılaştıkları insanlarla ilgili yorumlarda bulunurlar. Öyküde diğer bir önemli kahraman olan Vildan’a dair bahsedilenler bu işe gidiş gelişler sırasında yaşanır. Bunun dışında bir de anlatıcı ve karısının tanışmaları ve evlenmelerinin öyküsünü dinleriz. Onların evlendiklerinde ve hâlâ kaldıkları daire öykünün dış mekân betimlemelerinde önemli bir yere sahip olan ilk yerdir. Burası “Elmadağ”da dar bir sokakta yer alan eski bir binadır. Üç tarafı bahçe ile çevrelenmiş

---

<sup>66</sup> Kür (2012a), s. 84.

bu ev anlatıcı tarafından insansı bir görünümle kollarını iki yana açmış Buddha'ya benzetilir. Bunun dışında bu binadan artık İstanbul'da var olmayan bir anıt olarak söz edilir. Anlatıcı ve eşi ön tarafı denizi gören bu binanın en üst katına yani on üç numaralı dairesine yerleşirler. Bu bahsedilenler dışında mekân olarak üzerinde durulan dairenin iç kısımlarıdır. Ancak her iki mekânda benzetmelerin ve kişileştirmelerin yer alması dikkat çekicidir.

*Taksim-Maçka* öyküsünde İstanbul dışında dış mekân olarak anlatıcı ve eşinin tatil için gittikleri Bodrum'dan söz edilir. Bodrum anlatıcı tarafından gürültülü, sersemleten meyhaneleri ile öne çıkarılmıştır.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsü kapalı mekânların yoğunlukta olduğu bir öyküdür. İstanbul diğer öykülerde olduğu gibi öykünün kahramanlarına pek mutluluk getirmemiştir. İstanbul'a geldikten sonra değişen günlük yaşam söz konusu edilir. Açık veya kapalı olarak bahsedilen mekânların tümü aynı yere yani anlatıcının çocukluğunun geçtiği ve annesinin eşini kaybettikten sonra da kalmaya devam ettiği yer "İstanbul"daki büyük yapıdır. Yirmi yıl önce bu eve taşınmalarının ardından anlatıcının annesinin değişen hayatı öykünün temel noktalarından birini teşkil etmektedir. Sevdiği adam uğruna taşradan kalkıp gelen kadın için İstanbul ona pek mutluluk vermemiştir. Anlatma zamanında uzun zaman bu evde yalnız yaşayan kadının kaldığı yerden anlatıcı tarafından eski görüntüsünü kaybetmiş ancak var olmaya devam eden bir yapı olarak söz edilir. Eski güzel görünümünü yitirmiş, incileri dökülmüş bu yapı anlatıcı tarafından kendisi ile özdeşleştirilir. İstanbul var oldukça var olmaya devam edeceği belirtilen bu ev kişileştirilerek verilen mekân örneklerinin en güzellerinden birini teşkil etmektedir. Bunlar sayıca çoktur ancak biz burada bir kısmına yer vereceğiz.

Hala aşağı mahallenin çıplak ayaklı çocuklarıyla alay eden... Yukarı mahallenin çağdaş yapılarına sanki burun kıvıran... Aynı ölçüde ezebilen iki yanı da... Görkemiyle. Beni de ezen bu görkem işte... Onun kadar dayanıklı olmadığım, olamayacağım – ayakta bile kalamayacağım.<sup>67</sup>

---

<sup>67</sup> Kür (2012a), s.189.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere anlatıcı mekânı benzetmelerle kişileştirmelerle zenginleştirerek onu kişilerin ruhsal durumları ile birleştirmiştir. Burada binanın ihtişamı altında ezildiğini düşünen anlatıcı, bu kısmın devamında bu yapının ondan çocukluğunu ve geri kalan her şeyini aldığından söz eder. Bu ev anlatıcının gözünde onun geçmişini almış ve ona bir şey bırakmadan kendi başına bir varlık olmuştur.

Yukarıdaki bulunulan semtlerin dışında geçen yer isimleri “Büyükada” ve “Ayvalık”tır. Büyükada ismi öyküde anlatıcının halasının köşküne gitmesi itibariyle geçer. Ayvalık yine benzer olarak ismi geçen ancak ayrıntıdan yoksun bir yer ismidir.

Mekân olarak İstanbul’un çeşitli semtlerinin seçildiği öykülerden bir diğeri *Biraz Daha Ölmek*’tir. Burada anlatma zamanında hastane odasında olan Erdoğan’ın açık mekânlarla olan ilişkisi daha çok geçmişle ilgilidir. Çocukken yazları “Ada”ya babaannesiyle halasının yanına giden Erdoğan İstanbul’dan önce Ankara’da oturmuştur. Ancak burada “Ankara”dan ismen söz edilir, üzerinde durulan “İstanbul”dur. Boğaz’a yakın yerde oturan sonrasında zamanının çoğunu, ortaokuldan itibaren, Beyoğlu’nda geçiren Erdoğan’ın öyküsünde “Ortaköy”, “Kurtuluş”, “Rus lokantası” adı geçen diğer yer isimleridir. Anlatıcı için özel olan yer, evinin bulunduğu semttir. Hatta kendisi “Ada”daki evlerini tüm koşup oynama özgürlüğüne karşın İstanbul’daki kadar sevmediğini belirtir.

*Kısa Yol Yolcusu* öykünün başlığından da anlaşılacağı üzere mekânın önemli olduğu öykülerdendir. *Taksim- Maçka* öyküsünde olduğu gibi her gün işe gidip gelen öykü kahramanı vasıtasıyla burada da iş yolu güzergâhındaki mekânlar ve kişiler söz konusu edilir. Ancak burada *Taksim* öyküsünden farklı olarak öyküde acı olayların sahibi anlatıcıdır ve geçtiği yerlerden biri olan iki durak ona başından geçen söz konusu olayları aktarmasına sebep olur. Öykü sabah saatlerinde Şişli, Taksim güzergâhında başlar. Her gün Levent semtinden İstanbul’a girdiğini belirten anlatıcı bulunduğu semtin taşrayı andırdığını söyler. Zamanla bir gecekondu mahallesine dönüşen bu semtin caddeleri asfalt döşeli, iki yanı sıralı giriş katları dükkân olarak kullanılan dört katlı binaları ile “İstanbul”un gerçek varoşu olarak bilinen “Bacadibi”ne yakındır. Anlatıcının indiği yer yani iş yeri “İstanbul”un en eski meydanlarından birine sahiptir ve bu yer anlatıcının anlattığı eski güzel görünümünü yitirmiştir. “Beyoğlu”dan ise



anlatıcı dar arka sokakları olan, yüksek yapılara sahip, çok az ağacın olduğu ve sayısız dükkânın olduğu yer olarak söz eder. Tüm bunları anlatırken yol üstündeki tüm dükkân isimlerini ayrıntılı olarak sayar. Sonrasında ise bu semtin insanlarından söz eder. Ancak bu yol güzergâhı içerisinde anlatıcı da yer eden iki yer vardır. Bunlardan biri onu terk eden eşi Aysel, diğeri ise yıllar önce kaybettiği Annesini anımsatan duraklardır. Bu duraklardan ilki anlatıcıya geçmişî hatırlatırken öfke duymasına sebep olmaktadır. Çünkü o, karısını çok sevmiştir; ancak onu bir türlü mutlu edememiş ve en sonunda da kadın onu terk etmiştir. Anlatıcı bunu kaldıramaz ve onun bu durakta inmeye cesareti yoktur. İkinci duraksa yıllar önce anlatıcının babasını başka bir adam için terk eden annesine aittir. Annesi başka bir adam için ailesini terk edince eşi tarafından öldürülmüştür. Bu yüzdendir ki anlatıcı annesini hatırlatan durakta özlem duygusu hisseder. Ancak diğerk durakta olduğu gibi bu durakta da inmeye cesareti yoktur. Anlatıcıya annesine hatırlatan bu yer daracık bir cadde üzerinde kurulu ve iki yanı yüksek binalarla kaplı bir sokaktır. Hem olay, kişi hem de mekânın bir arada kişileştirme yoluyla verildiği şu kısım bahsedilenleri aydınlatmaktadır:

İnmeyi düşündüğüm öteki durak bu birinciden çok uzakta...her bakımdan. İçimde kızgınlık değil, bir garip özlem uyandıran bir yer orası. Ne özlemi? Uzun süre anlayamadım. Günde yalnızca bir kez geçiyorum oradan, akşam eve dönerken. Adını bilmediğim daracık bir cadde üstünde. Belki cadde bile değildir. İki yanında yüksek, kara suratlı, eski, ama sağlam görünümlü yapıların sıralandığı tek yönlü sokak. Yan yana iki arabanın sığması olanaksız görünüyorsa da, iki büyük ve ünlü, bir sürü küçük ve ünsüz otel var bu sokakta.<sup>68</sup>

Tüm bunlar gösteriyor ki bu öyküde olay ve mekân yakından ilişkilidir. Anlatıcının geçmişini ve yüzleşmesi gereken yaşantıları temsil eden İstanbul'daki bu otobüs durakları bu anlamda işlevseldir. Mekânın olay örgüsünü şekillendirmesinin dışında anlatıcının kişisel özelliklerine dair ipucu da vermektedir. Çünkü mekân olayları yaşayan, onlara anlam katan anlatıcının bakış açısıyla aktarılmaktadır.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde bahsi geçen dış mekân anlatıcı yani öykünün kahramanlarından olan Levent'in çocukluğunu geçirdiği evdir. Bu ev ile öykünün diğerk

---

<sup>68</sup> Kür (2012b), s.73.

önemli bir kahramanı olan Leyla'nın yaşadığı ev içinde bulunduğu yaşam şartlarını doğrudan yansıtan bir özellik taşımaktadır. Belirtilmelidir ki bunlar geçmişe ait mekânlardır. Apartmanın bahçesinin üst yanındaki daireler ile alt yanındaki dairelerden birinde oturmak ailelerin yaşam şartlarını belirleyen bir unsur olarak verilmiştir. Otuz iki dairesel bu apartmanda yaşayan Levent alt kattaki dairelerden birinde yaşamaktadır. Leyla ise bahçenin üst yanındaki en büyük dairelerin birinde oturmaktadır. Onların zengin oluşlarını o dairelerde oturuları ile ilişkilendiren anlatıcı bu durumu onların hizmetçi, dadı gibi evin yardımcıları olması ile destekler.

Levent'in öyküsünde dış mekân tasvirlerinden biri "Taksim Meydanı"na aittir. Burayı anlatıcı geniş, kalabalık ve aydınlık bir mekân olarak anlatır. Son zamanlardaki kalabalık, gürültü ve gelip gidişlerin bunaltıcılığına karşın anlatıcıya burası bir taşra kentinin tamamlanmamış meydanını anımsatır. Burayı bayağı köye benzeten Levent için orası ne eskisi kadar büyüktür ne de o eski görünümünde sahiptir.

Taksim dışında öyküde açık mekân tasvirlerini bir de Levent'in Leyla'yı takip ederken geçtiği yerlerde görürüz. Bu yerler denize kıyısı olan, insanlardan uzak ağaçlık mekânlardır. Bir yanda mezarlık bir yanda ağaçlık yolda ilerlediği bu yol onu hayal kırıklığına uğratacaktır. Bu, öykünün temasıyla ilişkili kısımda derinlemesine anlatılmıştır. Bunun dışında bir de bu olaylar sonrasında intihar eden Leyla'nın hayatına son verdiği yerin betimlemesi dikkat çeker. Burası tepelerin, çamlıkların arkasında kimsenin pek bulunmadığı, balıkçıların dahi nadir olarak uğradığı bir yer olarak anlatılır. Anlatıcının kafasında bu kadar net canlanan bu kıyı Leyla'nın burada hayatına son vermesi ile önemli bir yere sahiptir. Kimsenin pek gelmediği bu kıyı anlatıcı için özel bir yere sahiptir. Anlatıcının bu kıyıda söz edişini örneklemek gerekirse:

Tepeleri, çamlıkları aşip 'Ada'nın ta arka yanına gitmiş. Oralarda yazın bile pek kimse bulunmazmış, kışın tümüyle ıssızmış elbette. Balıkçılar bile ender uğrarlarmış o sahile. Nitekim gittiğini, denize girdiğini gören olmamış. Çok çok eskiden düşünüyordum, hep kafamın bir yerlerinde tuttuğum o uçsuz bucaksız kıyı.<sup>69</sup>

---

<sup>69</sup> Kür (2012b), s.143.

Son olarak üzerinde durulmasa da adı geçen yer isimleri “Osmanbey”, “Rumeli Caddesi”, “Şişli”, “Ada”, “Bebek” oluğu söylenebilir.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsü Kapalıçarşı’sı, “Taksim”i ile “İstanbul”da geçen tipik öykülerdendir. Geçmiş zamanda anlatıcı üç yanı duvarla çevrili, orta boy bir bahçesi olan eski bir binada oturmaktadır. Anlatıcı birinci katında oturduğu bu binayı kara suratlı, mahalleyi de meymenetsiz diyerek kişileştirir. Eskiden çatı katında kaldığı, mahallesini, dükkanlarını çok seven anlatıcı burası ile eski evini karşılaştırmaktan kendisini alamaz. Kendisini modern bir apartman çocuğu olarak tanımlayan anlatıcı burayı dokuzuncu dairedekiler ile tanışana kadar benimseyememiştir. Sonrasında ise burayı kendi evinden çok sever. Kendi evinde bulamadığı huzuru burada bulur. Dıştan çok iç mekân tasvirlerinin yoğunlukta olduğu öykü olarak dış mekâna dair bahsedilenler bunlarla sınırlıdır.

*Edebiyat Neye Yarar* “Taksim”, “Beyoğlu” ve “Laleli”de geçen “Paris”le ilişkili olan bir öyküdür. Anlatma zamanında okuldan çıkan Engin –edebiyat öğretmeni- “Taksim”, “Beyoğlu”nda yürümektedir. Buradaki kafelerden birine girmek ister ancak oraya kendini o anda uygun görmez. Bu kafeden mekân olarak ayrıntılı söz edilmez ancak olaylar açısından kafe önemli bir yere sahiptir. Engin Metin’in hayaleti ile burada karşılaşacak ve burası aşka dair duygularını hatırlamasına vesile olacaktır. Bunun dışında öykünün sonunda Metin’i bulmak için buraya tekrar gelecektir ve aslında Metin’in uzun zamandır oraya gelmediğini öğrenecektir. Mekân burada olayın geçtiği yer olarak betimlemeden yoksun bırakılmıştır. Bunun dışında ismi geçen Laleli Engin ve eşinin eskiden oturdukları evin bulunduğu semt olarak geçer.

*Ses* öyküsünde geçen dış mekân “Moda”dır. Moda koyu öyküdeki kadına mutluluk veren yerlerden biri olarak anlatılmaktadır ancak bu anlatma zamanındaki mutsuzluğundan çok uzak bir durumdur. Çocukluğunun geçtiği bir diğer yer ise ateş böcekleriyle hatırladığı “Kandilli”nin tepeleri ve meyve ağaçlarıyla dolu bahçeleridir. Bunun dışında dış mekâna ait unsurlar Fransa’ya aittir.

#### 2.4.1.2. Fransa

Öykülerde İstanbul'un dışında en çok geçen yer isimlerinden biri de Fransa özellikle de Paris'tir. Buralar açık mekân olarak ayrıntılı olarak betimlenmez ancak öyküdeki kişilerde yer etmiş önemli mekânlardır. Çoğu kahramanın kendisi veya yakınının burası ile bir bağlantısı söz konusudur. Anlatıcı, kahraman yaşadığı veya oraya gidenin yaşattıkları ile yurt dışından olumlu söz etmemektedir. Dolayısıyla kişilerle birlikte ön plana çıkan yurt dışına ait mekânların olaylarla olan yakın ilişkisi dikkat çekicidir.

*Hayalet Hikâyesi*'nde Paris, öyküde sadece Remzi'nin orayı görmüş olduğunu düşünen Tekin bakış açısıyla anlatılırken geçer. Tekin burada kendisinin kitaplardan öğrendiği Paris'in Remzi Bey birebir yaşadığını söyler. Fransa dışında öyküde İtalya Meral Hanım ve Şerif Bey'in balayını orada yapmaları ve Şerif Bey'in orada okumuş olmasıyla geçen bir yer ismidir.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde Engin'in Fransa ile olan ilişkisi ona pek mutluluk getirmemiştir. Kendisi oraya gitmemiştir ancak sevdiği adam eşi Vural'ın oraya gidip başka kadınla evlenmesi onu mutsuz etmeye yetmiştir. Vural devrimci bir genç olarak eylemlerine orada devam edeceğini söyler ve orada Fransız bir kadınla evlenir. Bunun sonrasında oğulları Kerem'in de babasının yanına gitmesi kadının yalnızlığını derinleştirmiştir. Görüldüğü üzere burada da Paris öykünün temasıyla yakından ilişkilidir ancak mekân açısından ayrıntılı değildir.

*Ses* öyküsü kahramanın bizzat Fransa'da bulunduğu ve oraya ait mekânların ayrıntılı olarak aktarıldığı nadir öykülerdendir. Hatta denilebilir ki bu öykü "Paris"ten en ayrıntılı söz eden öyküdür. Öykünün kahramanı da yer yer anlatıcı olarak burayı anlatır ve buraya ait yer isimleri sıralar. Bunlardan ilki "Grand Hotel de la Loire"dir. Anlatıcının kaldığı kısa sokağın protesto yürüyüşü nedeniyle oluşan kalabalığından söz edilirken "Küçük Cluny Meydanı" ile birlikte bu iki yer ülkenin içinde bulunduğu siyasi durumu da aşikâr etmektedir. "Cafe de Petit Pont"un terası diğer bir açık mekân örneğidir. Kafe gibi açık mekân örneği kilisenin yakınındaki nehre bakan parktır; ancak tıpkı diğer yerler gibi buradan da ayrıntılı olarak söz edilmez. Ulusal kütüphanenin arka duvarındaki "Ruedes Petits Camp"dan öyküde küçük çayırılar sokağı olarak söz edilir.

Tüm bu bahsi geçen yer isimleri birebir tasvir edilmese de genel anlamda kadının içinde bulunduğu ortamı okuyucunun gözünde canlandırmaya yetmiştir. Kafesinden, kilisesine ve kütüphanesine özellikle de hoteline kadar Fransa'nın her şeyi söz konusu edilmiştir.

#### 2.4.1.3. Diğer yerler

*Son Çizgi* "İstanbul"dan farklı bir yerde geçen nadir öykülerdendir. Öyküde geçen ilk yer ismi "Menemen- İzmir" yoludur ve anlaşıldığı kadarıyla anlatıcının ailesi de normalde Ankara'da yaşamakla birlikte yazlarını "İzmir"de sahil kasabalarının birinde geçirmektedir. Anlatıcı burayı deniz kıyısındaki bir köy olarak anlatır ve onun burada kalmaktan pek hoşlanan bir tavrı yoktur. Burası yazlıkçılar tarafından yeni keşfedilen, köy evinden çok villayı andıran evlerin –kullanışsızdırlar ve eksikleri çoktur- yapılmaya başlandığı, doğa içinde bir yer alan bir mekândır. Arkası bostan olan iki evden birinde kalan Muammer ve ailesinin evi denize, kumsala yakındır. Bu evin önündeki çardak ve yarım metre yükseklikteki kuyu öyküde önemli bir yere sahiptir. Bunun sebebi eşinden başka bir kadına yani yakın Arkadaşının eşi Nurdan'a ilgi duyan adam onu bu çardaktan onu izlemektedir. Kuyu ise öykünün sonunda kendisinin ve Nurdan'ın oğlunu kurtardığı yerdir. Bu yeri önemli kılsa öyküye de ismini veren yüzündeki son çizgiyi bu kuyuya eğilerek görmesidir. Kaldı ki bu çizgiler ona yaşadıklarını hatırlatması açısından önemlidir.

Bu yer isimleri dışında *Son Çizgi* öyküsünde geçen yer isimleri ayrıntılı olarak aktarılmamıştır. Onların öyküdeki işlevleri daha çok kişileri anlatmak adına kullanılmalarıdır. Örneğin Ankara Muammer'in eşi Sevil'in nereli olduğunu söylemek adına öne çıkarılmış ve bunun dışında Muammer'in oraya olan yolculuğu vesilesiyle ismi geçmiştir. Öyküde İstanbul'a ise Muammer'in eşini aldattığı otostopçu kızın oradaki bir şirkette çalıştığını söylemesiyle yer verilir. Diğer öykülerde olduğu gibi bunlardan ayrıntılı olarak söz edilmez. Son olarak "Amerika" da Muammer'in eski eşinin orada kalmasıyla konu edilir. Söylenebilir ki bu öyküde açık mekân olarak ön planda olan yerler Muammer'in kaldığı evin muhiti ve bahçesidir. Bunun dışındakiler sadece ismen geçen mekân adlarıdır.

İstanbul'un ismen geçtiği asıl öykünün İstanbul dışında Ege'nin sahil kasabalarından birinde geçtiği öykü *Hayalet Hikâyesi*'dir. Öykü kıyıda ki lokantaların tasviriyle, dış mekânda başlar. Tekin'in bakış açısıyla anlatıldığı bu lokanta etrafı beyaz çitler ve bodur ağaçlarla çevrelenmiş bahçenin içinde yer almaktadır. Masaların tıkiş tıkiş yerleştirilmemesi sebebiyle burası anlatıcıya ferah bir görüntü çizmiştir. Tekin'in dikkatini çeken köşk hakkında bir şeyler öğrenmeden önce oturduğu bu lokantanın seyrek masaları çiçekler ve mumlarla donatılmıştır. Sonrasında ise Tekin, gördüğü evi yakından görmek için, orada yaşayanların 'lanetli ev' olarak adlandırdığı yere gider. Taş duvarları, kepenkleri kapalı pencereleri, demir parmaklıklı balkonları ile burası tarihten kalma eski bir yapıdır. Hatta anlatıcı buranın metruk bir yer olduğunu düşünmüştür. Bu yerle ilgili garson da o evi kıyıda, eski ve bakımsız bir köşk olarak tanımlar. Bu eve dair diğer ayrıntılar kapalı mekâna aittir.

*Hayalet Hikâyesi*'nde İstanbul sadece yer ismi olarak geçtiği için ondan burada söz etmekte bir sakınca yoktur. Çünkü asıl olay bu Ege kıyısındadır ve İstanbul sadece kahramanları tanıtmaya da kullanılan bir araçtır. Öykünün kahramanlarından Meral Hanım İstanbullu bir kadındır. Anlatma zamanındaki yere "İstanbul"dan gelin olarak getirilmiştir ancak burası ona pek mutluluk vermemiştir. Bir de öykünün "İstanbul"la bağlantısı Meral Hanım'ın eşi Şerif Bey'in vaktinin çoğunu orada geçirmesi ve orada kendine metres tutması, kumar alemleri ile eşinden uzak bir hayat kurması ile söz konusudur. Bunun dışında bahsettiğimiz gibi üzerinde durulan yer 'lanetli ev' in olduğu yerdir.

*Düşman* dış mekânın çok az kullanıldığı öykülerden bir tanesidir. Öykünün geçtiği semt bilinmemekle birlikte öykünün kahramanı Beyza ve eşinin yaşadığı ev yokuşta, üç katlı, bahçeli ve havuzlu bir villadır.

"İstanbul" isminin geçmediği nadir öykülerden bir diğeri *Gece Görüşmesi* öyküsüdür. Burada geçen yer ismi "Adana"dır. O da Leyla'nın "Adana"daki kötü bir pavyon çalışmış olması vesilesiyledir. Bunun dışında Leyla ve anlatıcının babasının tanıştığı yerin bir suyun kenarı olmasından söz edilir. Ancak her iki yerden ayrıntılı olarak söz edilmemiştir. Kaldı ki öyküde mekân unsuru ön planda değildir.

## 2.4.2. Kapalı / dar mekânlar

Geniş bir çevreden uzaklaşıp dar bir çevrede geçen öykülerde olaylardan çok kişilerin karakteristik özelliklerinin ön plana çıkıyor olması genel bir durumdur. Yazarın öykülerinde de kahramanın kendisinin ön planda olduğu ve anlatıcının da kendisi olduğu öykülerde kapalı mekânlar tercih edilmiştir. Buralarda olaylardan çok kişilerin ruhsal durumları ve daha çok hissettikleri ön plandadır. Açık mekânlardan farklı olarak bu mekânlarda kişilerin ruhsal durumları ile ilişkili olarak karamsar bir atmosfer hâkimdir. Bunda kuşkusuz mekânın önemi büyüktür. Genel olarak ise apartman dairelerindeki odalar ve hastaneler mekân olarak seçilmiştir. Bu ise öykünün teması dolayısıyla yaşanan olaylar ile ilişkilidir.

### 2.4.2.1. Apartman daireleri ve diğer evler

Mekân konusunu ele aldığı eserinde<sup>70</sup> ev konusuna ayrıntılı olarak değinen Handan İnci Elçi, son dönem eserleri için evi sığınacak ya da kaçılacak yer olarak iki şekilde ele alır. Tanzimat'tan günümüze ev konusunun değerlendirildiği bu çalışmanın son bölümünde evden kaçmanın işlendiği modern eserler de ele alınmaktadır. Bu kısımda, bireyin toplum içindeki yalnızlığını işleyen modern edebiyatın ve varoluşçu felsefenin de vurguladığı bu yalnızlık ve yabancılaşma içinde birey, toplumsal değerlerin simgesi olan aile ve ev kurumundan uzaklaşır, tek başına yaşayacağı mekânlar arar<sup>71</sup>, denilerek aslında bir yandan son dönem eserlerindeki bireye ve yalnızlığa da dikkat çekilmiştir. Bu edebî dönemin ardından yetişen, Pınar Kür'ün öykülerinde var olan bireysellik ve yalnızlık onu ister istemez bu konuyla ilişkilendirmektedir. Onun öykülerinde de kişiler yalnızdır ve anlatma zamanında çoğu ev içi mekânlarda konuşur. Bu kahramanların ev içindeki mutsuzluğu ve yalnızlığından kurtulamamaları da önemli bir konudur. Çoğu öykü kahramanının anlatma zamanında ölümü düşünmesi ve evden kaçışı ile ilişkilendirilebilir. Bahsettiğimiz çalışmada dâhilinde, evden ve onun temsil ettiği değerlerden uzaklaşmak isteyen bu insanlar ya uzun gezilere çıkarak, ya intihar ederek ya da otellere ve

<sup>70</sup> H. İ. Elçi (2003). *Roman ve Mekân*. İstanbul: Arma Yayınları, s. 253.

<sup>71</sup> Elçi (2003), s. 253.

pansiyonlara geçerek evden kurtulmaya çalışırlar,<sup>72</sup> tespiti çalışmamızdaki benzer durumların dayanağını oluşturmaktadır. Nitekim öykülerde, mutsuzluğu derinden yaşayan kişiler çareyi ya evden uzaklaşmakta –otel, hastane- ya da ölümden ararlar. Örneğin *Son Çizgi*'de, evliliğinde aşkı bulamayan Muammer'in öyküsü karısını aldattığı otel odasında başlar. Bunun dışında *Bir Deli Ağaç*, *Biraz Daha Ölmek* ve *Ses* gibi öykülerde anlatma zamanı hastane odasına rastlar. Anlatma zamanında hastane odasında olan bu kişilerin, ölüm veya ölüm fikri ile de yakından ilişkileri vardır. Bu örnekler diğer öykülerle de zenginleştirilebilir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde Sevim'in ve dördüncü kattakilerin kaldığı daireler kapalı mekân tasvirlerinin örnekleridir. Dördüncü kattakilerin dairesinden öncesinden olumsuz söz edilir. Oraya keman sesinin sahipleri taşınmadan önce daire Sevim tarafından kirden kapkara olmuş camları ve yağlı duvarları ile bilinmektedir. Kendi kaldığı ve diğer dairelerin alçak tavanlarına dikkat çeken Sevim için dairenin için camın önü ve balkon önemlidir. Çünkü bu küçük dairede ancak oralardan keman sesini duyabilmekte ve dış dünyaya açılabilir. Yalnız kalan bir kadın için dışa açılan bu kısımlar önemlidir. Ancak öyküde içten daha çok sokaklar, semt gibi dış mekânlar ön plandadır.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde mekân unsurunda kapalı yerlerin ön planda olduğu söylenebilir. Konuşma şeklinde ilerleyen öykü, anlatıcı da olan Orhan tarafından anlatılan kısımlar yani öykünün tümünde, iç mekân tasviri ilk olarak annesinin kaldığı evi anlatırken ön plana çıkar. Burada mekân anlatılırken yer ile ilgili ayrıntılar anlatıcının annesine ve onun yaşadıklarına dair ip uçları da vermektedir. Dolayısıyla mekân kişilerden ve olaylardan bağımsız değildir. Anlatıcının annesi yedi odalı bir evde tek başına kedileriyle yaşamaktadır. Çocuklarının ilgisine düşkün olan Şükran Hanım'ın bu kadar büyük bir evde yalnız yaşaması ölümü tercih etmesiyle ilişkilendirilebilmektedir. Orhan'a göre eski de olsa böyle büyük bir evde yaşaması onun için iyi bir şeydir. Yüksek tavanlı, kışın zor ısınan bu ev, kadının mutsuzluğu ve yalnızlığını bütünler niteliktedir. Yalnızlığını hayvanlarla paylaşan ve çocuklarından yeterli ilgiyi göremeyen kadın öykünün sonunda intihar etmiştir. Öyküde geçen bir

---

<sup>72</sup> Elçi (2003), s.253.



başka mekân kadının intihar ettiği deniz kıyısıdır. Burası açık mekân olarak önemli olabilir ancak tam olarak betimlenmemiştir.

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde kapalı mekân olarak en çok üzerinde durulan yer kadının sevdiği adamın kaldığı dairedir. Burası yedi katlı, deniz gören bir yerdir. Adamın evine ilk geldiğinde evi gören kız nereye bakacağını şaşırmıştır. Adamın ressam olması itibarıyla kaldığı evin duvarları resimlerle, masa ise boyalar ve kalemlerle doludur. Kadın buradan renk ve ışık dolu bir yer olarak söz eder. Anlatma zamanında hastane odasını anlatırken dikkati çeken karamsar hava burada yoktur. Kadın adamın kaldığı daireyi gökyüzündeki ışıklı oda olarak hatırlar. Burayı gökyüzüne asılmış bağımsız, güneşli bir oda olarak tanımlayan kadın dairenin aydınlık olmasına dikkat çeker. İç mekândaki bu aydınlığı kadın şöyle aktarır:

Onu en çok şaşırtan, gözlerini kamaştıran, bütün bir duvarı kaplayan camlar ve bunların odanın ta içine soktukları gökyüzüydü. Hiç bilmediği, tanımadığı aydınlık! Aylardır dolaştığı dar sokakların, bunların iki yanında yükselerek gökyüzünü olduğundan da uzak ve soluk gösteren, çoğu kez hepten saklayan, eki asık suratlı yapıların karanlığına alışmıştı kız. Bu yapılardan birinin yedinci katında böylesi bir aydınlığın nasıl gizlenmiş olabileceğini ilk önce anlayamadı.

Derken, birdenbire anlayıverdi.

O yapılardan birinin parçası değildi ki burası. Onlarla hiçbir ilgisi yoktu ki. Gökyüzüne asılmış bağımsız bir odaydı.<sup>73</sup>

Mekânın bu olumlu veya olumsuz aktarımı olaylar ile yakından ilişkilidir. Geçmiş zamanda kadının adamla birlikteyken göze çarpan mutluluğu aydınlık mekânlarla aktarılır. Anlatma zamanında aşktan yana umduğunu bulamamış hastalıklı hali ise hastane odasından aktarılır ve buradan olumlu bahsedilmez.

*Taksim-Maçka* İstanbul'un dış mekân, "Elmadağ"daki eski bir binanın on üç numaralı dairesinin iç mekân olarak seçildiği bir öyküdür. Burada iç mekân anlatıcı ve eşi Jale'nin kaldığı bina gibi eski bir apartman dairesidir. Tanıdık vasıtasıyla bu daireyi

---

<sup>73</sup> Kür (2012a), s.90-91.

bulan anlatıcı ve eşi burayı sonrasında bırakmamış başka yere taşınmamıştır. Harap halde olan daire duvarları yapının dış duvarları ile yarışacak kadar kararmış, banyoda suyun akıp akmadığı belirsiz ve karanlık mutfağı olan bir yerdir. Sonrasında bu iki mimar çift, duvarları beyaza boyayıp banyo ve mutfağı yeni fayanslarla evi döşeyerek aydınlatmıştır. Jale'nin getirdiği antikalar ve anlatıcının evden getirdiği birkaç kilimle evin eski halinden eser kalmamıştır. Görüldüğü üzere mekân ait unsurlar bir mimar bakış açısına uygun olarak aktarılmıştır. Duvardan yerdeki fayanstan halıya kadar tüm unsurlar öykünün içerisinde yerini almıştır. Bunun dışında mutlu bir çiftin harabeyi güzel bir mekâna çevirip orada yaşamaya devam etmesi de kişiler ve mekân unsurunu birleştirmektedir. Mutlu bir birliktelik yaşayan çiftin kaldığı ev aydınlık bir mekâna dönüştürülür. Özetle olayların geçtiği yer ve kişilerin ruhsal durumları anlatıcının mimari bakış açısıyla birleştirilerek ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde mekân anlatıcının annesinin yirmi yıldır yaşadığı görkemli bir binadır. Evin içine küçük bir salondan geçilip girilmektedir. Geçmişte yerleri parıl parıl, camları tertemiz olan evin anlatma zamanındaki solukluğundan söz edilir. Yüksek tavanlı, uçsuz bucaksız odalı bu evde iç mekân olarak ayrıntılı söz edilen kısımların başında tavanlar gelir. Duvarları mavi çinili, tavanları nakışlı olan bu evin içinde sarı renkler hâkimdir. Yaşananları kara keder olarak tanımlayan anlatıcının onların sebebinin evin 'sarısı iğrenç duvarlar' olup olmadığını sorgulaması dış mekânda görülen insan- mekân ilişkisini devam ettirmektedir. Mekânın öyküdeki kişilerle veya temayla olan ilişkisinin doğrudan öyküde söz edildiği kısım bahsedilmesi gereken önemli bir konudur. Aşağıda alıntısını yağacağımız kısımda büyük şehir ve Anadolu karşılaştırmasındaki mekâna ait unsurlar dikkat çekicidir. Bu kısmın sonunda geçen iki sözcük ise öykünün temalarından birini vermektedir.

Derken birden İstanbul! Tüm dengenin bozulması. Anadolu kentlerinin alışılmış, odası bacası belli, usturuplu evlerinden tavaları erişilmeyecek denli yüksek, salonları doldurulamayacak kadar geniş- ama kiler dar- bir apartman katına geçiş. Yedi katlı, çoğu Müslüman olmayan ama hepsi de eski İstanbullu ailelerin oturduğu, tavanları işlemeli, pencereleri sayısız dev bir yapı. Adları kolay ezberlenilmeyen, sapıldığında içinden kolay kolay çıkılamayan yeni yeni sokaklar. Ve kocanın birden nitelik değiştiren

‘mevkii’ kazandıracığı yerde onu inadına geri plana itişti...Yalnızlık...  
Yalnızlık...<sup>74</sup>

*Biraz Daha Ölmek* öyküsü kapalı mekân tasviriyle başlayan nadir öykülerdendir. Burada anlatıcı olan öykünün kahramanı Erdoğan anlatma zamanında hastanededir. Ancak geriye dönüşlerle anlattığı öyküye evinden bahsederek başlar. Kocaman odalarının aynalar, duvarlarının ve tavanlarının resimlerle süslü olduğu bir evdir burası. Üzeri eşya dolu bir yemek masası, geniş sandalyelerle doldurulmuş bir salon ve neredeyse salonlar kadar büyük olan annesinin yatak odası anlatıcının öne çıkardığı iç mekânlardır. Anlatıcı gençliğe adım attığı bu evi şöyle anlatır:

Birkaç göstermelik halının hiç durmadan solduğu, inceldiği, birkaç parça kötü eşyanın yüksek tavanlı odaları yarıdan çok boş bıraktığı –sedef kakmalı takımın durduğu kapısı kapalı çalışma odası dışında- bir evde gençliğe adım atmış, Galatasaray’ı babasının arkadaşları aracılık ettiği için leyli meccani – hayır, parasız yatılı.<sup>75</sup>

Burada iç mekânın büyüklüğüne dikkat çekilmiştir. Bunun dışında diğer öykülerde de görülen yüksek tavan betimlemesinin bu öyküde yer alması dikkat çekicidir.

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünde iç mekân sadece anlatıcının anneannesinin evi anlatılırken ayrıntılanmıştır. Sıcak bir atmosferle bahsedilen bu ev çinili bir soba, bakırı kararmış kocaman bir mangal, sarı ampul ve yerde, duvarda asılı halılarıyla modern ev olmaktan uzaktır. Anlatıcının çocukluğunun geçtiği bu evin eski tarza döşenmiş olması ile bu evin yaşlı bir kadına ait oluşu mekân- kişi uygunluğunu destekler niteliktedir.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünde anlatıcının anlatma zamanında masa başında olmasının dışında iç mekândan pek söz edilmez. Bunun istisnası Leyla ile kendi yaşam şartlarını karşılaştıran Levent’in, kendi evinin içinden söz ettiği kısımlardır. Leyla’nın oturduğu büyük evin aksine o biri misafir odası, biri kendisine ait ve biri de annesi ve babasına ait üç odalı bir evde yaşamaktadır. Çeşit çeşit ev aletlerinin aksine sadece bir buzdolabı olan bu evin holü anlatıcı için işlevseldir. Mahallede olup bitenleri aktaran

---

<sup>74</sup> Kür (2012a), s.184.

<sup>75</sup> Kür (2012b), s.48.

komşular genellikle bu holde konuşurlar ve anlatıcı da olup bitenleri buradan öğrenmektedir. İçinde bulunduğu yaşam standardını kaldığı evi betimleyerek veren anlatıcı orta halli ailelerden olduklarını söyleyerek bunu daha da belirginleştirir. Burada iç mekân kişilerin içinde buldukları statüyü belirtmek adına karşılaştırma yoluyla ön plana çıkarılmıştır. Bunun dışında ayrıntılı bir iç mekân tasviri söz konusu edilmemiştir.

*Son Çizgi* iç mekân tasviriyle başlayan öykülerdendir. Burada eşini aldatan Muammer'in yol üstünde arabasına aldığı kızla yaşadığı birlikteliğin mekânı olan hotel odasıyla karşılaşırız. Burası kendine özgü, dar ve içinde kullanışsız bir masanın, bu masanın önünde de pufun yer aldığı tipik bir pahalı hotel odası olarak anlatılır. Öykü hotel odasında Muammer'in uyanmasıyla başlar ve buna Muammer'in uyandığı yatağın ona yabancı gelmesine dikkat çekilmiştir. Kaldı ki evdeki yatağı da ona yabancı gelmektedir. Bunun dışında Muammer'in ailesiyle yazları kaldığı evden söz edilir. Burası da kumsala yakın, önünde çardağı olan bir evdir. Evin içi ise iki yatak odası, bir ucu mutfak olan upuzun, şömineli yemek odası ve banyodan oluşmaktadır. Burası onun ailesine ve çocuklarına bakması için getirilen kıza yetmektedir.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsü İstanbul'un tipik apartman dairelerinin birinde geçmektedir. Burada kaldığı daireden çok aynı binanın dokuzuncu dairesinin içini ön plana çıkaran anlatıcı ile karşılaşmaktayız. Bunun sebebi anlatıcının o yıllarda zamanının çoğunu bu dairede ve bu dairedeki insanlarla geçirmiş olmasıdır. Kendi kaldığı daireyi de onlarınki ile karşılaştırarak aktarmaktadır. Anlatıcının kaldığı daire her anlamda dokuzuncu daireden farklıdır. Onlarındaki kadar büyük olmayan, bir yanı kör duvar olan uzun bir koridor boyunca sıralanmış dört odadan oluşan bir dairedir burası. Tavanları ise dokuzuncu daire kadar olmasa da yüksektir; ancak onlarınki gibi nakışlı değildir. Dokuzuncu daireye uzun ve karanlık bir koridordan geçilerek girilmektedir. Evin odaları anlatıcının evinin iki katı, salonları ise beş katı büyüklüğündedir. Evin içi antika eşyalar, sedef kakmalı sandalyeler, ipekli kaplı koltuklarla ve ipek görünümlü halılarla doludur. Bir de kuyruklu bir piyanoları vardır. Burası anlatıcıya büyümlü bir saray gibi görünmektedir. Dokuzuncu dairenin sakinlerinin eskiden bir yalıda oturup anlatma zamanında bu apartman dairesine taşınmış olmaları mekân- eşya unsuları açısından tamamlayıcı bir unsurdur. Onların değişen yaşam şartlarını yazar mekân üzerinden de somutlaştırmaktadır. Diğer öyküler orta halli

ailelerin yaşadığı yerde ona uygun eşyalar bulunurken yalıda yaşayan bu ailenin, apartman dairelerden birine taşınması ile o evin eşyalarının bu apartman dairesine olan uyumsuzluğu söz konusudur. Burada mekân ve eşya öyküdeki kişilerin değişen yaşam standardını görünür kılmak adına işlevsel kullanılmıştır. Bu öyküde diğerlerin aksine hem açık hem de kapalı mekânda kişileştirmelere ve benzetmelere çok az başvurulmuştur. Mekâna ait unsurlar olduğu gibi öykünün kahramanlarından olan kızın bakış açısıyla doğrudan aktarılmıştır.

Öyküde anlatıcının vaktinin bir kısmını evin üyelerinden Pertev Bey’le geçirmesi sebebiyle onun kaldığı odadan ayrıntılı olarak söz edilir. Burası beş duvarın ikisi neredeyse tümüyle pencere olan bir yerdir. Odada boy aynalı büyük bir ceviz dolap, yüksek tavalara yakın asılmış dört büyük tablo, daracık tek kişilik karyola ve modern bir kitap rafı yer almaktadır. Bunun dışında ise odayı kalabalıklaştıran sehpa, komodinler ve asılacak yer bulunamayan resimler yer almaktadır. Büyük salon olarak bahsedilen mekân ise daha çok Pertev Bey’in resim uğraşı ile ilgili malzemelerin dolu olduğu bir yerdir. Şövalesi olmayan, bir ressam atölyesini andıran bu yerde orta boy bir masanın üstünde de suluboya, guaş tüpler gibi çeşitli malzemeler bulunmaktadır. Bu mekân ve eşya tasviri de Pertev Bey’den daha doğrusu onun uğraşlarından bahsetmek adına yapılmıştır. İşinden ayrılmasının ardından vaktinin çoğunu evinde geçiren bir adam için mekân tamamlayıcı bir unsur olmuştur.

*Hayalet Hikâyesi*’nde kapalı mekân tasviri Lanetli Ev anlatılırken ön plana çıkarılmıştır. Evin olduğu semte gelen Tekin pansiyonda kalmaktadır ve o eve girebilmek adına – bir şeyler onu o eve çeker- yazar olduğunu söyler. Sonrasında eve girdiğinde onu alt katta epeyce dar, tek penceresi bahçeye bakan bir oda karşılar. Bu oda demir bir karyola, yanında çekmeceli bir komodin, tam karşısında dar bir dolabın olduğu ancak yerde kilimin olmadığı bir yerdir. Tekin burayı, ömrünün geçtiği, yurt dışındaki yatakhane sine benzetir. Burada önemli olan çekmecedir. Tekin burada geçmişle yüzleşirken çekmecedeki çıkan resimler öyküdeki olaylar açısından işlevsel bir unsur olmuştur.

*Düşman* öyküsü de kapalı mekân tasviriyle başlayan öykülerdendir. Burası bir apartman dairesinden ziyade üç katlı villanın banyo odasıdır. Benzetme ve

kişileştirmeden uzak, kahramanın bulunduğu ortamı okuyucunun gözünde canlandırma amacı güden aynı zamanda öykünün başlangıcı olan bu yer şöyle aktarılır:

Çok geniş bir banyo odası. Dipte yuvarlak, jakuzili bir küvet, küvete dik açı oluşturulan duvarlardan birinde yan yana iki geniş lavabo, üstte duvarı neredeyse kaplayan tek bir ayna, karşı duvarda ise yere kadar boydan boya aynaların ardında gömme dolaplar. Tuvalet görünmüyor çünkü cam tuğladan bir bölmenin gerisine saklanmış...<sup>76</sup>

Bu kısmın devamında anlatıcı öykünün asıl kahramanı olan Beyza'yı tanıtır. Öykünün diğer bölümlerinde de yer yer bu banyo odası anlatılırken oradaki mermer ve aynalara aynı zamanda oranın salon kadar büyük oluşuna dikkat çekilir. Mekân açısından yukarıda aktardığımız kısım kadar ayrıntılı başka bir kısım bulunmamaktadır. Çünkü öykü daha çok kahramanın yaşadıkları ve ruhsal durumu üzerine kuruludur. Ancak üzerinde çok az durulsa da bu banyo sahnesi öykünün kahramanının geçmişini ve ânını burada değerlendirmesi açısından önemlidir. Kadın burada yaşadıklarını hatırlar ve yaşayamadıklarına hayıflanır. Kadının kendisiyle yüzleşmesi açısından banyoyu seçmesi mekân olarak onu önemli kılmaktadır. Anlatılarda kişilerin ruhsal durumlarının ön plana çıkarıldığı ve daha çok karamsar ruh halinin yansıtıldığı öykülere benzer olarak burada da kapalı mekân ön plandadır.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde kapalı mekânlar Öğretmenler odası ve “Laleli”de Engin’in eşiyle kaldığı bodrum katıdır. Öğretmenler odasından pek söz edilmez ancak “Laleli”deki evden ayrıntılı olarak anlatılır. İki odalı, kalorifersiz, suyu bazen akan, çoğu zaman akmayan, karanlık bir bodrum katıdır burası. Öncesinde meydanlarda olan eylem arkadaşları ile vakit geçiren kadının hamileliği sürecinde vaktinin çoğunu bu evde geçirmesi onda olumsuz bir etki yaratmıştır. Bunun dışında olumsuz ruh halinde olmasında baba evindeki rahatlığından ve para sıkıntısı çekmeyen hayat şartlarından uzaklaşmış olmasının da etkisi vardır. Anlatıcı da bu değişimin yarattığı olumsuz havayı mekâna ait olumsuz unsurlarla desteklemiştir.

*Gece Görüşmesi* öyküsü anlatıcının kapısına Leyla'nın hayaletinin gelmesiyle başlar. Dolayısıyla öyküde kapalı mekân anlatıcının evidir. Duvarda tabloların asılı

---

<sup>76</sup> Kür (2004), s.56.

olduğu bir evdir burası. Anlatıcı ve Leyla -hayaleti- konuşurlarken Leyla'nın dolduğu kül tablasının sonrasında masanın üstünde bulunmaması mekân-eşya olay ilişkisini yansıtan yerlerdendir. Öyküdeki Leyla'nın hayalet olması durumu, kadının gerçek olmadığının vurgulanması odadaki boş küllük ve sadece anlatıcıya ait bardakların olması ile sağlanmıştır. Bunun dışında kapalı mekâna dair ayrıntı yoktur.

Paris'te bir otel odasının iç mekân olarak seçildiği öykü *Ses'* tir. Burada mekâna ait bahsedilenleri hem anlatıcının gözünden hem de kahraman anlatıcının gözünden görmekteyiz. Bu anlamda mekânın farklı açılardan anlatılmış olması öyküyü farklı kılmaktadır. Hotel de la Loire isimli bu yere geldiğinde kadını ipten örülmüş, renkleri atmış ve kaymayı engelleyen eski yolluğun olduğu küçük bir salon karşılar. Kadın lobide tezgahın arkasında duran bilgisayarı yönlendiren görevliden kalacağı on sekiz numaralı daireyi öğrenir. Yukarıya çıkarken odasına kadar gördükleri ise mermer basamaklı bir merdiven, minik bir asansör, yine yıpranmış yolluklar ve ahşap döşemelerdir. Kendi kaldığı on sekiz numaralı oda iki kişilik, güneşli ve geniş bir odadır. Ancak o sevdiği adamı, sefaletle nitelediği o yere hiçbir zaman götürmemiştir. Sonrasında adamın kadına kalması için gösterdiği dairenin ufak oluşu, adamın kaldığı evin ise dubleks oluşuna dikkat çekilmiştir.

#### ***2.4.2.2. Hastane***

*Bir Deli Ağaç* hastanenin iç mekân olarak kullanıldığı ilk öyküdür. Burada anlatma zamanında psikolojik bir rahatsızlığı olduğunu düşündüğümüz bir kadının öyküsünü dinleriz. Hastanenin camından gördüğü ağaçla özdeşleştirerek anlattığı öyküsüne kadın, her gününü bulunduğu odanın camın önünde geçirdiğini söyleyerek başlar. Sonrasında ise ara ara anlatma zamanına döndüğünde uzun zamandır kaldığı bu hastane odasından ak duvarlı bomboş oda olarak söz eder. Kötü günleri aklına geldiği zamanlarda da o ak duvarların döne döne üzerine geldiğinden bahseder. Ancak mekân olarak çok betimlenmese de anlatma zamanında hastanenin mekân olarak seçilmesi öykünün olay örgüsü ile yakından ilişkilidir. Geçmişte aşktan umduğunu bulamayan, anlatma zamanında ölümü kurtarıcı olarak gören hastalıklı kadın için hastane odası tamamlayıcı bir unsurdur. Anlatılan olaylar sonrası kadının kendini hastane odasında

bulması olay örgüsünü ile tamamlanmaktadır ve bu, yaşananlar için gerçeklik izlenimini kuvvetlendirmektedir.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsü anlatma zamanında hastanede olan Erdoğan'ın başından geçen olayları barındırır. Bu olaylar aktarılırken anlatma zamanının hastaneye rastlamasına karşın ayrıntılı olarak bahsedilen yerler çocukluğunun geçtiği evdir. Hastaneden sadece içinde var olunan durumu betimlemek ve yaşananlarla mekânın ilişkisini kurmak adına verilmiştir.

Kapalı mekân olarak hastanenin seçildiği öykülerden birisi de *Ses* öyküsüdür. Zaman olarak anlatma zamanına rastlayan hastane odası, mekân olarak olumsuz bahsedilen bir yerdir. Çünkü kadın yaşadıklarından dolayı mutsuzdur ve hastane odasında yaşadıklarını aktarırken ses duyacak kadar ruhsal bir bunalım içerisinde. Hastaneden mekân olarak ayrıntılı olarak söz edilmez ancak mekânın kişi üzerindeki etkisi bahsettiğimiz gibi olaylarla ilişkilidir. Yaşadıklarından sonra içinde bulunduğu durumu kaldıramayan kadının hastane odasında oluşu öykünün sonunda pencerenin önünde ölmüş olmasıyla yakından ilişkilidir. Bu, öyküdeki olayların mekân üzerinde somutlaştırılmasını sağlar. Başka bir ifadeyle yaşadığı acı olaylar sonrası zaten anlatma zamanında hastane odasında olan kadının ölmesi okuyucuyu şaşırtmaz. Burada kuşkusuz mekânın ölüm hissini derinleştirmede etkisi vardır.

## 2.5. Zaman

Zaman olayların veya durumların içinde bulunduğu ânı barındıran bir ögedir. Bu unsur anlatıların mekân, olay ve kişilerini doğrudan etkileyen hatta bu unsurları kapsayan geniş bir çerçevedir. Zamandan bağımsız bir anlatı düşünülmemeyeceği bir gerçektir. Zaman kavramının kullanımı farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu şekiller araştırmacılara göre farklı adlarla anılmakla birlikte biz burada vak'a –veya olay- zamanı ve anlatma zamanı<sup>77</sup> olarak iki temel başlık altında incelemeyi uygun görmekteyiz. Bunlardan ilki olayın geçtiği zamanı yansıtan daha başka bir ifadeyle mekân ve kişi öğelerinin olayın yaşandığı ânı barındırdığı zamandır. İkincisi ise yaşanan olayların üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra anlatıcı tarafından olayların

<sup>77</sup> Mehmet Tekin (s. 131) ve Şerif Aktaş'ın (s. 107) kullanımı dikkate alınmıştır.



aktarıldığı zamandır. Bunların ikisi arasında geçen süre yani anlatım süresi ise söz konusu öykülerde pek ön planda olmadığı için bundan yeri geldikçe söz edilecektir.

Pınar Kür'ün söz konusu öyküleri genel olarak geriye dönüşlerle genişletilmiş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Öykülerde olaylar kronolojik olarak belirli bir zaman sırası ile aktarılmamaktadır. Bunda hem kişilerin geçmişlerinden kopamamalarının hem de geçmişte yaşanan olayların onların tüm hayatını etkileyecek kadar önemli olmasının etkisi söz konusudur. Örneğin hemen bütün kahramanlarda görülen mutsuzluk hali geçmişte yaşanan olumsuz olaylarla ilişkilidir. Bunun dışında olay zamanındaki ruhsal durum ile anlatma zamanındaki ruh halinin farklılığı da söz konusu edilmelidir. Çoğu öyküde anlatıcı olan kahramanlar geçmişte mutlu iken anlatma zamanında mutsuzdur ya da anlatma zamanındaki mutsuzluk geçmişten gelen mutsuzluğun bir devamıdır. Her iki zamanın ruhsal olarak aynı duyguyu paylaştığı öykü yok denecek kadar azdır.

Zaman kavramı öykülerde çoğunlukla doğrudan söylenmemektedir. Bu yazarın zamanı öykünün içine yedirmiş halde kullanmış olmasıyla ilgilidir. Çoğu öyküde anlatma zamanı veya olay zamanına dair net tarihleri anlatıcının ara ara bahsettiği kahramanların yaşlarından çıkarmaktayız. Zaten kronolojik olarak ilerlemeyen bu öykülerde olayların veya durumların tarihi verilmez. Öykülerin çoğunda zaman anlatma zamanından başlatılır ve geriye dönüşlerle genişler. Anlatma zamanı ve olay zamanı arasındaki fark çoğu öyküde fazladır. Öykülerde geçmiş anlatılırken bir anda anlatma zamanında ya da anlatma zamanındayken bir anda kendimizi geçmiş zamanda bulduğumuz öyküler sayıca fazladır. Anlatma zamanında yaşanan olayın anlatıldığı öykü bir ya da iki tanedir. Genellikle geçmişin anlatıldığı öykülerde asıl olayların yaşandığı yerde geçmiş zamandır. Kişinin başından geçen olay anlatılırken bir anda mekân ve kişinin içinde bulunduğu ruh hali de değişir. Bu durum öyküyü gerçekliğe yaklaştırmaktadır. Buradan hareketle de söylenebilir ki zaman kişiler üzerinde etkili bir unsurdur. Geçmişte, o zaman diliminde yaşadıkları çoğu kahramana mutluluk getirmemiş ve bu durum öykü kahramanlarına yansımıştır. Geçmiş, öykü kahramanlarının özellikle de anlatıcı kahramanların ruhsal durumunu belirleyen en önemli unsurlardandır.

Geçmiş zaman kullanımı dışında öykülerde en çok kullanılan zaman diliminin “gece” olması dikkat çekicidir. Çoğu öyküde anlatma zamanı “gece”ye rastlamaktadır.

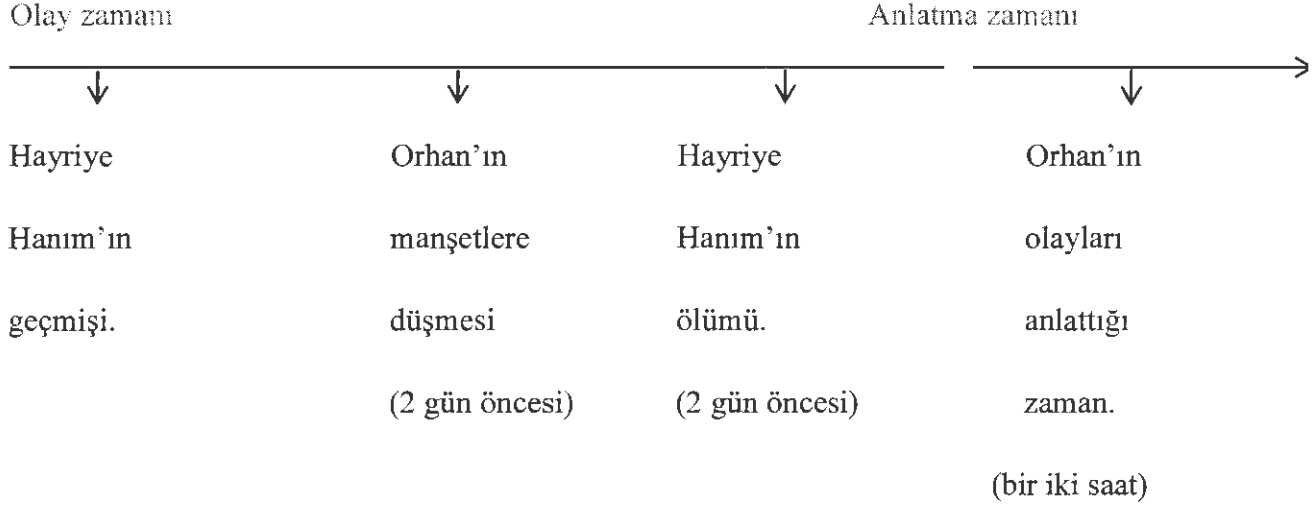
“Gece vakti” kişiyi geçmişe götüren, geçmişte yaşanan olayları aydınlatan bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu zaman diliminin de anlatma zamanındaki kapalı mekânlara rastlaması önemli bir konudur. Yazar kişilerin içinde bulunduğu karamsar havayla ilişkili olarak atmosfer yaratırken kapalı mekânları ve karanlık, aydınlıktan yoksun zaman dilimlerini tercih eder. Bu, kahramanların içinde bulunduğu ruhsal durumu daha da derinleştiren bir özelliktir.

Biz araştırmamızda öykülerde yer alan zaman kavramını ayrı başlıklar altında incelemek yerine her öykü için öne çıkan olay zaman dilimlerinden söz etmeyi daha uygun bulduk. Bunun sebebi öykülerde zaman kavramının içi içe, birbirinden bağımsız olmayacak şekilde kullanılmasıdır. Zaman kavramını bu öyküler için anlatma zamanı ve vak’a zamanı olarak ayrı ayrı incelemek anlatıdaki zamanın algılanmasını güçleştirecektir. Çünkü dediğimiz gibi öykülerde zaman kavramı hem geçmişi hem de ânı kapsar ve birbirinden ayıramayacak ölçüde iç içe kullanılmıştır. Her öykü için ayrı ayrı zaman kavramını incelerken hangi zamanın ön planda olduğu, anlatıcının iki zamandaki ruhsal durumu ve yazarın zaman kavramını nasıl kullandığı yer yer söz konusu edilecektir.

*Yaz Gecelerinde Keman* öyküsü anlatma zamanı ile vak’a zamanı arasında üç dört ayın olduğu bir öyküdür. Öykünün anlatıcısı olan Sevim başından geçen olayı anlatırken sık sık geriye dönerek eşiyile yaşadıklarından söz etmiştir. Ancak asıl öykünün geriye dönüş kısmı Sevim’in İlhan’ın ölümünden yıllar sonra duyduğu keman sesi ile başlar. Sevim anlatma zamanında elli yaşında, kendini ölüme yakın hissedен, romatizmalı ve yalnız yaşayan bir kadındır. Yakın geçmişte ona daha da geçmişi yani eşiyile yaşadıklarını anımsatan keman sesini duyması ise anlatma zamanından birkaç ay öncesini kapsamaktadır. Keman sesini duymaya başladığında mevsimlerden yaz, vakitlerdense gecedir. Kadın gece vakti, eşi İlhan’ın çaldığı gibi, keman sesini duyar ve buradan hareketle yazın başında başlattığı bu müzik macerasını sonbaharda –Eylül’ün ikinci yarısında- bitirir. İlhan’ın ölümünden sonra taşındığı binada on yıldır yaşayan kadın ilk gecenin ardından her gece keman sesini duymak için sabırsızlanır. Geceleri balkondan işittiği keman sesi ile uzak geçmişe gider. Uzak geçmişte eşi İlhan’la yirmili yaşlarında doludizgin bir aşk yaşamıştır. İlhan’ın yurt dışında otuz yıl önce hayatını kaybetmesini ve onunla yaşadıklarını hatırlatan keman sesini dinlemeyi Sevim

alışkanlık edinmiştir. Ona geçmişi hatırlatan bu alışkanlığı ile uyku haplarından kurtulur ve yaşamdaki mutluluğu hatırlar. Kadının öykünün başında keman sesini duyarken ki karamsar havası öykünün sonunda bir nebze de olsa dağılacaktır. Öykünün sonunda anlatma zamanına dönen anlatıcı kışın geldiğini söyler. Burada yazın gelmesini bekleyen kadının sözlerinde yaz gelene kadar ölmeyeceğine vurgu yapıldığını görmekteyiz. Bu öyküde geçmiş İlhan'ın ölümü dışında pek olumsuz aktarılmamaktadır. Ancak anlatma zamanındaki yalnızlığın ve az da olsa dağılan karamsarlığın altında yatan geçmişte yaşanan bu acı olaydır. Yakın geçmişte ise keman sesiyle başlayan olaylar kadını hayata bağlayıcı bir özelliğe sahiptir.

*Herkes Bana Düşman* öyküsü anlatma zamanı ve yazma süresinin aynı âna rastladığı bir öyküdür. Burada anlatıcı olan Orhan başından geçenleri karşısındaki kadınla konuşur gibi anlattığı için olay zamanı ve anlatma zamanı arasındaki fark azalmıştır. Öyküde olay iki gün öncesine rastlayan Orhan'ın annesinin intiharıdır. Kendisi anlatma zamanında kırklı, annesi ise yetmişli yaşlarındadır ve o, bu zaman diliminde annesinin ölümünü ve yaşadıklarını aktarmaktadır. Öykünün merkezinde olan Orhan'a göre zaten birkaç haftadır rüşvet ve yolsuzlukla gazetelere çıkan adamın annesinin ölümü sebebiyle zedelenecek itibarıdır. Bunu anlatırken anlatıcı uzak geçmişe gider ve annesiyle veya eşiyle yaşadıklarından söz ederek herkesin ona düşman olduğunu söyler. Bu öyküde ne anlatma zamanında ne de geçmişte mutlu olan bir kahramanla karşılaşırız. İki zaman diliminde de kahramanın var olan hoşnutsuzluğu dikkat çekicidir. Öyküde zaman kavramı üzerinde pek durulmamış, olayların oluş zamanına dair çıkarımlar kişilerin yaşlarından elde edilmiştir. Zaman konusu üzerine bu öykü için tüm bahsettiklerimizi bir tablo üzerinde göstermek yerinde olacaktır.



*Şekil 1. Herkes Bana Düşman*

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde öykünün asıl kahramanı olan anlatıcı İstanbul'da bir hastane odasında kalmaktadır. Buradan aktardığı öyküsünde geçmiş ve anlatma zamanı diğer öyküler gibi birbirine geçmiştir. Geçmiş zamanda kadın üniversite çağında genç bir kızdır. Sevdiği adam tarafından aşkına karşılık bulamayışı onun bir yılını alır. Evli bir adama âşık olan kız kış aylarında gündüzleri aramaya başladığı adamın evine ilkbaharda ulaşır ve sonrasında onunla geçirdiği günlerin ardından yaz tatili için memleketine geri döner. Kız memleketine gidene kadar süredeki mutluluğu bir daha yakalayamaz. Hatta anlatıcı kızın o yaz ölseydi mutlu öleceğini söyleyerek bir daha o mutluluğu yakalayamadığını belirtir. Eylül'de İstanbul'a dönen kız karşılıksız aşk sonrasında hastalanır. İşte bu hastalanmanın ardından hastaneye kapatılan kız anlatma zamanında yaşı ilerlemiş bir kadındır. Çünkü kendisi hastane odasında günlerdir, aylardır, yıllardır kaldığını söyler. Yıllardır kaldığı bu hastanede geçen zamanını hastanenin bahçesindeki ağacın mevsimlere göre aldığı görüntüsü ile de birleştirir. Kadının anlatma zamanındaki mutsuzluğunun gece vaktine rastlaması dikkat çekicidir. Kahramanın içinde bulunduğu zaman dilimi gece olması ve hastane gibi kapalı mekânın seçilmesi öykünün karamsar atmosferini desteklemiştir. Bu öykü geçmişinin sadece bir ânında olan mutluluğu anlatma zamanı da dâhil bir daha yakalayamayan bir kadının mutsuz aşk öyküsüdür.

*Taksim- Maçka* mekân unsurunun ön planda olduğu, zamanınsa öne çıkarılmadığı öykülerdendir. Bu öyküde anlatma zamanı neredeyse belirsizleştirilmiştir. Anlatma zamanına neredeyse hiç dönmeyen anlatıcının öyküsünde bir uzak geçmiş, ki bu anlatıcı ve karısı Jale ile olan tanışmaları, sevgili oldukları üniversite yıllarıdır, bir de Vildan görmeleriyle başlayan yakın geçmiş söz konusudur. Öyküde anlatıcı ve eşinin neredeyse iki yıllık evli olduğu geçer ancak bunu söylemesinin ardından da zaman geçtiği için ne kadar evli oldukları tam kestirilemez. Yakın geçmişte temmuz, ağustos aylarında başlayan Vildan'a dair maceraları günün işe gidişlerine denk gelen sabah saatlerine rastlamaktadır. Öyküde anlatıcı ve eşi günlerden, her gün gördükleri Vildan'ın kıyafetlerine göre haberdar olurlar. Bu anlamda anlatıcı ve eşinin de zamanı somutlaştırma şeklindeki bu tavırları dikkat çekicidir. Sonrasında yazın başlayan Vildan'a dair olaylar sonbaharın ardından kışın delişiyle devam eder ve sonrasında tekrar yaz gelir. Tahminen bir yıl geçen bu süre zarfında Vildan haziran ayında yanında bir adamla görünmeye başlar. Kadının bu mevsimdeki mutluluğunun yerini eylülde mutsuzluk almıştır. O artık olayların başındaki mutlu ve bakımlı kadın değildir. Onun bu mutsuzluğunun kendilerine bulaşmasından korkan Jale bir yıla yakındır her mevsim yürüyerek gittiği işe artık arabayla gitmek istediğini söyler. Anlatıcı da aylarca işe gidip geldiği yol üstünde bir daha Vildan'ı görmediğini söyleyerek olayları sonlandırır.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde anlatma zamanı üç dört saattir. Mart ayında, saat dört civarında annesinin evinde olan anlatıcı evinden çıkışı ile dönüşü arsından geçen zaman kısadır. Ancak geriye dönüşlerle genişleyen bu zaman diliminde önemli yere sahip olan kısım anlatıcının çocukluk yaşlarına rastlayan annesi, babası ve Neslihan arasındaki olaylardır. Ara ara anlatma zamanına dönen anlatıcı otuz iki yaşında evli ancak evliğinde aşkı bulamamış bir kadındır. İstemeyerek geldiği annesinin evinde on ikili yaşlarında idrak edemediği sonradan öğrendiği gerçeklerle yüzleşir. Anlatma zamanında anlatıcının annesinin evine giderken başlayan öykü onun bu evden ayrılıp kendi evine doğru yola çıktığı öğleden sonraya rastlayan saatlerde sona erer. Geçmiş ise ortalama olarak 1960'lı yıllardır. Bu çıkarımın yapıldığı yer anlatıcının Neslihan'dan söz ederken altmış yıllarda araba kullanan kadın olarak ona özendiği sahnedir. O yıllarda orta okul çağında olan kız babası ve annesi arasında yaşanan olaylara ve değişen mekânlara anlam veremez. Bu gerçek, annesinin otuz beş yaşındayken eşi Enver Bey tarafından Neslihan ile aldatılması ve sonrasında yaşanan üzücü olaylardır.

Anlatma zamanında da annesinin yirmi yıldır oturduğu eve gelir ve geçmişe dair bilmediklerini annesiyle konuşarak öğrenir. Bu açıdan bakıldığında anlatma zamanı olayların aydınlandığı ancak geçmiş ise üstü kapalı haberdar olunan gerçekleri barındıran zamandır. Bunda anlatıcının bakış açısının etkisinden söz edilebilir. O yıllarda küçük bir çocuk bakış açısıyla olayların net olarak algılanamaması doğaldır. Anlatma zamanında yaşananların net oluşunda kahramanın yaş itibarıyla o olgunluğa erişmiş olmasının etkisi vardır. Çocukluktan başlayıp otuzlu yaşlarına kadar geçen süreyi, yaşadıklarını geniş bir zaman diliminde anlatan anlatıcı anlatma zamanında zamandan daha belirgin söz etmiştir. Saatinden mevsimine kadar geçen süre belirlidir ve öykü şimdiki zaman diliminde sona erer.

*Biraz Daha Ölmek* geçmiş zamanla başlayıp ara ara anlatma zamanına dönen, her iki zamanda da paralel olarak ilerleyen bir öyküdür. Öyküde anlatma zamanı sabah saatlerinde başlar ve akşam dokuz buçuk civarında sona erer. Öykünün anlatıcısı Erdoğan, anlatma zamanında elli yaşında kalp krizi geçirerek hastaneye kaldırılmış ve birkaç gündür de orada kalan bir adamdır. Gününün çoğunu hastanede yattığı yerde uykuya dalarak geçiren Erdoğan uyandığı veya kendinde olduğu vakitler içinde bulunduğu ânı ve mekânı anlatır. Bu, öykünün yaklaşık bir gün süren anlatma zamanını kapsamaktadır. Geriye dönüşlerin ön planda olduğu öyküde zaman anlatıcının çocukluk dönemleridir. Bu dönemler aynı zamanda ülkede karartma gecelerinin yaşandığı ve anlatıcının o çocuk yaşlarında Boğaz'da düşman gemilerini gözetlediği, ikinci dünya savaşına rastladığı anlaşılan 1940'lı yıllardır. Anlatıcı savaş çıktığında ilkokul üçüncü sınıftadır. Sonrasında anlatıcı yatılı kaldığı ortaokul yıllarından söz eder. Bu yılların ardından anlatıcı elliye varmamış olan babasını kaybeder. Anlatıcı, annesinin o yıllarda yüzünün gülmüyor olmasına üzülür ve bu da anlatıcı için o yılların mutlu geçmediği izlenimini yaratır. Sonrasında delikanlılık çağlarında dört yıl boyunca haftada iki kez Hayganuş için Rus lokantasına gittiğinden söz eder. O dönemde geceleri eve geç gelen Erdoğan anlatma zamanında artık eve geç gelmediğini söyler. O dönemin aksine saat on olmadan evine geldiğini söyleyen anlatıcı, anlatma zamanında onun hastanede olmasına sebep olan annesiyle yaşadığı kavgayı o gecelerden birinde yaşar. Yetmiş yaşını aşmış annesiyle olan kavgası sonrasında Erdoğan, hastanede Gülsevil'in ona babalarının ölümünün aynı sebepten olduğunu hatırlatması ile ölümü düşünmeye başlar. Geçmişte yaşadığı babasının iflası, onun ölümü sonrasında değişen yaşamları; anlatma zamanında

ise dırdırcı annesi sevimsiz kız kardeşi özellikle de yaşadığı sağlık sorunu anlatıcının her iki zamanda da mutlu olmasına engeldir. Geçmişin ve anlatma zamanının kendi içinde kronolojik ilerlediği öyküde zamana ilişkin ayrıntılar kişileri tanıtmada önemli bir unsur olmakla birlikte satır aralarında da göze çarpmaktadır. Bu öyküde zaman, ön planda olmamakla birlikte belirsizlik taşımamaktadır. Ayrıntılar birleştirildiğinde içinde bulunulan zamana dair doğrudan fikir edinilebilmektedir. Zaman konusunda bahsettiklerimizi tablo halinde göstermek yerinde olacaktır.

Olay zamanı	Anlatma zamanı			
Erdoğan'ın çocukluğu (1940'lı yıllar)	Babasının ölümü sonrası Sıkıntılı yıllar.	Aşkları	Annesiyle kavgası. (bir, iki gün öncesi)	Hastanede kalışı. (bir gün, kış)

Şekil 2. Biraz Daha Ölmek

*Kısa Yol Yolcusu* anlatıcının zaman kavramını kendine göre yorumlamasıyla başlayan bir öyküdür. Burada anlatıcı sabah saat yedi olmadan kalkan yedi otobüsüne binip her gün işe gidip gelen bir adamdır. Öyküde de anlatma zamanı kış vaktidir ve anlatma zamanı ortalama dört saat süren bu işe gidiş gelişlerden birine rastlar. Anlatma zamanında anlatıcı sabah kalkar, işe gitmek için yola koyulur ve otobüsün geçtiği duraklardan ikisinin özel olduğunu söyleyerek geçmişini anlatmaya başlar. Geçtiği duraklardan ilki karısıyla yaşadığı mutsuz aşk öyküsünü temsil eden duraktır. Bu durakla ilgili olayları hatırladığı zaman da kış mevsimine rastlamaktadır. Anlatıcı karısını çok severek evlenmiş ancak evlilikleri altı ay sürmüştür. Aysel onu başka bir

adam için terk edeli ise üç buçuk yıl olmuştur. Ortalama üç yıl boyunca bu duraktan her geçişinde o günleri öfkeyle hatırlar. Kadın hem ona mutlu bir evlilik yaşatmamış hem de evlilikleri için patrone dan aldığı borç nedeniyle anlatıcının dört yıldır patronuna boynu bükük kalmasına sebep olmuştur. Hem maddi hem de manevi olarak olumsuz etki yaratan bu ilişki nedeniyle adam o yıllardan mutlu söz etmez. Öykünün ikinci olayı ise yine geriye dönüşlerle anlatılan, anlatıcının annesi ve babası arasında geçen olaylardır. Anlatıcı daha bebekken annesi başka bir adama gider ve sonrasında kadın, anlatıcının babası tarafından öldürülür. Annesini görememiş olmanın anlatıcıya verdiği duygu özlemdir. Anlatıcı annesini öldürenin babası olduğunu ise lise yıllarında öğrenir. Özetleyecek olursak eğer; anlatıcı bebekken annesi tarafından terk edilmiş, lisedeyken annesini öldürenin babası olduğunu öğrenmiş, evlilik çağında ise karısı tarafından terk edilmiştir. Anlatma zamanında da her gün erkenden işe gitmek için kalkan bu adam öyküyü üç dört saatin içinde –işe gidiş geliş süresi- anlatır.

Yukarıda bahsi geçen zamana ait kavramlar olay örgüsüyle ilişkili olarak anlatılmıştır. Bunun dışında anlatıcı zaman kavramını mevsimler üzerinden de ayrıntılı olarak anlatmaktadır. Bu açıdan öyküde zaman kavramının ayrıntılı tasvirinden söz edilebilir. Aşağıda vereceğimiz örnek, anlatıcının yaz ve kış mevsimlerini kendi yaşamıyla birleştirerek yorumladığı kısımdandır.

Yazın her şey daha kolay dedim ya, bilmem doğru mu bu? Karanlıkta uyanmamak, evet. Üşümek, evet. Ama sığağa dayanmak da zor. Hele akşamüstü eve döndüğünde yüzüne serin serin sular –yazın daha çok kesilir su bizim oralarda- çarpmamak. Pazar günleri, yarım metre karelik deniz kıyısında bulacağım diye yollara düştüğünde iş günlerinde olduğundan daha kalabalık otobüslere sıkışmak. En zor da yaz akşamlarının bitmez tükenmez aydınlığı. Nasıl doldurulur uzayıp giden bu aydınlık saatler? Kışın erken bastıran karanlığında erken yatağa sığınabiliyor insan.

Aslında yaz kış hep aynı. Havanın sıcak ya da soğuk olması. Karanlığın erken ya da geç gelmesi. Gerçek ayrımlar değil bunlar. Mevsimler değiştikçe ve değişirken yaşam hiç değişmezse eğer, nasıl gerçek olabilir?<sup>78</sup>

---

<sup>78</sup> Kür (2012b), s. 63.



*Leyla İçin Şiir* yksnde anlatma zamanı birkaç saati kapsamaktadır. yk gece vakti olduğu sonradan anlaşılan bir vakitte başlar. Oturduğu masada sevdiği kadın Leyla'ya Şiirler yazarken eşi ve çocuklarının ara ara başına gelip uyuyup uyumadığını sorgulaması, öykünün sonunda bulunduğu yerde ışığın kapanması vaktin gece olduğunu doğrular niteliktedir. Levent anlatma zamanında hoşlanmadığı karısı ile on iki yıldır evlidir. Sevdiği kadın Leyla'nın ölümünden sekiz yıl sonrasına tekabül eden bu evlilikten Levent hoşnut söz etmez. Bunun sebebi anlatma zamanında da göze çarptığı gibi Levent'in Leyla'yı düşünmek, ona Şiirler yazmak istemesine karısının engel olmasıdır. Anlatma zamanında kırklı yaşlarına yaklaşan, aşağı yukarı otuz altı yaşında olan anlatıcı Leyla'ya olan bağlılığını sürdürmesini öyküde geriye dönüşlerle çocukluk yıllarından başlayarak anlatır. Anlatıcı kendinden yaşça büyük, yaşı nerdeyse anlatıcının annesine yakın Leyla'yı gördüğün de on yaşında, ona Şiirler yazmaya başladığında on iki yaşındadır. İlkokul, ortaokul çağlarını hep Leyla'yı izleyerek, ona Şiirler yazarak geçiren Levent yine bu yaşlarında Leyla'nın peşine düşer ve onu yanındaki adamlarla tenha bir yerde uygunsuz yakalar. Leyla'nın arkasından gittiği günü kendisindeki zaman kavramını sorgulayarak Şöyle anlatır:

Zaman kavramı bende biraz karmaşık galiba.

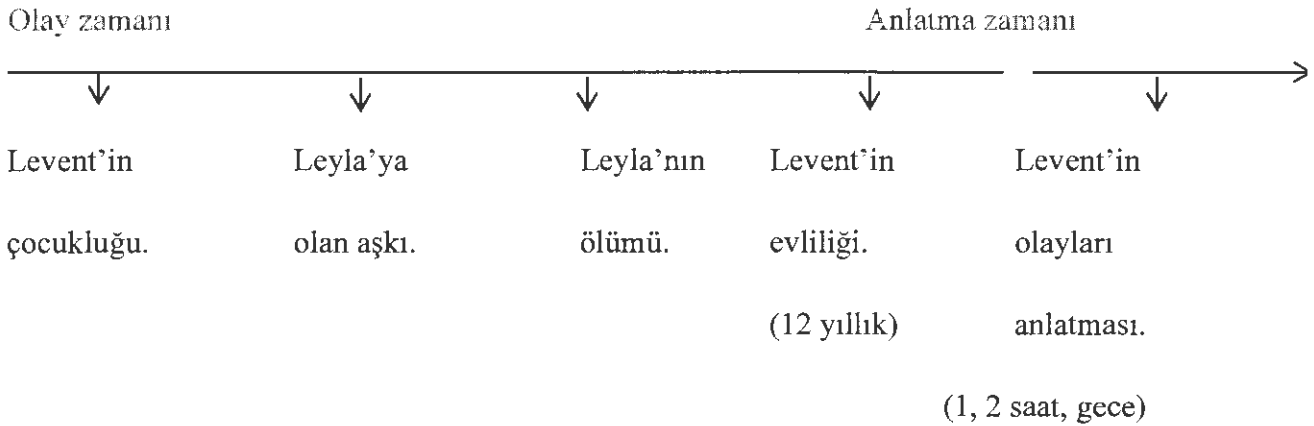
Yaz mıydı Leyla'nın ardından gidişim, bahar mıydı? Kış mıydı? Gz mygd? Bunu bile anımsamıyorum. Başkaları olayları mevsimlerle birlikte mi düşünür? Ben de mevsimler hiç kalmamış nedense, yalnızca durumlar kalmış. Çok yaprak vardı yerlerde, ayaklarım gömülüp duruyordu yapraklara. Sonra koşarken, galiba gene yaprak bolluğu yüzünden kaydım. Bir yaz günü m anıştırıyor bu? Olabilir. Olmayabilir de... O bayıra daha sonraları da gittim. Bilek boyu kuru yaş yaprakla örtülüydü hep. Bir mevsimin rmş-rmeye yüz tutmuş, kurumuş kurumaya yüz tutmuş, taze-tazeliğini yitirmeye yüz tutmuş binlerce yaprağı vardı orada. Yirmi beş yıl önce ayağımı kaydıran yapraklar hala alt katmanlarda bir yerde duruyor olabilirler.<sup>79</sup>

Levent birkaç gün boyunca Leyla'yı ve yanındaki Ekrem'i takip eder. Sonrasında gelişen olaylarda o adam Leyla'yı terk edecek ve Levent on altı yaşındayken

---

<sup>79</sup> Kr (2012b), s.104.

Leyla intihar edecektir. Anlatıcı onu son gördüğünde sonbahar olduğunu söyler ve bu, olayların yaşandığı günden aylar sonrasındır. Leyla'nın ölümünden birkaç ay sonra haberdar olan Levent yirmi yıl sonrasında, anlatma zamanında, dahi onu unutmamış ve ona şiirler yazmaktan vazgeçmemiştir. Anlatma zamanında gece vakti ona bunları yazdıran kadına olan sevgisinin, ona şiirler yazma isteğinin tekrar etmesidir. Bunda anlatma zamanından birkaç gün önce anlatıcının Ekrem'i –Leyla'nın sevgilisi-görmesinin de etkisi düşünülebilir. Çocukluk yıllarından mutlu söz eden Levent'in, anlatma zamanına yaklaştıkça artan mutsuzluğu dikkat çekicidir. Anlatma zamanında yalnız kalmak isteyen, kendini dış dünyadan soyutlayan anlatıcının mutlu anları çok geride, çocukluk yıllarında kalmıştır. Kendisi de içinde bulunduğu zamanda yaşamaktan ziyade geçmişi o günleri düşünerek yaşamak ister. Tüm bu bahsedilenleri bir tablo halinde göstermek yerinde olacaktır.



Şekil 3. Leyla İçin Şiir

*Son çizgi* öyküsü otel odasında temmuz ayında sabah saatlerinde başlar. Anlatma zamanında otel odasında olan Muammer için zaman bir anda ara ara bahsedilen geçmişe gider. Sevil'le evliliği, arkadaşının eşi Nurdan'a olan ilgisi veya arzusu anlatma zamanında yatakta yatan kızın yanında canlanan şeylerdir. Muammer'in yanında yatan kişi de anlatma zamanına yakın bir vakitte İzmir yolu üzerinde aldığı otostopçu kıızıdır.

Adam onunla yatıp sabahın erken bir vaktinde uyandığında aklına eşi ve Nurdan gelir. Nurdan'la ilgili sahneler yazları gittikleri sahil kasabasında geçer. Hatta Muammer yüzünde oluşan son çizgi bu yaz gecelerinden birine rastlar. Aydınlik bir yaz akşamında kendi oğlunu ve Nurdan'la Erdoğan'ın çocuğunu ölümden kurtaran adam, yüzünde oluşan son çizgiyi onların düşmek üzere olduğu kuyuda görmeye çalışır. Bu olay sonrasında anlatıcı tarafından, adam göremese de, yüzünde çizilen en son çizginin ölünceye dek adamın son çizgisi olmayacağı söylenmiştir. Elli yaşındaki adam için son çizgi olarak bahsedilen, zamanın geçip de olayların kişide bıraktığı izler olarak algılanabilir. Öyküde zamanın kişide bıraktığı izin yüzdeki çizgilerle anlatılması zaman kavramı açısından önemlidir. Ölünceye kadar devam edecek olan zamanın sürekliliği ve bunun, kişinin yüzündeki yaşlılık belirtileri ile anlatılması zaman kavramında farklı bir aktarım örneğidir. Belirtmelidir ki anlatma veya olay zamanında Muammer'in mutluluğundan söz edilemez.

*Bitmiş Zamana Dair* adından da anlaşılacağı üzere zamanın ön planda olduğu bir öyküdür. Burada anlatma zamanından ziyade geniş bir zaman dilimini kapsayan geçmiş zaman ön plandadır. Öykü her ne kadar birinci kişi ağzından aktarılsa da ön planda olan başkalarına ait zamanlardır. Öyküde anlatma zamanı anlatıcının bunları aktarmada geçen süre kadardır ancak bu belirsiz bir durumdur. Öykü de anlatıcının bir açık arttırma ilanında, geçmişte kalmış o kişilerden Ahmet'in ölüm haberini görmesiyle başlar. Anlatıcı Ahmet'in ellisine varmadan ölüşünden 'bitmişti o yaşama çoktan'<sup>80</sup> diyerek söz eder ve buradan hareketle, bitmiş zamanın kişileri ile on iki yaşında karlı bir kış sabahı tanıştığını söyleyerek, geçmişe gider. Diğer öykülerde olduğu gibi burada anlatma zamanına sık sık dönülmez, ön planda olan on yılı kapsayan olay zamam yani geçmiş zamandır. Anlatıcı çocuk yaşta girdiği bu dokuzuncu daireye çabuk alışır ve buranın insanları ile kısa sürede kaynaşır, bir nevi o evin kızı olur. Anlatma zamanında hayatını kaybeden Ahmet'i de o yıllarda iki yıl boyunca sevmiştir. Çoğu anlatma zamanında hayatta olmayan dokuzuncu dairenin üyelerinden Nebile Hanım'ın mutsuz aşk öyküsü, altmışını aşmış Pertev Bey'in işinden ayrıldıktan sonra evdeki uğraşları, Beyhan Hanım'ın akıl sağlığı yerinde olmayan davranışları ve Emsal dadının sevecen tavırları geçmişin özeti gibidir. Anlatıcı küçük bir kız çocuğu iken başlayan o insanlara olan sevgisini onlardan bahsederek ön plana çıkarır. Bunda Nebile Hanım'ın ölmeden

---

<sup>80</sup> Kür (2012b), s .173.

önce ona bıraktığı andacında etkisinden söz edilebilir. Anlatıcının hatıralarında en canlı olan sahnelerden birisi sonrasında dost olduğu Pertev Bey'in ona piyano çalmayı öğretmeyi teklif ettiği sahnedir. Anlatıcının içinde bulunulan mevsimi ve yaşı aktardığı şu kısım zaman kavramı için önemli bir alıntıdır:

Sonra bir gün bir şeyler değişti.

Nisan ayının sonlarına doğru olduğunu çok iyi anımsıyorum. Ömrümün değilse bile okul yıllarımın, ilk gençliğimin bütün insanlarını hatırlarım. Olay olay değil çoğu kez; hava, koku, renk, ışık ve mutluluk olarak. Okul günlerimin sonunun yaklaştığını, sabırsızlığın her yanımdan taşıdığı, içimin içime sığmadığı günlerdi. Hep koşmak, durup dururken bağırarak, ağaç gövdelerine sarılıp dönmek istediğim günler. Kapalı yerde durmanın azap, her fırsatta dışarı fırlamanın şart olduğu günler. Kafamın derslerden başka her şeye kaydığı, papatya toplayacak, çağla, yeşil erik yenecek, kiraz beklenecek, aşık olunacak günler...<sup>81</sup>

Bitmiş zaman kişilerin hayatlarının konu edildiği bu öyküde diğer öykülerin aksine geçmiş zamandan mutlulukla söz edilir. Evinde bulamadığı huzuru dokuzuncu dairede bulan anlatıcı o günlerdeki mutluluğunu ön plana çıkarır. Çocukluk ve ilk gençlik dönemlerini kapsayan bu yıllar anlatıcı için güzel günlerdir. Anlatma zamanından ayrıntılı söz edilmediği için vak'a zamanındaki gibi içinde bulunulan zaman diliminde belirgin olarak söz etmek pek mümkün değildir. Anlatıcının otuz dört yaşında bir kadın olduğuna da Ahmet'in ölüm yaşının kırk altı olduğunun söylenmesi üzerine çıkarımsal olarak ulaşılmaktadır.

*Hayalet Hikâyesi* zaman kavramının ön planda olmamakla birlikte farklı kullanıldığı bir öyküdür. Farklı bakış açıların kullanıldığı bu öyküde birden fazla anlatma zamanı birden fazla vak'a zamanı vardır. Bunlardan ayrı ayrı bahsetmek yerinde olacaktır. Öykü yıllardır yurt dışında olan anlatma zamanında ise gece vakti bir lokantada olan Tekin'in aktardıkları ile başlar. Sonradan başkasının ağzından öğrenildiği kadarıyla Tekin 'lanetli ev'in bulunduğu kasabada bir hafta kalmıştır. Tekin'e ait anlatma zamanı gece vakti lokantada başlar ve birkaç gün sonra annesi

---

<sup>81</sup> Kür (2012b), s.207.

olduğunu öğrendiği, Sabah'ın hayaletini evin camından gördüğü akşam saatlerinde sona erer. Dolayısıyla öykü Tekin'in bakış açısıyla başlar ve onun bakış açısıyla da sona erer. Bu süre içerisinde bir gece kaldığı evin sahiplerinden annesinin ölümünü, lokantada gördüğü kadının kardeşi olduğunu öğrenir. Tekin geriye dönüşlerde ise yurt dışında kimsesiz yaşadığını ve o evin onu kendisine çekişi, oraya girme çabalarını anlatır. Ancak belirtmelidir ki Tekin'in anlatıcı olduğu kısımlarda daha çok anlatma zamanı ön plandadır. Anlatıcı arada geçen bir haftayı özellikle o eve denk düşen kısımlarını anlatma zamanına denk getirerek anlatır. *Hayalet Hikâyesi* için birinci kişi anlatıcı, anlatma ve va'ka zamanının birinden ayrılmadığı bir öyküdür denilebilir.

Tekin'in ardından anlatıcı olan Sırma anlatma zamanında akşam vakti bir lokantadadır. Birkaç günün ardından, yazın sıcağında, o lokantada gördüğü adamı evinde görünce şaşırır. Onun asıl şaşkınlığı anlatma zamanında Tekin'in onun kardeşi olduğunu öğrenmesinde yasar. Geriye dönüşlerden ise Sırma'nın yıllarca Amerikalı bir adamla evli kaldığını ve çok sonra o eve döndüğünü öğrenmekteyiz.

Öykünün diğeri bir anlatıcısı Meral Hanım'dır. Meral Hanım için anlatma zamanı gündüz vakti Tekin'i –sonradan Tekin olduğunu öğrenecektir- görmesiyle başlar. Geriye dönüşlerin en çok bahsedildiği yerler Meral Hanım'ın anlatıcı olduğu kısımlardır. Burada Meral Hanım'ın genç kızlığı, Şerif Bey'le evlenmesi, İtalya'daki balayı, Sırma ve Varol'un doğumu, gibi olaylarla vak'a zamanından anlatma zamanına geçilir.

Öyküde Gülsüm'ün anlatıcı olduğu kısım anlatma zamanına denk gelmektedir. Bu, anlatma zamanında bahçede Tekin'i görmesi ve tanımadığı bu adamı bahçeye davet etmesiyle sınırlı bir zaman dilimidir. Bunun dışında evin çalışanlarından Gülsüm'le, kendisinin anlatıcı olmadığı kısımlardan birinde Sabah, Meral ve Şerif Bey'in geçmişe dair öykülerini anlatırken karşılaşırız.

*Düşman* öyküsü banyoda başlayan bir öyküdür. Üçüncü kişi bakış açısıyla başlayan bu sahnede ve devamında anlatma zamanı akşam saatleridir. Gününün çoğunu jimnastik yaparak geçiren öykünün kahramanı Beyza, geriye dönüşleri daha doğrusu kendiyile yüzleşmelerini aynı mekânda aynı vakitlerde aktarır. Otuzlu yaşlarında olduğu anlaşılan kadının anlatma zamanında mutlu bir kadın olmadığı doğrudan

anlaşılmaktadır. Hatta vaktin gece olması kadının bu yaşadıklarını uyuyarak unutmak isteği ile örtüşmektedir. Öyküde zamandan net olarak söz edilmez. Geriye dönüşlerde ise Beyza'yı yaralayan olayları görmekteyiz. Burada vak'a zamanı üniversite yıllarıdır. Beyza'nın Emre'ye olan aşkı ancak sonrasında zengin bir adam olan Cevdet ile evlenmesi bu zaman diliminde gerçekleşir. Anlatma zamanında da kadın bu yaşadıklarından, duyduğu üzüntüden ve içinde bulunduğu karamsarlıktan birkaç saatlik zaman diliminde söz eder.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsü, öykünün kahramanının ömrünün sonuna yaklaştığını haberdar eden şu dizeyle başlar:

Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar...

Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar...<sup>82</sup>

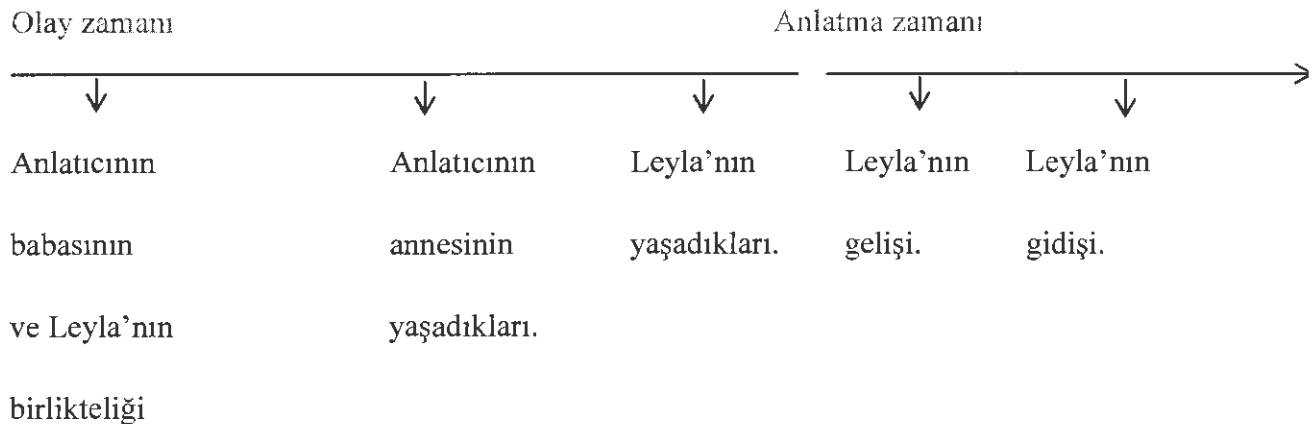
Öykünün başındaki bu dizeler öykünün konusu ve içinde bulunulan zaman hakkında bilgi veren bir işlevdedir. Buradan hareketle ömrünün sonuna yaklaşan bir kahramanın olduğu fikrine kapılmaktayız. Okuyup değerlendirdiğimizde öykünün sabaha karşı başlayıp gündüz vakti bir kafede sona erdiğini görürüz. Olay kırk üç yaşında olan Engin'in sabah okula gidişinin ardından eve dönerken akşam saatinde Metin ile kafede karşılaşması, iki hafta sonra ise aynı kafede ona dair iz bulamaması arasında geçer. Geriye dönüşlerde ise evlendiği adam Vural tarafından aldatılan, sonrada çocuğu tarafından terk edilen kadın görmekteyiz. Anlatma zamanında ise yalnız bir kadın vardır. Bu yalnızlığı onu hayaletle paylaşımında bulunabilecek seviyeye getirmiştir. Üniversite yıllarından tanıdığı Metin aslında seksen öncesi yıllarda vurulmuştur. Ancak kadın bunu bilerek veya bilmeyerek -burası net değil- onun hayaletiyle mutlu olmuştur. Evliliğinden ve o evliliğe dair yaşadıklarından bahsederken ki mutsuz kadının yerini Metin'in hayaletiyle karşılaştıktan sonra hayata olumlu bakan bir kadın alır. Öykünün başında da boşa geçen ömrün sonbaharının bitmesini isteyen dize yaşanan olaylarla birleştirilebilir. Öykünün sonunda daha dışa dönük hale gelen kadının anlatma zamanındaki bu mutluluğunun öykünün sonunda kaybolup kaybolmadığı belirsizdir. *Edebiyat Neye Yarar* zamanın neredeyse yok edildiği,

---

<sup>82</sup> Kür (2004), s. 75.

üzerinde durulmadığı öykülerdendir. Ân ile geçmiş arasında gidip gelen bu öyküde zaman ön planda değildir.

*Gece Görüşmesi*'nde anlatma zamanı gece vaktine -çok geç bir saat olmasa da - rastlayan bir iki saati kapsar. Anlatıcı gecenin gizem ve önem dolu olduğunu söyleyerek o gece gelen, ziyaretçisi Leyla ile geçmişe gider. Tam da öykünün başında bahsettiği gibi gece gelen gizem onun geçmişini aydınlatmıştır. Başka bir ifadeyle öykünün sonunda -evi toparlamak için kalktığında- Leyla'ya dair iz bulamasa da anlatıcı olan kadın bu ziyaretçi vesilesiyle geçmişle yüzleşmiştir. Öyküde olay zamanı ise yirmi yıl öncesidir. Yirmi yıl önce evlerine gelen, anlatıcının annesinin aldatılmasına sebep olan kadın yıllar sonra anlatıcının kapısına gelmiştir. Geçmişte kalan o yıllarda anlatıcı çocuk yaştadır ve anlatma zamanından yaklaşık olarak on beş yıl önce kaybettiği babasının ölümüne sebep olanın Leyla olduğunu sanmıştır. Geçmişten gelen ve anlatma zamanında ortalama elli yaşındaki kadınla gerçeğin öyle olmadığını öğrenir. Anlatıcının çocukluğunun kötü geçmesine sebep olduğunu düşündüğü kadın da aynı adam tarafından aldatılarak mutsuzluğa sürüklenmiştir. Adamın onu terk etmesinin ardından beş altı ay sonra gelen ölüm haberini aldığı anda ise Leyla zaten yaşam ışığı sönmüş bir kadındır. Dolayısıyla Leyla'nın da anlatma zamanında mutsuz bir kadın olduğu söylenebilir. Bu öyküde gece gelen ziyaretçi, gerek anlatma gerekse vak'a zamanında, kadınların mutsuz olmasına sebep adamdan söz ederek olayları aydınlatmıştır. *Gece Görüşmesi* öyküsü zaman kavramının doğrudan kullanıldığı, uzun uzadıya betimlenmeyen; ancak okuyucuyu yormayan bir unsur olarak kullanılmıştır. Tüm bu bahsedilenleri bir tablo üzerinde göstermek yerinde olacaktır.



#### Şekil 4. Gece Görüşmesi

*Ses* öyküsünde anlatma zamanı iki veya üç gündür. Yer yer anlatıcı olan kadın anlatma zamanında hastane odasındadır. Üçüncü kişi tarafından da kadının iki gecesinden söz edilir. Bu iki gece içerisinde kadın camdan bakarak geçmişe gider ve sabah doktorlar onu bulduğunda son nefesini verir. Vak'a zamanının olayları ise geçmişte, yirmi beş yıl öncesinde yaşanmıştır. Anlatma zamanında kırk beş yaşındaki kadın yirmili yaşlarındaki aşk macerasını anlatır. Çoğu yerde yazar anlatıcının devreye girdiği öyküde kadının aşık olduğu adam o yıllarda otuz sekiz yaşındadır. Şimdilerde muhtemelen orta yaşlarını geçmiş olan adam yirmi yıl önce doludizgin aşk yaşadığı kadını Paris'te aldatmıştır. Yirmi yıl öncesi yaşananlar; kadının Paris'e gitmesi, adamla birlikte yaşadıkları ve adamın yanında başka bir kadını görmesidir. Öyküde kadının sevdiği adamın yanında başka bir kadını gördüğü vakitle sesler duyduğu vaktin geceye rastlaması dikkat çekicidir. Gece öyküde bu açıdan önemli bir zaman dilimidir.

*Ses*'te kadının, Paris'te yaşadıkları ve aldatılmasını anlatmasının ardından, ülkeye döndüğü onun anlatma zamanında pencerenin önünde Marmara'dan, Moda koyundan söz etmesi ile anlaşılmaktadır. Onca yılın ardından sesler duyan ve ona bunları yaşatan adamla -orada olmadığı halde- konuşan kadının ruhsal bir bozukluğu olduğu ortadadır. Buradan hareketle kadının anlatma zamanında mutsuz olduğu düşünülebilir. Anlatıcının, adamın yanında başka bir kadını görünceye kadar geçen süredeki mutlu anlarının yerini anlatma zamanında hüzn almıştır. Kaldı ki öykünün sonunda kadın ölmüştür. Dolayısıyla anlatma zamanı kadının mutsuz geçen son birkaç gününü kapsar diyebiliriz.

#### 2.6. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Anlatıcı ve bakış açısı öyküde zaman, mekân, kişi ve olay örgüsüyle iç içe olan temel öğelerden biridir. Öykü olayların veya durumların aktaranı olan kişi, anlatıcı tarafından ve onun bakış açısından yansıyanlarla oluşmaktadır. Bu anlamda öykünün belirleyici öğelerinden biri olarak anlatıcı önemli bir yere sahiptir. Biz olayları, kişileri



onun açısından görür, içinde bulunulan zamanı ve mekânı onun anlattıkları vasıtasıyla öğreniriz. Bu yüzden ki anlatıcısı olmayan bir anlatı düşünmek zordur.

Anlatı, anlatıcının konumu ve bakış açısına göre değişebilmektedir. Örneğin birinci tekil kişinin ağzından anlatılanlarla üçüncü kişi ağzından anlatılanlar birbirinden oldukça farklıdır. Bunun dışında tanrısal bir bakış açısıyla kahraman bakış açısının bahsettikleri birbirinden farklı olacaktır. Çünkü bakış açısı anlatıya hangi yönden baktığımızı gösterir. Tüm bunlar anlatıcı ve bakış açısının anlatının yönünü belirleyecek güce sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmacılardan Nurullah Çetin anlatıcı tiplerini “gözlemci”, “özne” ve “çoğul” anlatıcı olarak başlıklandırmıştır. Bunlardan gözlemci anlatıcı için yazar-anlatıcı ve üçüncü kişi anlatıcı; özne anlatıcı için kahraman- anlatıcı, birinci kişi anlatıcı tabirlerinden; çoğul anlatıcı için de farklı anlatıcılarla bir arada verildiğinden söz edilir.<sup>83</sup> Şerif Aktaş ise araştırmasında bakış açısını öykünün diğer ögeleri ile ilişkilendirir ve bakış açısının öykü için belirleyici bir özellik taşıdığını belirtir. Hatta bakış açısının eserin üslubu belirleyen faktörlerden olduğuna değinir.<sup>84</sup> Aktaş, bakış açısını da “hâkim”, “kahraman” ve “müşahit- anlatıcıya ait bakış açısı” olarak üç başlık altında inceler. Biz bu çalışmamızda Mehmet Tekin<sup>85</sup>’in araştırmasını temel alarak ilerledik; ancak yer yer Şerif Aktaş ve Nurullah Çetin gibi araştırmacıların isimlendirmelerine yer verdik. Kısacası araştırmamızın başlıklandırılmasında genellikle arz eden isimlendirmelere yer verilmiştir.

Pınar Kür’ün öykülerine geldiğimizde bakış açısı ve anlatıcı çeşitli olmakla birlikte birbiriyle uyumlu bir durum arz eder. Genellikle birinci tekil kişi anlatıcı tarafından anlatılan olaylarda veya durumlarda anlatıcı hem öykünün aktararı hem de yaşayanıdır. Başka bir deyişle öykünün anlatıcısı aynı zamanda öykünün kahramanlarından. Bu açıdan bakıldığında kahraman bakış açısının kullanıldığı söylenebilir. Bunun dışında üçüncü kişi ağzından anlatılan ve tanrısal bakış açısının kullanıldığı öyküler de yer almaktadır. Bir de bu ikisinin aynı anda kullanıldığı öyküler yer almaktadır.

---

<sup>83</sup> Çetin (2007), s. 105.

<sup>84</sup> Aktaş (2000), s. 91.

<sup>85</sup> Tekin (2012).

### 2.6.1. Birinci tekil kişi anlatıcı

Birinci tekil kişi ben tarafından anlatılan öyküler çoğunluktadır. Hatta on beş öykünün yarısından fazlasının ‘ben anlatıcı’ tarafından oluşturulduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu öykülerde anlatıcı başından geçen olayı ve içinde bulunduğu durumları kendi ağzından aktarmaktadır. Çoğu anı tarzından olmakla birlikte bunlar, birinci tekil kişinin bakış açısıyla sınırlı kalmış öykülerdir. Kahramanın bakış açısı etrafından oluşturulan öykülerde zaman, mekân gibi öykünün diğer öğelerine dair ayrıntılar da bu anlamda sınırlıdır.

Birinci tekil kişi anlatıcının olduğu öykülerde dikkat edilmesi gereken bir başka konu anlatıcıların çoğunun kadın olmasıdır. Her ne kadar öykülerin diğer öğelerini yazar ile birleştirmesek de anlatıcının çoğu öyküde kadın olmasının yazarla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Hemen her öyküde kadın ya anlatıcı olarak ya da anlatılan kişi olarak ön plandadır. Bu sadece ben anlatıcı için değil üçüncü tekil kişi anlatıcının olduğu öykülerde de geçerli bir durumdur. Bunlara yeri geldikçe, bakış açısıyla olan ilişkisine göre değinilecektir.

Birinci tekil kişi anlatıcının olduğu ilk öykü *Yaz Gecelerinde Keman*’dır. Burada anlatı öykünün başka kahramanı olan Sevim’in ağzından ve onun bakış açısıyla aktarılmaktadır. Anlatma zamanında hasta ve yaşlı bir kadın olan anlatıcı, duyduğu keman sesi ve devamında gerçekleşen olayları yer yer geçmişe giderek aktarır. Ancak Sevim kaybettiği eşi ve kendi öyküsünün dışında kaldığı yerdeki kişilerin öykülerini de aktarmaktadır. Burada anlatıcının tek bir kişi olması dolayısıyla darlaşan bakış açısında öykünün diğer kahramanlarına dair yaşananları daha çok Sevim’den öğreniriz. Kahraman bakış açısının hâkim olduğu bu öyküde Sevim’in keman sesinden önce hissettikleri ile keman sesinden sonra hissettikleri arasında fark olaylara ve kişiye yansımaktadır. Örneğin öykünün başında uyku hapı kullanan ve dışa dönük bir kadın olmayan Sevim, öykünün sonunda uyku hapı kullanmadan uyuyabilecek bir kadın olmuştur. Bununla ilişkili olarak Sevim’in öyküyü umutsuz da yaşanabileceğini vurgulayarak bitirmesi dikkat çekicidir.

*Herkes Bana Düşman* öyküsünde ben anlatıcı Orhan’dır. Anlatma zamanında bir kadının evinde olan Orhan başından geçenleri, içinde bulunduğu durumu ve geçmişi

olumsuz bir bakış açısıyla vermektedir. Bunda zengin iş adamı olan Orhan'ın daha önce yolsuzluk gibi haberlerle sarsılan itibarının ve anlatma zamanına yakın zamanda intihar eden annesinin ölümüyle olumsuz şekilde manşetlere taşınacak olmasının etkisi vardır. Ona göre annesi nankörlük etmiştir. Öyküye sadece Orhan'ın bakış açısından bakılması kadının neden intihar ettiği kısmını açıkta bırakır. Anlatıcının bakış açısı sebebiyle anlatılanlara dair fikrimizin sınırlandığı öykülerden biri olarak bu öyküde annenin ölümü gibi birçok şey doğrudan söylenmemiş, dolayısıyla her şey net değildir. Örneğin biz Orhan'ın bakış açısından annesini nankör, kıymet bilmez birisi, karısını da boş konuşan çekilmez birisi olarak tanımaktayız. Kahraman bakış açısı ve ben anlatıcı olmasının dışında bu öyküde önemli olan bir diğer konu anlatıcının erkek olmasıdır. Diğer birçok öyküde görülen kadın anlatıcının duygusallığı bu öyküde yer almamaktadır. Burada anlatıcının en çok dikkat çeken özelliği ise bencil oluşudur. Bu özelliği de tüm öykü kişilerinin ve olaylarının aktarımına yansımaktadır.

*Taksim-Maçka*'da erkek olduğu anlaşılan anlatıcının ismi bilinmemektedir. Anlatıcı, öyküde karısı ile yaşadıklarını ve öykünün diğer önemli kişilerinden Vildan'a dair yaşananları yer yer gözlemci yer yer kahraman bakış açısıyla aktarmaktadır. Ancak her iki bakış açısı da anlatılanların sadece tek bir kişinin gözünden verilmesi itibarıyla sınırlıdır. Öyküde, anlatıcının olaylar karşısında ya da gördükleri karşısında – özellikle Vildan- aldığı tavırlar ön plandadır. Bunun dışında öyküde olay örgüsünün de gözleme dayanıyor olması bakış açısını ilgilendiren bir durumdur. Çünkü anlatıcı ve eşi Jale işe gidiş dönüş yolu üzerinde gördükleri insanlar hakkında yorum yapmakta ve onların hayatlarına dair fikirler üretmektedirler. Öykü bu kişilerden ön plana çıkan Vildan üzerinde yoğunlaşmaktadır. Onun hayatına dair gerçek bilgilerden ziyade anlatıcının ve eşinin gözlemleri zeminine oturtulmuş yorumlar ile karşılaşırız. Ancak anlatıcının bu öyküyü oluşturmasına sebep olan Vildan'ın onlar üzerinde bıraktığı tesirdir. Dolayısıyla anlatıcı çevresini hem gözlemleyen hem de içinde bulunduğu çevreden etkilenen bir kişidir. Hem öykünün kahramanı hem de Vildan'la ilgili kısımların gözlemcisi olarak anlatıcı, bu öyküde ön plandadır.

*Bir Ayrılık Şarkısı* öyküsünde birinci tekil konumundaki kişi geçmişi anlatırken kahraman bakış açısından olayları yansıtmaktadır. Babası Enver Bey'in, annesi Şükran Hanım'ı Leyla ile aldatması sonrasında ikisinin ölümü anlatıcının çok da içinde

olmadığı kısımlardır. Olaylar onun yakın çevresinde gelişir; ancak anlatıcı bu olaylar yaşandığında çocuk yaşta sayılır ve yaşananlara karşısında gözlemci bir konumdadır. O yıllarda kafasında anlamlandıramadığı şeyler anlatma zamanında, annesiyle konuştuğundan sonra, aydınlanır. Olay örgüsüyle ilişkili olarak öykünün başında gerçeklerden habersiz olan anlatıcı evine gitmek istemediği annesinden bahsederken çekilmez, dırdırcı, inat bir kadın diye söz eder. Anlatının sonunda ise anlatıcının bakış açısında daha çok annesini anlamaya çalışan bir kadın tavrı vardır. Zaten anlatıcının kendisi de öyküde her şeyi yanlış değerlendirdiğini söylemektedir.<sup>86</sup> Dolayısıyla bu öyküde bakış açısının olay örgüsü ve kişiler ile olan bağlantısı göz önünde bulundurulmalıdır.

*Biraz Daha Ölmek* öyküsünde başlıktan da çıkarılabileceği gibi ölmek üzere olan bir adamın bakış açısı hâkimdir. Bu kişi anlatma zamanında kalp rahatsızlığı nedeniyle hastanede yatan Erdoğan'dır. Kahraman bakış açısıyla hastanede kaldığı süre içerisinde kendisini ölüme yakın hisseden adam bunu öykünün diğer öğelerine de yansıtacaktır. Örneğin, onun bakış açısından annesi çekilmez biri, kardeşi Gülsevil bakımsız ve sevimsiz bir kadındır. Başka bir örnek, öykünün belirgin temalarının anlatıcının bakış açısıyla ilişkili olarak ölüm, yalnızlık, sevgisizlik gibi karamsarlığa işaret eden şeyler olmasıdır. Bu bakış açısıyla Erdoğan hayata dair yaşadıklarını değerlendirir ve aslında hayatı pek de layıkıyla yaşayamadığını düşünür. Bu durum mekân olarak hastane odasında olmakla, zaman olarak ellili yaşlarda olmakla desteklenmiştir. Öykünün en can alıcı noktalarından biri anlatıcının kendini ölüme yakın hissettiği anla bir şey yaşayamadığının farkına vardığı ânın aynı zamana denk gelmesidir. Artık bundan sonrasının da önemli olmayışını vurgulayan anlatıcının "hayatın izmaritini veriyorlar elime sigara içmeyi yasakladıktan sonra"<sup>87</sup> sözü onun bakış açısını en iyi yansıtan ve aynı zamanda öyküyü en iyi özetleyen kısımdır. Bu, öykünün sonunda verilmiştir ve öyküde tüm o karamsar bakış açısının devam edeceğini düşündürmeye yetmiştir.

*Kısa Yol Yolcusu* yine anlatıcının erkek olduğu bir öyküdür. Kahraman anlatıcının bakış açısından aktarılan öyküde bir önceki öyküde olduğu gibi karamsar bir ruh hali hâkimdir. Anlatıcı yakın geçmişte eşi tarafından terk edilmiş, uzak geçmişte ise

---

<sup>86</sup> Kür (2012b), s.187.

<sup>87</sup> Kür (2012b), s. 60.

annesini öldürenin ve ardında yatan nedenin ne olduğunu öğrenmiştir. Anlatma zamanında anlatıcının bu iki olayı simgeleyen duraklarda inmeye cesareti yoktur. Yaşamı orada bulacağını düşündüğü halde anlatıcının bir türlü orada inmemesi daha doğrusu bahsettikleri ile yüzleşmeye cesaretinin olmaması onun cesaretsizliğini göstermektedir. Geçmişe hem öfkeli hem de özlem duyan ve anlatma zamanında mutsuz olan anlatıcının anlatma zamanında yalnız oluşu olay örgüsü ile diğer unsurları birleştirmektedir. Anlatıcının aşktan umduğunu bulamamış olması ve annesinden küçük yaşta ayrılmış olması onun anlatma zamanındaki ruh halini şaşırtıcı bir durum olmaktan uzaklaştırır. Başka bir ifadeyle öyküde anlatılanlar vesilesiyle okuyucu, anlatıcının içinde bulunduğu ruh halini anlamakta zorlanmaz. Anlatıcının vermek isteği o olumsuz ruh hali anlatma zamanındaki tavırları, geçmişe bakış açısı ile birbirini tamamlar niteliktedir. Anlatıcı yaşadıklarından duyduğu mutsuzluğu, kendisinin yani ben anlatıcının verdiği imkânla doğrudan yansıtabilmektedir.

*Leyla İçin Şiir* öyküsünü, öykünün kahramanlarından Levent'in bakış açısından görmekteyiz. Burada Levent anlatma zamanında evli ve çocuklu bir adamdır. Oturduğu masanın başında çocuk yaşlarda sevmeye başladığı hala da sevmeye devam ettiği Leyla için, geçmişte de olduğu gibi, şiir yazmak istemektedir. Anlatıcı Leyla'ya şiir yazma isteğinin sebebini geriye dönüşlerle anlatır. Çocuk yaşta âşık olduğu Leyla başka bir adamı sevmiş ancak bu adam Leyla'yı mutlu edemediği gibi onun ölümüne sebep olmuştur. Bu vesileyle sevdiği kadını kaybeden Levent ilerleyen yaşına, geçen yıllara rağmen aşkını yitirmemiştir. Anlatma zamanında Leyla'yı düşünmek ona şiirler yazmak ister ancak içinde bulunduğu durum buna uygun değildir. Eşi ve kızları onu sürekli rahatsız ederler ve o da bundan duyduğu hoşnutsuzluğu okuyucuya yansıtmaktadır. Onun bakış açısına da yansıyan bu içinde bulunulan durumdan duyulan hoşnutsuzluk halinin sebebi Levent'in sevdiği kadınla düşünceleriyle ya da yazdığı şiirlerle de olsa birlikte olmasına izin verilmemesidir. Anlatıcının kızlarından cadı, eşinden ise dırdırcı biri olarak söz etmesinin sebebi budur. Kahraman bakış açısının geriye dönüşlerde gözlemci bakış açısıyla birleştiği öyküde, Levent'in bakış açısındaki olumsuz ruh hali ön plandadır.

*Bitmiş Zamana Dair* öyküsünde ben anlatıcı ve kahraman bakış açısı olsa da öyküde ön planda olan başkalarının yaşadıklarıdır. Bu öyküde geçmişle mutlulukla anan

ve o dönemdeki kişilerden iyilikle söz eden bir kadının bakış açısını yansıtır. Öykü anlatma zamanında Ahmet'in ölümü ile başlar ve anlatıcı öykünün ilerleyen bölümlerinde Ahmet ve diğer kişileri yavaş yavaş olay örgüsü içinde tanıtır. Burada anlatıcı, geçmişten bahsederken o yıllardaki bakış açısı ile anlatma zamanındaki bakış açısı arasındaki değişiklikleri de okuyucuya yansıtmaktadır. Anlatıcının çocukluk dönemlerinde tanıdığı kişilerin çoğu anlatma zamanında ölmüştür; anlatıcının kendisi ise yetişkin sayılabilecek bir yaştadır. Dolayısıyla öyküde hakim bakış açısı o yılları mutlulukla hatırlayan bir yetişkinin bakış açısıdır. Ancak anlatıcı çocukluk dönemlerinden bahsederken o yıllardaki bakış açısını da yansıtmaya çalışmıştır. Örneğin anlatıcının genç kızlığa yaklaştığı dönemlerde Ahmet'e olan ilgisi sonrasında kaybolacak ve dolayısıyla bu Ahmet'ten bahsedenken ki bakış açısına yansiyacaktır. Anlatma zamanındaki bakış açısında ise geriye sadece hoş hatırlanan anılar kalmıştır.

*Gece Görüşmesi* öyküsü yine kadın bakış açısının hâkim olduğu bir öyküdür. Öykünün hem anlatıcısı hem de kahramanı olan kadın geriye dönüşlerle annesi, babası ve Leyla arasında geçen olayları aktarır. Anlatma zamanında yetişkin olan anlatıcı olayların yaşandığı yıllarda çocuktur. Ve o dönem olayları anlamlandıramayan anlatıcı, anlatma zamanında kapısına gelen ziyaretçi ile geçmişe dair bildiklerinin yanılgıdan ibaret olduğunu anlayacaktır. Ziyaretçi, yani Leyla'nın, hayaletinden önce babasının ölümünden Leyla'yı sorumlu tutan ve bu yüzden Leyla'ya dair olumsuz şeyler söyleyen bakış açısının yerini daha ılımlı bir bakış açısı alacaktır. Leyla'dan, olayları öğrenmeden önce küfürle söz eden anlatıcının bu bakış açısı öykünün sonunda kaybolacaktır. Babasını en sevdiği kişi olarak tanımlayan anlatıcının, çocukluk yaşlarında yaşadığı olaylardan Leyla'yı sorumlu tutması olağan bir durumdur. Anlatma zamanında olaylara ve özellikle Leyla'ya karşı olan tavrın değişmesi öykünün bakış açısının diğer öğelerle olan bağını yansıtan en güzel örneklerdendir. Bu açıdan öyküde değişen olaylar ve buna uygun bakış açısının yarattığı gerçeklikten söz edilebilir.

### **2.6.2. Üçüncü tekil kişi anlatıcı**

Pınar Kür'ün söz konusu öykülerinde doğrudan üçüncü tekil kişi 'o' kullanımı iki öyküyle sınırlıdır. Birkaç öyküde üçüncü kişi ağzından konuşulmasına karşın yer yer

ben anlatıcıya da yer verilmiştir. Bu yüzden öykülerin hemen hepsinde kahraman anlatıcının yer aldığından, üçüncü kişi anlatıcının ise iki öyküyle sınırlı kaldığından söz edilebilir. Anlatıcının üçüncü kişi olarak her şeyi gören, öykünün tamamına hâkim olan konumunu baştan sona sadece *Edebiyat Neye Yarar* ve *Son Çizgi* öyküsünde görmekteyiz.

*Edebiyat Neye Yarar* öyküsünde anlatıcı bahsettiğimiz gibi öyküye dışarıdan bakan bir kişidir. Diğer öykülerde olduğu gibi öyküye kahraman- anlatıcı dâhil olmaz. Anlatıcı bu öyküde öykünün kahramanı Engin'in başından geçenleri anlatırken ona dair tüm ruh hallerine hâkimdir. Onun duygularını, düşüncelerini ve etrafında gelişen tüm olayları bilmektedir. İlahi –tanrısal da denilebilir- bir bakış açısının kullanılması okuyucunun öyküye geniş bir çerçeveden bakmasına olanak sağlamıştır. Öykü anlatma zamanında yalnız yaşayan, ınutsuz ve uyku sorunu çeken Engin karamsar ruh hali ile başlar. Sonrasında geriye dönüşlerle anlatıcı geçmişini yer yer anlatma zamanına dönerek anlatır ve öyküyü şaşırtıcı bir sonla bitirir. Bu şaşırtıcılık öyküde önemli bir kahraman olan Metin'e, aslında yıllar önce ölmüş, anlatma zamanında Engin tarafından hayattaymış gibi davranılmasından kaynaklanır.

*Edebiyat Neye Yarar*'da anlatıcı ve öykünün kahramanlarının birbirinden ayrı olması itibarıyla anlatıcının ruh halinden veya bunun öyküye yansıyor yansımadağından söz etmek yersizdir. Bu öykünün tamamen üçüncü kişi tarafından anlatılması ve olaylara diğer anlatıcılara göre daha tarafsız bakılması onun ayırıcı özelliklerindedir.

*Son Çizgi* öyküsünü de diğer öykülerden ayıran üçüncü kişinin öykünün anlatıcısı olmasıdır. Burada da öyküdeki kişilerin yaşadıklarından ruh hallerine kadar her şey hakkında bilgi sahibi olan bir yazar-anlatıcı vardır. Bu açıdan öykünün asıl kahramanı Muammer'in yaşadıklarına dair ayrıntılı olarak fikir sahibi olunabilir. Bakış açısının sınırlı olmamasının verdiği geniş imkândan sonuna kadar yararlanan anlatıcı sayesinde Muammer'in eşine sevgiden uzak hislerinden, arkadaşının eşi Nurdan'a ise sevgi ve cinselliğe yakın düşüncelerinden haberdar oluruz. Öykü Muammer'in yaşadıklarından çok içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan hoşnutsuzluğa dayanmaktadır. Ancak diğer öykülerde aynı ruh hali içinde olan kişiler anlatılırken birinci kişinin seçilmiş olmasına karşın bu öyküde Muammer'in yaşadıklarının dışarıdan bir gözle anlatılması dikkat çekicidir.

### 2.6.3. Hem birinci hem de üçüncü tekil kişi anlatıcı

Yazarın birkaç öyküsünde farklı anlatıcıların ve farklı bakış açılarının aynı öyküde kullanıldığı görmekteyiz. Bu hem öykülerin geniş bir çerçevede sunulmasına hem de anlatılanların ayrıntılanmasına sebep olmuştur. Diğer öykülerde özellikle de birinci tekil kişi anlatıcının olduğu öykülerde karşımıza çıkan bakış açısındaki sınırlılık birden fazla anlatıcı ve bakış açısı ile kısmen de olsa ortadan kalkmıştır. Hatta öykülerin bazılarında üçüncü kişi anlatıcının devreye girmesi ile öyküde belirsizlik taşıyan durumlar neredeyse ortadan kaldırılmıştır. Örneğin kahramanın ağzından olaylar veya durumlar aktarılırken bir anda üçüncü kişinin devreye girmesi yaşananlara uzaktan bakılmasına olanak sağlar. Bu da okuyucunun öyküye bakış açısını genişletmektedir.

*Bir Deli Ağaç* anlatıcının hem birinci hem de üçüncü kişi olduğu bir öyküdür. Burada öykü yer yer üçüncü kişi tarafından anlatılmakla birlikte birinci tekil kişi ve üçüncü tekil kişi ağzından konuşan kişi aynıdır. Öyküde anlatıcı olan kadın geçmişini anlatırken o günlerden uzaklaştığını, geçmişte yaşananlar ile anlatma zamanındaki kopukluğunu bakış açısına da yansıtmıştır denilebilir. Yaşananlardan duyulan hoşnutsuzluk, içinde bulunulan karamsar ruh halini ve ölümü düşündüren tavırlar öykünün anlatıcısını yansıtmaktadır. Ancak kendisi geçmişi anlatırken sık sık onları yaşayanın kendisi olmadığını vurgular, hatta kendisini hastane bahçesindeki ağaçla özdeşleştirir. Örneğin kendisinin deli olmadığını söylerken deli olanın ağaç olduğuna vurgu yapar. Anlatıcının bakış açısını ve bunun çevreye yansımaları özetleyen şu kısımdan söz etmek yerinde olacaktır:

Diyorlar ki, deli olan sensin, ağaç değil. Ağaçlar delirmez diyorlar. Oysa ben oturuyorum oturduğum yerde. Koşturan o. Ben gece gündüz kalkmıyorum yerimden, kıpırdamıyorum bile. Yalnızca bakıyorum. Hep bakıyorum. Soluklanan o. Çırpınan o. Rüzgarla oynaşan, güneşe kollarını açan o. Arada uyukladığımda uzanıp camı tıklatan o. Deli olan o. Kötü günleri var.<sup>88</sup>

Burada anlatıcının kendi içinde bulunduğu duruma olan inkârcı tavrını, yaşananlara ilişkin kabullenmeden uzak ruh halleri dikkat çekmektedir. Alıntının

---

<sup>88</sup> Kür (2012a), s. 77.



sonunda “geçen kötü günleri var” deyişi okuyucuyu hem öyküden hem de kadının içinde bulunduğu ruh halinden haberdar etmektedir. Okuyucuyu yaşananlardan önceden haberdar eden tavrı sadece bu kısım ile sınırlı değildir, öykünün geneline yayılmıştır.

Öykünün devamında anlatıcı, yaşananları sanki kendisi değilmiş gibi anlatan tavrına devam eder. Yazar bunu hem anlatıcıyı değiştirmiş gibi yaparak hem de ruh halini olay örgüsüne yansıtarak sağlar. Anlatıcı olan kadın anlatma zamanında kendinden söz ederken yavaş yavaş geçmişe gider ve geçmişe giderken, o yıllarda yaşadıklarını anlatırken üçüncü kişi tavrını takınır. Bu da bakış açısının kahraman ve ilahi bakış açısı gibi çeşitlenmesine yol açmıştır.

*Hayalet Hikâyesi* aslında birinci tekil kişi ben tarafından anlatılan bir öyküdür. Ancak burada diğer öykülerden farklı olarak anlatıcı sürekli değişmektedir. Öyküde anlatılanlar kahraman bakış açısı ağırlıklı olarak aktarılmasına karşın bakış açısının sahipleri öykü boyunca farklılaşır. Söz konusu kahraman anlatıcılar Tekin, Sırma, Gülsüm ve Meral Hanım’dır. Aynı olayları onların açısından farklı farklı görürüz. Bu, öyküye bakılan çerçeveyi genişleten bir durumdur. Örneğin Tekin’in Lanetli Ev’ e gelişini önce kendi ağzından, sonra Meral Hanım’ın, Gülsüm ve Sırma’nın ağzından dinleriz. Bunun dışında Tekin’i ya da diğer öykü kişilerini de farklı kişilerin ağzından tanırız.

Öyküde Tekin’in anlatıcı olduğu kısımların fazlalığı dikkat çekicidir. Bu olay örgüsüyle ilişkilendirilebilir. Çünkü öykü Tekin’in olayların geçtiği kasabaya gelerek lanetli eve dair bir şeyler öğrenmesiyle başlar; öykünün geriye dönüşlerdeki kısımlarının çoğu onunla ilgilidir ve öykü bir gün önce kendisine yabancı olan kişilerin tümünü birbirine bağlayanın Tekin’in kendisi olduğunu öğrenmesi ile sona erer. Örneğin Sırma ve Tekin kendilerinin anlatıcı olduğu kısımlarda birbirlerine dair çıkarımlarda bulunurken birbirlerine yabancıldılar. Öykünün sonunda ise ikisinin kardeş–anne farklı baba aynı- olduğu anlaşılır.

Öyküde birden fazla anlatıcının olması ile çeşitlenen bakış açılarının sahipleri farklı ruh halleri içerisindedir ve bu anlatıya yansımaktadır. Tekin’in anlatıcı olduğu kısımlarda anlatıcı etrafında olup bitenleri anlamaya, kişileri tanımaya çalışan meraklı bir tavrı içerisindedir. Sırma’nın anlatıcı olduğu kısımlarda anlatıcı Tekin’i ilk

gördüğünden itibaren onu merak eder ve ondan pek hoşlanmayan bir tavır içerisinde. Onun bakış açısındaki bu olumsuz bakış açısının öykünün sonunda, Tekin aslında kardeşi olduğunu öğrenmesi ile, değişip değişmediği belirgin değildir. Çünkü Meral Hanım ve Gülsüm gibi Sırma'nın da anlatıcı olduğu kısımlar sınırlıdır. Meral Hanım ise öyküdeki en karamsar bakış açısına sahip kişilerdendir. Bunda geçmişte aldatılmış olmasının, anlatma zamanında tekerlekli sandalyede yaşıyor olmasının etkisinden söz edilebilir. O da kendisinin anlatıcı olduğu kısımlarda içinde Tekin'e dair merak barındırır. Evin üyesi sayılabilecek Gülsüm'ün bakış açısında da Tekin'e karşı meraklı bir tavır söz konusudur. Onda Tekin'e karşı olumlu bir tavrın olduğundan söz edilebilir. Çünkü Gülsüm onu cana yakın bulduğunu söyler. Kısacası anlatıcıların değişmesi vesilesiyle Tekin'in hem sevecen hem de şüphe uyandıran tarafları olduğunu görebilmekteyiz. Bu durum bakış açısının kişileri tanıtmadaki veya olay örgüsündeki etkisini örneklemektedir.

*Düşman* öyküsünde ağırlıklı olarak konuşan kişi üçüncü kişi o'dur. Bunun dışında öyküde çok az bir yere sahip olan birinci kişi öykünün kahramanı Beyza'dır. Beyza'nın öyküsü anlatma zamanında onun jimnastik yapmasıyla başlar. Anlatıcı geriye dönüşlerle birlikte Beyza ve ikizi –aslında hayal ürünü olduğunu düşündüğümüz kişi- Berna'nın geçmişte yaşadıklarını anlatarak öyküdeki zamanı genişletmektedir. Olaylara çoğunlukla dışarıdan bakan üçüncü kişi konumundaki anlatıcı, geriye dönüşlerde ve anlatma zamanında ön plandayken kahraman anlatıcının olduğu yerlerde sadece yakın geçmişten söz edildiği zaman dikkat çeker. O bölüm sadece birinin geldiğinden okuyucuyu haberdar eden, bunun dışında herhangi bir ayrıntıya yer vermeyen bir paragraftan ibarettir. Üçüncü kişinin anlatıcı olduğu kısımlar ise Beyza'nın dış görünüşünden içinde bulunduğu ruh haline kadar tüm öyküye hâkim olan bir bakış açısına sahiptir. Beyza'nın yaşadıkları üzerine yoğunlaşan öyküde bakış açısının tanrısal olması anlatılanların ayrıntılı olarak aktarılmasına olanak sağlamıştır. Ancak öyküde Berna'nın ikiz kardeş mi ya da Beyza'nın başka bir ruh halini yansıtan, gerçeklikten uzak bir varlık mı olduğu belirsizdir. Öykünün bulunduğu kitap düşünüldüğünde ikinci ihtimal daha kuvvetli görülmektedir. Çünkü kitabın diğer tüm öyküler gerçeklikten uzak kişilerin yer aldığı anlatılardır.

*Ses* yer yer birinci, çoğunlukla üçüncü kişinin anlatıcı olduğu bir öyküdür. Burada anlatıcı olarak karşımıza çıkan kahraman anlatıcının bakış açısı olaylar karşısında hissedilenleri birinci ağızdan vererek öyküyü gerçekliğe yaklaştırmaktadır. Üçüncü kişi, yazar-anlatıcının olduğu bölümlerde ise olaylara dışarıdan bakılır; ancak kahraman anlatıcının yansıtamadığı diğer unsurlar da aydınlanır. Bu açıdan öyküde olaylar ve hisler ayrıntılı olarak verilmiştir, denilebilir.

*Ses* öyküsü anlatma zamanında kahraman anlatıcının sevdiği adamla konuşması ile başlar. Geriye dönüşlerle birlikte onu aldatan, onun anlatma zamanında hastane odasında olmasına sebep olan kişiye anlatıcı, sen diye hitap eder. Öyküde kahraman anlatıcının yaşananları sevdiği adama hitaben anlatması bu anlamda dikkat çekicidir. Bunları anlatırken anlatıcı olan kadın içinde bulunduğu karamsar ruh halinden söz eder. Öyküde bir yandan sevdiği adamla konuşan kadın diğer bir taraftan ise var olmayan sesler duyar. Hastanede ciddi bir müdahale geçirdiği anlaşılan kadının, hastalıklı ruh haline işaret eden bu kısımlar önemlidir. Kahraman anlatıcı öyküde sesler duyan, geçmişinden kopamayan ve aslında orada olmayan kişiyle konuşan bir kadındır. Bu tüm öyküye yayılmıştır; ancak bunun en belirgin örneklerinden olan şu kısımdan söz etmek gerekir:

Oysa konuşamıyorum. Ağzım dilim o kadar kuru ki, yutkunuyorum, yutkunuyorum ama yutkunamıyorum. Yutkundukça daha beter kuruyorum. Sanki nefes bile alamıyorum. Galiba boğuluyorum. Derin bir denize dalıyorum. Derken su yüzüne çıkar gibi oluyorum. Tam uyanacakken yeniden dalıyorum. Bu kez sesini kendi dilinden duyuyorum:

“je t’aimeraisjusqu’a la finvie...”

Tabii ya, söz vermiştin beni ömrümün sonuna dek seveceğine, sözüne inanmıştım. Aşkın sonsuzluğunu kendi yaşamınla değil, benimkiyle sınırlamıştın... Ama yaşamım sona eriyor olamaz...<sup>89</sup>

Yukarıda alıntı yapılan bölüm kahraman anlatıcının hastane odasında içinde bulunduğu durumu anlattığı kısımdır. Burada aynı zaman, anlatıcının kendinden bahsederken sevdiği adamla konuşmasını da görmekteyiz. Ona sen diye hitap eder ve bu

---

<sup>89</sup> Kür (2004), s.122.

durum da okuyucu arka plana itilmiş olur. Çünkü öykünün anlatıcısı belli, muhatabı bellidir. Okuyucu sadece gözlemci konumundadır. Bu kısmın hemen devamında üçüncü kişi anlatıcı devreye girer. Burada yazar-anlatıcı, kahraman anlatıcısının bahsettiklerini dışarıdan bir kişi olarak aktarır ve okuyucu burada saf dışı edilmemiştir. Başka bir ifadeyle üçüncü kişinin anlatıcı olduğu kısımlarda öykünün muhatabı öyküyü okuyan herkestir. Kahraman anlatıcı da ise öyküyü sevdiği adama anlatan bir tavır vardır. Aşağıdaki kısım da bunu örnekleyen bir bölümdür. Burası hem anlatıcısının tavrını hem de değişen bakış açısını yansıtan en güzel kısımlardan birisidir.

Ermedi de. Hemen ertesi gün ayağa kaldırdılar onu, dolaşmaya zorladılar. Çok halsizdi, yataktan çıkmaya hiç gönüllü değildi ama gerekiymiş, öyle dediler. Gerçi birkaç gün daha tutacaklardı onu burada. Ne de olsa ciddi bir müdahale geçirmişti.<sup>90</sup>

Bahsettiğimiz gibi öykünün devamında, geriye dönüşlerle birlikte anlatıcı ve bakış açısı sürekli değişir. Tıpkı öykünün başında olduğu gibi olayları bir üçüncü kişi tarafından bir de birinci kişi tarafından öğreniriz. Öykünün sonunda kahraman anlatıcı hastane odasında hayatını kaybeder. Kahraman anlatıcı en son sevdiği adamın onu aldatması üzerine yaşadığı üzüntü vesilesiyle ön plandadır. Anlatma zamanına döndüğünde ise öyküyü bitirenin, kadının öldüğünden haberdar eden yazar-anlatıcı olduğunu görürüz. Kısacası birinci kişi tarafından başlatılan öykü üçüncü kişinin bakış açısıyla sona erer.

## 2.7. Anlatım Teknikleri

Tüm öyküleri tek tek inceledikten sonra dikkati çeken ve kendi içinde uyumluluk arz eden tekniklerden söz etmek gerekir. Genel olarak Pınar Kür söz konusu öykülerinde hemen her tekniğe yer vermiş hatta bu teknikleri yerli yerinde kullanmakla birlikte kendine has bir üslup da yaratmıştır. Kullanılan bu teknikler ve yazarın bunlara öykülerinde yer veriş şeklini tek tek incelemek yerinde olacaktır.

---

<sup>90</sup> Kür (2004), s. 122.

Anlatılarda kullanılan iki tür anlatım tekniği vardır: gösterme ve anlatma. Bunlardan anlatma tekniği anlatılanların ön planda olduğu, okuyucunun dikkatini öyküyü sunuşuyla yaptığı açıklamalarla veya yorumlarla metinden çok kendi üzerine çektiği bir tekniktir. Anlatıcının egemen olduğu anlatma tekniğinin aksine gösterme tekniğinde anlatıcının ağırlığı nispeten zayıftır ve anlatım daha objektif ölçülerle gerçekleşir.<sup>91</sup> Bu yüzden realistlerle birlikte ön plana çıkarılan gösterme tekniğinde dikkatler eser üzerine çevrilidir. Ancak bu iki teknikten her biri ayrı ayrı kullanılmak zorunda değildir. İkisi de aynı metinde kullanıldığında bunlardan herhangi birinin ön planda olmasından söz edilir. Anlatma teknikleri anlatıcının konumuyla ilgili olmasının dışında öykünün zaman kavramı ile de ilişkilendirilebilir. Örneğin anlatma ağırlıklı metinlerde, anlatılanlar geçmiş içinde biçimlenirken, gösterme yönteminin uygulandığı bölümlerde anlatılanlar şimdi (hâl) içinde biçimlendirilir. İki yöntemin karma uygulandığı kesitlerde geçmiş ile şimdi birlikte algılanır. Tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi.<sup>92</sup>

Pınar Kür'ün öykülerine baktığımızda ise ön planda olanın anlatma tekniği olduğunu açıkça söyleyebiliriz. Öykülerinde gerek anlatıcının ön planda olması ve kendini sık sık hissettirmesi gerekse zaman kavramının daha çok geçmişe hitap etmesi anlatma tekniğini ön plana çıkaran özelliklerdir. Ancak tamamen anlatma tekniğinden söz edemeyiz. Anlatıcı genellikle tüm öykülerde ön plandadır; anlatıcı kendini sık sık hissettirir; ancak öyküler şimdi ile geçmiş arasında gidip geldiği için yer yer gösterme tekniğine de yer verildiğinden söz edilebilir. Özellikle diyalogların kısımlarında ön plana çıkan bu gösterme tekniğine anlatma tekniği kadar sık rastlanmaz.

Tasvir, romanın kurmaca dünyasında yer alan kişi, zaman, olay, mekân gibi unsurları, sanatın sağladığı imkanlardan yararlanarak görünür kılmaktır. Tasvir var olanı olduğu gibi anlatmak değil; onun karakteristik yönlerini ortaya çıkarmak, onu gerçekmiş gibi hissettirmektir. Bir anlamda tarif etme sanatı olan tasvir iki çeşittir: nesnel ve öznel. Her şeyi olduğu gibi anlatan tasvir nesnel; yazarın kendi duygularını mizacını anlatısına yansıttığı tasvir ise öznel tasvidir.<sup>93</sup> Pınar Kür'ün öykülerinde tasvir daha çok anlatıcının duygularının, mizacının hissedildiği öznel tasvir tekniğidir.

---

<sup>91</sup> Tekin (2012), s.207.

<sup>92</sup> Tekin (2012), s.216.

<sup>93</sup> Tekin (2012), s.218.

Tasvirin burada anlatıcının bakış açısı ile yakından ilişkisi dikkat çekicidir. Çoğunda kahraman anlatıcının bakış açısı hakimdir ve bu, öykülerde öznel bir tasvire sebebiyet vermiştir. Yer yer anlatıcının devreden çıktığı kısımlarda tasvir ne kadar objektif sunulsa da genel olarak öykünün tüm unsurlarına yansıyan öznel bir tasvir tekniği hâkimdir.

Gerek mekân gerekse zaman unsurları bu konudan nasibini almıştır. Örneğin yazar hemen her öyküsünde “akla uzak” zaman kavramını kullanır. Zaman anlatılırken bilinen zaman kavramından ziyade kendi yorumundan ibaret olan bir betimleme yapar. Bunun dışında *Bir Deli Ağaç* öyküsünde de zaman kavramı ağaç üzerinden betimlenerek verilir ve bu kısımlar yoruma açık olan nesnel bir tasvir tekniğinden uzak kısımlardır.

Yazarın öykülerinde kullandığı diğer bir teknik özetleme tekniğidir. Verilecek olan bilgi ile yapılacak tanıtımın özet halinde sunulmasına dayanan bu teknik öykülerde yer yer kullanılır. Birkaç haftalık veya yıllık zaman dilimi iki satır ile geçirilir. Bu aslında anlatıcının bakış açısıyla da yakından ilişkili bir durumdur. Anlatıcı belli bir âna, olaya ya da mekâna dikkat çekmek istediği zaman doğal olarak diğer kısımları özetlemek durumundadır. Bunun aksi durumlar da olabilmekle birlikte yazarın söz konusu öykülerinde özetleme tekniğinin kullanıldığından söz edilebilir. *Yaz Gecelerinde Keman* öyküsünde İlhan’ın ölümü, *Taksim- Maçka*’da Jale ve anlatıcının tanışmaları ve evlilikleri, *Kısa Yol Yolcu*’sunda anlatıcının annesinin evi terk etmesi ve ölümü, *Leyla İçin Şiir*’de anlatıcı ve eşinin evlilikleri, *Düşman*’da Beyza ve Emre arasındakiler, *Edebiyat Neye Yarar*’da Metin, Engin ve Vural’ın üniversite yılları özetlemenin en örneklerindedir.

Söz konusu öykülerde zaman kavramında hâl ile geçmiş arasında gidiş geliş, geriye dönüş teknikleri ile sağlanmıştır. Çoğunlukla anlatma zamanında başlayan öykülerde öykü ilerledikçe yer yer geriye dönülmüştür. Bu geriye dönüşler çoğunlukla olayların veya durumların ayrıntılandığı kısımlardır. Anlatıcı ânı anlatırken öyküye belirli merak unsurları koyar ve bunu geriye dönüşlerle açıklar. Bu, genellikle olayların anlatmada ve kişilerin tanıtılmasında kullanılan bir tekniktir. Örneğin anlatıcı, kahramanı anlatırken öykünün başında ondan işe yaramaz biri olarak söz eder. Sonrasında ise geriye dönüşlerle o kişiden neden öyle söz ettiğini açıklar. *Leyla İçin Şiir*

öyküsünde Ekrem'in böyle tanıtılması bir örnektir. Yazarın öykülerinde var olan merak unsurunun en büyük yardımcılarından olan geriye dönüş tekniğinde, en sık karşımıza çıkan yapıcı geriye dönüştür<sup>94</sup>. Dar anlamda geriye dönüş de yapıcı dönüşe benzer olarak öykülerde kullanılmıştır. Ancak en çok kullanılan, merak unsuruyla belirginleşen yapıcı geriye dönüştür. Olayların veya durumların öykünün sonunda çözülmesine dayanan ve daha çok polisiye romanlarda karşımıza çıkan çözücü geriye dönüş yazarın sık sık başvurduğu geriye dönüş tekniğidir. Söz konusu öykülerin başında anlamsız gelen, merak uyandıran durumlar öykünün sonunda anlamlı olur ve olaylar, kişiler çözümlenir. Fazla ayrıntıya gidilmeden olayların sunulmasına dayanan geriye bakış yöntemi yine öykülerde sık sık karşımıza çıkmaktadır. Anlatıcının geçmişte yaşadıklarını kaba çizgileriyle anlattığı kısımlarda bu teknikten yararlanılmıştır. Ancak bunun aksine geçmişte yaşanan anların ayrıntılandığı kısımlarda geriye dönüş tekniği olarak dar, yapıcı veya çözücü yöntemler kullanılmıştır. Belirtilmelidir ki bunları birbirinden kesin çizgilerle ayırmak güçtür. Bahsi geçen öykülerde belirli bir âna dikkat çekilmek istenirken kimi yerde yakın geçmişe kimi yerde uzak geçmişe gidilmiştir. Bu geriye gidişler farklı teknikler kullanılarak çeşitlendirilmiştir. Anlatıcı bir yerde dar bir geriye dönüş başka bir yerde yapıcı geriye dönüş tekniği kullanabilir. Yazarın bu öykülerinde de, farklı zaman dilimlerine geçişte, farklı geriye dönüş tekniklerinden ya da onların bir arada kullanımından söz edilebilir.

Dar anlamda geriye dönüş tekniğini yazarın ilk öykülerinden olan *Yaz Gecelerinde Keman* ile örnekleyebiliriz. Öykü, eşini kaybetmesinin ardından duyduğu keman sesi ile komşularıyla yakından ilişki kuran Sevim'in yaşadıklarından oluşmaktadır. Dördüncü dairedekilerin yaşadıklarını gözlemci bir bakış açısıyla aktaran Sevim, bu dairedakilere ilişkin yaşananları aşağıda örnekleyeceğimiz kısımda olduğu gibi Şükran Hanım vasıtasıyla aktarmaktadır. Bu kısım öyküde hem açıklayıcı, kişiler hakkında söylenenleri destekleyen, hem de ân ile geçmişi birbirine bağlayan bir geriye dönüştür.

O gecenin üstünden bir ay mı geçmişti, üç hafta mı, beş hafta mı – günleri sayısıyla değil, içimdeki kederin büyüüğüyle ölçüyordum zamanı- bir akşamüstü işten dönerken köşe başında Şükran Hanım'la karşılaştım.

<sup>94</sup> Yapıcı geriye dönüş yazarın hikâyelerinde olduğu gibi öykünün başında atılan düğümlerin yavaş yavaş çözümlenmesine dayanan işlevsel bir tekniktir.

Birlikte yürüdük eve kadar. Önce havadan sudan konuşmaya bile gerek görmeden “Duydunuz mu,” diye başladı söze. Gözlerinde hain bir ışık vardı. “Üstümdekiler ayrıldılar. Adam çekti gitti,” dedi çokbilmiş bir gülümsemeye. “Karısına dönmüş.” Nasıl hemen karşılık verebildim, neden sesim titremedi, hâlâ anlamıyorum. Onun hoşnutluğuna aşırı kızdığımından belki. “Nereden biliyorsun?..” “Bilmeyen kalmadı ki... Kaç hafta oluyor!”<sup>95</sup>

*Gece Görüşmesi* öyküsünde kahraman hakkında okuyucuyu aydınlatmak adına yapıcı geriye dönüş tekniğinden yararlanılmıştır. Aşağıdaki kısımda, babası ve Leyla arasındaki aşkı onaylamayan ve Leyla’yı öykü boyunca suçlayan anlatıcının bakış açısını görmekteyiz. Bu alıntıda dikkat edilmesi gereken kısım anlatıcının, Leyla hakkında söylediklerini aydınlatmak adına onun geçmişe gitmesidir.

Yaşlanmış. Yaşının ötesinde yıpranmış. Yüzüne mutsuzluğun çizgileri derin derin çizilmiş, gözlerine korkunun kırpışmaları yerleşmiş. Ama hâlâ güzel! Kıskançlığa benzer bir şeyler kıpırdanıyor içimde. Hayır kıskançlık değil. Daha beter bir şey. Onun bozulmuş ama yok olmamakta direnen güzelliği düpedüz öfkelenendiriyor beni. Işıltılı günlerini çoktan geride bırakmış, hayatı kaymış, şöhreti yitip gitmiş ama parıltısını tümüyle kaybetmemiş eski bir Hollywood yıldızını andırıyor. Tabii o hiçbir zaman yıldız olmadı – Türkiye’de bile.<sup>96</sup>

*Leyla İçin Şiir* öyküsü çözücü geriye dönüş tekniğinin en güzel örneklerinden birinin yer aldığı bir öyküdür. Anlatıcı olan Levent öyküye Leyla ve kendisi ile ilgili düğümler atarak başlar. Bu düğümlerde karamsarlık ve mutsuzluk hâkimdir. Öykünün sonuna yaklaşılırken Leyla’nın ölümünden bahsedilen aşağıdaki alıntıda olaylar ve Levent’in içinde bulunduğu ruh halinin sebepleri açıklığa kavuşmaktadır.

Tepeleri, çamlıkları aşp ‘Ada’nın ta arka yanına gitmiş. Oralarda yazın bile pek kimse bulunmazmış, kışın tümüyle ıssızmış elbette. Balıkçılar bile ender uğrarlarmış o sahile. Nitekim gittiğini, denize girdiğini gören olmamış. Çok çok eskiden düşünüyordum, hep kafamın bir yerlerinde

---

<sup>95</sup> Kür (2012a), s. 54.

<sup>96</sup> Kür (2004), s. 100.



tuttuğum o uçsuz bucaksız kıyı. Ama düşlerimde hep Leyla'nın yüzü başkaydı.<sup>97</sup>

Biz bu çalışmamızda her ne kadar öyküleri yazarın kendisinden uzak tutmaya çalışsak da anlatılanlar ile yazarın hayatının birbirinden tamamen bağımsız olduğu söylenemez. Yazar öyküde kendini hissettirmese de, yazar anlatıcıdan çok kahraman anlatıcıya yer verse de öykülerin kimi yerlerinde ya kişiler, mekânlar ya da olaylar vasıtasıyla kimi yerde metnin yazarla ilişkisini kurabilmekteyiz. Belirttiğimiz gibi diğer unsurlardan bahsederken yazarı genel olarak ön plana çıkarmamaya çalıştık; ancak söz konusu otobiyografik teknik olunca yazarın kişisel yaşantısı ve bunların öykülerde yaşananlarla ilişkisinden açıkça bahsedilebilir.

Yazar, anlatıcıdan bağımsız olmasına rağmen, metindeki kişiler ve olaylarla ilişkilendirildiğinde ilk olarak karşımıza yurt dışı konusu çıkmaktadır. Kişilerin yurt dışına çıkması veya mekân olarak oranın seçilmesi itibariyle yurt dışı söz konusu öykülerde dikkat çekicidir. Bu konu yazarın hayatının bir kısmını orada geçirmesi ile ilişkilendirilebilir. Yazarın kendisi de uzun süre yurt dışında kalmış, orada eğitim görmüş ve âşık olmuştur. Bu durum bazı öykülere yansımıştır. Bunda anlatıcının çoğu öyküde birinci kişi olmasının etkisi açıktır. Yazarın dramaturg olması ile oyunculukla ilişkili kişilere yer vermesi arasında bağlantı kurulabilir. Bunlara ek olarak kişilerin çoğunlukla yetişkin yaştakilerden seçilmesi, aşk temasının sıkça kullanılması yazarın kendisi ile ilişkilendirilebilecek diğer konulardır. Ancak belirttiğimiz gibi biz bu çalışmamızda öyküler ile yazarı birbirinden olabildiğince uzak tutmaya çalışarak dikkati öyküler üzerine yoğunlaştırmaya çalıştık. Sonuç olarak otobiyografik tekniğin kullanılması vesilesiyle öykünün yazarından söz edilebilir; ancak otobiyografinin tamamen, öykünün geneline yayıldığından söz edilemez.

Diyalog tekniği yazarın öykülerinde yok denecek kadar azdır. Daha çok anlatma tekniği ile oluşturulan bu öykülerde diyalogların kullanıldığı yerler daha çok olayların aydınlandığı veya kişilerin başka bir kişi tarafından tanıtıldığı kısımlardır. Yazar birkaç öyküsünde diyaloga yer vermekle birlikte diyalogu yine daha çok anlatıcıyı değiştirerek anlatma yöntemine ağırlık verdiği kısımlarda kullanır. Örneğin *Hayalet Hikayesi* ve *Ses*'te değişen anlatıcı ve bakış açısı ile diyaloglara yer verilmiş, bu kısımlar hikaye

---

<sup>97</sup> Kür (2012b), s. 143.

için aydınlatıcı bir rol üstlenmiştir. *Ses* öyküsünde birinci kişi anlatıcının olduğu kısımlarda kadının yaşananları karşısında biri varmış gibi anlatması bunun en belirgin örneklerindedir.

Roman kahramanının içinde bulunduğu psikolojik duruma göre kendi kendisiyle –sanki karşısında biri varmış gibi- konuşması, tartışmasına dayanan iç diyalog tekniği<sup>98</sup> *Ses* öyküsünde karşımıza çıkmaktadır. *Ses* öyküsünde kahraman anlatıcı söz konusu olayları, kendisinin anlatıcı olduğu kısımlarda, karşısında eskiden aşk yaşadığı o adam varmış gibi aktarır. Bir yandan onunla konuşur bir yandan da sesler duyar. Bu kısımlar her ne kadar dış diyalog gibi olsa da kimi yerlerde iç diyaloga yaklaşmaktadır.

Anlatıcının araya girerek kahramanın duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarması olan iç çözümleme tekniği<sup>99</sup> öyküler arasında özellikle *Edebiyat Neye Yarar* ve *Ses* öyküsünde dikkat çekicidir. Tamamen üçüncü kişinin anlatıcı olduğu Engin'in öyküsünde anlatıcı sık sık araya girerek kadının içinde bulunduğu karamsar ruh halinden okuyucuyu haberdar eder. *Ses* öyküsünde ise birinci kişinin ardından devreye giren üçüncü kişi tarafından kahramanın içinde bulunduğu ruh halinden söz edilir. Bu sayede iç çözümleme tekniği değişen bakış açısının da katkısıyla öykünün kahramanı hakkında ayrıntılı bilgi edinilmesini sağlamıştır.

İnsanın iç dünyasını şekillendiren duygu ve düşüncelerin dışa yansıtılmasında kullanılan iç monolog ve bilinç akışı tekniği yazarın öykülerinde de sık sık karşımıza çıkan tekniklerdir. İnsanın iç dünyasının aktarılmasında bilinçli cümle kuruluşu ve dilbilgisi kurallarının uygunluğuna dayanan iç monolog tekniği<sup>100</sup> öykülerde ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Öykülerde yoğun olarak kahramanların içinde bulunduğu ruh hallerine dikkat çekilmesi ve bunun kahraman anlatıcı vasıtasıyla sağlanması genel bir durumdur. Bu sayede öykülerde yaşanan olayların kişilerde bıraktığı izlenimlerden doğrudan haberdar olunur. Bilinç akışı tekniğinde de olduğu gibi yazarın aradan çekildiği bu kısımlar öykünün diğer unsurlarını da ayrıntılandıran bir özelliğe sahiptir. Dil bilgisi kuralların veya cümleler arası mantıksal bağın olmadığı bilinç akışı, iç monolog tekniği gibi öykülerde sık sık kullanılan bir tekniktir. Bakış açısı ve anlatıcı ile

---

<sup>98</sup> Tekin (2012), s.282.

<sup>99</sup> Tekin (2012), s. 285,

<sup>100</sup> Tekin (2012), s.290.

yakından ilişkili olan bu teknikler öykülerde kişilere dair fikir edinmede en sık başvurulan yöntemlerdir. Anlatıcının bir olaydan ya da kişiden bahsederken araya bu tekniklerden birini sokması ile kişiler hakkında daha ayrıntılı bilgi edinilmesini kolaylaştırır. Bunun yanı sıra, bunların insana ait duyguları içine alması öyküyü gerçekliğe yaklaştırmaktadır. Bu açıdan, öykünün diğer öğelerini ayrıntılamamanın dışında, kullanılan tekniklerin öyküyü kurmacadan uzaklaştırıp gerçekliğe yaklaştırdığından söz edilebilir.

Anlatıcının konumuna ve bakış açısına göre yer yer başvurulan bilinç akışının en güzel örneklerinden biri, *Bir Deli Ağaç* öyküsünün anlatıcısı tarafından aktarılan şu kısımdır:

Kötü günlerim geliyor. Kötü günlerim geliyor. İliklerimde duyuyorum bunu. Ağaç çıldırıyor. Yakında çırpınmaya başlar. Oysa güzel şeyler kalmış olmalı... Sesleri duymak istemiyorum, sesleri... Haykırmaları. Başlamaları... Güzel şeyler gerekli bana... Güzel bir şeyler... Bir saray bahçesi. Oradaki ağaçlar sessiz. Durgun. Kıpırtısız bir göl. Ağaçların gölgeleri suyun üstüne düşmüş. Ağaçların gölgeleri yaprakların rengini neden yansıtmaz?<sup>101</sup>

Anlatıcı olan kadının hastalıklı ruh halini yansıtan bu alıntıda kadın diğer bölümlerde olduğu gibi kendisini ağaçla özdeşleştirir ve ağaca insansı özellik katar.

*Düşman* öyküsünde de Beyza'nın zihninden geçenler aktarılırken bu teknikten yararlanır. İçinde bulunduğu ruh halini yansıtan aşağıdaki alıntıda Beyza kendi kendisiyle konuşmaktadır:

Bir-ki-üç-dört. Bir-ki-uy-ku-ta-li-di-dört. Bir-ki-tak-lit. Hep beni taklit eder. Yalan söyler. Şimdi gerçekten uyuyor mu? Akşam yemeği boyunca ne kadar korktum. Onun yukarıda olduğunu bilse Cevdet delirir. Ama o da aklına estiğinde aşağıya inmekten çekinmez, delidir. Kimi kez benden başka hiç kimseden öç alma çabasında olmadığını sanıyorum. Kimi kez de acı çektiğine inanıyorum. Bilmem ki... Şimdi ikisi de uyuyorlar. İşkenceyi ben çekiyorum. Neden çekiyorum bunca işkenceyi? Gece vakti bu kadar

---

<sup>101</sup> Kür (2012a), s. 111.

didinmeye değer mi? Yapacak bir şeyim olsaydı her anımı sayılara, hecelere böler miydim? Düşman uyurken ben neden uyanığım? Onların umurunda mı? Ben düşmanlık nedir bilmezdim. Onlar başlattılar. Ben kimseye benzediğimin farkında değildim. Onlar söylediler. Ben bu kavgaya bile bile girmedim. Birileri itelediler beni.<sup>102</sup>

Tüm tekniklerin dışında öykülerin genelinden yola çıkıldığında ortak bir noktada buluşan kurgusal özelliklerin olduğundan da söz edilebilir. Bunlardan ilki merak unsuruna hizmet eden parantez içindeki kısa bilgilendirme kısımlarıdır. Buralarda anlatıcı okuyucuyu hem öyküden haberdar eder hem de onu meraklandırır. Olaylardan başta haberdar olunması dışında öykülerin sonunda şaşırtıcı sonun olması dikkat çekicidir. Aslında şaşırtıcı olmaktan uzaktır bu sonlar; ancak öykünün sonunda çözümleniyor olmaları durumu genelinde ortaktır. Bunun aksine olayların sonucundan öykünün başında söz edip geriye dönüşlerle başta söz edileni ayrıntılaşma anlatıların genelinde yer alan bir başka tekniktir. Bunun en iyi örneklerinden birisi *Hayalet Hikâyeleri*'dir. Bunlarda başta gerçekliğe dayanan olaylar ya da kişilerden söz ediliyormuş gibi yapıp öykünün sonunda hayalet olduklarının anlaşılması söz konusudur. Bu da bir anlamda okuyucuyu şaşırtan sonlardır.

Sonuç olarak yazar öykülerin başında attığı her düğümü kullandığı tekniklerle açmış ve öykülerini farklı anlatım tarzlarıyla zenginleştirerek sonlandırmıştır. Öykülerin tamamı aralıksız okunduğunda bahsi geçen tüm tekniklerin kullanımındaki bütünlükten ve yazarın kendine has kurgu özelliklerinden açıkça söz edilebilir.

## 2.8. Dil ve Üslup

Pınar Kür öykülerini herkesin anlayabileceği bir dille; süsten ve kapalıktan uzak bir üslupla yazmıştır. Bu anlamda dilin anlatım dağarcığını kişisel beceriyle söze veya -özellikle- yazıya dökmek, öyle hayatiyet, canlılık kazandırmak anlamına gelen üslup konusunda, yazarın öykülerinde dikkat çekici bir sadelik ve sürükleyiciliğinin olduğundan söz edilebilir. Bu anlaşılabilirlik veya sürükleyicilik yer yer bilinç akışı ve diğer tekniklerin kullanımı sırasında sekteye uğrasa da bunlar anlaşılmaktan uzak

---

<sup>102</sup> Kür (2004), s. 59.

kısımlar değildir. Onun öykülerinde belirli anlamlar ve okuyucuyu yormayan ifade tarzları vardır. Bu öyküler başlangıçtan itibaren okuyucuyu yaşananların içine çeken ve bir solukta okunan öykülerdir. Yer yer öykü durdurulup zaman veya mekân gibi unsurlara dikkat çekilmeye çalışılır; ancak bu anlarda bile öykü, sürükleyiciliğinden bir şey yitirmemiştir.

Yazarın üslubundaki akıcılığın en büyük destekleyici öğelerinden biri kuşkusuz öykülerinde kullandığı samimi dildir. Kimi yerlerde benzetmelere başvurarak anlatımı zenginleştiren yazar anlaşılır dil kullanımından vazgeçmemiştir. Devrik cümle yapıları ve anlamsız gelen cümleler mutlaka öykünün sonunda anlamlandırılmış veya ayrıntılanmıştır. O yüzden öykülerde kullanılan kapalılığa işaret edebilecek her cümle yapısını öykünün herhangi bir yerinde aydınlatıldığını söyleyebiliriz. Onun öyküleri hakkında yorum yapan Füsun Akatlı'nın şu sözleri yazarın dil ve anlatımı için önemli bir yere sahiptir:

Düzgün, derli toplu bir dili var öykücünün. Güzel... denemez. Ama iyi. Türkçeyi katlederek de 'yazar' olunabildiğinin örneklerini bildiğimize göre, tuhaf ya da gereksiz görülmemeli bunu belirtişim. Yalnız, zaman ulacı olan fiilimsilere ('gelince' , 'yapınca' gibi) takı getirilirken, dizgi yanlışı olmadığından emin olmamı sağlayacak kadar çok yinelenen yazım yanlışı yapıyor ki, pek şaşıttığımı belirtmeden geçemeyeceğim: 'Gelinceye kadar' , 'Yapıncaya kadar' yerine 'gelinceğe kadar', 'yapıncağa kadar' yazıyor her nedense. Umalım ki bu Kür'ün değil de, dizgicinin geliştirdiği bir yazım kuralı olsun! Küçük şeyler, diyeceksiniz, iyi bir kitap için küçük şeyler de, sinekçikler de önemlidir. *Bir Deli Ağaç*'da elhak iyi bir kitap. Bir yerde oylum olsaydı, onu Pınar Kür'ün öyküleri için kullanmak bana kıvanç verirdi.<sup>103</sup>

Birinci kişi anlatıcının ağırlıklı olarak yer aldığı öykülerde anlatıcının içinde bulunduğu ruh halinin veya durumların dile ve üsluba yansıdığından söz edilebilir. Yazar, çoğu anlatıcıyı onların kendi yaş ve ruh haline uygun olarak konuşturmuştur. Onun öykülerinde taşraya rastlamadığımız için konuşturulan kişilerin modern çağın

---

<sup>103</sup> F. Akatlı (1998). *Öykülerde Dünyalar*. Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi. Ankara: Elvan Yayınları, s. 2362.

kentli insanı olduğunu söyleyebiliriz. Temalarla ilişkili olarak yalnızlığa ve karamsarlığa sürüklenmiş kişilerin ruh hallerini yansıtan bu öykülerde cümle kuruluşları da ona göre şekillenmiştir. Örneğin anlatma zamanında hastalıklı olan kişiler konuşturulurken kısa kısa, yer yer anlamsız veya devrik cümle yapıları ile karşılaşırız. *Bir Deli Ağaç* öyküsünde cümleler arasında mantıksal bağın koptuğu ve devrik cümle yapısının bir arada olduğu şu kısım önemlidir.

Ne diye azıyor bu ağaç? Kötü Günlerimin vakti gelmedi. Gelmedi. O kadın da bir daha gelmedi. Bir daha hiç görmedik, unuttuk onu.<sup>104</sup>

[K]ötü günlerim geliyor. İliklerimde duyuyorum bunu. Ağaç çıldırıyor. Yakında çırpınmaya başlar. Oysa güzel şeyler kalmış olmalı... Sesleri duymak istemiyorum, sesleri, Haykırmaları. Başlamaları... Güzel şeyler gerekli bana...<sup>105</sup>

Bunların dışında yazar- anlatıcının devreye girdiği kısımlarda cümle yapıları veya paragraflar arası anlam bütünlüğünün sağlandığı görülür.

Anlatıcının kendisiyle alakalı olarak dile ve üsluba yansıyan başka bir konu konuşma diline yakın cümle kuruluşlarıdır. Anlatıcı öyküdeki kişilerden bahsederken ya da onları konuştururken yazı dilinden uzak, konuşma diline yakın bir cümle kuruluşuna yer verilir. Söz konusu konuşma dilinin en güzel örnekleri “komadı”<sup>106</sup>“Hatçanım”<sup>107</sup> deyişleridir. Burası tamamen kişinin içinde bulunduğu durumla alakalıdır. Bunun dışında *Ses* öyküsündeki ve *Herkes Bana Düşman* öyküsündeki karşılıklı konuşma üslubu dikkat çekicidir. Muhatap belli olduğundan diyaloga yakın cümleler kullanılmıştır ve burada samimi bir konuşma üslubu vardır.

Yazarın üslubuyla alakalı olarak değerlendirilmesi gereken başka bir konu dildeki sapmalardır. Yazım ve noktalamaya, kelime ve ifadeye dair sapmaların dışında yazarın öykülerinde en çok dikkati çeken dilbilgisi sapmalarıdır. Öykü kahramanının içinde bulunduğu ruh halini öykülerin diline başarıyla yansıtan yazarın kullandığı sapmaların en belirgin örnekleri parantez içi ayrıntılardır. Çetin’e göre cümle içinde

<sup>104</sup> Kür (2012a), s. 105.

<sup>105</sup> Kür (2012a), s. 111.

<sup>106</sup> Kür (2012), *Herkes Bana Düşman*, s.72.

<sup>107</sup> Kür (2012b), *Biraz Daha Ölmek* hikâyesi, s. 77.

parantez cümleciklere ve ifadelere yer verme, dilin daha düzgün kullanımı açısından bir sapmadır.<sup>108</sup> Yazarın öykülerinde sık sık başvurduğu parantez içi ayrıntılar bu anlamda dilbilgisi sapmalarının en belirgin örneklerini teşkil eder. Bahsettiğimiz gibi bu sapmalarda yazar, okuyucuyu meraklandırır ve öyküye, öykü kişisine dair ayrıntılara yer verir. Öykülerde bu parantez içi gösterimlere ayrı ayrı bölümlerde ve kısa cümleler şeklinde yer verilmiştir. *Taksim Maçka* öyküsüyle, karşımıza çıkan bu gösterim şekillerini örnekleyebiliriz.

[Ö]rneğin, gazetelerden okuduğumuz vuruşmalara, cinayetlere, bombalamalara herkes kadar, belki herkesten çok kızılıyorduk (milletin günlük ölüm listelerini iyiden iyiye kanıksadığı, daha çok pahalılık canavarı'ndan söz ettiği dönemdi).<sup>109</sup>

[A]ma nereye gidersek gidelim, ne denli zengin (!) olursak olalım tek gerçek evimiz bu denize bakmayan, buna karşı neredeyse tüm dünyayı gören yer olacaktı (oldu da). Ailemiz ne denli büyürse büyüsün, gün geldiğinde hangi alt daireye geçerse geçelim bu en üst katı hiçbir zaman bırakmayacak, değiştirmeyecektik (bırakmadık, değiştirmedik de).<sup>110</sup>

Sapmaların dışında yazarın öykülerinde kullandığı tekrarlar da önemlidir. Gerek sözcük gerekse cümle tekrarları hem öykü kişilerinin ruhsal durumunu yansıtmada hem de öykünün temasını desteklemede yardımcı olmaktadır. Örneğin *Ses* öyküsünde hastane odasındaki kadının hastalıklı ruh hali ile 'gitme' sözcüğünün tekrarı birbirini tamamlamaktadır. Çünkü kadın geçmişte, mutsuz sonlanan aşk macerasının ardından, kendini anlatma zamanında hastane odasında bulur ve "gitme" sözcüğü de kadının yaşadığı bu olay sonrası aklında kalan en canlı sahnelerden birine aittir. Bunun dışında daha önce de söz ettiğimiz gibi "akla uzak" adlandırması genellikle zaman kavramı için kullanılmış olmakla birlikte kimi zaman olaylar için de kullanılmıştır. Öykü kahramanı yaşadıklarını kaldıramadığı ya da içinde bulunulan zamandan uzaklaştığı anı tanımlamada "akla uzak" adlandırmasından yararlanır. Bu adlandırma çoğu öyküde geçen bir kullanım örneğidir. Bunun dışında mekân tasvirlerinde kullanılan "yüksek tavan" betimlemesi hemen hemen tüm öykülerde ortaktır. Bu gibi adlandırmaların yanı

---

<sup>108</sup> Çetin (2007), s. 271.

<sup>109</sup> Kür (2012a), s. 126.

<sup>110</sup> Kür (2012a), s. 131.

sıra öykülerde ikilemelerden de (parıl parıl, boy boy, vır vır, cır cır, dırdır vb.) sık sık yararlanılmıştır.

Anlatımla alakalı olarak benzetmelerin ve kişileştirmelerin çok sık kullanılmış olması dikkat çekicidir. Yazarın dilinin anlaşılır olması onun söz sanatlarını kullanmasına engel değildir. Başka bir ifadeyle söz sanatlarına yer vermesine karşın yazarın dilindeki anlaşılabilirlik zedelenmemiştir. Özellikle kişilerin tanıtılmasında karşımıza çıkan benzetmeler *Yaz Gecelerinde Keman*, *Bir Deli Ağaç* ve *Kısa Yol Yolcusu* öykülerinde dikkat çekicidir.

*Yaz Gecelerin Keman* öyküsünde Sevim'in keman sesini duyması itibariyle bir gemiden söz edilir. Bu geminin, duyulan musikiyle olan ilişkisi doğrudan kurulabilmekle birlikte öykünün kahramanının yaşadıklarıyla da ilişkili olduğu söylenebilir. Söz konusu öyküden alıntı yapacağımız kısım hem kişileştirme hem de benzetme sanatının bir arada kullanıldığı yerdendir. Anlatıcının gemiden bahsedişine vesile olansa bahsettiğimiz gibi duyduğu musiki itibariyle onda uyanan hislerdir.

Bu konçerto hep eşsiz güzellikte bir görüntüyle acıklı bir hikâye uyandırır imgelemimde. [I]rmağın en ortasında ufacık, yapayalnız bir kayık vardır. [A]ma hayır, fırtına değildir gelen. Müzik öylesine çabucak başlangıçtaki durağanlığına döner, öylesine aniden yatıştır ki, besbelli o birkaç anlık karmaşanın nedeni, uzaktan gelen büyük bir geminin geride bıraktığı dalgadır. Üstelik çok uzaktan, görünmeden geçip gitmiştir görkemli büyük gemi ve hangi kıpırtısız huzuru bozacağını bilmeden, düşünmeden salıverdiği dalgalar, o çoktan bir başka yere yaklaştığında ulaşabilmiştir küçük sandala. Dalgaların ölümüyle birlikte fısıldarcasına yumuşak yaylı ve nefesli sazlardan oluşan yalnızlık yeniden egemen olur. [K]ayıp gemiye koşuyor, koşuyor, arada yoruluyor, ama yetişme olasılığının verdiği coşkuyla her türlü yorgunluğunu yeniyor gididir.<sup>111</sup>

*Bir Deli Ağaç* öyküsünde ise neredeyse öykünün tamamına yayılan bir ağaç benzetmesi ve kişileştirmesi söz konusudur. Burada anlatıcı yaşadıklarını ve içinde bulunduğu ruh halini hastane bahçesindeki ağaç üzerinden anlatır. Hatta yaşadıklarını

---

<sup>111</sup> Kür (2012a), s. 3, 4.



ona atfederek aktarır ve zamanın geçişini onun mevsimlerde içinde bulunduğu fiziki görünüşüyle görünür kılar. Ağaç burada hem kişileştirilir hem de anlatıcının kendini onunla özdeşleştirmesi bakımından bir benzetme unsuru olarak kullanılır.

Her şeyini biliyorum bu ağacın. En çok da yüreğinin atışını. Gökyüzüne doğru tutturduğu çılgın koşu öylesine soluk soluğa bırakıyor ki onu, yürek atışları gözle görülebilir.

Diyorlar ki, deli olan sensin, ağaç değil. Ağaçlar delirmez diyorlar. Oysa ben oturuyorum oturduğum yerde. Koşuyu tutturan o. Ben gece gündüz kalkmıyorum yerimden, kıpırdamıyorum bile. Yalnızca bakıyorum. Hep bakıyorum. Soluklanan o. Çırpınan o. Rüzgârla oynaşan, güneşe kollarını açan o. Arada uyukladığımda uzanıp camı tıklatan o. Deli olan o. Kötü günleri var.<sup>112</sup>

*Kısa Yol Yolcusu* öyküsünün mutsuz kişisi, anlatıcı, içinde bulunduğu ruh halini aşağıda alıntısını yapacağımız benzetme ile somutlaştırır. Bu alıntıda da görüleceği üzere anlatıcı hayatının kontrolünü kaybetmiş, amaçsız şekilde yaşayan bir kişidir. Bunda anlatıcının yaşadığı acı olayların etkisi söz konusudur; ancak onda, var olan durumdan kurtulma çabasının da olmayışı dikkat çekicidir. Gene olarak tüm kahramanlarda görülen var olan durumu kabullenme bu öykü anlatıcısı için de geçerlidir. Anlatıcı kendisini suya atılmış mektuba benzeterek bu amaçsızlığa ve savruk yaşamına dikkat çeker.

Şişe içinde ırmağa atılmış bir mektup gibiyim.<sup>113</sup>

Genel olarak söylenebilir ki Pınar Kür öykülerini anlatırken anlaşılır ve akıcı bir dil kullanmıştır. Bu yüzden ki tasvirin, anlatma tekniğini ağırlıklı olduğu kısımlarda dahi yazarın, okuyucuyu sıkmayan bir havası vardır. Onun üslubunun dikkat çekici tarafları; merak unsurunu arttıran farklı cümle yapıları, sonuç kısmında aydınlanan olaylar ve sürükleyici bir dilin olmasıdır. Yazarın kendi öyküleri hakkında yorum yaptığı aşağıdaki alıntı hem söylenenleri özetleyecek hem de somutlaştıracaktır:

---

<sup>112</sup> Kür (2012a), s. 77.

<sup>113</sup> Kür (2012b), s. 65.

Hikâyelerimin kurguları da iyidir, beğenirler. Ama çok girift kurgular yoktur doğru. Yoğunlaştırma ve sıkıştırma diyorum ben ona. Dil daha çok öne çıkıyor ve dediğim gibi hikâyeyi yayamıyorsun. Benim on iki yılda yazılmış hikâyem var, *Bitmiş Zamana Dair...*<sup>114</sup>

---

<sup>114</sup> Söğüt (2006), s. 252.

### 3. Sonuç

Tarihi çok eski dönemlere dayanan öykü türü diğer türler gibi Türk edebiyatında değişerek, çeşitlenerek ilerlemiştir. Türk edebiyatında halk ve divan edebiyatıyla var olan tür, yeni Türk edebiyatı ile gelişerek ilerlemiştir. Tanzimat'la başlayan yenileşme döneminden sonra yüzünü Batıya dönen ülke edebiyatta da Batıyı örnek almıştır. Cumhuriyet döneminde Batıdan alınan bu örnekler çeşitlenmiş öykü de var olan zenginliğini arttırmıştır. Farklı anlatış tarzları farklı konular ile dönemin edebiyatını zenginleştiren eserlerin varlığı da Cumhuriyet dönemi sonrasında hız kazanmıştır. Ülkenin farklı siyasal ve sosyal durumlarının yansıdığı edebî dönemlerle zenginleşen Türk edebiyatı 1980'li yıllara gelindiğinde yeni arayışlar için önemli bir dönem olmuştur. Öncesinde var olan edebi çerçeveden çok uzaklaşmadan eserlerini zenginleştiren, anlatımını farklılaştıran yazarlar döneme damgasını vurmuştur. Bunu gerçekleştiren isimler çoğunluktadır ve Pınar Kür de bunların arasında yer almaktadır.

*Yarın Yarın* romanı ile adını duyuran Pınar Kür dönemin önemli yazarlarından olmuştur. Yazdığı bu eserler hem edebi hem de sosyal çevrede büyük yankı uyandıran yazarın devamında basılan eserleri *Asılacak Kadın* ve *Bitmeyen Aşk*, *Yarın Yarın* gibi müstehcen bulunarak yasaklanmıştır. Buradan hareketle yazarın dönem edebiyatında yer edinişi hakkında da fikir edinilebilir. Buna ek olarak o hem yaşadığı dönemi etkilemiş hem de bundan etkilenmiş bir yazardır. Eserlerinde dönemin siyasal ve sosyal durumu dışında kendi yaşamından izlere de rastlanmaktadır. Söz konusu *Küçük Oyuncu* yazarın tiyatrocü çevresi ile yakından ilişkilendirilmiş bir eserdir. Bunun dışında araştırmamızda konu edindiğimiz öykülerde Fransa'nın önemli oluşu yazarın öğrenim hayatıyla birleştirilebilir. Bunun gibi birçok örnekte yazarın otobiyografik özelliklerine rastlamakla birlikte onun eserlerinin otobiyografik olduğunu söylemek güçtür. Çünkü onun eserleri tüm öğeleri ile gerçeğe yaklaşmakla birlikte yazardan bağımsızlaşan bir özellik gösterir.

Öykülerine geldiğimizde ise ilk olarak dikkati çeken *Akışı Olmayan Sular* kitabıdır. Çünkü onun öykücülüğündeki gücü ortaya çıkarılmış ve kendisine 1984'te Sait Faik Hikâye Armağanı verilmiştir. Yazarın ilk öykü kitabı *Bir Deli Ağaç* olmasına karşın *Akışı Olmayan Sular* bu anlamda önemli bir yere sahiptir. Yazar bu türdeki devamlılığını çok sonra 2004 yılında çıkardığı *Hayalet Hikâyeleri* ile sağlamıştır.

Toplam on beş öyküden oluşan bu eserler araştırmamızın temel noktasını teşkil etmektedir.

*Bir Deli Ağaç* kadın anlatıcıların ağırlıklı olarak yer aldığı öykülerden oluşmaktadır. Yazar buradaki öykülerinde diğer öykülerinde de devamlılık arz edecek olan aşk, ölüm, aldatma gibi evrensel temalara yer vermiştir. Onun genel olarak anlatılarında yer almayan taşra, bu öykülerde de yoktur. Burada daha çok mutsuz, aldatılan, ölümü bekleyen kişiler ve bununla bütünlük arz eden temalar yer almaktadır. Aşk ise tüm öykülerinde olduğu gibi burada da baskın bir temadır. Mekân olarak *Bir Deli Ağaç* öykü kitabında daha çok İstanbul ve ev içi tercih edilmiştir. İstanbul çeşitli semtleri ile öykülerin geçtiği yer olarak önemli bir konuma sahiptir. Hatta yazar bu kitabında öykülerinden birine *Taksim- Maçka* ismini vererek İstanbul'u ön plana çıkarmıştır. Olay örgüsünde, diğer öykülerde olduğu gibi, geriye dönüşler mevcuttur ve zaman anlatma-geçmiş zaman arasında gidip gelmektedir. Yer yer üçüncü kişi anlatıcı tavrını takınan *Bir Deli Ağaç* öyküsünü saymazsak öykülerin hemen hepsi birinci kişi ağzından yazılmıştır. Kahraman bakış açısıyla aktarılan anlatıların dili de diğer eserleri gibi anlaşılırdır. Benzetmelere ve kişileştirmelere başvuran yazarın bu kitabında da anlatım farklı cümle kuruluşları ile zenginleştirilmiştir.

1983 yılında yayımlanan *Akışı Olmayan Sular* isimli eseri ile öyküdeki başarısını ortaya koyan yazar bu kitabında da konu ve kişiler diğer eserlerinde olduğu gibidir. Daha çok karamsar bir atmosferde yazılan bu öykülerde de hâkim tema aşk, ölüm ve bunun paralelindeki diğer konulardır. Ancak ölüm teması diğer öykü kitaplarına göre burada daha ön planda yer almaktadır. Nitekim *Biraz Daha Ölmek* öyküsü bunun en belirgin örneklerindedir. Burada da daha çok kişilerin iç dünyası söz konusu edilir. Olay örgüsü benzer olarak geriye dönüşlerle şekillenmiştir ve kahramanlar anlatma zamanından ziyade geçmiş zamanı ön plana çıkarırlar. İstanbul ve diğer açık mekânlar söz konusu edilmekle birlikte Ankara, Ayvalık gibi yerlerden söz edilmiş; kapalı mekânlara yer verilmeye devam edilmiştir.

2004 yılındaki son öykü kitabı ile yazar diğer iki eserinden farklı bir çerçeveye oluşturmuştur. Burada gerçeklik ile gerçekten uzak olaylar veya durumlar söz konusu edilmiştir. Öykülerin hepsinde gerçeklik izlenimi yaratılmış ancak sonrasında varlığından söz edilen kişilerin hayalet olması durumu ortaya çıkarılmıştır. Başka bir

ifadeyle söz konusu kişilerden öykünün başında varlığından şüphe duyulmayacak şekilde söz edilir ancak sonrasında bu kişilerin aslında var olmadığı, kahramanın kafasında yarattığı bir şey olduğu izlenimi vardır. Anlatma zamanıyla başlanan bu öykülerde geçmişe gidilirken veya geçmişle hesaplaşılırken hayaletten yararlanılmıştır. Yer ise bu öykülerde daha çok kapalı mekânlardır. Geçmişle yüzleşmede veya hayaletle baş başa kalmada kapalı mekânların tercih edilmesinin istisnaları da mevcuttur. Ancak öykülerde hayalet görülmesiyle ilişkilendirilebilecek yalnızlık teması dikkat çekicidir. Aşk ve ölüm yine burada da vardır ancak yalnızlık ve bireyin içinde bulunulan durumdan uzaklaşma ihtiyacı daha baskındır. Nitekim onlardaki bu yalnızlık hayalet görmeye veya onunla bir şey paylaşmaya kadar varmıştır. Anlatıcı bu öykü kitabında çeşitlenmiştir. Hem birinci hem de üçüncü kişi bakış açısının aynı öyküde kullanılması söz konusu eseri önemli kılar. Dil ve anlatımında diğerlerinde olduğu gibi yine akıcılık, açıklık devamlılık arz eder; ancak bu eserin en önemli tarafı yazarın gerçeklikten uzak kişilere yer vererek öyküleri konu bakımından çeşitlendirmesidir.

Öykülerini incelerken birbiriyle sıkı bağlantı kurduğumuz kişiler ve temadan genel olarak söz etmek gerekirse ilk bahsedilmesi gereken mutsuzluktur. Yazar öykü kahramanlarının çoğunu mutsuz kişilerden seçmiş ve bunu temalara yansıtarak genişletmiştir. Onun öykülerinde yer edinen kişiler mutsuz, aradığı aşkı bulamamış veya aldatılmış, ölümü bekleyen, karamsar kişilerdir. Kadınlar ve erkekler olarak ayrı bölümlere yaptığımız kısımda da görüldüğü üzere söz konusu kişilik özellikleri bütünlük arz eder. Gerek kadın gerekse erkeklerde hâkim olan karamsar ruh halidir. Ancak yazar öykülerinde daha çok kadınlara yer vermiş ve bu ruh halini kadınlar ile daha da derinleştirmiştir. Bunda kuşkusuz yazarın kadın olmasının ve kadınların duygusal yapıda kişiler olmalarının etkisi söz konusudur. Öykülerin kişilerinde kadın erkek ayrımına gittiğimizde kadınların aldatılan, erkeklerin ise daha çok aldatan kişiler olması dikkat çekicidir.

Kişilerin özellikleri dâhilinde şekillenen temalarda, ön plana çıkan aşktır. Hemen her öyküsünde ön veya arka planda bir aşk teması varlığını hissettirir. Kadın kahramanların çok yer almasına paralel olarak onların aldatılması da ön plandadır. Sevdiği kadınla birlikte olamayan veya aradığı aşkı bulamayan erkekler kaçış yolu olarak aldatmayı tercih etmiştir. Bu sebepten çoğu öyküde âşık olunan kadın ile birlikte

olunan kadın birbirinden farklıdır. Başka bir ifadeyle erkek kahramanlar evliyken veya bir kadınla birlikteyken aslında başka bir kadına âşıktır. Ancak aldatma sadece erkeklerle sınırlandırılmamış, kimi öyküde aldatan kadınlara da yer verilmiştir. Aldatılma kadınları ruhsal bunalıma sürüklerken erkeklerde aynı durum sadece mutsuzluğa sürüklenmekten ibarettir. Bu anlamda aldatma kadınlar üzerinde daha yoğun bir etkiye sahiptir.

Mutsuz bir aşk öyküsünün devamında çoğu kahramanda görülen ölüm ve ölümü düşünme öykülerin diğer önemli bir temasıdır. Yazar bu konuda da kadınları ön plana çıkarmıştır. Çoğu kadın kahraman aradığı aşkı bulamamış veya onu başka bir sebepten kaybetmiştir. Aşktan yana hoşnut olmayışın verdiği bunalımla ölüme sürüklenen kadınlar sayıca fazladır. Bunlardan kimi ruhsal bunalım sonucu hastalanarak kimisi ise doğrudan intihar ederek çektiği ruhsal acıya son verir. Bir tercih olmasının yanı sıra ölüm âşıkları ayıran önemli bir olaydır. Bu sadece bir iki öyküde sınırlıdır; ancak ölüm fikri öykülerin geneline yayılmıştır. Bunda mutsuzluk, yalnızlık gibi yoğunluğu fazla olan duygu dünyalarının da etkisi vardır. Çünkü yaşadığı olaylardan mutsuz olan kişi zamanla etrafından uzaklaşır ve bu yalnızlığıyla ölümü düşünmeye başlar. Kısacası ölüm ve aşk hemen her öyküde ortak bir temadır.

Bahsettiğimiz gibi temalar ve kişilere yansıyan bir mutsuzluk, karamsarlık hali mevcuttur. Bu ruh hali öykünün diğer öğeleri olan zaman, mekân ve anlatıcı ile desteklenmiştir. Söz konusu karamsar ruh hali çoğu öyküde birinci kişi ağzından anlatılarak doğrudan hissettirilmiştir. Bu ruh halindeki kişileri anlatırken yazar, kısa süreli olan anlatma zamanında, daha çok gece veya geceye yakın vakitleri tercih etmiştir. Anlatma zamanında geceye rastlayan zaman dilimleri geçmişe doğru gidildiğinde çeşitlenmiştir. Günün karanlık saatlerinde kendisiyle baş başa kalan çoğu kahraman okuyucuya geçmiş zamanı anlatır. Geçmiş anlatılırken bu zaman dilimleri değişir ancak anlatma zamanlarının geceye rastlaması öykülerdeki tema ile paralellik gösterir. Zaman ile söylenmesi gereken bir diğer durum öykülerde olay örgüsünün geriye dönüşlerle oluşturulmasının genel bir durum olduğudur.

Kişilerin ruh hallerini ve temaları destekleyen bir diğer unsur mekândır. Bu öğelere uygun olarak öykülerde kapalı mekânlar hâkimdir. Anlatma zamanlarında daha çok ön plana çıkan kapalı mekânlarda zamanda geriye gidildikçe bir genişleme

görülmüştür. Geçmişteki olayların veya durumların anlatıldığı öykülerde mekânlar dışa açılmış ve çeşitlenmiştir. Kapalı mekânlarda dikkati çeken ev ve hastanedir. Bunlarda hastane öykü kahramanın ruh halini yansıtmada önemli bir işleve sahiptir. Dış mekânlarda ise ön planda olan İstanbul ve Fransa'dır. Yazarın taşradan uzak olan bu öykülerinde İstanbul önemli bir şehir merkezidir. Başka yer isimleri geçmesine rağmen öykülerde İstanbul'un çeşitli semtleri ön plana çıkarılmıştır. Fransa ise bir iki öyküde geçmesine rağmen ayrıntılı tasvirine yer verilen mekân isimlerindedir. Şehir insanının içinde bulunduğu ruh halini söz konusu eden yazar buna uygun mekân tasvirlerine yer verir.

Her bölümde kısaca bahsettiğimiz anlatıcı ve bakış açısı konusunda ilk dikkati çeken yazarın öykülerinde daha çok birinci kişi anlatıcıyı kullanmış olmasıdır. Öykülerde kişilerin yaşadıklarını ön plana çıkaran yazar, birinci kişi anlatıcıyı kullanarak kendisini aradan çıkarır ve okuyucuyu kahraman ile, kahraman- anlatıcıya yer vererek, baş başa bırakır. Bu durum hem hissettirilmek istenen duygunun doğrudan verilmesine hem de anlatılanların gerçekliğe yaklaşmasına vesile olmuştur. Söz konusu mutsuzluk ve karamsarlık da bu sayede derinden hissettirilmiştir. Bu duygu yoğunluğu sadece birinci kişi anlatıcı ile sınırlandırılmamıştır. Üçüncü kişi anlatıcının olduğu kısımlarda da yazar bilinç akışı, iç monolog gibi tekniklerle his yoğunluğunu doğrudan hissettirebilmiştir. Ancak onun aynı öyküde birinci ve üçüncü kişi anlatıcıya yer verdiği anlatıları hem yazarın eserleri hem de dönemin öykücülüğü açısından önemlidir. Klasik öykü anlatımının dışında kurulan bu öykülerde değişen anlatıcı ile olaylara, durumlara veya kişilere bakış açısı da genişletilmiştir. Bu genişlik de okuyucuyu öyküyü yorumlamanın sınırlılığından kurtarmıştır. Çünkü birinci kişi anlatıcıların olduğu öykülerde tek bir bakış açısı vardır ve bu öykünün yorumunu daraltmaktadır. Üçüncü kişinin anlatıcı olduğu yerlerde de kahramanların bakış açısı eksik kalabilmektedir. Ancak yazar bu sorunu her iki anlatıcıya ve farklı bakış açılara yer vererek çözmüştür.

Pınar Kür'ün öykülerinde kullandığı dil ise son derece açıktır. Okuyucuyu kullandığı dil ile yormayan yazar, öykülerinde değişik cümle kuruluşlarına yer vermiştir. Yazar devrik veya eksilteli cümle kuruluşları ile anlatımdaki gücünü arttırmıştır. Ancak bunlar okuyucuyu yormayan hatta öykünün teması veya kişinin ruh hali ile bütünlük gösteren özelliklerdir. Türkçenin anlatım zenginliğinden ziyadesiyle

faydalanan yazarın anlatımındaki sürükleyiciliği dilindeki açıklık kadar önemlidir. Onun öyküleri bir solukta okunabilecek kadar akıcı ve anlaşılırdır. Benzetme, kişileştirme ve diğer sanatlar ile öykülerindeki anlatımını zenginleştiren yazar dil ve anlatımda son derece başarılıdır. Genellikle yazı dilinin kurallarına uyan yazar kimi yerde konuşma dilinden de faydalanmıştır. Ancak bu, öyküde bahsi geçen kahramanın içinde bulunduğu durum ile bütünlük arz ettiği için anlatımı bozan bir unsur olmamıştır. Kısacası dönemin edebiyatında sıkça kullanılan değişik anlatım tekniklerinden başarıyla yararlanan yazar, öykülerinin anlatımını zenginleştirmiştir.

Öykülerini her yönüyle incelemeye çalıştığımız bu araştırmamızda Pınar Kür'ün öykü türündeki başarısını göstermeye çalıştık. Onun edindiği bu başarı çeşitli çalışmalar ile daha da destekleneceği kanaatindeyiz. Bu anlamda araştırmamız yazarın edebi kişiliği ve öyküleri için aydınlatıcı bir rol üstlenecektir.



## Kaynakça

- Ağaoğlu, N., Saral, Z. (2012). *Edebiyatımızda Kadın Yazarlar Sözlüğü*, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Ağır, A. (2007). Yabancılaşma ve 1980 Sonrası Türk Hikâyeciliği. *80 Sonrası Hikâye Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Aktaş, Ş. (2000). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ş. (2002). *Edebiyatta Üslup Problemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Altınkaynak, H. (2007). *Türk Edebiyatında Yazarlar ve Şairler Sözlüğü*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Antakyalıoğlu, Z. (2013). *Roman Kuramına Giriş*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Argunşah, H. (2007). Yakın dönem Kadın Hikâyelerinde Kadının İnşası. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Aytaç, G. (1990). *Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Chatman, S. (). *Öykü ve söylem*. Özgür Yayınevi.
- Çetin, N. (2007). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Çetin, N. (2007). 1980 Sonrası Türk Hikâyesinde Geleneksel Türk Tahkiyesinin İzleri. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Çin, N. (2010). *Pınar Kür'ün Romanlarında ve Öykülerinde Kadın Problemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Demir, A. (2007). Edebiyatın Tekinsiz Alanı: Fantastiğin Türk Hikâyesindeki Serüveni. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Dirlikyapan, Ö. J. (2010). *Kabuğumu Kıran Hikâye Türk Öykücülüğünde 1950 Kuşağı*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Duymaz, A. (2007). Halk Hikâyeciliği Geleneğinin 1980 Sonrası Türk Hikâyeciliğine

- Yansımaları. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Elçi, İ. H. (2003). *Roman ve Mekân Türk Romanında Ev*. İstanbul: Arma Yayınları.
- Gümüş, S. (1991). *Roman Kitabı*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Gümüş, S. (1994). *Karşılıksız Yazılar*. İstanbul: Adam Yayınları.
- İşler E., Türkyılmaz, Ü. (1997). Geleneksel Roman'dan Çağdaş Roman'a Kişilerin Anlatıdaki Konumu. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:3*. Denizli.
- Karaalioğlu, S. K. (1983). *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: Yelken Matbaası.
- Karaca, Ş. (2008). Pınar Kür'ün Romanlarında Kadın Kimliği. *1980 Sonrası Türk Romanı Sempozyumu*. Erciyes Üniversitesi Yayınları No: 170.
- Keskin, F. (2012). *Pınar Kür'ün Romanlarında Anlatıcı-Kurmaca ve Gerçeklik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kolcu, A. İ. (2009). *Cumhuriyet Edebiyatı II Hikâye ve Roman*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- Kolcu, A. İ. (2011). *Öykü Sanatı*. Erzurum: Salkım Söğüt Yayınevi.
- Kundera, M. (2012). *Roman Sanatı*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Kurdakul, Ş. (1989). *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*. 5. Baskı. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kür, P. (2004). *Hayalet Hikâyeleri*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Kür, P. (2012). *Akışı Olmayan Sular*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Kür, P. (2012). *Bir Deli Ağaç*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Moran, Berna. (1997). *Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Naci, F. (1997). *50 Türk Romanı*. İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Narlı, M. Romanda Zaman ve Mekân Kavramları. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Balıkesir Üniversitesi.
- Narlı, M. (2007). Son Otuz Yılın Öyküsünde Bilinç/Bilinçaltı/ Metinsel Özne. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.

- Necatigil, B. (2007). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 4. Basım, İstanbul: Varlık Yayınları
- Söğüt, M. (). ‘Ah, Ne Güzel!’ Dediğim Bir Kitap Okuyalı Çok Oluyor. *Kitaplık Dergisi*.
- Söğüt, M. (2006). *Aşkın sonu Cinayettir*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Önertoy, O. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları..
- Özdemir, E. (1999). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özkırımlı, A. (1994). *Roman Dünyasında*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Özkırımlı, A. (2004). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Cilt: 2. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Şengül, B. M. (2011). Romanda Zaman Kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi Cilt:4 Sayı:16*.
- Şengül, B. M. () Romanda Mekân Kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi Cilt:3 Sayı: 11*.
- Taşçıoğlu, Yılmaz (2007). 1980 Sonrası Hikâyelerde Şiirsellik. *80 Sonrası Hikâye Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Tekin, M. (2007). Hikâye Sanatında Anlatıcı ve Bakış Açısı Sorunu. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Tekin, M. (2012). *Roman Sanatı Romanın Unsurları 1*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Toktamış, E. (2010). *Pınar Kür 'ün Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Tosun, N. (2011). *Modern Öykü Kuramı*. Ankara: Hece Yayınları.
- Tosun, N. (2013). *Öykümüzün Kırk Kapısı*. Ankara: Hece Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2008). *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı Sayı: 286*. Ankara.
- Yetiş, K. (2007) Türk Hikâyeciliği ve 1980 Sonrası. *80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu*. İstanbul, Ümraniye Belediyesi: Pelikan Basım.
- Yıldız, Mustafa (2011). *Yakın Dönem Türk Romanı ve Roman İncelemeleri*. Ankara:

Akçağ Yayınları.

Wellek, R. ve Warren, A. (1982). *Yazın Kuramı*. İstanbul: Adam Yayınları.

.....(1986) *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*.

(İlmi Danışma Kurulu: M. Kaplan, A. N. Tarlan, T. Banguoğlu, O. Gökyay, İ.Enginün, G. Kut, O. Okay, Z. Kerman,) Cilt: 6. İstanbul: Dergah Yayınları.

.....(1997) *İslam Ansiklopedisi*. Milli Eğitim Bakanlığı. Eskişehir: Anadolu

Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi. Cilt: 5/1.

.....(1998) *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.(Başkan: Azmi Özcan).Cilt:

17. İstanbul: Divantaş.

.....(2002) *Yeni Kültür Ansiklopedisi*. Cilt:6. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

.....(2003) *Tazimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*. Cilt: 2. İstanbul: Yapı

Kredi Yayınları.

.....(2004) *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, Başkan: İhsan Işık. Cilt:2. Ankara: Elvan

Yayınları.

.....(2011)*Çağdaş Türk Edebiyatı*. (Ed: H.Pilancı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

Web-Ofset Tesisleri.

.....(2012)*Cumhuriyet Dönemi Türk Nesri*. (Ed: İ. Çetişli, E. Kolaç). Eskişehir:

Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri.

.....(?) *Genel Kültür Ansiklopedisi*. Cilt:3. Sabah Gazetesi.

.....(?) *Türk Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*.

.....(?) *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*. (Yayın Yönetmeni: Adnan Benk).

İnpress Basın ve Yayıncılık, Milliyet Baskı. Cilt:14.

[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_content&view=frontpage&Itemid=1](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1)  
(Erişim tarihi: 20.05.2014)